ὁ ἀγαθὸς ἐμπροσθεν
τ' ὀνηρὰ ἄγκυρα
τ' μπροστὸς ἄγκυρα

ΙΑΚΩΒΟΥ ΒΑΣΙΑΔΟΥ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΩΝ

ΚΟΡΑΣΙΩΝ

3864

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ.

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ἀδείᾳ τοῦ ἐπὶ τῆς παιδείας Αὐτοκρατορικοῦ Ὑπουργείου.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ι. ΠΑΛΛΑΜΑΡΗ
Μεγάλη ὁδὸς τοῦ Πέραν, ἀριθ. 403.

1886.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφὴν τοῦ πονήσαντος ἔσται κλοπαῖον καὶ καταδιωχθήσεται. Βασιάδης

ΤΩι ΜΕΓΑΘΥΜΩι ΑΝΔΡΙ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΩι ΖΑΠΠΑι

ΤΗΝ ΜΟΡΦΩΣΙΝ ΤΗΣ ΘΗΛΕΙΑΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ

ΑΚΑΜΑΤΩΣ ΖΩΠΥΡΟΥΝΤΙ

ΜΕΤΑ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ

Ο ΠΟΝΗΣΑΣ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πᾶσι γνωστὸν τυγχάνει ὅτι, παρ' ἡμῖν τε καὶ ἀλλαχοῦ, ἡ προσφερομένη τοῖς κορασίοις διδακτικὴ ὕλη ἐν τοῖς ἡμετέροις παρθεναγωγείοις εἶνε ὁμοιόμορφος τῇ τοῖς ἄρρεσι χορηγουμένῃ.

Διδάξαντες ἐπί τινα ἔτη ἐν ἀνωτέροις παρθεναγωγείοις, κατείδομεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως διδακτικῆς ὕλης ἑτερομόρφου πρὸς τὴν τοῖς ἄρρεσι διδασκομένην. Τὴν παρατήρησιν ἡμῶν ταύτην ἀνακοινωσάμενοι πρὸς πεπειραμένας διευθυντρίας παρθεναγωγείων ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν, οὐ μόνον ἐτύχομεν θερμῆς ἐπιδοκιμασίας ἐπὶ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ προτρεπτικῶν ἠξιώθημεν ὁδηγιῶν περὶ τὴν ἐκπόνησιν ἐγχειριδίου τοιούτου. Καὶ φρονοῦμεν ὅτι ὀρθή ἐστι ἡ παρατήρησις ἡμῶν· διότι ὅ τι κατ' ἐξοχὴν διεγείρει τὸ διαφέρον τοῦ θήλεος φύσει δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ προκαλέσῃ τὸ αὐτὸ καὶ παρὰ τῷ ἄρρενι.

Ὅτε ὁ πολύμητις Ὀδυσσεὺς ἀπῆλθεν εἰς Σκῦρον, πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Λυκομήδους μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ ἀνατρεφομένου Ἀχιλλέως, παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ πρὸς πώλησιν καὶ πράγματα, τὸ διαφέρον ἑκατέρου τῶν φύλων κινοῦντα· διότι τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλια ἀναμφηρίστως δὲν θὰ διήγειρον τὴν περιεργίαν καὶ τὸ διαφέρον τοῦ ἥρωος, ὡς τὸ ξίφος μόνον οὐδεμίαν θὰ παρῆγεν ἐντύπωσιν ταῖς θυγατράσι τοῦ Λυκομήδους. Τοῦτο ἄρα σαφῶς διετύπωσε καὶ ὁ περικλεὴς τῆς Ἀνδρομάχης καὶ Πηνελόπης ὑμνητής, ὁ θεῖος Ὅμηρος, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ τὸν ἔμπορον προσποιησαμένου Λαερτίδου, διὰ τοῦ μέσου τούτου παραυτίκα τὸν ἐπιζητούμενον ἥρωα ἀνακαλύψαντος.

Ἀλλὰ καὶ νῦν πεῖραν τοῦ πράγματος λαμβάνομεν· εἰσαγάγωμεν ἄρρεν καὶ θῆλυ παιδίον εἰς ἀθυρματοπωλεῖον καὶ πάραυτα καταναγήσομεν τὴν ἔμφυτον ἑκατέρῳ τῶν φύλων ῥοπήν.

Τοῦτο τὸ παροτρῦναν ἡμᾶς εἰς ἐκπόνησιν τοῦ ἀνθολογίου τοῦδε· ἀπεταμιεύσαμεν ἐν αὐτῷ ὕλην, ἣν ἐνομίσαμεν πρόσφορον πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ ἐπιτηδείαν πρὸς ὀρθὴν διάπλασιν τῆς καρδίας τῆς ἁβρᾶς θηλείας νεότητος, ἀρυσάμενοι ἐκ διαφόρων πηγῶν, γαλλικῶν, γερμανικῶν, ἀγγλικῶν καὶ ἰταλικῶν, ὅπου ἂν ἐν αὐταῖς τοιαύτην ὕλην εὕρομεν.

Πρὸς τούτοις, ἐμμείναντες τῇ ἀρχῇ, ὅτι ἕκαστον διδακτικὸν μάθημα ἐκπληροῖ καὶ ἐπιτυγχάνει τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, ἐὰν ἐμμείνῃ ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ, ἀπεκλείσαμεν τὴν καταχώρισιν ἐν τῷ ἀνθολογίῳ ὕλης ἄλλων μαθημάτων οἷον τῆς Ἱστορίας, τῆς Γεωγραφίας, τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, τῆς Ἰχνογραφίας, ἀντιθέτως πρός τε τὰ παρ' ἡμῖν κράτιστα καὶ πρὸς τὰ ξένα ἀναγνωστικά. Οὐ μόνον δέ, φρονοῦμεν, ὕλη ἄλλων ἀντικειμένων περιλαμβανομένη ἐπιπροσθοῖ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ἀναγνωστικοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἀντικείμενα, οὕτως ἀπεσπασμένα χορηγούμενα, μᾶλλον τὴν ἐπιπολαιότητα διατρέφουσιν, ἢ κέρδος ἠθικὸν ἄξιον τῶν προσδοκιῶν καταλείπουσι· διότι πάντα οἱ μανθάνοντες ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ θίξουσι. Κάλλιον δὲ νομίζομεν εἶνε ἐὰν ὁ μαθητὴς ἀγνοῇ τι τέλεον περὶ ἀντικειμένου τινός, ἢ ἐὰν καρπῶται ἀμυδρὰν καὶ ἀτελεστάτην περὶ αὐτοῦ γνῶσιν. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ, πῶς εἶνε δυνατὸν ἐν δυσὶ ἢ καὶ τέσσαρσι μαθήμασι νὰ λάβῃ γνῶσιν ἀντικειμένου, ὅπερ ἀπαιτεῖ ἔτη ἵνα καταμάθῃ; Τὸ δὲ δοξαζόμενον ὅτι «πρέπει νὰ ἔχῃ μικρὰν ἰδέαν περὶ τούτου ἢ ἐκείνου» ἡμεῖς τολμῶμεν ὁλοτελῶς ν' ἀπορρίψωμεν, διότι φρονοῦμεν ὅτι τοῦτο ἔσται τῷ μαθητῇ τὸ πρῶτον σπέρμα πρὸς ἐπιπολαιότητα καὶ μεταγενεστέραν δοκησισοφίαν, ἣν ἀφόρητον ἡγούμεθα καὶ πρὸς τοὺς φέροντας αὐτὴν πάνυ δυσφόρως ἔχομεν.

Δὲν ἀξιοῦμεν ὅτι μέγα τι παρηγάγομεν· διετυπώσαμεν ἐν τῷ πονήματι τὴν ἰδέαν ἡμῶν. Ἡ κρίσις ἀπόκειται ταῖς ἑλληνίσι διδασκάλοις καὶ ταῖς εὐπαιδεύτοις διευθυντρίαις, παρ' ὧν ἐξαιτούμεθα ἐπιείκειαν νῦν, ὑπισχνούμενοι τὴν νέαν ἔκδοσιν βελτίω καὶ κατὰ πολλὰ προσφορωτέραν πρὸς τὸν σκοπόν, ὅτε καὶ τὰς παρατηρήσεις αὐτῶν θὰ ἔχωμεν μετ' εὐαρεσκείας ἀποδεδεγμένας καὶ τὸν χρόνον ἡμῖν συναγωνιζόμενον.

Ἔγραφον ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἰουλίου ιηγοντος.

ΙΑΚ. ΒΑΣΙΑΔΗΣ.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΟΝ ΤΩΝ ΚΟΡΑΣΙΩΝ.

Ι. ΤΟ ΜΕΛΕΤΗΤΗΡΙΟΝ.

Μόνον μέρος τοῦ οἴκου, εἰς ὃ δέν μοι ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέλθω ἀπρόσκλητος, εἶνε τὸ μελετητήριον. Αὐτοῦ ὁ πατήρ μου καθ' ὡρισμένας ὥρας ἐργάζεται, ἡσύχως κανονίζων καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ὢ! Πόσον συγκινοῦμαι, ὁσάκις εἰσέρχομαι εἰς τὸ μελετητήριον! Νομίζω ὅτι μανθάνω τι καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀέρος, ὅστις εἰσπνέει διά τινος μεγάλης θυρίδος. Τὸ γραφεῖον, τὸ ἀναλογεῖον, ἡ ἕδρα τοῦ πατρός, τέσσαρα ἄλλα καθίσματα, μικρά τις τράπεζα καὶ ὑπὲρ αὐτὴν τὰ ἡμισφαίρια, ταῦτα εἶνε τὰ ἐν τῷ μελετητηρίῳ ἔπιπλα. Ἀλλὰ γινώσκετε ποῖόν τι πρᾶγμα κυρίως μὲ ἑλκύει; Ἡ βιβλιοθήκη, κατέχουσα ἅπαντα τὸν πρὸς δεξιὰν τοῖχον· εἶνε κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου καρύας, κεκλεισμένη δι' ὑάλων καὶ διηρημένη εἰς πολλὰς θέσεις. Τὰ βιβλία, ὡς ἀναγινώσκει τις ἐπὶ τῶν ῥάχεων αὐτῶν, εἶνε παλαιὰ ἑλληνικά, λατινικά, γαλλικὰ καὶ ἰταλικά. Πλεῖστα αὐτῶν εἶνε ἱστορικά, φιλολογικά, γεωργικά· διότι ὁ πατήρ μου, ὁσάκις εὐκαιρεῖ, μελετᾷ καὶ περὶ γεωργίας. Ἡ βιβλιοθήκη ἔχει καὶ λεξικά, γραμματικάς, γεωγραφικοὺς ἄτλαντας. Πάντα τὰ βιβλία ταῦτα εἶνε στερεῶς καὶ κομψῶς δεδεμένα, ἄνευ μεγάλης πολυτελείας.

Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀπέναντι τῆς βιβλιοθήκης τοίχου κρέμανται εἰκόνες μεγάλων ἀνδρῶν, δοξασθέντων ἐπ' ἀρετῇ, τιμηθέντων ἐπὶ σοφίᾳ. Οἱ ἄνδρες οὗτοι εἶνε καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων λαῶν, ἀνήκουσι δὲ εἰς πᾶν ἔθνος, διότι λέγει ὁ πατήρ μου ὅτι ἡ μεγαλοφυΐα καὶ ἡ ἀρετὴ δὲν ἔχουσιν αἰῶνα ἢ πατρίδα. Διὰ τοῦτο πολλάκις ἵσταμαι ἐνώπιον ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς εἰκόνος καὶ μετὰ περιεργίας ἐρωτῶ, τίς ἦτο καὶ τί ἔπραξεν ὁ εἰκονιζόμενος ἀνήρ, ἢ ἡ εἰκονιζομένη γυνή· διότι καὶ γυναῖκες πολλαὶ ὑπῆρξαν εὐκλεεῖς καὶ μεγάλαι. Πόσον λαμπρὸν εἶνε τὸ μανθάνειν οὕτω ταχέως καὶ ἄνευ δαπάνης!

Ἐπὶ τοῦ γραφείου ὑπάρχει πᾶν ὅ τι χρήσιμον πρὸς γραφήν. Θέλω χάρτην; Ἀμέσως ὁ πατήρ μοι δίδει ἄφθονον, παντὸς σχήματος καὶ χρώματος καὶ πάσης ποιότητος. Θέλω γραφίδα; Πάραυτά μοι προσφέρει γραφίδας ἐκ πτερύγων χηνός, ἢ κόρακος, ἢ ἰνδικῆς ὄρνιθος καὶ τέλος ἐκ μετάλλου στιλπνοῦ καὶ στερεοῦ. Τὰ μελανοδοχεῖα εἶνε δύο. Ἀφ' οὗ γράψω, παρεμβάλλω μεταξὺ τῶν σελίδων ἀπορροφητικὸν χάρτην, διότι ἡ κόνις καταστρέφει τὴν καλλιγραφίαν. Πρὸ πάντων δὲ γυμνάζομαι εἰς τὸ γράφειν ταχέως ἐπὶ μὴ κεκανονισμένου χάρτου, διότι ἡ ἡλικία μου δὲν ἐπιτρέπει ἔτι τὴν χρῆσιν κανόνων καὶ ὑπογραμμῶν. Ὅταν δὲ γράφω ἐπιστολὰς πρὸς τὰς φίλας μου, σφραγίζω αὐτὰς διὰ κηροῦ, συνηθέστερον ὅμως ἐγκλείω αὐτὰς ἐν ἐλύτροις. Ὅταν γράφῃ ὁ πατήρ μου οὐδόλως πλησιάζω εἰς τὸ γραφεῖον· διότι ἡ μήτηρ μοὶ

παρήγγειλε ποτὲ νὰ μὴ βλέπω εἰς χειρόγραφα, ἄνευ ἀδείας τοῦ γράφοντος. Πόσον λαμπρὰς ὥρας διέρχομαι ἐν τῷ μελετητηρίῳ! Τόσον ἐράσμιον καὶ ἀγαθὸν διδάσκαλον, οἷος ὁ πατήρ μου, ποῦ ἄλλοθι θὰ εὕρισκον; Εἴθε ὁ Θεὸς καὶ ἡ φιλοτιμία μου νά με καταστήσῃ ἀνταξίαν τῶν ἐλπίδων τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός μου.

---

2. ΑΙ ΔΗΘΕΝ ΕΥΠΑΙΔΕΥΤΟΙ.

Πόσον φορτικὴ εἶνε ἡ Ξανθίππη, ἥτις φαίνεται ἔχουσα κύριον σκοπὸν τοῦ βίου αὐτῆς τὸ ποιεῖν στίχους, καὶ μόνον περὶ στίχων ὁμιλεῖν! Πόσον δὲ πρὸς πάντας σοβαρὰ φαίνεται ἡ Κόρινna, ἀενάως φιλοσοφοῦσα καὶ ἀποφαινομένη περὶ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως!

Αἱ τοιαῦται κόραι ἀπαξιοῦσι νὰ συζητῶσι καὶ νὰ σκέπτωνται, ὅπως ἕκαστος σκέπτεται καὶ συζητεῖ. Μεταχειρίζονται λόγους καὶ φράσεις ἐπιτετηδευμένας, καὶ ὅταν ἐκφέρωσι κοινοτάτας καὶ τετριμμένας γνώμας. Ἀλλ' ὅσῳ μᾶλλον διὰ ψευδοῦς τρόπου ἐπιδείκνυνται ψευδῆ καὶ ὑπερβολικὰ αἰσθήματα, τόσῳ ὀλιγώτερον ἀρέσκουσι, τόσῳ ὀλιγώτερον θαυμάζονται, εἰ καὶ προσπαθοῦσι νὰ ἐλκύωσι τὸν θαυμασμὸν ἁπάντων.

---

3. Η ΜΑΤΑΙΟΦΡΩΝ.

— Ἐγὼ ἡ χαριτόβρυτος, ἡ ἀγαθή, ἡ εὐφυὴς καὶ εὐγενής, ἡ ὑπερβαίνουσα πάσας τὰς ἄλλας κατὰ τὴν εὐαισθησίαν, τὴν ποιητικὴν φαντασίαν, τὴν θέρμην καὶ περιπάθειαν τῆς καρδίας, θὰ καταδικάζωμαι πάντοτε οὐχὶ νὰ ζῶ, ἀλλὰ νὰ μαραίνωμαι ἐν μέσῳ ἀνθρώπων, μὴ δυναμένων νὰ ἐννοήσωσι τὴν ἐμὴν ἀρετήν; Θὰ διάγω λοιπὸν τὰς ἡμέρας μου ἐν θλίψει καὶ συνοχῇ, παρὰ τὸν ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπιβληθέντα μοι προορισμόν;

Ταῦτα ἐνδομύχως λέγει ἡ Ἰφιγένεια, ἐκ δὲ τῶν πικρῶν τούτων σκέψεων, ἃς ἐν αὐτῇ διήγειραν ἡ περὶ ἑαυτῆς ἀνόητος καὶ μωρὰ γνώμη, ἀποστρέφεται τὴν ἑαυτῆς κατάστασιν, τοὺς γονεῖς καὶ οἰκείους καὶ τὰς ἀλύπους ἡδονὰς τοῦ κατ' οἶκον βίου. Ὁ βλέπων αὐτὴν οὕτω τῶν πάντων καταφρονοῦσαν, οὕτως ὀργιζομένην κατὰ τῆς ἀδίκου τύχης καὶ τοῦ ἀχαρίστου κόσμου, φοβεῖται σχεδὸν αὐτήν, ὡς τινα ἐκ τῶν ὀλυμπίων ἐκείνων θεοτήτων, αἵτινες, ἐξορισθεῖσαι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν, ὑπέμενον ἐν θείᾳ ἀνυπομονησίᾳ τοὺς μόχθους καὶ τὰς ταλαιπωρίας ἡμῶν τῶν θνητῶν.

---

4. Η ΟΚΝΗΡΑ.

Ὁ ἥλιος ἤδη μεσουρανεῖ. Οἱ χωρικοὶ κάθηνται ὑπὸ σκιάν, ὅπως ἀναλάβωσι δυνάμεις. Ὁ ἐργάτης ὑποστρέφει

εἰς τὰ ἴδια, καθίζει περὶ τὴν τράπεζαν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, καὶ μετὰ βραχεῖαν ἀνάπαυλαν ἐπαναλαμβάνει τὴν διακοπεῖσαν ἐργασίαν. Ἀλλ' ἡ Εὐλαλία ἐγείρεται τῆς κλίνης κατὰ ταύτην τὴν ὥραν· νῦν ἄρχεται ἡ ἡμέρα τῆς κόρης ταύτης. Νωχελῶς ἐνδύεται, νωχελῶς ὑφίσταται τὸν βαρὺν κόπον τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ τῆς κομμώσεως. Ἔπειτα μετὰ μεγίστης καρτερίας ἄρχεται ἐκπληροῦσα ἐκεῖνα, ἅπερ καλεῖ κοινωνικὰ καθήκοντα, ἤγουν δέχεται ἐπισκέψεις καὶ μεταβαίνει πρὸς ἐπίσκεψιν ἄλλων. Ἐπιδείκνυται καθ' ὁδὸν πρὸς τοὺς διαβάτας, διέρχεται τὰς νύκτας ἐν χοροῖς καὶ ἐν ἄλλαις τέρψεσι· τηρεῖ μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας ἐν πᾶσιν, ἐν ἐνδύμασιν, ἐν ἐπίπλοις, ἐν ὀχήμασιν, ἐν στολαῖς ὑπηρετῶν, τοὺς παραδόξους νόμους καὶ τὸν ἀλλόκοτον κώδικα τοῦ νεωτερισμοῦ, δίκην ἀπαραβιάστου κύρους. Κατὰ τὸν νεωτερισμὸν προσαρμόζει τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀναστροφὴν αὐτῆς, οὐδὲ τολμᾷ νὰ κινηθῇ, νὰ ὁμιλήσῃ, ἔτι δὲ καὶ νὰ διανοηθῇ κατ' ἄλλον, ἢ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ νεωτερισμοῦ.

---

5. Η ΦΡΟΝΙΜΟΣ ΝΕΑ.

Ἡ φρόνιμος νέα δὲν ἐξαγγέλλει τὰ κατ' αὐτὴν ὡς ἐμπόρευμα κοινὸν καὶ παρακμάζον, ὅπερ οἱ ἔμποροι καὶ μεταπράται προκηρύσσουσι μεγαλοφώνως. Τὰ πολύτιμα ὑφάσματα κρύπτονται ἐν θήκαις, ἐν δὲ ταῖς

παραθυρίοις ὑαλοθήκαις ἐκτίθενται ὅσα προορίζονται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ κονιορτοῦ φθορὰν καὶ καταστροφήν. Αἱ κόραι τῶν θυρίδων εἶνε δίκην κολοκυνθῶν ἀναδενδράδος, αἵτινες κρέμανται μὲν ὡς βότρυς σταφυλῆς, ἔσωθεν δὲ εἶνε ἀηδεῖς τὴν γεῦσιν. Ἡ Αἰκατερίνη λαλεῖ καὶ γράφει μετὰ χάριτος ποικίλας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, ἀλλ' οὐδεμίαν ποιεῖται στομφώδη ἐπίδειξιν. Ἄδει, κρούει κλειδοκύμβαλον, οὐδέποτε ὅμως φαίνεται ἐν παννυχίσιν, οὐδ' ἐν ἀκαδημίαις, ἀρκουμένη εἰς τὴν κατ' οἶκον μετὰ τοῦ πατρός, τῶν ἀδελφῶν καὶ ἀγαθῆς τινος φίλης ἀναστροφὴν καὶ ὁμιλίαν. Ἡ μήτηρ δὲν ἄγει αὐτὴν εἰς τὸ θέατρον, ἐὰν δέ ποτε ὁ πατὴρ προσκαλῇ αὐτὴν ἐκεῖσε, εὐγενῶς παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῇ νὰ μείνῃ οἴκοι, μετά τινων ἡλικιωτίδων, ὅπως διέλθωσι τὴν ἑσπέραν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ σπουδαίᾳ ἀναστροφῇ. Ἡ Αἰκατερίνη τέρπεται ἀσχολουμένη περὶ τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν, οὐχὶ δὲ περὶ τὰς ψυδαίας καὶ εὐτελεῖς διηγήσεις. Ἀναγινώσκει μόνον ὅσα ὑπαγορεύει ἡ ἀληθὴς σοφία, ἀφ' οὗ ἀκούσῃ τὴν περὶ τούτου συμβουλὴν νουνεχῶν ἀνδρῶν· διὰ τοῦτο εἶνε πολυμαθὴς καὶ σώφρων, διότι γινώσκει μόνον ἀληθείας. Ὁ ἔχων τὴν κεφαλὴν πλήρη ψευδῶν καὶ διεστραμμένων ἀρχῶν, εἶνε καὶ τοῦ ἀμαθοῦς ἀμαθέστερος, διότι ἡ πλάνη εἶνε χείρων τῆς ἀμαθίας. Ἡ Αἰκατερίνη προσέτι ἔχει τὴν ἀληθῆ εὐσέβειαν ὡς ἐδίδαξεν αὐτὴν ἡ ἐνάρετος μήτηρ· ἐκ βάθους ψυχῆς οἰκτείρει τοὺς πτωχούς· διὰ τῶν χαριτοβρύτων αὐτῆς χειρῶν πολλάκις συνεκάλυψε τὰ ῥάκη τῆς πτωχῆς γραίας καὶ ἐν ἑορταῖς

ἐνέδυσε ταλαιπώρους κόρας, ἐν χαρᾷ ἀναστρεφομένη αὐταῖς, ὅπως στηρίζῃ αὐτὰς ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ διδασκαλίᾳ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς οἰκιακοῖς ἔργοις εἶνε προθυμοτάτη καὶ δραστηριωτάτη· διότι ἡ μήτηρ γυμνάσασα αὐτὴν ἐν παντὶ καλλιτεχνικῷ ἔργῳ ἐδίδαξεν αὐτὴν καὶ τὸ φροντίζειν περὶ ἱματιοθήκης, τὸ ἐπισκέπτεσθαι τὸ μαγειρεῖον, τὸ τηρεῖν ἀκριβῆ λογισμὸν προσόδων καὶ δαπανῶν τοῦ οἴκου. Ἡ Αἰκατερίνη δὲν εἶνε δεισιδαίμων, οὐδὲ προληπτική, ἀλλ' ὄντως θεοσεβὴς καὶ χριστιανή. Εἶνε αἰδήμων, σώφρων, πραεῖα, εὐπροσήγορος πᾶσι. Ταῦτα ἐπαυξάνουσι τὸ κάλλος, τὴν νεότητα, τὴν εὐφυΐαν, τὴν εὐαισθησίαν καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην αὐτῆς. Ἡ παρθενικὴ αὐτῆς εὐωδία, ἁγνὴ καὶ ἡδίστη, διαπερᾷ καὶ τὰς μᾶλλον κεκλεισμένας θύρας· οὕτω τὸ ἴον κρύπτεται ἐν τῇ ὑπωρείᾳ μεμονωμένου λόφου, ἀλλὰ τὸ γλυκὺ αὐτοῦ μύρον ἐξικνεῖται μέχρι καὶ τοῦ πόρρωθεν διαβαίνοντος ὁδοιπόρου.

---

6. Η ΙΔΙΟΤΡΟΠΟΣ.

Ἡ μικρὰ Γοργὼ ἦτο λίαν ἀγέρωχος καὶ ἰδιότροπος· ὠργίζετο, ἔπληττε τὴν γῆν διὰ τοῦ ποδὸς, ἤμυσσε τὰς παρειὰς αὐτῆς, ἔπτυε τοὺς ἄλλους κατὰ πρόσωπον. Ὁσάκις ἡ καλὴ τροφὸς ἐπέπληττεν αὐτήν, ἡ μήτηρ ἐπενέβαινεν ὑπὲρ τῆς θυγατρός. Πολλάκις δὲ ἐδιώκετο τῆς οἰκίας ἡ ἀγαθὴ ἐκείνη γυνή. Ὁσάκις ὅμως καὶ πρὸς τὴν μητέρα αὐτῆς ὠργίζετο ἡ Γοργώ, ἐπήδα ἀμέσως εἰς τὸ

ἀνάκλιντρον καὶ ἔπληττε καὶ κατετάραττε τὴν μητέρα, αὐτὴ δέ, ἀντὶ νὰ τιμωρῇ τὸ θυγάτριον, ἐδείκνυε τῇ ἑσπέρᾳ τὰς ἀμυχὰς εἰς τοὺς φίλους καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς·

— Εἶνε ὑπερήφανος ἡ κόρη μου! Θὰ γείνῃ ποτὲ ἔξοχος κυρία!

Καὶ οἱ φίλοι ἐθώπευον τὴν μικρὰν Γοργὼ καὶ πρὸς ἀμοιβὴν ἠσπάζοντο αὐτήν! Ὅτε μετ' ὀλίγον χρόνον ηὔξησε τὸ κακότροπον κοράσιον, ἔτυχέ ποτε νὰ παρατεθῇ μέγα γεῦμα ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Ἀλλ' ἰδού, μικρὸν πρὶν ἔλθωσιν οἱ προσκεκλημένοι, παράφορος γενομένη ὑπ' ὀργῆς ἡ Γοργώ, διὰ μηδαμινὴν αἰτίαν, ἀνέτρεψε τὴν τράπεζαν καὶ συνέτριψε πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῆς. Οἱ ὑπηρέται προσῆλθον ἔντρομοι καὶ ἐν ἀπογνώσει ἔτιλλον τὰς τρίχας αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ μήτηρ πάλιν ἠρκέσθη, ἡσύχως τὴν κόρην ἐπιπλήξασα καὶ προσέταξε νὰ παρασκευάσωσιν ἄλλην τράπεζαν. Γενομένη δωδεκαέτις ἡ Γοργώ, ἐμμανὴς καθίστατο ὁσάκις ἡ μήτηρ ἐπέπληττεν αὐτὴν διὰ τὰς λίαν ἀτόπους αὐτῆς πράξεις· τότε δὲ ἐφώνει ὅτι θὰ ἔπιπτεν ἐκ τοῦ παραθύρου, ἕως οὗ ἠνάγκαζε τὴν μητέρα αὐτῆς νὰ γονυπετῇ καὶ θερμῶς νὰ παρακαλῇ αὐτὴν ὅπως ἡσυχάσῃ. Καθ' ἑσπέραν ἡ μήτηρ ἐλάμβανε τὴν Γοργὼ εἰς τὸ θέατρον, ἀδιαφοροῦσα περὶ τοῦ ἐν τοῖς διδασκομένοις δράμασιν ἀνοικείου καὶ ἀπρεποῦς. Διότι ἡ μήτηρ ἐκείνη ἦτο ἐκ τῶν νεωτεριζουσῶν γυναικῶν, φρονοῦσα ὅτι αἱ προγενέστεραι μητέρες ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀγνοίας περιεφρόνουν τὸ θέατρον καὶ ἐκώλυον τὴν εἴσοδον τῶν παρθένων. Οὕτω λοιπὸν ἀνετρέφετο ἡ φύσει παράφορος Γοργὼ καὶ

ὅτε προέκοψεν εἰς μεγάλην ἡλικίαν, σήμερον μὲν ἔρριπτε κατὰ πρόσωπον τῆς ὑπηρέτιδος τὰ ἐνδύματα αὐτῆς, ἡ δὲ δυστυχὴς ὑπηρέτις ἀπεχώρει δακρύουσα· τῇ ἐπιούσῃ δέ, δι' ἄλλην αἰτίαν, ἐκολάφιζεν αὐτὴν καὶ μικρὸν ἔπειτα κατεφίλει, ὡς ἀρχαίαν αὐτῆς σύντροφον. Σήμερον ἦτο κατηφής, τῇ ἐπιούσῃ ἐγέλα δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Ἄλλοτε πάλιν παρήγγελλε νὰ κομίζωσιν αὐτῇ ἄνθη, ἵνα πέμπῃ ταῖς φίλαις καὶ μετ' ὀλίγον μετεμέλετο, κατακρίνουσα τὴν συνήθειαν ταύτην καὶ καταρωμένη τοὺς ἀνθοπώλας καὶ κηπουρούς. Τέλος σοφός τις φίλος εἶπε τῇ μητρὶ τῆς Γοργοῦς ὅτι εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἐὰν ἡ κόρη εἰσήγετο εἴς τι καλὸν παρθεναγωγεῖον.

— Καὶ τί; ἀπεκρίνατο ἡ μήτηρ. Μήπως καὶ σὺ εἶσαι ἐκ τῶν ἀνοήτων ἐκείνων, οἵτινες σκέπτονται περὶ πραγμάτων ἀρχαίων; Σήμερον ἄλλως πως πρέπει νὰ ἐκπαιδεύωνται αἱ θυγατέρες ἡμῶν.

Καὶ τῷ ὄντι ἡ ἐπιπόλαιος καὶ τυφλὴ στοργὴ τῆς μητρὸς κατέστρεψε τέλεον τὴν Γοργώ, ἥτις, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν μισητὴ γινομένη, ἔζησε βίον ἐλεεινόν, ἀπέθανε δυστυχὴς καὶ μόλις ἐν τέλει τοῦ βίου ἠδυνήθη πικρῶς νὰ μετανοήσῃ ἐπὶ τῷ παρελθόντι.

---

7. ΤΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ.

Ὁ ἥλιος δύει, ἤγουν ἀφανίζεται καθ' ἡμέραν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ μέρος τοῦτο καλεῖται δύσις

ἢ δυσμαί. Στρέφοντες τὰ νῶτα πρὸς τὴν δύσιν ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ, εἰς ὃ ὁ ἥλιος κατὰ πᾶσαν πρωΐαν φαίνεται ὅτι ἀνατέλλει. Τὸ μέρος τοῦτο καλεῖται *ἀνατολή*. Ἔχοντες τὴν ἀνατολὴν πρὸς ἀριστερὰν καὶ τὴν δύσιν πρὸς δεξιάν, ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ, ὅπερ καλεῖται *νότος* ἢ *μεσημβρία*, ἀπέναντι τῆς μεσημβρίας κεῖται ὁ *βορρᾶς* ἢ ἡ *ἄρκτος*.

Ἡ ἀνατολή, ἡ δύσις, ἡ ἄρκτος, ἡ μεσημβρία λέγονται τὰ *τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος*.

Ἡ ἡμέρα ἄρχεται ὅταν ἀνατέλλῃ ὁ ἥλιος, καὶ τελευτᾷ ὅταν ὁ ἥλιος δύῃ.

Ἀπὸ τῆς δύσεως μέχρι τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ἐπέρχεται τὸ σκότος, τὸ δὲ διάστημα τοῦτο καλεῖται *νύξ*.

Ἡ ἡμέρα διαιρεῖται εἰς δύο μέρη· ἡ στιγμή, ἡ χωρίζουσα τὰ δύο ταῦτα μέρη καλεῖται *μεσημβρία*· ὡσαύτως καλεῖται *μεσονύκτιον* ἡ στιγμὴ ἐκείνη, ἡ χωρίζουσα τὴν νύκτα εἰς δύο μέρη.

Ὁ μεταξὺ δύο ἀνατολῶν, ἢ δύο δυσμῶν τοῦ ἡλίου χρόνος διαιρεῖται εἰς 24 ὥρας.

Οὕτως ἡ ἡμέρα ἔχει 12 ὥρας, ἤγουν τὸν χρόνον, ὅστις παρῆλθεν ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου ἢ ἀπὸ τῆς μεσημβρίας. Ἐπενόησαν μηχανὰς πρὸς δεῖξιν τῶν ὡρῶν· αἱ μηχαναὶ αὗται καλοῦνται ὡρολόγια καὶ εἶνε διαφόρων σχημάτων καὶ μεγεθῶν.

Ἐπὶ τῆς πλακὸς τοῦ ὡρολογίου σημειοῦνται δι' ἀριθμῶν αἱ ὧραι τῆς ἡμέρας καὶ νυκτός· οἱ δεῖκται, διερχόμενοι πρὸ τῶν ἀριθμῶν τούτων, δεικνύουσι τὴν ὥραν. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ ὥρα εἶναι μακρά, διῄρεσαν αὐτὴν εἰς 60 μέρη, ἅπερ καλοῦνται λεπτά. Ὁ μακρότερος τῶν δεικτῶν τοῦ ὡρολογίου καλεῖται λεπτοδείκτης, ὁ δὲ βραχύτερος δεικνύει τὰς ὥρας καὶ καλεῖται ὡροδείκτης.

8. Η ΗΛΑΚΑΤΗ ΤΗΣ ΠΡΟΜΗΤΟΡΟΣ.

Ἡ μικρὰ Χαρίκλεια ἠρώτησέ ποτε τὴν προμήτορα αὐτῆς πόθεν προέρχεται τὸ ἄκλωστον, ἐξ οὗ κατασκευάζει νῆμα τόσον ὡραῖον.

Ἰδοὺ τί ἀπεκρίνατο ἡ προμήτωρ. Τὸ ἄκλωστον ἐξάγεται ἐκ τοῦ φλοιοῦ δύο φυτῶν, τοῦ λίνου καὶ τῆς καννάβεως.

Ὅπως χωρίσωσι τὸν φλοιὸν τοῦ λίνου καὶ τῆς καννάβεως, βρέχουσι ταῦτα τὰ φυτὰ ἐντὸς λίμνης τινὸς ἢ ῥυακίου.

Οὕτω τὰ φυτὰ μαλακύνονται καὶ ὁ φλοιὸς αὐτῶν ὀλίγον ἀποσπᾶται. Ἔπειτα ξηραίνουσι τοὺς καυλούς, κοπανίζουσιν αὐτοὺς καὶ μετὰ ταῦτα ἀλήθουσιν, ὅπως μηδὲν ἄλλο ἀπομείνῃ, ἢ ὀλίγος φλοιός, διῃρημένος εἰς μικρὰ νήματα· ὁ φλοιὸς οὗτος κτενίζεται διὰ σιδηροῦ κτενίου, οὕτω δὲ προκύπτει τὸ μαλακὸν καὶ στιλπνὸν νῆμα.

Ὁ δὲ *βάμβαξ*, καλούμενος καὶ *ἐριόξυλον*, εἶνε χνοῦς λευκὸς καὶ ὀλίγον βραχύς, ἀλλὰ λεπτὸς καὶ ἰσχυρότατος, περιβάλλων τὰ σπέρματα τῆς βαμβακέας, φυτοῦ τῶν

θερμῶν χωρῶν. Ὁ βάμβαξ εἶνε σχεδὸν ἕτοιμον νῆμα, ἀφ' οὗ χωρισθῇ ὁ χνοῦς ἐκ τῶν σπερμάτων καὶ κτενισθῇ διὰ τοῦ κτενίου.

Πάλαι ποτὲ ἐκλώθετο τὸ λίνον, ἡ κάνναβις καὶ ὁ βάμβαξ διὰ τῆς ἀτράκτου. Ἡ ἐργασία αὕτη ἦτο βραδεῖα καὶ ἀνιαρά.

Ἔπειτα ἐπενοήθη ἡ ἠλακάτη ἢ τὸ κρικίον, ἤτοι ἁπλῆ τις μηχανὴ μετὰ τροχοῦ, δι' ἧς γίνεται ἄνευ κόπου πολλοῦ πλείων ἐργασία.

Ἐν Ἀγγλίᾳ νέα τις, Ζέννη καλουμένη, εἶχε πατέρα ἀγαθόν, ὅστις ἐνίοτε ἐθεώρει αὐτὴν κλώθουσαν καὶ ἐλυπεῖτο, βλέπων ὅτι σφόδρα ἐμόχθει, ἵνα πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ὁ πατὴρ ηὔχετο νὰ εὑρεθῇ τρόπος, δι' οὗ ἡ ἠλακάτη νὰ κινῆται μόνη. Τοῦτο πάντοτε διανοούμενος, ἐπενόησε μηχανήν, ἥτις λαμβάνει τὰ νήματα τοῦ λίνου, τῆς καννάβεως καὶ τοῦ βάμβακος τετυλιγμένα ἐπὶ πηνίων, κλώθει αὐτὰ καὶ κατασκευάζει πολλῷ τάχιον, ἢ ἡ ἀρίστη ἐργάτις.

Ὁ Ἄγγλος εἰς τιμὴν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἐκάλεσε Ζέννην τὴν θαυμασίαν ἐκείνην μηχανήν, ἥτις κλώθει ὅλως μόνη.

---

9. Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΜΑΡΙΑ ΘΗΡΕΣΙΑ.

Ὅτε ἡ ἀείμνηστος αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας Μαρία Θηρεσία διέμενεν ἐν Λουξεμβούργῳ, ἔλαβεν ἐπιστολὴν

ἑκατοντούτιδος γυναικός, ἥτις ἐπὶ πολλὰ ἔτη τακτικῶς παρευρίσκετο τῇ Μεγάλῃ πέμπτῃ ἐν Βιέννῃ (*), ὅτε ἡ ἄνασσα ἐκείνη ἔνιπτε τοὺς πόδας τῶν πτωχῶν γερόντων. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκείνῃ ἐλέγετο ὅτι, ἀπὸ διετίας πάσχουσα ἡ γραῖα, ἐκωλύετο νὰ μεταβῇ εἰς τὰ ἀνάκτορα, καὶ ὅτι βαθέως ἐλυπεῖτο μὴ παρισταμένη εἰς τὴν εὐσεβῆ ἐκείνην τελετήν, οὐχὶ διότι ἐστερεῖτο τοιαύτης τιμῆς, ἀλλὰ διότι δὲν ἠξιοῦτο νὰ βλέπῃ τὴν ἀξιολάτρευτον αὐτοκράτειραν. Ἡ ἄνασσα, συγκινηθεῖσα ὑπὸ τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀγαθῆς γυναικός, ἐπορεύθη ἀμέσως εἰς τὸ χωρίον αὐτῆς· ἐκεῖ εἰσῆλθεν εἰς ἐλεεινήν τινα καλύβην καὶ ἐπὶ πενιχρᾶς κλίνης εὗρε τὴν γραῖαν ἀσθενοῦσαν.

— Λυπεῖσαι διότι δέν με βλέπεις, εἶπεν αὐτῇ μειλιχίως· παρηγορήθητι· ἦλθον ἐγὼ νά σε ἴδω.

---

10. ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΕΛΩΝ ΙΜΑΤΙΣΜΩΝ.

Ὁ Θεοδώρητος εἶνε ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεύς.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἀναφέρει ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ, πάσχουσα τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν, ἤκουσεν ὅτι Πέτρος ὁ ἀναχωρητής, ἐν Ἀντιοχείᾳ διαμένων, ἐθεράπευε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ πρὸς αὐτόν.

Νεωτάτη οὖσα ἐνεδύθη πολυτελῶς, παρέστη δὲ πρὸς

(*) Ἡ διδάσκαλος δέον νὰ διηγηθῇ διὰ βραχέων τὴν ἐτησίως τελουμένην ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τελετήν.

τὸν Πέτρον φέρουσα ἐλλόβια, ψέλια, ψιμμύθιον, καὶ παντοίους κόσμους. Ὁ ἀναχωρητὴς τότε ἠθέλησε μᾶλλον νὰ θεραπεύσῃ αὐτὴν ἀπὸ τῆς τοσαύτης ματαιότητος, ἥτις εἶνε πάσης ἀσθενείας κινδυνωδεστέρα. Εἶπε λοιπὸν πρὸς αὐτήν·

— Κόρη μου, εἰπέ μοι, σὲ παρακαλῶ· ἐὰν δεξιώτατος ζωγράφος κατασκευάσῃ εἰκόνα ἀρίστην, ἕτερος δέ τις, ἀμαθὴς τὴν ζωγραφικήν, θελήσῃ κατὰ τὸ δοκοῦν νὰ μεταβάλῃ τὴν εἰκόνα, νομίζεις ὅτι ὁ καλλιτέχνης ἐκεῖνος δὲν θὰ προσβληθῇ;

— Ἀναμφιβόλως, ἀπεκρίνατο, καὶ δικαίως θὰ ἐλυπεῖτο.

— Λοιπόν, θύγατερ, πείσθητι καὶ σὺ ὅτι ὁ πάνσοφος Δημιουργὸς ἀληθῶς προσβάλλεται, διότι φαίνεσαι ὅτι κατηγορεῖς αὐτοῦ ἀμάθειαν καὶ ἄγνοιαν, θέλουσα νὰ μεταβάλῃς καὶ νὰ τελειοποιήσῃς τὸ ἔργον αὐτοῦ. Μὴ μετάβαλλέ τι, τέκνον μου, ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ, ἥτις εἶνε εἰκὼν τοῦ Θεοῦ· μὴ ζήτει νὰ παράσχῃς σεαυτῇ ὅ τι ἡ σοφία αὐτοῦ δὲν ηὐδόκησε νά σοι χορηγήσῃ, μηδὲ προσπάθει, παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ, νὰ πορισθῇς ψευδῆ καὶ τεχνητὴν ὡραιότητα, ἥτις καὶ τὰς ἁγιωτάτας τῶν γυναικῶν καθίστησιν ἁμαρτωλὰς καὶ ἐνόχους.

Ἡ μήτηρ τοῦ Θεοδωρήτου ἐν συντριβῇ καρδίας προσεκύνησε τῷ ἀναχωρητῇ, θεραπευθεῖσα δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια φρονιμωτέρα.

---

11. Ο ΨΥΧΙΚΟΣ ΣΤΟΛΙΣΜΟΣ.

Ὁ πλοῦτος τὰ κοσμήματα,
τοῦ κάλλους ἡ λαμπρότης,
ἀνθρώπων φροῦδα κτήματα
καὶ κόσμου ματαιότης.

—

Ἡ ἀρετὴ δὲ μόνη
ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τὸν θνητὸν
περίβλεπτον καὶ ζηλωτὸν
στολίζει καὶ ὑψόνει.

—

Τὴν ἀρετήν, ὦ κόρη,
ὡς κάλλος ἀναφαίρετον,
ὡς θησαυρὸν ἐξαίρετον
ἀγάπα καὶ θεώρει.

—

Διότι τἄλλα φθονερὰ
ἡ τύχη ἂν ἁρπάσῃ,
αὐτὴ ἐμμένει σταθερὰ
αὐτὴν δὲν θέλεις χάσει.

Α. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

---

12. ΤΟ ΠΥΡ.

Τὸ πῦρ γεννᾶται ἐκ πράγματος, ὅπερ παράγει θερμότητα, ἐν ᾧ καίεται.

Τὸ καιόμενον πρᾶγμα βαθμηδὸν καταναλίσκεται καὶ ἐξαφανίζεται.

Ὅσαι ὕλαι καίονται, ἤγουν βαθμηδὸν ἀναλίσκονται καὶ ἐξαφανίζονται, παράγουσαι θερμότητα, εἶνε καύσιμοι ἢ ἐμπρήσιμοι ὕλαι, οἷα εἶνε τὸ ξύλον, ὁ ξυλάνθραξ, ὁ γαιάνθραξ, τὸ λίπος, τὸ ἔλαιον, τὸ πετρέλαιον.

Καύσιμοί τινες ὕλαι καίονται καὶ δὲν καταλείπουσι τέφραν· τοιαῦται εἶνε τὸ ἔλαιον, τὸ λίπος, τὸ πετρέλαιον. Τὸ ξύλον δέ, ὁ γαιάνθραξ καὶ ἄλλα τινὰ καταλείπουσι τέφραν, διότι αἱ ἐμπρήσιμοι αὗται ὕλαι περιέχουσι ποσόν τι γαιωδῶν ὑλῶν, μὴ καιομένων.

Ἵνα καύσιμός τις ὕλη καῇ, χρήζει ἀέρος. Διότι τὸ πῦρ γεννᾶται ἐκ τῆς ἑνώσεως τοῦ καυσίμου πράγματος μετὰ τοῦ ἀέρος. Ἡ ἕνωσις αὕτη εἶναι ταχίστη καὶ παράγει τὸ πῦρ καὶ τὴν φλόγα. Ἄριστα ξύλα πρὸς θέρμανσιν εἶνε ἡ πτελέα καὶ ἡ φηγός· τοιαῦτα καίομεν ἐν ταῖς θερμάστραις. Ἐν τοῖς κλιβάνοις καίομεν ξύλα καὶ ἐν ταῖς ἑστίαις ἄνθρακας.

Ὁ ἄνθραξ γίνεται ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἥμισυ καύσεως κορμῶν ξύλων, σωρευομένων ἐπίτηδες ἐν ταῖς καμίνοις ὑπὸ τῶν ἀνθρακέων.

---

13. Η ΥΠΗΡΕΤΙΣ ΤΟΥ ΓΛΥΠΤΟΥ.

Ἀρχομένου τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ὑπῆρχεν ἐν Ρώμῃ γλύπτης, ἔχων ὑπηρέτιδα καλουμένην Μαρίαν. Ἡ Μαρία κρυφίως καὶ ἐν ἄκρᾳ ἐπιμελείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἔμαθε καὶ αὐτὴ νὰ γλύφῃ, διδαχθεῖσα ἐκ μόνων τῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς διδασκαλιῶν τοῦ κυρίου αὐτῆς καὶ ἐκ τῶν θαυμασίων γλυφῶν τοῦ Βατικανοῦ, ἃς πάντοτε περιειργάζετο μετὰ προσοχῆς.

Ἔτυχέ ποτε νὰ προκηρυχθῇ μέγα βραβεῖον εἰς ἐκεῖνον, ὅστις θὰ κατεσκεύαζε τὸ ἄριστον τῶν ἀγαλμάτων· ἡ Μαρία κατεσκεύασε τότε τὴν Ἀθηνᾶν, κρύφα δ' ἔπεμψεν αὐτὴν εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου συνήχθησαν καὶ τἆλλα ὅμοια ἔργα, ἵνα κριθῶσι. Κατὰ τὴν ἡμέραν λοιπὸν τῆς κρίσεως τῶν ἀγαλμάτων, ἡ Μαρία, ἀναμιχθεῖσα μετὰ τοῦ πλήθους τῶν προσελθόντων, ἤκουσεν ἰδίοις ὠσὶν ὅτι τὸ ἑαυτῆς ἄγαλμα ἐκρίθη πάντων τῶν ἄλλων ὑπέρτερον. Λαβοῦσα δὲ τὸ βραβεῖον, ἦλθε ἐν θριάμβῳ εἰς τὸ Καπιτώλιον. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ Μαρία ἐγένετο συνεταῖρος τοῦ γλύπτου. Ἀλλ' ἡ καταλαβοῦσα αὐτὴν χαρά, ἡ πρὸς τὴν τέχνην ἀγάπη αὐτῆς καὶ ἡ πολλὴ ἐργασία, ἐν βραχεῖ χρόνῳ μεγάλως ἔβλαψαν τὴν ὑγιείαν τῆς ἀγαθῆς καὶ φερεπόνου Μαρίας, ἥτις μετὰ ἓν ἔτος ἀπέθανε.

---

14. Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ.

Όταν ὁ οὐρανὸς σίθριάζῃ ἐν ἀσελήνῳ νυκτί, ὁ μὲν γαλαξίας διχάζει τὸ στερέωμα, ὡς ζώνη λευκή, ἐξ ἑκάστου δὲ ἀστέρος γλυκεῖα ἀκτὶς ἔρχεται μέχρι ἡμῶν. Ἐν ᾧ δὲ μετὰ προσοχῆς θεωροῦμεν ἕκαστον ἀστέρα, οἱ ἄλλοι αὐτοῦ σύντροφοι φαίνονται ἔτι μᾶλλον σπινθηρακίζοντες, ὡς ἵνα ἑλκύσωσι καὶ ἐκεῖνοι τὰ βλέμματα ἡμῶν.

Χαρὰν ἄφατον αἰσθάνομαι ὅταν θεῶμαι τὸν οὐρανόν· ὁσάκις δὲ ἐξέρχομαι ἐν ὥρᾳ νυκτός, ἵνα περιπατήσω, ἀποτίνω πάντοτε φόρον θαυμασμοῦ πρὸς τὸ ἐξαίσιον οὐράνιον θέαμα. Καί τοι δὲ γινώσκω ὅτι ἡ διάνοιά μου εἶνε ἀσθενὴς καὶ ἀνίκανος πρὸς τοιαύτας ὑψηλὰς μελέτας, ἀνέκφραστος ὅμως εἶνε ἡ ἡδονή μου, ὅταν μελετῶ τὰ τοῦ οὐρανοῦ. Σκέπτομαι καὶ λέγω κατ' ἐμαυτὸν ὅτι οὐχὶ ἡ τύχη φέρει μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν μου τὰ φῶτα τῶν μεμακρυσμένων ἐκείνων κόσμων, οὐδ' ἐξ ἀσκόπου τινὸς συγκυρίας πᾶς ἀστὴρ ἐγχέει ἀκτῖνα ἐλπίδος εἰς τὴν καρδίαν μου.

Πῶς; Τοσαῦτα θαύματα ἐγένοντο μόνον ὅπως λάμπωσι πρὸς τοὺς ἐμοὺς ὀφθαλμούς. Πῶς; Ἡ διάνοιά μου, ἡ μέχρι ἐκείνων ἀνυψουμένη, καὶ ἡ καρδία μου, ἡ ὑπὸ τῆς θέας αὐτῶν συγκινουμένη, εἶνε ὅλως ἀλλοτρία αὐτῶν; Ὁ ἄνθρωπος, πρόσκαιρος θεατὴς αἰωνίου θεάματος, ὑψοῖ πρὸς στιγμὴν τὰ ὄμματα πρὸς οὐρανοὺς καὶ ἀμέσως κλείει αὐτοὺς διὰ παντός· ἀλλὰ κατὰ τὸν βραχὺν τοῦτον χρόνον παρήγορος ἀκτὶς ἀπὸ περάτων

ἕως περάτων τοῦ σύμπαντος ἐκπορεύεται ἐκ παντὸς κόσμου καὶ ἐξικνεῖται μέχρι τῶν ὀμμάτων αὐτοῦ, ὅπως ἀγγείλῃ αὐτῷ ὅτι συνδέεται μετὰ τοῦ παντός, ὅτι εἶνε μέρος τῆς αἰωνιότητος.

---

15. Ο ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΠΟΙΩΝ.

Τίς ὁ πάνσοφος, ὁ πλάσας
καὶ πανσόφως κυβερνῶν
τὰς ἠπείρους τὰς θαλάσσας
φῶς, ἀστέρας, οὐρανόν;
Ὁ Θεός, ὁ Θεός.

—

Τίς τὸν πόνον ὁ πραΰνων,
τῶν τυφλῶν ὁ ὁδηγός,
τοὺς ἀνθρώπους ὁ θαρρύνων,
τῆς ζωῆς ὁ χορηγός;
Ὁ Θεός, ὁ Θεός.

—

Τίς ἡ παῦσις τῶν δακρύων,
τοὺς πτωχοὺς ὁ βοηθῶν,
ἀνεξάντλητον ταμεῖον
θησαυροῦ καὶ ἀγαθῶν;
Ὁ Θεός, ὁ Θεός.

—

Τίς ὁ τρέφων τοὺς πεινῶντας,
ἀγαθότητος πηγή,
δυστυχεῖς καὶ κοπιῶντας
ἀνταμείβων ἐν στοργῇ;
Ὁ Θεός, ὁ Θεός.

—

Τίς τὸν κόσμον ὁ εὐθύνων,
τίς τὰ πάντα ὁ πληρῶν,
ὁ Σωτὴρ ἐκ τῶν κινδύνων
καὶ ἁπανταχοῦ παρών;
Ὁ Θεός, ὁ Θεός.

Α. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

---

16. ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΒΟΤΑΝΙΚΗΣ.

Ἡ Θεοδώρα καὶ ἡ Πολύμνια ἦσαν δύο ἐπιμελεῖς καὶ προσεκτικαὶ μαθήτριαι. Ἡμέρᾳ τινί, ἐξερχόμεναι τοῦ παρθεναγωγείου, συνδιελέγοντο περὶ τῶν μαθημάτων τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

— Κατενόησα, φίλη Πολύμνια, τὸ ἱστόρημα, ὅπερ ἀνέπτυξε πρὸς ἡμᾶς ἡ διδάσκαλος ἡμῶν καὶ εὐηρεστήθην τῇ ἀληθείᾳ· ὡσαύτως ηὐηρέστησέ μοι καὶ τὸ τῆς ἀριθμητικῆς νέον κεφάλαιον. Ἀλλὰ τί νὰ εἴπω περὶ τοῦ μαθήματος τῆς βοτανικῆς; Σοὶ λέγω, φίλη, τὴν ἀλήθειαν ὅτι οὐδαμῶς ἀντελήφθην· μοὶ ἐφάνησαν πάντα ἀφῃρημένα, φίλη Πολύμνια.

— Μὴ δυσανασχέτει, φίλη Θεοδώρα· ἐγὼ ἐνόησα τὸ μάθημα καλῶς καὶ ἂν θέλῃς, τώρα μεταβαίνομεν εἰς τὸν κῆπον τοῦ γέροντος Ἀνδρέου, ὅστις εἶνε γείτων ἀγαθός· ζητοῦμεν δύο φυτὰ καί σοι δεικνύω πάντα ὅσα σοὶ ἐφάνησαν ἀφῃρημένα ἐν τῇ σχολῇ.

Αἱ δύο συμμαθήτριαι μετέβησαν εἰς τὸν κῆπον τοῦ Ἀνδρέου, ὅστις τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἐξερρίζου χόρτα τινά.

— Ἰδού, φίλη Θεοδώρα· τὸ μέρος τοῦτο τοῦ φυτοῦ, ὅπερ ἦτο ὑπὸ τὴν γῆν, ὀνομάζεται *ὑπόγειος ἄξων*, ἢ *ῥίζα* τὸ δὲ ἄνω, *ὑπέργειος ἄξων*, ἢ *καυλός*. Λοιπὸν ἕκαστον φυτόν, ὡς εἶπεν ἡμῖν καὶ ἡ διδάσκαλος, διαιρεῖται εἰς δύο κύρια μέρη· εἰς τὸ ὑπὲρ τὴν γῆν ἀνερχόμενον, ὅπερ καλοῦμεν ὑπέργειον ἄξονα καὶ εἰς τὸ ὑπὸ τὴν γῆν, ὅπερ καλοῦμεν ὑπόγειον ἄξονα ἢ ῥίζαν.

— Δεῖξόν μοι σὺ τώρα, Θεοδώρα, τὸ λοιπὸν τοῦ φυτοῦ, ἢ κάλλιον εἰπέ μοι ποῦ κεῖται ὁ λαιμός, ὑπὲρ τὴν γῆν ἢ ὑπ' αὐτήν;

— Οὔτε ὑπό, οὔτε ὑπὲρ τὴν γῆν· ἀλλ' ἀποτελεῖ τὸ ὅριον τῶν δύο κυρίων μερῶν τοῦ φυτοῦ.

— Πολὺ καλῶς, Θεοδώρα, νῦν φαίνεται ὅτι κατενόησας.

— Μάλιστα φιλτάτη, τώρα ἔχω σαφῆ ἰδέαν.

— Ὅπως δὲ ὁ καυλός, ὡς παρατηρεῖς, φίλη Θεοδώρα, ἔχει πολλὰς μορφάς, οὕτω καὶ ἡ ῥίζα ἔχει πολλὰς μορφάς. Τούτου ἕνεκα τῶν φυτῶν αἱ ῥίζαι δυνατὸν νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τέσσαρας κυρίας τάξεις.

Ὅταν φυτοῦ τινος ὁ ὑπόγειος ἄξων εἶνε εἷς καὶ περὶ

αὐτὸν γεννῶνται ἕτεραι λεπτότεραι ῥίζαι (ῥιζάρια), τότε ἡ τοιαύτη αὐτοῦ ῥίζα καλεῖται *πρεμνώδης*· ἰδού· ἰδὲ τὴν ῥαφανίδα. Φυτά, ἔχοντα πρεμνώδεις ῥίζας, εἶνε ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ δαμασκηνέα, ἡ κυπάρισσος, ἡ πίτυς, τὸ δαυκίον καὶ ἄλλα.

Ὅταν δὲ φυτοῦ τινος ἡ ῥίζα συναποτελῆται ἐκ πολλῶν ἄλλων ὁμοίων καὶ ἰσοπαχῶν ῥιζῶν, ἀποτελουσῶν σύμπλεγμα, τότε ἡ τοιαύτη καλεῖται *ἰνώδης* ῥίζα. Τοιαύτην ῥίζαν ἔχει ἡ κριθή, ὁ σῖτος, ἡ σίκαλις, ὁ ἀραβόσιτος, ὁ βρῶμος κτλ.

Ὅταν δὲ φυτοῦ τινος ἡ ῥίζα, εἰσχωροῦσα εἰς τὴν γῆν διακλαδίζηται ὑπ' αὐτὴν καὶ ῥιζοβολῇ ἀκανονίστως, λαμβάνουσα διαστάσεις μεγάλας, τότε ἡ τοιαύτη ῥίζα καλεῖται *πολύκλαδος ἢ ἑρπυστική*. Τοιαύτας ῥίζας ἔχουσι τὰ μεγάλα δένδρα, οἷον ἡ μηλέα, ἡ πλάτανος, ἡ δρῦς, ἡ φηγὸς κτλ.

Ὅταν δὲ τέλος ἡ ῥίζα τοῦ φυτοῦ εἶνε χονδρὰ καὶ παχεῖα, λαμβάνουσα διαφόρους μορφὰς ὑπὸ τὴν γῆν, τότε καλεῖται *φακελλωτή*. Τοιαύτην ῥίζαν ἔχει ἡ ἀνεμώνη, ἡ δαλία, κτλ.

— Πολὺ καλῶς ἐνόησα τώρα, φίλη Πολύμνια· σοὶ εὐχαριστῶ. Ἀλλ' εἰπέ μοι, πῶς κατενόησα τώρα πάντα;

— Διότι, Θεοδώρα, ἐνταῦθα εἶδες ἰδίοις ὀφθαλμοῖς τὸ φυτόν· σοὶ ἔδειξα πάντα· ἐν ᾧ ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ ἡ διδάσκαλος ἐστερεῖτο τοιούτου.

— Λοιπὸν καλὸν καὶ σκόπιμον εἶνε, Πολύμνια, ὁσάκις ὁ λόγος εἶνε περί τινος φυτοῦ ἢ ἄνθους, νὰ κομίζωμεν αὐτὸ πρὸς τὴν διδάσκαλον, ἵνα δεικνύῃ ἡμῖν τὰ συστατικὰ καὶ οὕτω λαμβάνωμεν σαφῆ τῶν πραγμάτων γνῶσιν.

17. Ο ΕΛΙΑΖΑΡΟΣ ΚΑΙ Η ΣΟΛΟΜΟΝΗ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΑΥΤΩΝ.

Ἀντίοχος ὁ βασιλεύς, ὑποτάξας ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ τοὺς Ἰουδαίους, οὐ μόνον δι' ἀφορήτων βασάνων ἐταλαιπώρει αὐτούς, ἀλλὰ καὶ προσέταξε πάντες νὰ ἀσπασθῶσι τὴν ἑαυτοῦ θρησκείαν, ἥτις ἦτο εἰδωλολατρική. Ἀλλ' οἱ θεοσεβεῖς Ἰουδαῖοι προὐτίμων τὸ ἑαυτῶν αἷμα νὰ χύσωσιν, ἢ τὴν πάτριον θρησκείαν νὰ ἐγκαταλίπωσιν. Ὁ Ἀντίοχος, μαθὼν ὅτι ὁ Ἰουδαῖος Ἐλιάζαρος καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Σολομονὴ ἐνέμενον μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἀληθινὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν, προσέταξε κατ' ἀρχὰς νὰ δοθῇ αὐτοῖς ὕειον κρέας, ἵνα φάγωσι. Γνωστὸν δὲ ὅτι ὁ Μωσαϊκὸς νόμος ἀπαγορεύει τοῖς Ἰουδαίοις τὴν χρῆσιν τοῦ ὑείου κρέατος. Ὁ Ἐλιάζαρος ὅμως, προτιμήσας τοῦ ἀτίμου βίου τὸν εὐκλεᾶ θάνατον, ἔλεγεν ἀπαγόμενος·

— Ἐὰν τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν ἐκφύγω, τὰς χεῖρας τοῦ παντοκράτορος οὔτε ζῶν, οὔτε ἀποθανὼν ἐκφεύξομαι· διὸ ἀνδρείως μὲν διαλλάξας νῦν τὸν βίον, τῶν γηρατείων μου ἄξιος φανήσομαι καὶ ὑπόδειγμα τοῖς νέοις μέλλω καταλιπεῖν, ἵνα προθύμως ἀποθνήσκωσιν ὑπὲρ τῶν ἱερῶν καὶ ἁγίων νόμων.

Ὀλίγον δ' ὕστερον μαστιγούμενος καὶ θανατούμενος ἔλεγεν·

— Ὁ Κύριος γινώσκει ὅτι ἠδυνάμην ἀπολυθῆναι τοῦ θανάτου· ἀλλὰ διὰ τὸν φόβον αὐτοῦ ἡδέως τοῦτο πάσχω.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐτυμπανίσθη καὶ σκληρῶς ἐθανατώθη.

Εἶτα οἱ ἑπτὰ υἱοὶ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν Σολομονῆς, ἀναγκαζόμενοι ὑπὸ τοῦ ὠμοῦ Ἀντιόχου, ἵνα φάγωσιν ὕεια κρέατα καὶ μὴ τρώγοντες, δεινῶς ἐμαστιγοῦντο. Εἷς δ' αὐτῶν λέγει πρὸς τὸν βασιλέα·

— Τί μέλλεις μανθάνειν παρ' ἡμῶν; Ἰδοὺ ἕτοιμοί ἐσμεν ἀποθανεῖν ἢ παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους.

Ὁ βασιλεὺς θυμωθεὶς ἐγλωσσοτόμησε αὐτὸν ἐνώπιον τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς μητρός, οἵτινες παρεμυθοῦντο ἀλλήλους, ἵνα γενναίως ἀποθάνωσι. Προσκληθεὶς κατόπιν ὁ δεύτερος ἠρνήθη ὡσαύτως, τὸν θάνατον δὲ δεχόμενος ἔλεγεν·

— Ὁ βασιλεὺς τοῦ κόσμου εἰς ζωὴν αἰώνιον ἀναστήσει ἡμᾶς.

Οὕτως ἀλληλοδιαδόχως ἐθανατώθησαν οἱ ἕξ· εἰς δὲ τὸν ἕβδομον, ὅστις ἦτο νεώτατος, ὡρκίσθη ὁ Ἀντίοχος ὅτι θὰ δώσῃ πλούτη πολλά, ἐὰν ἀπορρίψῃ τοὺς πατρίους νόμους· προσέταττε δὲ σύναμα τὴν μητέρα ἵνα πείσῃ τὸν νεανίσκον· ἀλλ' ἡ γενναιόφρων Σολομονή, ἐμμένουσα εἰς τὰ ἱερὰ πάτρια καὶ χλευάζουσα τὸν ὠμὸν τύραννον, εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς·

— Υἱέ μου, ἐλέησον ἐμέ, ἥτις ἐννέα μῆνάς σε ἐκυοφόρουν, τρία ἔτη σὲ ἐθήλαζον καὶ μέχρι τῆς ἡλικίας

ταύτης σὲ ἀνέτρεφον. Τέκνον μου, σὲ παρακαλῶ, μὴ φοβηθῇς τὸν δήμιον, ἀλλὰ γενοῦ ἄξιος τῶν ἀδελφῶν σου.

Ἐν ᾧ δὲ ἐλάλει ἔτι ἡ μήτηρ, ὁ νεανίας ἐφώνησε·

— Τίνα περιμένετε; Ἐγὼ εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως δὲν ὑπακούω, ἀλλὰ τὸν νόμον φυλάττω, ὃν ὁ Μωϋσῆς ἔδωκεν εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν.

Ὁ Ἀντίοχος ὀργισθεὶς ἐθανάτωσε καὶ τοῦτον σκληρότερον τῶν ἄλλων, τελευταίαν δὲ τὴν μητέρα αὐτῶν.

---

18. ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ.

1. Γινώσκω πρᾶγμα, ὅπερ ἔχει τέσσαρας πόδας. Ὑπάρχει ἐν ἑκάστῳ δωματίῳ. Ἐπ' αὐτοῦ καθήμεθα. Τί εἶνε;

2. Ἐν τῷ μαγειρείῳ ὑπάρχει στρογγύλον τι καὶ μέλαν πρᾶγμα· τὴν ἡμέραν εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θερμόν, τὴν δὲ νύκτα ψυχρόν. Τί εἶνε;

3. Ἐπὶ τῆς τραπέζης ὑπάρχει λευκόν τι καὶ κυλινδροειδὲς πρᾶγμα. Ὅταν πίπτῃ τοῦτο, θραύεται. Ὅ τι βάλλομεν ἐντὸς αὐτοῦ, πάλιν λαμβάνομεν, ἀλλ' οὐχὶ διὰ τῶν χειρῶν. Πῶς καλεῖται τὸ πρᾶγμα τοῦτο;

---

19. Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

Λιβία, ἡ σύζυγος τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, ἐρωτηθεῖσα, μετὰ τὸν θανατον αὐτοῦ, πῶς κατώρθωσε νὰ κερ-

δήσῃ τοσοῦτον τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ ἀγάπην τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἀπεκρίνατο·

— Ἔζησα μετ' αὐτοῦ, ἐκπληροῦσα ἀκριβῶς τὰ καθήκοντά μου· ἐξετέλουν προθύμως τὰ ὑπ' αὐτοῦ προσταττόμενα, ἐσιώπων ὀργιζομένου αὐτοῦ· δὲν ἀνεμιγνυόμην εἰς ὑποθέσεις, ἃς ἀπέφευγε νά μοι ἐκμυστηρευθῇ, καὶ διώκουν τὸ κράτος τῆς οἰκογενείας μου, ὡς ἐκεῖνος τὸ κράτος αὐτοῦ.

---

20. Η ΕΝ ΤΑΙΣ ΑΤΥΧΙΑΙΣ ΚΑΤΑΦΥΓΗ.

Ἡ Πηνελόπη ἦτο κόρη μονογενής. Μετὰ τρία ἔτη ἔμελλε ν' ἀποπερατώσῃ τὰς σπουδὰς αὐτῆς ἐν τῷ Ζαππείῳ. Ὁ πατὴρ αὐτῆς ἦτο ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων ἐμπόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πολλάκις ἐξελέγη μέλος τῆς ἐφορείας τοῦ ἱδρύματος, εἰς ὃ ἐφοίτα ἡ Πηνελόπη. Ἡ οἰκογένεια τῆς Πηνελόπης διεκρίνετο ἐν τῇ πόλει ἐπὶ τοῖς χριστιανικοῖς αὐτῆς αἰσθήμασιν, ἡ δὲ Πηνελόπη ἦτο ὑπογραμμὸς χρηστῆς καὶ ἐπιμεμελημένης ἀγωγῆς. Διήνυσε τὰ δύο σχολικὰ ἔτη ἀριστεύουσα πάντοτε ἐν ταῖς ἐξετάσεσι. Ἦτο ἡ χαρὰ οὐ μόνον τῶν ἑαυτῆς γονέων καὶ συγγενῶν, ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν οἰκογενειῶν τῆς πατρίδος αὐτῆς. Ἐθαυμάζετο δὲ καὶ ἠγαπᾶτο ἡ Πηνελόπη οὐχὶ τόσον διὰ τὰς προόδους καὶ τὰ βραβεῖα, ὧν ἠξιοῦτο, διότι καὶ ἄλλαι πλεῖσται μαθήτριαι ὑπῆρχον καὶ εὐφυεῖς καὶ κατὰ τὰς ἐξετάσεις κρατιστεύουσαι, ὅσον διὰ τοὺς εὐγενεῖς τρόπους καὶ τὸ αἰδῆμον ἦθος, ὅπερ ἰδίᾳ

ἐχαρακτήριζε τὴν νεάνιδα. Πρὸ πάντων ἠγαπᾶτο, διότι ἦτο λίαν φιλοπροσήγορος, σεμνὴ καὶ ὁμιλητική. Ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ ἀνεστρέφετο μετὰ πασῶν τῶν μαθητριῶν ἀδιακρίτως. Ἐβοήθει ταῖς πενομέναις διὰ τῆς διευθυντρίας, ἀποκρύπτουσα τὴν ἐλεήμονα αὐτῆς χεῖρα. Οἱ λόγοι αὐτῆς ἦσαν πάντοτε εὐπρεπεῖς· οὐδέποτε ἤκουσαν αὐτήν, προφέρουσαν λέξιν ὑβριστικὴν πρὸς συμμαθήτριαν· ἦτο ἐν συνόλῳ ὁ τύπος τῆς ἀληθῶς μεμορφωμένης καὶ ἐξηυγενισμένης νεάνιδος. Εἰς τὸ παρθεναγωγεῖον ἐφοίτων καὶ ἄλλων ὡσαύτως εὐπόρων οἰκογενειῶν κόραι· ἀλλ' αὗται πολὺ τῆς Πηνελόπης διέφερον. Πολλαὶ τούτων ἦσαν ἀλαζονικαί, μετὰ κόμπου συνδιαλεγόμεναι· ἦσαν τετυφωμέναι ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ τῇ εὐγενείᾳ τῶν γονέων αὐτῶν. Ὁσάκις κατὰ τὰ διαλείμματα ἐνετύγχανον ὁμίλῳ κορασίων, ὑπόθεσις τοῦ λόγου αὐτῶν ἦτο ἢ ἡ ἐσθὴς αὐτῶν, ἢ τὰ τῆς μητρὸς κοσμήματα, ἢ τὰ πολυτελῆ τῆς οἰκίας αὐτῶν ἔπιπλα. Περιεφρόνουν αὗται τὰς πτωχάς, ὑπολαμβάνουσαι αὐτὰς ὄντα μικρὰ καὶ εὐτελῆ. Διὰ τοῦτο πᾶσαι αἱ μαθήτριαι εἶχον ἀνὰ στόμα τὴν εὖ ἠγμένην καὶ ταπεινόφρονα Πηνελόπην. Πᾶσα μαθήτρια ἠγάπα καὶ προσεπάθει νὰ μιμηθῇ τὴν εὐάγωγον Πηνελόπην.

Ἡ 15η ὅμως ἡμέρα τοῦ Ἰουνίου μηνός, τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ δευτέρου ἔτους, ἡμέρα Κυριακὴ καὶ ἡμέρα τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τοῦ παρθεναγωγείου, ἐγένετο τῇ Πηνελόπῃ τόσον ἀποφράς, ὅσον καὶ χαρμόσυνος. Ἀπενέμοντο τὰ ἀπολυτήρια τῶν ἀποφοίτων. Οἱ γονεῖς τῆς Πηνελόπης παρόντες, ἔχαιρον

χαρὰν μεγάλην, βλέποντες τὴν μονογενῆ αὐτῶν θυγατέρα βραβευομένην. Ἡ Πηνελόπη ἐλάμβανε κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος τὸ πρῶτον βραβεῖον. Τὸ ἀπολυτήριον αὐτῆς, διδόμενον διὰ χειρὸς τοῦ πατριάρχου, ἔφερε τὸν βαθμὸν ἄριστα. Τὸ συρρεῦσαν πλῆθος ἀνευφήμει, ἐχειροκρότει, ἐφώνει ἐπανειλημμένως εὖγε! εὖγε! Πολλαὶ δέσποιναι καὶ δεσποινίδες παροῦσαι ἐδάκρυσαν ὑπὸ τῆς χαρᾶς. Πάντες ἐμακάριζον τοὺς γονεῖς τῆς ἐπιμελοῦς κόρης ἐπὶ τῇ προόδῳ αὐτῆς. Οὕτω τελεσφόρως διήνυσεν ἡ συνετὴ καὶ ταπεινόφρων Πηνελόπη τὸ μαθητικὸν αὐτῆς στάδιον. Οἱ γονεῖς αὐτῆς οὐδέποτε εἶδον ἡμέραν τοῦ βίου αὐτῶν εὐτυχεστέραν ἐκείνης.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ χαρμόσυνος ἐκείνη ἡμέρα ἔμελλε νὰ γείνῃ καὶ ἀποφρὰς τῇ τε Πηνελόπῃ καὶ τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς.

Οἱ γονεῖς, ἐξερχόμενοι τοῦ παρθεναγωγείου, ἔμαθον ὅτι πυρκαϊὰ ἐξερράγη ἔκ τινος γειτονικῆς οἰκίας τοῦ προαστείου, ἐν ᾧ κατῴκουν. Ἡ πυρκαϊά, ὑπὸ σφοδροῦ ἀνέμου βοηθουμένη, ἀπετέφρωσε πλείστας οἰκίας, ὧν ἦτο καὶ ἡ τῆς Πηνελόπης, κατανήλωσε δὲ πάντα τῆς οἰκίας αὐτῆς τὰ ἔπιπλα. Τὸ δυστύχημα τοῦτο ἐλύπησε μεγάλως τοὺς γονεῖς, ἀλλ' ἡ Πηνελόπη παρεμυθεῖτο αὐτούς, λέγουσα ὅτι τὰ ὑπολειφθέντα κτήματα ἤρκουν πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων. Ἀλλὰ δυστυχῶς μεθ' ἑβδομάδα κοινοποιεῖται ὅτι, ἕνεκα τοῦ σφοδροῦ ἀνέμου, τοῦ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν πνεύσαντος, δύο πλοῖα, κομίζοντα ἐμπορεύματα, ἀπώλοντο αὐταν̀δρα. Τὰ πλοῖα ταῦτα

ἀνῆκον τῷ πατρὶ τῆς Πηνελόπης. Τῇ μεθεπομένῃ δὲ κλέπται, εἰσελθόντες εἰς τὸ κατάστημα τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ὑπεξήρεσαν μέγα χρηματικὸν ποσόν.

Μετ' ὀλίγον ὁ δυστυχὴς πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἐπτώχευσεν.

Ἡ χθὲς εὐγενὴς καὶ ἀριστοκρατική, ὡς λέγομεν, οἰκογένεια ἤδη ἐστερεῖτο τοῦ ἄρτου. Τὴν εὐγενῆ ὅμως καρδίαν τῆς Πηνελόπης δὲν ἴσχυσαν νὰ καταβάλωσιν αἱ ἀλλεπάλληλοι αὗται οἰκογενειακαὶ συμφοραί. Ἡ γενναιόφρων θυγάτηρ ἐγένετο ἡ ἄγκυρα τῶν γονέων αὐτῆς. Τὸ ἑπόμενον ἔτος, δυνάμει τοῦ διπλώματος αὐτῆς, ἡ Πηνελόπη προσεκλήθη νὰ διευθύνῃ τὸ παρθεναγωγεῖον ὁμόρου πόλεως, καὶ μετ' εὐδόκιμον ἐν αὐτῷ τριετῆ διδασκαλίαν καὶ διεύθυνσιν καὶ ταῖς εὐχαῖς τῶν πολιῶν αὐτῆς γονέων, οὓς ἐγηροκόμει, ἀποθανούσης τῆς διευθυντρίας τοῦ παρθεναγωγείου τῆς πατρίδος τῆς Πηνελόπης, προσεκλήθη αὕτη καὶ ἀνετέθη αὐτῇ ἡ διεύθυνσις αὐτοῦ. Πολλάκις δ' ἤδη ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ ὑπομιμνήσκῃ ταῖς διδασκομέναις τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἀρχαίου γνωμικοῦ, « ἡ παιδεία ἐν μὲν ταῖς εὐτυχίαις κόσμος, ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις καταφυγή ἐστι ».

21. Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΑΧΑΡΙΣΤΙΑ.

Ὁ Σωκράτης ἦτο υἱὸς τοῦ Σωφρονίσκου, λιθοξόου, καὶ τῆς Φαιναρέτης, μαίας. Ὁ Σωκράτης ἐγένετο σοφώτατος πάντων τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων.

Ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ξενοφῶν, ἐν συγγράμματι ἐπιγραφομένῳ «Ἀπομνημονεύματα», ἀναφέρει καὶ τὸν ἑπόμενον διάλογον τοῦ Σωκράτους μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Λαμπροκλέους.

Ὁ Σωκράτης, ἐννοήσας ποτὲ τὸν πρεσβύτατον υἱὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν μητέρα χαλεπαίνοντα, «εἰπέ μοι, εἶπεν, ὦ παῖ, γινώσκεις ἀνθρώπους τινάς, οὓς ὀνομάζουσιν ἀχαρίστους;»

Λ. — Μάλιστα, πάτερ, ἀπήντησεν ὁ νεανίσκος.

Σ. — Κατέμαθες λοιπόν, ὦ παῖ, διὰ τίνα αἰτίαν ἀποδίδουσιν εἰς αὐτοὺς τὸ ὄνομα τοῦτο;

Λ. — Μάλιστα, ἰδού· ὅταν τινές, εὐεργετούμενοι ὑπ' ἄλλων, μὴ ἀποδίδωσι τὴν εὐεργεσίαν, ἐν ᾧ δύνανται, οὗτοι καλοῦνται ἀχάριστοι.

Σ. — Λοιπόν, τέκνον μου, οἱ ἀχάριστοι σοὶ φαίνεται ὅτι συγκαταλέγονται μετὰ τῶν ἀδίκων;

Λ. — Μάλιστα, πάτερ.

Σ. — Λοιπόν, τέκνον μου, τὸ νὰ φέρηταί τις ἀχαρίστως πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ εἶνε ἄδικον;

Λ. — Ἀναμφιβόλως.

Σ. — Λοιπὸν ἡ ἀχαριστία εἶνε ἀδικία;

Λ. — Βεβαιότατα.

Σ. — Ὅσῳ λοιπὸν πλείονα ἀγαθὰ λάβῃ τις παρά τινος καὶ μὴ ἀποδώσῃ τὴν χάριν, τοσούτῳ ἀδικώτερος εἶνε;

Λ. — Ἀναμφηρίστως, πάτερ.

Σ. — Τίνας λοιπόν, τέκνον μου, ὑπὸ τίνων θὰ εὕρωμεν λίαν εὐηργετημένους, ἢ τοὺς παῖδας ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν; Οἱ γονεῖς οὐ μόνον ἐγέννησαν καὶ ἀνέθρεψαν τὰ τέκνα, ἀλλὰ καὶ τοσαῦτα καλὰ ἐποίησαν νὰ ἴδωσι καὶ τοσούτων ἀγαθῶν ν' ἀπολαύσωσιν, ὅσα ὁ Θεὸς παρέχει τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ μήτηρ πόσας στερήσεις, πόσους πόνους, πόσας νύκτας ἠγρύπνησε χάριν τοῦ τέκνου! Λοιπὸν πρὸς τὴν μητέρα σου, τέκνον μου, ἥτις τοσαῦτα ὑπέμεινε· πρὸς τὴν μητέρα σου, ἥτις ἐπιμελεῖται καθ' ἑκάστην σοῦ, μαγειρεύουσα καὶ πλύνουσα καὶ περὶ πάντων μεριμνῶσα· πρὸς τὴν μητέρα σου, ἥτις καθ' ἑκάστην μυρίας ἀναπέμπει πρὸς τὸν Θεὸν εὐχὰς ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς ὑγιείας σου· πρὸς τὴν μητέρα σου φέρεσαι χαλεπῶς καὶ ἀπειθῶς; Εἰπέ μοι δέ, γινώσκεις ἄλλον τινά, ὅστις εὐηργέτησέ σε τοσοῦτον, ὅσον ἡ μήτηρ σου; Τὴν μητέρα σου, ἥτις φιλεῖ σε μᾶλλον πάντων τῶν ἀνθρώπων, μισεῖς καὶ ἀπειθεῖς αὐτῇ;

Λοιπόν, ὦ τέκνον μου, γινώσκων ἤδη τὰς ὠφελείας, ὧν αἰτία ἐγένετό σοι ἡ μήτηρ, προσπάθει νὰ ὑπακούῃς πρὸς αὐτὴν καὶ ν' ἀγαπᾷς αὐτήν, διότι οἱ ἄνθρωποι, ὅταν μάθωσιν ὅτι σὺ ἀχαριστεῖς πρὸς τὴν μητέρα σου, θὰ σε ἀποστραφῶσι· διότι, θὰ εἴπωσι καθ' ἑαυτούς, ἐὰν ὁ παῖς οὗτος ἀχαριστῇ πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, παρ' ὧν

ἔλαβε τόσα καλά, πῶς δὲν θ' ἀχαριστήσῃ πρὸς ἄλλον, παρ' οὗ θὰ ἐλάμβανε χάριν τινά;

Ὁ Λαμπροκλῆς ἤκουσε τὰς συμβουλὰς τοῦ σοφοῦ πατρὸς καὶ ἐγένετο υἱὸς φιλόστοργος.

---

22. Η ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΟΣ.

1. Ὦ, πρέπει τὴν μητέρα
νὰ ἀγαπῶ θερμῶς·
ἐκ νηπιότητός μου
μ' ἠγάπα τρυφερῶς.

2. Καὶ ὅλ' ἂν ἐρευνήσω
τὰ πέρατα τῆς γῆς,
δὲν δύναμαι νὰ εὕρω
ἀγάπην ὡς αὐτῆς.
Ὁπότε ἤμην βρέφος
ἀδύνατον ἐγώ,
μ' ἐβάστα εἰς τὸ στῆθος
διὰ ν' ἀναπαυθῶ.
Φροντίδα οὐδεμίαν,
ἢ κόπον δι' ἐμέ,
οὐδ' αὐταπαρνησίαν
ἐφείδετο ποτέ.

3. Καὶ τώρα ἂν τις λύπη
μοῦ θλίβῃ τὴν ψυχήν,

οὐδέποτ' ἀναφέρω
ματαίως εἰς αὐτήν.
Εἰς ὅλους μου τοὺς πόνους
τίς με παρηγορεῖ;
Ἡ ὄψις τῆς μητρός μου
κ' ἡ τρυφερὰ φωνή.

4. Πλὴν τῆς μητρὸς ἀγάπην
ἀρκούντως ν' ἀνταμείψω
ποτὲ δὲν εἰμπορῶ.
Θέλω τὴν περιθάλπει
προθύμως κ' ἐν χαρᾷ,
θέλω τὴν ὑπακούει
καὶ θέλω τὴν τιμᾷ.

***

---

23. ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ.

— Ἀγαπητὴ μῆτερ, ἔλεγέ ποτε ἡ Ἀρτεμισία, ἐπανελθοῦσα ἐκ τῆς σχολῆς· ἐμάθομεν σήμερον ὅτι ὁ Φαραὼ καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ αὐτοῦ εἶδον ὄνειρα, ἀγγέλλοντα ὅσα ἔμελλον νὰ πάθωσι. Διὰ τί λοιπὸν σύ, προχθές, ἐμειδίασας ὅτε ἡ γείτων ἡμῶν εἶδε κατ' ὄναρ γάμον, ἠρμήνευσε δὲ τὴν ἔννοιαν ὡς σημαίνουσαν θάνατον; Ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἶπες αὐτῇ ὅτι τὰ ὄνειρα οὐδὲν σημαίνουσι· πῶς λοιπὸν ἡ ἱερὰ ἱστορία ἀποδεικνύει ὅτι σημαίνουσι;

— Τέκνον μου, ἀπεκρίνατο ἡ μήτηρ· ὁ Θεὸς πρῶτον μὲν ἠθέλησε ν' ἀνταμείψῃ τὴν ὑπομονὴν καὶ πίστιν τοῦ Ἰωσήφ, ἔπειτα δὲ νὰ δείξῃ ὅτι οὐδέποτε ἐγκαταλείπει τοὺς ἐξ ὅλης καρδίας ἐλπίζοντας καὶ πιστεύοντας εἰς αὐτόν. Διὰ τοῦτο ἔπεμψε τὰ ὄνειρα ἐκεῖνα εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ εἰς τὸν Φαραώ, συγχρόνως δὲ ἔδωκε καὶ εἰς τὸν Ἰωσὴφ τὴν δύναμιν νὰ ἑρμηνεύσῃ αὐτά. Ὁ Θεὸς σπανίως μετεχειρίσθη τὰ μέσα ταῦτα, πάντοτε δὲ οὐδὲν σημαίνουσι τὰ ὀνείρατα. Μόνον οἱ ἀνόητοι καὶ ἀμαθεῖς προσπαθοῦσι νὰ ἑρμηνεύωσιν αὐτά· οὐ μόνον δὲ εἶνε τοῦτο ἴδιον ἀνοησίας, ἀλλ' εἶνε καὶ ἁμάρτημα· διότι ὁ Θεὸς ἀπαγορεύει ἡμῖν τὴν ἔρευναν τῶν μελλόντων.

— Καὶ διὰ τί, μῆτερ;

— Ὅταν ὁ Θεός, τέκνον μου, προστάττῃ καὶ ἀπαγορεύῃ τι, δὲν δικαιούμεθα ἐρωτῶντες διὰ τί. Ὀφείλομεν νὰ λέγωμεν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι, ἐπειδὴ Αὐτὸς εἶνε αὐτὴ ἡ Σοφία, γινώσκει τί θέλει καὶ δέον νὰ γίνηται, εἰ καὶ ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν τὴν αἰτίαν. Ἔπειτα δέ, ἐπειδὴ γινώσκει ὅτι θὰ γείνωμεν δυστυχεῖς ἐὰν γινώσκωμεν τὰ μέλλοντα, διὰ τοῦτο δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐξετάζωμεν αὐτά.

— Καὶ διὰ τὶ θὰ γείνωμεν δυστυχεῖς;

— Διότι οὔτε χαρὰν θὰ ἔχωμεν, ἐργαζόμενοι πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἀγαθοῦ, οὔτε θὰ προσπαθῶμεν ν' ἀποφεύγωμεν διὰ τῆς φρονήσεως τὸ κακόν. Ἐὰν μετὰ βεβαιότητος ἐγινώσκομεν τί μέλλει νὰ συμβῇ ἡμῖν, δὲν θὰ εἰργαζόμεθα προθύμως πρὸς ἀποφυγὴν ἀφεύκτων δυστυχιῶν, ἢ πρὸς ἐπιτυχίαν βεβαιοτάτων ἀγαθῶν. Θὰ ἐγι-

νόμεθα ὀκνηροί, ἀργοί, ἀφρόντιδες. Ἡ ἀβεβαιότης τοῦ μέλλοντος εἶνε ἐκ τῶν ἐλατηρίων ἐκείνων, δι' ὧν ἡ θεία Πρόνοια διεγείρει καὶ κινεῖ ἡμᾶς πρὸς ἐργασίαν, ἵνα ἡμεῖς μόνοι ἔχωμεν πᾶσαν τὴν ἀξίαν ὅτι ἐξεπληρώσαμεν τὸ καθῆκον.

— Καὶ ὅμως πολλοὶ ἐπαγγέλλονται ὅτι γινώσκουσι τὸ μέλλον.

— Θύγατερ, οὐδεὶς πλὴν τοῦ Θεοῦ γινώσκει τὸ μέλλον· οἱ λέγοντες ὅτι γινώσκουσιν αὐτό, ψεύδονται· οἱ τοιοῦτοι εἶνε συνήθως κλέπται, διότι λαμβάνουσι χρήματα παρὰ τῶν ἐχόντων τὴν μωρίαν νὰ ἐρωτῶσιν αὐτούς.

— Καὶ ὅμως ἡ γείτων ἡμῶν δὲν ψεύδεται. Γινώσκει πάντοτε πότε θὰ συμβῇ δυστύχημά τι. Μοὶ εἶπεν ὅτι ἐθραύσθη τὸ κάτοπτρον αὐτῆς τῇ προτεραίᾳ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐξερράγη πυρκαϊὰ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς.

— Καὶ νομίζεις, τέκνον μου, ὅτι δὲν θὰ ἐξερρήγνυτο ἡ πυρκαϊά, ἐὰν μὴ τὸ κάτοπτρον ἐθραύετο; Ἐὰν μόνον διότι θραύεται πρᾶγμά τι, διὰ τοῦτο συμβαίνει καὶ μεγάλη τις συμφορά, τότε οἱ ἀδέξιοι, οἱ τὰ πάντα συντρίβοντες, θὰ ἦσαν ἀξιοθρήνητοι. Καὶ ὅμως οὐδὲν τούτων γίνεται. Γινώσκεις τὴν ἀνεψιὰν τοῦ μυλωθροῦ, ἥτις εἶνε τόσον ἀκατάστατος. Καθ' ἑβδομάδα τοὐλάχιστον θραύει καί τι ἀγγεῖον, ἔθραυσε δὲ καὶ τὸ κάτοπτρον, τὸ προσενεχθὲν αὐτῇ ὑπὸ τῆς θείας σου. Καὶ ὅμως οὔτε ὁ μύλος ἔπαθέ τι ἄχρι τοῦδε, οὔτε οἱ ἐν αὐτῷ οἰκοῦντες.

— Ὀρθῶς λέγεις, μῆτέρ μου. Ἀλλ' ἡ γείτων λέγει ὅτι καὶ ἄλλα πράγματα προξενοῦσι συμφοράς.

— Ἀρτεμισία μου, ἡ γείτων εἶνε χρηστὴ καὶ φρόνιμος γυνή, διὸ καὶ ὀφείλομεν νὰ τιμῶμεν καὶ νὰ μὴ ἐμπαίζωμεν αὐτήν· εἶνε ὅμως ἁπλοϊκὴ καὶ ἀμαθής, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ μὴ πιστεύωμεν εἰς ὅσα διηγεῖται. Οὔτε τὸ θραύειν ποτήρια, οὔτε τὸ ἀνατρέπειν τὴν ἁλατοδόχην, οὔτε τὸ διασταυροῦν τὰς μαχαίρας, οὔτε ἡ διάβασις τῶν κοράκων, οὔτε ἡ φωνὴ τῆς γλαυκός, οὔτε ἄλλο τι ὅμοιον φέρουσι δυστυχίαν τινά. Δυστυχίαν φέρει τὸ ἁμαρτάνειν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τὸ βλάπτειν τὸν πλησίον. Πολλοὶ προσέτι ἄνθρωποι οὐδὲν ποιοῦσι κατὰ τὴν Τρίτην, διότι ὅθεν εἶνε ἀποφράς· καὶ ὅμως ἀποφρὰς εἶνε ἐκείνη μόνον ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ποιοῦμεν τὸ κακόν. Ἔσο λοιπὸν φρόνιμος καὶ ἐνάρετος· ἔσο εὐσυνείδητος καὶ τότε οὐδὲν σημεῖον δυστυχίας θὰ ἴδῃς, διότι ὁ Θεὸς θὰ σ' εὐλογῇ μέχρι θανάτου.

---

24. Η ΟΡΓΙΛΗ ΚΑΙ Η ΠΡΑΕΙΑ.

Ἡ ὀργίλη Θεανὼ ἔχει πάντοτε σχεδὸν μορφὴν μανιώδους. Τὰ ὄμματα αὐτῆς ἐκπέμπουσι πῦρ, αἱ παρειαὶ εἶνε κατέρυθροι, τὰ χείλη συνεσταλμένα καὶ πελιδνά. Πλήττει τὸ ἔδαφος διὰ τῶν ποδῶν καὶ ἐμμανῶς τίλλει τὴν ἑαυτῆς κόμην. Ἐκ τοῦ λάρυγγος αὐτῆς ἐξέρχονται ἄναρθροι φθόγγοι, κραυγαί, ὠρυγμοί, οὐχὶ δὲ καὶ φωνὴ ἀνθρώπου. Τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ εἶνε ὀλιγώτερον αὐτῆς φοβερά. Ἀλλὰ τίς ἡ παράδοξος αἰτία, ποῖον τεράστιον

γεγονὸς ἐξέκαυσε σήμερον τὴν ὀργὴν αὐτῆς; Αἱ ταινίαι τῶν ἐνδυμάτων αὐτῆς ἐτέθησαν οὐχὶ καταλλήλως καὶ οὐδὲν πλέον! Αἰφνιδίως ἐξαρθεῖσα, μηδόλως ὑπομείνασα, ἐν ᾧ ἡ ὑπομονὴ εἶνε τὸ μόνον ὅπλον καὶ κόσμημα τῆς γυναικός, ἔρμαιον ἐγένετο παραλόγου καὶ παραφόρου θυμοῦ. Οὕτω πάντοτε δὲν ὑποφέρει λόγον τινά, καὶ τὸ ἐλάχιστον δὲ πρόσκομμα ἐκφλέγει, σπαράττει καὶ ἀποκτηνοῖ αὐτήν... Φεῦ! Ἐὰν μὴ βελτιωθῇ ἐν ὅσῳ εἶνε νέα, τί θὰ γείνῃ ὅταν καταστῇ τελεία γυνή;

Καὶ ἡ Θάλεια ἐγεννήθη φύσει ζωηρὰ καὶ ὁρμητική, ἀλλ' ὅμως νομίζει τις αὐτὴν ὅλως ἀπαθῆ. Συνδιαλεγομένη μετ' αὐτῆς, ὑπολαμβάνεις ὅτι ἡ φύσις καὶ οὐχὶ ἡ ἀνατροφὴ καὶ παιδεία κατέστησαν αὐτὴν οὕτω χαρίεσσαν καὶ πραεῖαν. Εὐπροσήγορος ἅμα καὶ σοβαρά, ὁμιλητικὴ ἐν μέτρῳ καὶ τάξει, συγχωρεῖ εἰς τῶν φίλων τὰ παραπτώματα, μὴ ἐπαινοῦσα μὲν τὸ κακόν, προσπαθοῦσα δὲ ν' ἀντιτάξῃ εἰς αὐτὸ πᾶν ὅ τι ἀγαθόν. Κατὰ τῶν ἐρεθιζόντων καὶ προσβαλλόντων αὐτὴν ἀντιτάσσει ἀξιοπρεπῆ σιγὴν ἢ αἰμυλίους λόγους. Ἀγνοεῖ τὴν ἔξαψιν καὶ τὴν ὀργήν, διότι κυρίως δὲν θέλει νὰ ὀργισθῇ. Ἐὰν ἐνίοτε τὸ πρόσωπον αὐτῆς πορφυρῶται, τὸ ἐρύθημα ἐκεῖνο μόλις φαινόμενον ἐξαφανίζεται. Οὐδέποτε τὰ χείλη τῆς Θαλείας ἀνοίγονται, ὅπως προενέγκωσι λόγους πικροὺς καὶ ποταπούς. Ἐπιείκεια καὶ πραότης, ἐν αἷς εἰθίσθη ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων, κανονίζουσι τὰ αἰσθήματα αὐτῆς, ἐξ ἀγνῆς καὶ ἀφελοῦς καρδίας προερχόμενα. Ἀλλ' ἆρά γε ἡ διηνεκὴς αὕτη ὑποχώρησις καὶ ὑπομονὴ δὲν καταβάλλει

τὰς δυνάμεις τῆς Θαλείας; Τοῦτο γινώσκει μόνος ὁ καρδιογνώστης Θεός, ὁ βλέπων ἑκάστου ἀγαθοῦ ἀνθρώπου τὰς ἐνδομύχους ταραχὰς καὶ μάχας.

Ὁ θεῖος διδάσκαλος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδίδαξεν ἡμᾶς, λέγων· « Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. » Ἡ Θάλεια εἶνε μαθήτρια τοῦ Ἰησοῦ, εἴθε δὲ καὶ πᾶν κοράσιον νὰ μιμηθῇ αὐτήν.

---

25. ΠΡΟΜΗΤΟΡΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'.

Πολυπόθητος Οὐρανία,

Ἐν συγκινήσει ψυχῆς εὐλογοῦσα τοὺς ἀρτίως γενομένους γάμους σου, ἐκπληρῶ μέγα καὶ ἱερὸν πρὸς σέ, τὴν φιλτάτην ἐγγόνην μου, καθῆκον, δίδουσά σοι ὀλίγας νουθεσίας καὶ συμβουλὰς κατὰ τὴν σοβαρὰν καὶ σπουδαίαν ἔναρξιν βίου, ὅλως νεοφανοῦς καὶ ἀγνώστου σοι. Στερηθεῖσα προώρως τῆς μητρός σου καὶ ἐξ ἀνάγκης ἀπ' ἐμοῦ πρὸ πολλοῦ χωρισθεῖσα, ἵνα ἀκολουθῇς τῷ φιλοστόργῳ καὶ ἀτυχεῖ πατρί σου, χρήζεις τῶν νουθεσιῶν καὶ παραινέσεων γηραιᾶς προμήτορος, ἥτις δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι ἡ ἀγαπητὴ αὐτῇ Οὐρανία θὰ τείνῃ εὐήκοον οὖς πρὸς πᾶν ὅ τι θὰ συνελέσῃ εἰς τὴν μέλλουσάν αὐτῆς εὐδαιμονίαν. Ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἡμέραις, περιπόθητος ἐγγόνη μου, αἱ γυναῖκες ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ αἱ ἄπειροι καὶ ἀδαεῖς νεάνιδες, μὴ κρίνουσαι δεόντως τὰς περιστάσεις, μηδὲ εἰκάζουσαι κἂν τί δύναται νὰ ἐπενέγκῃ τὸ ἄδηλον μέλλον, σπαταλῶσι τὰ χρήματα αὐτῶν εἰς ματαίας καὶ ἀνωφελεῖς δαπάνας. Ἀπὸ τῆς ἀσθενείας ταύτης εὔχομαι ποτὲ νὰ μὴ προσβληθῇς.

Δύο δὲ εἶνε τὰ κατ' αὐτῆς δραστήρια καὶ σωστικὰ φάρμακα, *ἡ ἐργασία* καὶ *ἡ τάξις*. Ὅταν νέα τις κόρη γίνηται οἰκοδέσποινα, σὺν δὲ τῇ καλλονῇ τοῦ προσώπου ἔχῃ εὐφυΐαν τινὰ καὶ ἀρκοῦσαν προῖκα, πάντες μακαρίζουσι τὸν ὑπ' αὐτῆς ἐκλεγέντα σύμβιον. Ἡ εὐτυχία καὶ χαρὰ μετ' αὐτῆς εἰσέρχονται εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Δύνανται ὅμως καὶ τάχιστα νὰ ἐξέλθωσιν, ἐὰν ἡ νέα οἰκοδέσποινα μὴ ἐγκαταστήσῃ συγχρόνως καὶ τὴν ἐργασίαν καὶ τάξιν, τοὺς μόνους κυρίους, οἷς ὀφείλει πείθεσθαι καὶ ὑπακούειν. Προτιμότερον εἶνε νὰ στερῆται κάλλους, ν' ἀμοιρῇ παντὸς θελγήτρου σωματικοῦ καὶ πάσης προικός, νὰ γινώσκῃ ὅμως τὴν ἀξίαν τοῦ χρόνου, νὰ μὴ κατατρίβῃ ματαίως μηδεμίαν αὐτοῦ στιγμὴν καὶ παντὶ σθένει νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς ἐν τῷ οἴκῳ εὐημερίας καὶ τάξεως. Ἡ τοιαύτη οἰκοδέσποινα δὲν χρήζει περιουσίας ὅπως τιμηθῇ, διότι θ' ἀποτελῇ τὴν εὐτυχίαν ἐκείνων, εἰς οὓς θ' ἀφοσιώσῃ τὸν βίον αὐτῆς.

Πρῶτον δὲ νόμον δέον νὰ ἔχῃ τὸ κανονίζειν τὰς δαπάνας αὐτῆς ἀναλόγως ταῖς προσόδοις, μηδέποτε ὀλοσχερῶς ἀναλίσκουσα τὰς προσόδους ταύτας. Μήπως γινώσκομεν τί θὰ πάθωμεν ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ, ποία ἀτυχία ἀναμένει ἡμᾶς; Ἀνάγκη λοιπὸν ν' ἀποταμιεύωμεν, ἵνα πάντοτε εὐμοιρῶμεν πόρου τινός· ἐὰν ἄλλως πράττω-

μεν, εἴμεθα ἀνόητοι καὶ ἄξιοι νὰ λάβωμεν τὰ ἐπίχειρα τῆς ἀνοησίας ἡμῶν.

Διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι δέον νὰ μάθῃς τὴν τέχνην τοῦ λογίζεσθαι, ἤγουν νὰ τηρῇς βιβλίον λογαριασμοῦ τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν τοῦ οἴκου σου. Τοῦτο ἔπραττον καὶ πράττω πάντοτε κἀγώ, οὐδέποτε δὲ μετενόησα ἢ ἐσφάλην κατά τι.

Ὁ πάππος σου, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ γάμου ἡμῶν, μοὶ ἔδιδε ποσόν τι χρημάτων, χάριν τῶν δαπανῶν τοῦ ἱματισμοῦ μου, καὶ ἕτερον, χάριν τῶν τοῦ οἴκου. Ἀλλ' εἰ καὶ μὴ ἐνόμισα ὅτι μ' ἐξηυτέλισεν ἡ τοιαύτη πρᾶξις, διενοήθην ὅμως ὅτι εἰςέτι δέν μοι ἐδείκνυε πλήρη ἐμπιστοσύνην, οἵας συνήθως ἐπιθυμεῖ νὰ τυγχάνῃ πᾶσα ἔμπειρος οἰκοδέσποινα. Κατενόησα ἄρα ὅτι ὤφειλον ἔτι νὰ προοδεύσω καὶ διὰ τοῦτο ἐγενόμην προσεκτική, μεριμνῶσα καὶ περὶ τῶν ἐλαχίστων. Πάντα ἐγὼ ἐκυβέρνων, πάντα ἔβλεπον ἰδίοις ὄμμασι, τοῦτο δὲ παρεκώλυε μὲν τὴν σπατάλην, συνετέλει δὲ εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ οἴκου.

Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκέσθητι εἰς τὰς προκαταρκτικὰς ταύτας ὁδηγίας, δεχομένη δὲ μετὰ τοῦ φιλτάτου συζύγου σου τὰς μητρικὰς εὐχάς μου, ἀνάμεινον δευτέραν ἐπιστολήν μου μετά τινας ἡμέρας.

Ἡ σὴ προμήτωρ
ΜΕΛΙΣΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ.

---

26. Η ΔΙΑΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐπεννοήσῃ μυρία πράγματα, ἐν ᾧ τὰ ζῷα οὐδὲν ἐπινοοῦσι. Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ διδαχθῇ καὶ νὰ ὠφεληθῇ ἐξ ὅσων ἔπραξαν οἱ πρὸ αὐτοῦ· τὰ ζῷα οὐδὲ τοῦτο δύνανται· ἡ πεῖρα ζῴου τινὸς εἶνε ἀνωφελὴς εἰς ἕτερον ὅμοιον ζῷον. Πᾶν ὅ τι ποιεῖ ὁ ἄνθρωπος προέρχεται ἐκ σκέψεως καὶ μελέτης· τὰ ζῶα οὔτε σκέπτονται, οὔτε μελετῶσι. Ἡ δεξιότης καὶ ἱκανότης αὐτῶν ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν τῶν ζῴων. Ἡ χελιδὼν κατασκευάζει σήμερον τὴν φωλεὰν αὐτῆς ὅπως καὶ πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων· ἐργάζεται διότι δὲν δύναται νὰ πράξῃ ἄλλως, ἄνευ προνοίας καὶ σχεδὸν ἄνευ νοημοσύνης. Ἐγὼ αὐτὸς εἶδον χελιδόνα, ματαίως κτίζουσαν τὴν φωλεὰν αὐτῆς ὑπό τινα θύραν, ἔνθεν διήρχετο τὸ σύρμα τοῦ κωδωνίσκου· τὸ σύρμα κατέστρεφε τὴν φωλεάν, τὸ δὲ δυστυχὲς ζῷον δὲν ἐσκέπτετο ὅτι ὤφειλε νὰ μετακομίσῃ ἀλλαχόσε τὸν οἶκον αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ πάσχουσι καὶ οἱ κάστορες· ἀνέκαθεν ὑπῆρξαν ὅσον μέχρι τοῦδε δεξιοί, οὐδὲν ἐπινοήσαντες νεώτερον, οὐδὲν τελειοποιήσαντες. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἴσως ἠγνόουν νὰ πράξωσιν ὅ τι δύνανται οἱ κάστορες· ἀλλ' ἔκτοτε οἱ μὲν κάστορες διέμειναν οἱ αὐτοί, ἐν ᾧ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου τεράστια πράγματα ἐπενόησε. Οἱ ἄνθρωποι κατῴκουν ἄλλοτε ἐν σπηλαίοις καὶ καλύβαις ἐκ φύλλων καὶ κλάδων. Σήμερον κατασκευάζουσιν οὐ μόνον ἀσφαλεῖς καὶ καταλλήλους οἰκίας, ἀλλὰ καὶ θαυμάσια μέγαρα καὶ γεφύρας ἐπὶ ποταμῶν καὶ

πλοῖα μέγιστα, διασχίζοντα τὰ πελάγη καὶ τοὺς ὠκεανούς. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἠγνόουν τὴν χρῆσιν τοῦ σιδήρου· σήμερον ὅμως πόσα καὶ ποῖα δὲν γίνονται ἐκ σιδήρου! Ἄροτρα, δρέπανα, ὅπλα, ἐργαλεῖα παντοειδῆ, μηχαναὶ τεράστιαι, αἵτινες διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος μόναι κινοῦνται, ὡς ἄλλοι βραχίονες καὶ χεῖρες καταπληκτικῆς δυνάμεως. Πάλαι ποτὲ ἐκ τοῦ ἡλίου ἐκρίνετο ἡ ὥρα· ὕστερον ἐπενοήθησαν αἱ κλεψύδραι καὶ τὰ ἐξ ἄμμου ὡρολόγια, δι' ὧν ἐμετρεῖτο ὁ χρόνος ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἢ τῆς λεπτῆς ἄμμου, τῆς διαρρεούσης ἐκ μικρᾶς ὀπῆς. Ἐν τέλει ὅμως ἐπενοήθησαν τὰ μηχανικὰ ὡρολόγια, μεγάλα καὶ μικρά· ἐν μικρῷ ἐγκολπίῳ ὡρολογίῳ περικλείονται σήμερον πάντα τἀπαιτούμενα, ὅπως ὁ ἄνθρωπος ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ καὶ πάσῃ στιγμῇ γινώσκῃ τὴν ὥραν καὶ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου.

Ἡ ἔμφυτος λοιπὸν τῶν ζῴων ὁρμὴ εἶνέ τι ἀναλλοίωτον ἀφ' ὅτου ἐδημιουργήθησαν, οὐδὲ δύναται νὰ παρεμβληθῇ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν, ἥτις σκέπτεται, ἐπινοεῖ, ὠφελεῖται ἐκ τῶν ἐπινοήσεων τῶν ἄλλων καὶ τελειοποιεῖ αὐτὴ ἑαυτήν.

---

27. Η ΠΑΝΤΕΧΝΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Ποῦ τῆς ἀπλήστου διανοίας,
ποῦ ὁ θνητὸς ὁ τολμητίας
θέλει τοὺς τέρμονας ὁρίσει;

Μὲ τέχνην νέαν καθ' ἡμέραν,
τῆς πρώην τερατωδεστέραν,
αὐτὸς αὐτὸν θαμβοῖ κ' ἐκπλήσσει!

—

Γίγαντας ἔχει ἀοράτους,
δούλους πιστοὺς καὶ ἀκαμάτους,
προθύμους εἰς τὰς προσταγάς του.
Ἀτμός, ἠλεκτρισμὸς καλοῦνται,
παντοῦ ἀγγέλλοντες ἱκνοῦνται
τὰ κράτη καὶ τὰς ἐντολάς του.

—

Παντοῦ προφθάνει ταχυπόρος,
δὲν τὸν ἀναχαιτίζει ὄρος
ἢ θάλασσα ἐκτεταμένη.
Εἰς τὸ ὑγρὸν ἰδοὺ πεδίον,
ἅρμα τροχήλατον κυλίων,
ἴσος μὲ δαίμονα προβαίνει.

—

Ἐπὶ ὁδοῦ σιδηρηλάτου,
εἰς τὸ πυρίπνουν ὄχημά του
ὁ κεραυνὸς ἡνιοχεύει.
Ὑπὲρ τῶν ποταμῶν τὸ ῥέον
ὕδωρ, κ' εἰς σπλάγχνα τῶν ὀρέων
ταχὺς ὡς ἄνεμος ὁδεύει.

—

Τὸ βάθος τῆς ἀβύσσου βρέμει,
ἡ γῆ ἀντιβροντᾷ καὶ τρέμει.
Μάτην ἐντὸς στενοῦ κοιτῶνος

ὁ ἀκρατὴς ἀτμὸς σραδάζει.
Ὁ νοῦς ὁ βασιλεὺς δαμάζει
τὴν λύσσαν τοῦ ῥικτοῦ τυφῶνος!

—

Διὰ δεινῆς, ὑπερανθρώπου
τέχνης, τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τόπου
κατήργησε τὰς ἀποστάσεις·
ἡ ἀστραπὴ τὰς ἐρωτήσεις,
ἡ ἀστραπὴ τὰς ἀποκρίσεις,
διὰ γῆς φέρει καὶ θαλάσσης.

—

Πρὸς τὸν ἀστροφεγγῆ αἰθέρα
ἡ μυριόφωτος ἑσπέρα
τῶν πόλεών του ἁμιλλᾶται.
Τοιοῦτον ἔχει ἀεὶ ῥέον
ῥῶς κρουνηδόν, ἥλιον νέον
κ' ἡμέραν ἀντιμηχανᾶται

—

Ὦ ἀγχινοίας πολυτρόπου!
Ζωγράφος, ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπου,
ὁ ἥλιος εἰς πινακίδα,
ἐν ἀκαρεῖ στιγμῆς, εἰκόνα
μὲ χρυσῆν γράφει λαμπηδόνα,
ὡς μὲ θεότευκτον γραφίδα.

—

Διὰ φαρμάκων λαθιπόνων,
τῶν δριμυτάτων ἀλγηδόνων
τὴν αἴσθησιν κατακοιμίζει.

Τὸ Διὸς πῦρ τὰ πάντα φλέγει·
ἀλλὰ τῶν οἴκων του ἡ στέγη
ὡς ὕδωρ τὸ διοχετίζει

—

Εἰς τὸν πυθμένα τῆς ἀβύσσου
περιπατεῖ παρὼν ἐξ ἴσου,
κ' εἰς τῶν νεφῶν τὰς ἀκρωρείας.
Ποῦ θέλει φθάσει τίς εἰξεύρει;
Τὰ πάντα εὗρεν ἢ θὰ εὕρῃ·
τὰ πάντα, πλὴν τῆς εὐτυχίας!

Ι. ΚΑΡΑΒΟΥΤΣΑΣ.

---

28. Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ.

Μόνον ὅταν ὁ ἄνθρωπος ζῇ ἐν κοινωνίᾳ μετ' ἄλλων ἀνθρώπων, ἐργάζεται, παιδεύεται, τελειοποιεῖ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἔθηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν γονέων ἀκαταμάχητον πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν στοργήν, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν τέκνων ζωηρὰν καὶ ἰσχυρὰν πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν ἀγάπην. Ὁ Θεὸς θέλει νὰ μὴ δύνωνται τὰ παιδία νὰ ζῶσιν ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἄνευ τῆς βοηθείας τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός, ἵνα μὴ προώρως ἀποχωρίζωνται αὐτῶν, ἤγουν ἵνα ζῶσι μετὰ τῶν γονέων καὶ διατηρῶσιν αὐτούς, ἕως οὗ καὶ αὐτὰ δυνηθῶσι νὰ παρασκευάσωσιν ἰδίαν οἰκογένειαν.

Ὁ Θεὸς τέλος ἔθηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ πάντων ζωηρὸν συναίσθημα ἀμοιβαίας συμπαθείας, ὅπερ ἀναγκάζει τοὺς ἀνθρώπους νὰ συναναστρέφωνται μετ' ἀλλήλων, ν' ἀνακοινῶσιν ἀλλήλοις τὰς ἑαυτῶν σκέψεις, νὰ βοηθῶνται καὶ νὰ συνεργάζωνται.

Ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου ὁ πατὴρ εἶχεν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν τέκνων, τῶν ἐγγόνων καὶ ὅλου τοῦ οἴκου αὐτοῦ· ὁ πατὴρ προσέταττεν ὅ τι ἔπρεπε νὰ γείνῃ, ἀντήμειβε δὲ καὶ ἐτιμώρει, ὁσάκις ὑπῆρχεν ἀνάγκη. Πάντες ἐν πᾶσιν ἐπείθοντο τῷ πατρί, ὅστις ἦτο καὶ πατὴρ καὶ κριτὴς καὶ βασιλεύς.

Ὅτε ὅμως ἐπληθύνθησαν οἱ ἄνθρωποι, κατηρτίσθησαν βαθμηδὸν αἱ φυλαί, ἐξ αὐτῶν δὲ τὸ ἔθνος καὶ σὺν τῷ χρόνῳ τὰ πολλὰ ἔθνη. Ἔθνος λοιπὸν εἶνε μεγίστη συνάθροισις πλείστων οἰκογενειῶν ἀγαπωμένων, συμβοηθουμένων, ὑπερασπιζουσῶν ἀλλήλας οὕτως, ὥστε πᾶς οἶκος ἐργάζεται ἅμα μὲν χάριν ἑαυτοῦ, ἅμα δὲ καὶ χάριν τῶν ἄλλων, ὠφελούμενος οὐ μόνον ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων.

Οὕτως ἐν τῷ χωρίῳ ἡμῶν συγκομίζομεν σῖτον, χόρτον, οἶνον πολλῷ πλείονα τοῦ χρησίμου ἡμῖν, πέμπομεν δὲ τὸ περισσεῦον εἰς ἕτερα χωρία, ἔνθα κατεργάζονται τὸν σίδηρον, κατασκευάζουσι δὲ ὑφάσματα ἢ ἐκτρίβουσιν ἔλαιον, ἅπερ ἡμεῖς λαμβάνομεν εἰς ἀντάλλαγμα.

Πρὸς δὲ ἀποτίνομεν κατ' ἔτος φόρους, ἤγουν ποσόν τι χρηματικόν, ἀνάλογον τῇ περιουσίᾳ ἑκάστου ἡμῶν. Καὶ τῶν ἄλλων κωμῶν καὶ πόλεων οἱ κάτοικοι ἀποτίνουσι

φόρους, ἕκαστος ἀναλόγως τῇ ἑαυτοῦ περιουσίᾳ. Πάντα ταῦτα τὰ χρήματα τίθενται ἐν κοινῷ ταμιείῳ, ἀναλίσκονται δὲ εἰς κατασκευὴν ὁδῶν, λεωφόρων, διωρύγων, λιμένων, εἰς συντήρησιν σχολῶν, ὀρφανοτροφείων καὶ ἄλλων φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων· εἰς ἀμοιβὴν δικαστῶν, ἀπονεμόντων τὴν δικαιοσύνην καὶ εἰς μίσθωσιν ἱερέων τοῦ Θεοῦ. Διότι καὶ οἱ ἱερεῖς ἐργάζονται, διδάσκοντες τοὺς ἐνορίτας αὐτῶν, παρηγοροῦντες καὶ εὐλογοῦντες αὐτούς.

Τοιαῦτα τὰ κατὰ τὴν κοινωνίαν, τὸ ἔθνος καὶ τὸ κράτος.

---

29. Ο ΟΦΙΣ.

Αἱ κινήσεις αὐτοῦ διαφέρουσι τῶν κινήσεων πάντων τῶν ἄλλων ζῴων, ἀδύνατον δὲ εἶνε νὰ ὁρισθῇ ποῦ κεῖται ἡ ἀρχὴ τῶν κινήσεων τούτων. Διότι οὔτε πτερύγια, οὔτε πόδας, οὔτε πτέρυγας ἔχει· καὶ ὅμως φεύγει ὡς σκιά, ἐκλείπει ὡς διὰ γοητείας· ἀναφαίνεται, ἐξαφανίζεται πάλιν, ὅμοιος πρὸς ὀλίγον κυανοῦν καπνόν, ἢ πρὸς ἀστραπὰς μαχαίρας ἐν τῷ σκότει. Ὁτὲ μὲν γίνεται κυκλοτερής, καὶ ἑξακοντίζει γλῶσσαν πυρίνην· ὁτὲ δέ, ὀρθούμενος ἐπὶ τῆς ἄκρας οὐρᾶς, προβαίνει καθέτως, ὡσεὶ μεμαγευμένος. Ὁρμᾷ δὲ ὡς σφαῖρα, ὑψοῦται καὶ ταπεινοῦται ἑλικοειδῶς, κυλίει τοὺς κρίκους αὐτοῦ ὡς κῦμα, ἐλίσσεται περὶ τοὺς κλάδους τῶν δένδρων, ὀλισθαίνει ὑπὸ τὴν χλόην τῶν

λειμώνων, ἢ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων. Ὁ λαβύρινθος εἶχε καμπὰς ὀλιγωτέρας τῶν ἑλιγμῶν, οὓς διαγράφει τὸ ἑρπετὸν τοῦτο. Τὰ χρώματα αὐτοῦ οὐχ ἧττον τῆς πορείας αὐτοῦ εἶνε ἀπροσδιόριστα· μεταβάλλονται κατὰ πᾶσαν ἀλλαγὴν τοῦ φωτὸς καὶ ἔχουσιν, ὡς αἱ κινήσεις αὐτοῦ, τὴν ψευδῆ αἴγλην καὶ τὰς πλάνους ποικιλίας τῆς ἀπάτης.

Ὑπνώττει ἐπὶ ὅλους μῆνας, φοιτᾷ δὲ εἰς τοὺς τάφους, κατοικεῖ ἀγνώστους τόπους καὶ κατασκευάζει δηλητήρια, ἅπερ ψύχουσι, καίουσιν ἢ κηλιδοῦσι τὸ σῶμα τοῦ θύματος αὐτοῦ διὰ χρωμάτων, ἅπερ αὐτὸς οὗτος φέρει. Ἐνταῦθα μὲν ὑψοῖ δύο φοβερὰς κεφαλάς, ἐκεῖ δὲ κρούει κώδωνα· συρίζει ὡς ἀετὸς ὀρεσίτροφος, μυκᾶται ὡς ταῦρος. Οἱ ἄνθρωποι, εἴτε φρίττοντες εἴτε λατρεύοντες αὐτόν, ἀδιαλλάκτως αὐτὸν μισοῦσι.

---

30. ΠΡΟΜΗΤΟΡΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'.

Πολυπόθητος Οὐρανία,

Ἄρχομαι σήμερον τῆς ἐπιστολῆς μου, περιγράφουσά σοι τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὀφείλεις νὰ γινώσκῃς ὁποῖαι εἶνε αἱ ἡμερήσιαι τοῦ οἴκου σου δαπάναι.

Πρῶτον πρέπει ν' ἀγοράσῃς μέγα κατάστιχον, καλῶς δεδεμένον καὶ φέρον ἐν ἑκάστῃ σελίδι περὶ τὰς δύο καὶ τριάκοντα ὁριζοντίας γραμμάς. Τὸ βιβλίον τοῦτο δέον

νὰ ἔχῃ τοσαύτην ἐπὶ τῶν δύο ὁμοῦ σελίδων ἐπιφάνειαν, ὥστε νὰ δύνησαι νὰ διαιρῇς αὐτὴν δι' ὀκτὼ καθέτων γραμμῶν, ἀπεχουσῶν ἀλλήλων δύο ἢ τρία τοὐλάχιστον ἑκατοστημόρια μέτρου. Ἐν δεξιᾷ πρέπει νὰ ὑπάρχωσι δύο γραμμαί, μᾶλλον ἀλλήλαις ἐγγίζουσαι, ἵνα περιλαμβάνωσι τὰ γρόσια καὶ τοὺς παράδες.

Ἀφ' οὗ γράψῃς ἐν κεφαλίδι τὸ ὄνομα τοῦ μηνός, διαιρεῖς πᾶσαν στήλην ὡς ἐν τῷ ὄπισθεν πίνακι.

Ἀλλὰ νοεῖται οἰκοθεν ὅτι τὸ διδόμενόν σοι ὑπόδειγμα εἶνε ἀτελὲς καὶ ὅτι τὸ κατάστιχόν σου δέον πάντοτε νὰ περιλαμβάνῃ τόσας ὁριζοντίας γραμμάς, ὅσαι εἶνε αἱ τοῦ μηνὸς ἡμέραι. Προσέτι δὲ δύνασαι ν' αὐξήσῃς τὸν ἀριθμὸν τῶν στηλῶν κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ οἴκου σου καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων αὐτοῦ.

Ἐκθύμως δέ σοι παραγγέλλω, φιλτάτη ἐγγόνη μου, νὰ γράφῃς τὸ ποσὸν τῶν γενικῶν δαπανῶν σου ὑπὸ τὸ ποσὸν τῶν προσόδων σου. Μόνον διὰ τοῦ τρόπου τούτου γινώσκει τις καὶ ἐννοεῖ τί πράττει.

Εὐτυχὴς ὁ ἔχων περίσσευμα ἐκ τῶν προσόδων αὐτοῦ! Τὴν εὐτυχίαν ταύτην εὔχομαι εἰς πᾶσαν ἀγαθὴν οἰκοδέσποιναν, ἀσύγγνωστον δὲ νομίζω ἐκείνην, ἥτις, ἀπατηθεῖσα ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς μῆνας, δὲν κατορθοῖ τέλος νὰ ἐπενέγκῃ τὴν ἰσοσταθμίαν.

Ἡ σὴ προμήτωρ
ΜΕΛΙΣΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ.

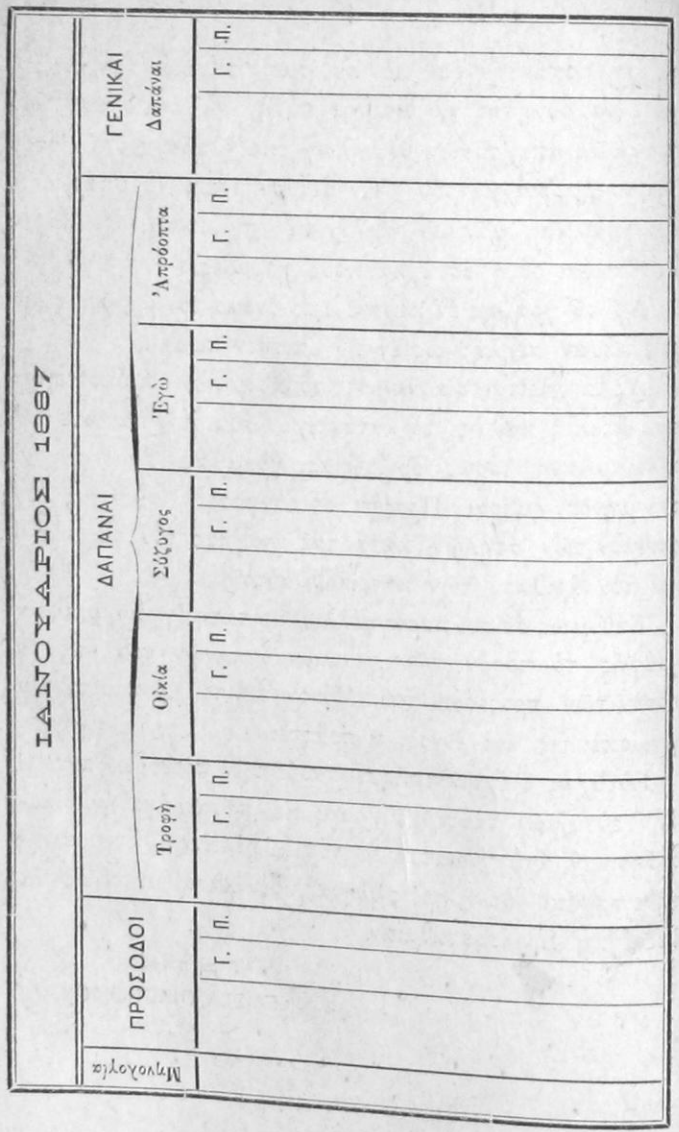

31. ΥΨΟΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΗΘΙΚΗΣ.

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία παριστᾷ ἡμῖν ὅλον τὸν κόσμον ὡς πολιτείαν, ἧς ἀρχηγὸς μὲν εἶνε ὁ Θεός, πάντα δὲ τὰ μέλη ἐπιποθοῦσι τὴν αὐτὴν εὐτυχίαν. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία δεικνύει ἡμῖν ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶνε ὅμοιοι, ὅτι ἔχουσι τὰς αὐτὰς ἀνάγκας καὶ τὰ αὐτὰ ἐπὶ τῶν αὐτῶν πόρων καὶ πηγῶν δικαιώματα· ὅτι εἶνε ἁμάρτημα κατὰ τοῦ Θεοῦ τὸ μὴ διανέμεσθαι τὰ δῶρα τοῦ πατρὸς μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ· ὅτι ἡ πρὸς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν συμφέροντα ζωηρὰ ἀγάπη εἶνε βάσις τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν ὀφειλομένης ἀγάπης «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν».

Ἐκ τοῦ γενναίου, δικαίου καὶ φιλανθρώπου τούτου νόμου πηγάζει ἡ ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη, ἡ εἰλικρίνεια, ἡ εἰρήνη, ἡ δικαιοσύνη, ἡ εὐτυχία πάντων τῶν ἀνθρώπων. Ὁ πολίτης καταλαμβάνει ὅτι, γεννηθεὶς κοινωνικός, δὲν δύναται νὰ στερῇ τὴν κοινωνίαν τῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς δικαιοῦται νὰ αἰτῇ παρ' αὐτοῦ· ὅτι ὀφείλει ν' ἀφιεροῖ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ εἰς τὴν πατρίδα, ἧς τἀγαθὰ εἶνε καὶ εἰς αὐτὸν κοινά.

Ὁ πολίτης ἀποφεύγει ἐξ ἴσου καὶ τὴν ἄκραν ὀκνηρίαν καὶ τὴν ἀκατάπαυστον ἐνέργειαν· θυσιάζει προθύμως τὰς τέρψεις ἰδιωτικοῦ βίου εἰς ἀσχολίας ἐπωφελεῖς· εὑρίσκει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ τῶν ὁμοίων αὐτῷ. Ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ δὲν περιορίζεται ἐν τῷ ἀγαπᾶν μόνον τοὺς συμπολίτας· τὰ μεμακρυσμένα ἔθνη δὲν

εἶνε ἀλλότρια αὐτῷ· ἐν αὐτοῖς εὑρίσκει ἑτέρους ὁμοίους αὐτῷ ἀνθρώπους· τὰ πάθη αὐτῶν ζωηρῶς αἰσθάνεται καὶ λυπεῖται ἐπὶ ταῖς δυστυχίαις αὐτῶν· ἐπιθυμεῖ νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς εὐτυχεῖς, ἡ δὲ καρδία αὐτοῦ πλατύνεται, γίνεται ἀπέραντος καὶ ἐν παγκοσμίῳ ἀγάπῃ περιβάλλει πάντας τοὺς ἀνθρώπους.

Τοιοῦτος ὁ χριστιανός, τοιοῦτον θέλει τὸν ἄνθρωπον ὁ νόμος τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ.

---

32. ΣΤΙΧΟΙ ΗΘΙΚΟΙ.

Προσκύνει, σέβου τὸν Θεὸν καὶ τίμα τοὺς γονεῖς σου,
ἀγάπα τοὺς ὁμοίους σου καὶ τοὺς ὁμογενεῖς σου.
Λέγ' ὁ Θεός· «Ὃ σὺ μισεῖς, ἑτέρῳ μὴ ποιήσῃς».
Ἂν θέλῃς νὰ μὴ σ' ἀδικοῦν ποτὲ μὴ ἀδικήσῃς.
Ἐπιμελοῦ, κοπίαζε ἐν ὅσῳ εἶσαι νέος,
διὰ νὰ μὴ μετανοῇς τὸ ὕστερον ματαίως.
Ἡ ἐπιμέλεια νικᾷ ὅλας τὰς δυσκολίας,
καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς δρόμον εὐτυχίας.
Ἡ δὲ ἀμέλεια γεννᾷ παντοῖα κακῶν εἴδη,
πτωχείαν, καταφρόνησιν καὶ ἀτιμίαν δίδει.
Ὁ πλοῦτος χωρὶς μάθησιν εἶνε φθορᾶς αἰτία,
πρῶτον ἀφ' ὅλα τὰ καλὰ ὑπάρχει ἡ παιδεία.
Ὁ ἀμαθὴς ἀπὸ τυφλὸν διαφορὰν δὲν ἔχει,
ἐν ᾧ θαρρεῖ ὅτ' εὐτυχεῖ εἰς τὴν φθοράν του τρέχει.

Ἰσότιμοι οἱ ἄνθρωποι κ' ἐλεύθεροι γεννῶνται,
καὶ διὰ μόνην ἀρετὴν πρέπει νὰ προτιμῶνται.
Χάριν ποτὲ μὴ λησμονῇς, κακὸν μὴ ἐνθυμῆσαι,
δίδε καλὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ οὕτως ἐκδικεῖσαι.
Τοὺς ἄλλους μὴ κατηγορῇς, τὸν ἑαυτόν σου κρῖνε,
ἂν θέλῃς νά σε συγχωροῦν, εἰς εὐσπλαγχνίαν κλῖνε.
Πιστὸς εἰς τὴν ἀμώμητον καὶ ἱερὰν θρησκείαν,
πιστὸς πρὸς τὴν συγγένειαν, τὸν νόμον, τὴν φιλίαν.
Φιλάνθρωπος, ἐπιμελὴς καὶ φρόνιμος ἂν εἶσαι,
ὡς κ' οἱ ἐχθροί σου σὲ τιμοῦν, κανένα δὲν φοβεῖσαι.
Ὁ ἥλιος τὸ βῆμά του 'ς τὴν δύσιν ὅταν στρέφῃ,
'ς τοὺς οὐρανοὺς ὀπίσω του ἀφίνει χρυσᾶ νέφη.
Καὶ οἱ φιλότιμοι θνητοί, πρὶν εἰς τὴν γῆν μας δύσουν,
φῶς χρεωστοῦν ἀθάνατον ὀπίσω τους ν' ἀφήσουν.

***

---

33. Η ΕΥΣΕΒΗΣ ΠΡΑΞΙΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ.

Κρέων, ὁ τῶν Θηβῶν βασιλεύς, φονευθέντος κατά τινα μάχην τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Πολυνείκους, ἀπηγόρευσεν ἐπὶ ποινῇ θανάτου τὸν ἐνταφιασμὸν αὐτοῦ. Τοῦτο μαθοῦσα ἡ γενναιόφρων παρθένος Ἀντιγόνη, ἀδελφὴ τοῦ Πολυνείκους, ἀπεφάσισε, κινδύνῳ τῆς ἰδίας αὐτῆς ζωῆς, νὰ ἐνταριάσῃ τὸν ἄταφον αὐτῆς ἀδελφόν, ἵνα μὴ γείνῃ βορὰ τῶν ὀρνέων. Τὸν εὐγενῆ τοῦτον σκοπὸν αὐτῆς ἀνεκοινώσατο κατὰ πρῶτον τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς Ἰσμήνῃ, καὶ παρε-

κάλεσεν αὐτὴν νὰ συμμετάσχῃ τοῦ θείου ἔργου. Ἀλλ' ἡ Ἰσμήνη οὐ μόνον δὲν ἔσχε τὴν εὐψυχίαν νὰ μετάσχῃ τοῦ ἔργου τῆς ἀδελφῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπέτρεψεν αὐτὴν τούτου, ὑπομιμνήσκουσα τὸν ἄφευκτον κίνδυνον τῆς ἰδίας αὐτῆς ζωῆς· ἀλλ' ἡ γενναία Ἀντιγόνη ἔμεινεν ἀμετάπειστος. Ἐλθοῦσα λοιπὸν εἰς τὸ μέρος, ἔνθα ἔκειτο τὸ πτῶμα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, ἔλαβε χῶμα καὶ ἐπέρριψεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Οἱ τεταγμένοι ὅμως ὑπὸ τοῦ Κρέοντος φύλακες, ἰδόντες τοῦτο, συνέλαβον τὴν Ἀντιγόνην καὶ ἤγαγον αὐτὴν πρὸς τὸν θεῖον αὐτῆς Κρέοντα.

— Δὲν ἤκουσας τὸ κήρυγμα, δι' οὗ ἀπηγόρευσα τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ Πολυνείκους; εἶπε πρὸς αὐτήν.

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη ἀταράχως ἡ γενναία Ἀντιγόνη.

— Πῶς λοιπὸν ἐτόλμησας νὰ γείνῃς παραβάτις τοῦ νόμου τούτου; εἶπε μετ' ὀργῆς ὁ Κρέων.

— Ὁ κηρύξας καὶ νομοθετήσας τὸν νόμον τοῦτον οὔτε ὁ Ζεὺς ἦτο, οὔτε ἡ θεία Δίκη, ἀπήντησεν ὑπερηφάνως ἡ Ἀντιγόνη. Πῶς σὺ πρῶτον, εἰπέ μοι, θνητὸς ὤν, καταπατεῖς τὰ δίκαια καὶ ἀσφαλῆ νόμιμα τῶν Θεῶν, νόμιμα ἀνέκαθεν ἐπικρατήσαντα καὶ ἱερὰ ἀποβάντα; Πῶς σύ, εἰπέ μοι, πρῶτος βεβηλοῖς αὐτὰ διὰ κούφων καὶ κενῶν δογμάτων;

Ὁ Κρέων ἐκμανεὶς ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τῆς παρρησίας καὶ μεγαλοφροσύνης τῆς σεμνῆς παρθένου, προσέταξε νὰ ῥίψωσιν αὐτὴν ζῶσαν εἰς ὑπόγειον εἱρκτήν, ὅπερ πάραυτα ἐξετελέσθη.

Αἵμων ὅμως ὁ υἱὸς τοῦ Κρέοντος καὶ μνηστὴρ τῆς

Ἀντιγόνης, μαθὼν τὴν ὠμὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπόφασιν, ἦλθε πρὸς αὐτὸν καὶ ἱκέτευεν ἐπὶ πολύ, νὰ μὴ ἀπολέσῃ οὕτω κάκιστα τὴν παρθένον, δι' ἔργον τοσοῦτον εὐκλεές. Ἀλλ' ὁ πατὴρ ἀνθικέτευεν αὐτὸν νὰ μὴ ὑπεραπολογῆται γυναικός, τοὺς νόμους καὶ τὰ κηρύγματα αὐτοῦ μηδὲν λογισαμένης, παράδειγμα δὲ ἀπειθείας κακὸν ἑαυτὴν πρὸς τοὺς λοιποὺς πολίτας παρασχούσης. Ὁ Αἵμων, ἰδὼν ὅτι πᾶσαι αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἱκεσίαι ἀπέβησαν μάταιαι, ἐξῆλθε τῆς οἰκίας ἐξηγριωμένος, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὅτι ὁ θάνατος τῆς Ἀντιγόνης ἔμελλε νὰ ἐπενέγκῃ καὶ ἄλλους θανάτους. Πάραυτα δὲ μεταβὰς εἰς τὴν ὑπόγειον εἱρκτήν, εὗρε τὴν παρθένον κρεμαμένην ἐκ τοῦ αὐχένος αὐτῆς διὰ βρόχου, ὃν κατεσκεύασεν ἐκ σινδόνης. Ὁ περιπαθὴς Αἵμων, ἰδὼν τὴν πεφιλημένην αὐτοῦ μνηστὴν νεκράν, περιεπτύξατο καὶ ἤρξατο νὰ ὀλοφύρηται. Τῇ ὥρᾳ ταύτῃ προσέρχεται εἰς τὴν εἱρκτὴν καὶ ὁ Κρέων, ὅστις ἰδὼν τὸν υἱόν αὐτοῦ ἱκετεύει νὰ ἐξέλθῃ, ἀλλ' οὗτος, ἰδὼν τὸν αἴτιον τῆς συμφορᾶς, ὥρμησε κατ' αὐτοῦ ἵνα φονεύσῃ διὰ τοῦ ξίφους· πλὴν ὁ Κρέων προλαβὼν ἐξῆλθεν. Ὁ Αἵμων τότε ἐνέπηξεν εἰς ἑαυτὸν τὸ ξίφος αὐτοῦ καὶ ἐξέπνευσε παρὰ τὴν μνηστὴν αὐτοῦ. Ἐνῷ δὲ ὁ Κρέων ὠλοφύρετο διὰ τὴν στέρησιν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἰδοὺ ἀγγέλλεται αὐτῷ ὅτι ἡ σύζυγος αὐτοῦ Εὐριδίκη, μαθοῦσα τοῦ τέκνου αὐτῆς τὸν θάνατον, ηὐτοκτόνησεν. Οὕτως ἡ κακοδαιμονία τοῦ Κρέοντος ἐκορυφώθη καὶ τῆς κακοδαιμονίας ταύτης αἴτιος ἐγένετο αὐτὸς ἕνεκα τῆς ἀβουλίας αὐτοῦ.

34. Η ΑΛΚΗΣΤΙΣ.

Ἡ Ἄλκηστις ἦτο σύζυγος τοῦ βασιλέως τῶν Φερρῶν Ἀδμήτου. Ὁ θεὸς Ἀπόλλων, χαριζόμενος τῷ Ἀδμήτῳ, παρεκάλεσε τὰς Μοίρας, ἵνα, ὁπόταν ἐπιστῇ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως, μὴ ἀποθάνῃ οὗτος, ἐὰν εὑρίσκετό τις, προσφέρων ἑαυτὸν εἰς θάνατον ὑπὲρ τοῦ Ἀδμήτου.

Μετ' οὐ πολὺ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου ἐπέστη· ἀλλ' οὐδεὶς προσήνεγκε τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ Ἀδμήτου, οὔτε τῶν οἰκείων, οὔτε τῶν φίλων· καὶ αὐτοὶ οἱ βαθύγηροι γονεῖς αὐτοῦ δὲν ἀντήλλασσον τὴν ζωὴν αὑτῶν πρὸς τὴν τοῦ μονογενοῦς αὑτῶν υἱοῦ.

Ἡ νεαρὰ ὅμως Ἄλκηστις, ἡ προσφιλὴς σύζυγος τοῦ Ἀδμήτου, παρέσχεν ἑαυτὴν λίαν πρόθυμον εἰς τοῦτο. Ὁ Ἄδμητος, ἰδὼν τὴν γενναιόφρονα καὶ ἀπαράμιλλον αὐταπαρνησίαν τῆς Ἀλκήστιδος, ἠθέλησε, ν' ἀποθάνῃ ἵνα σώσῃ τὴν περιλημένην αὐτοῦ σύζυγον, ἀλλ' ἡ Ἄλκηστις ὑπερίσχυσεν, εἰποῦσα·

— Ζῆθι, ἀγαπητέ μοι Ἄδμητε, σύ! Διὰ σοῦ, ζῶντος, δύναται νὰ σωθῇ ὁ οἶκος ἡμῶν καὶ ὁ θρόνος· σοῦ ὅμως ἀποθνήσκοντος, ἐγώ, γυνὴ οὖσα, τί δύναμαι νὰ διασώσω;

Ὁ Ἄδμητος ἐνέδωκε καὶ ἡ Ἄλκηστις ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτοῦ.

---

35. Η ΜΥΟΣΩΤΙΣ
(ΜΗ ΜΕ ΛΗΣΜΟΝΕΙ).

Ὅτε ὁ πανάγαθος Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, ἔδωκεν, ὡς εἰς πάντα, οὕτω καὶ εἰς τὰ ἄνθη ἴδιον ὄνομα, εἰπών· «Ἐνθυμοῦ τὸ ὄνομα, ὅπερ σοὶ ἔδωκα». Τότε ἦλθε πρὸς Αὐτὸν μικρὸν ἄνθος, ἔχον τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπε· — Κύριε, ποῖον εἶνε τὸ ἐμὸν ὄνομα; διότι ἐλησμόνησα αὐτό.

Καὶ ὁ πανάγαθος Θεὸς εἶπε· «Μή με λησμόνει!» Τὸ μικρὸν ἄνθος ἠσχύνθη καὶ ἀπεχώρησεν εἰς σιωπηλόν τι ρυάκιον, εἰς μεμονωμένον τι μέρος, καὶ παρεπονεῖτο δακρυχέον. Ὅταν λοιπὸν τώρα ζητῇ τις αὐτὸ καὶ εὑρίσκῃ, λέγει πρὸς αὐτὸ «μή με λησμόνει»!

---

36. ΜΗ ΜΕ ΛΗΣΜΟΝΕΙ.

Ἀγαπημένο λούλουδο, μικρούλα μου Μυοσωτίς,
'ς τὸ βράχο γύρω εὐμορφιὰ τὰ φύλλα σου χαρίζουνε,
καὶ 'ς τὸν ὁλόδροσο ἀνθὸ τὸ χρῶμα τ' οὐρανοῦ κρατεῖς·
γι' αὐτὸ οἱ ἄγγελοι σ' ἀγαποῦν καὶ σὲ δροσοποτίζουνε.

—

Μονάχη 'ς ἀν καλόγρηα φυτρόνεις 'ς ἄγρια βουνά,
σὲ βράχο ἀγριοπρόσωπο, σὲ φοβερ' ἀκρωτήρια,
ὅπου κανεὶς τὸ βῆμά του νὰ σὲ φοβίσῃ δὲν πλανᾷ,
κ' ἔχεις ἀθῴους φίλους σου ἀστέρια ἑκατομμύρια.

—

Ὁλόχαρη καὶ γελαστὴ ὅλαις ἡ χάραις σὲ στολίζουνε
'ς τῆς ἄνοιξις τὴν ἀγκαλιά, Μυοσωτὶς μικρούλα·
κι' ἂν τἄλλα λούλουδα εὐωδιαὶς 'περήφανα σκορπίζουνε,
γιὰ σένα ἀρειᾶ τοῦ οὐρανοῦ, ἡ γυαλιστὴ δροσούλα,
'ς ἂν δροσερὴ παιδούλα
ποὺ τὰ φιλάκια τῆς μαμᾶς γλυκὰ τήνε κοιμίζουνε.

—

Μυοσωτίς, τὰ κάλλη σου τὰ οὐρανοβαμμένα
ποιὰ 'μμάτια τἄδανε ποτὲ χωρὶς νὰ τ' ἀγαπήσουνε;
Ποιὰ χείλη, λούλουδο ἁγνό, ἀθῷα ζηλεμένα
σ' ἀντίκρυσαν κ' ἐπέρασαν χωρὶς νά σου μιλήσουνε,
χωρίς, 'ς ἂν μαγεμμένα,
νὰ σκύψουνε 'ς τὰ φύλλα σου νὰ τὰ γλυκοφιλήσουνε;

. . . . . .

. . . . . .

Καὶ ἀπὸ τότε ὁλόδροση, μικρούλα μου Μυοσωτίς,
τὸ πρωτεινό σου ὄνομα ἀδίκως πλέον τὸ ζητεῖς.
Γιατὶ ἂν καὶ ἐπέρασαν πολλοὶ ἀπὸ τότε χρόνοι
σοῦ ἔμεινε γιὰ ὄνομα αὐτό, « Μή με λησμόνει ».

ΙΩΑΝ. ΠΟΛΕΜΗΣ.

---

37. ΤΑ ΠΟΛΥΤΙΜΑ ΚΤΗΜΑΤΑ.

Ἐν πάσῃ δυσπραγίᾳ δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν παραμυθίαν. Ὑπάρχουσι πράγματά τινα, ἅπερ οὐδέποτε δυνάμεθα ν' ἀπολέσωμεν.

Ἔμπορός τις πρό τινων ἐτῶν ἐπτώχευσεν. Πορευθεὶς δὲ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ τεταραγμένος, ἠρωτήθη ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ τίς ἡ αἰτία τῆς ταραχῆς καὶ ἀνησυχίας.

— Κατεστράφην ὁλοτελῶς, κατήντησα ἐπαίτης, ἀπώλεσα τὰ πάντα, ἀνεβόησε, πιέζων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ.

— Τὰ πάντα ἀπώλεσας; εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ σύζυγος· οὐχί, ἔμεινα ἐγώ.

— Τὰ πάντα ἀπώλεσας, πάτερ; εἶπεν ὁ πρεσβύτερος αὐτοῦ υἱός· οὐχί· ἔμεινα ἐγώ.

— Τὰ πάντα ἀπώλεσας, πάτερ; εἶπεν ἡ μικρὰ αὐτοῦ θυγάτηρ, περιπτυσσομένη τὸν πατέρα· οὐχί· ἔμεινα ἐγώ.

— Δὲν ἀπωλέσθης, ἔχεις τὴν ὑγιείαν σου, εἶπεν αὖθις ἡ σύζυγος αὐτοῦ.

— Ἔχεις τὰς χεῖράς σου, δι' ὧν δύνασαι νὰ ἐργάζησαι, εἶπεν ὁ πρεσβύτερος υἱός. Καὶ ἐγώ, πάτερ, θά σοι βοηθήσω.

— Καὶ τοὺς δύο πόδας σου, πάτερ, καὶ τοὺς δύο ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς, εἶπεν αὖθις ἡ μικρὰ κόρη αὐτοῦ.

— Ἔχεις καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Παντοδυνάμου, εἶπεν ἡ μάμμη.

Ὁ στενάζων πατὴρ ἀκούσας ταῦτα πάντα καὶ συνελθών, εἶπε·

— Δόξα τῷ Παντοδυνάμῳ. Τῇ ἀληθείᾳ, ὅ τι ἀπώλεσα εἶνε μηδὲν πρὸς ὅ τι ἔχω.

Οὕτω δὲ ὁ δυστυχήσας ἔμπορος, εὑρὼν ἀληθῆ πα-

ραμυθίαν, ἐπελήρθη καὶ πάλιν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνεκτήσατο τὰ ἀπολεσθέντα.

Ὑπάρχουσιν ἄρα πράγματα πολυτιμότερα τοῦ χρυσίου καὶ τῶν τραπεζικῶν μετοχῶν. Ζωήν, ζωήν, βοῶσιν οἱ κινδυνεύοντες ἐν θαλάσσῃ! Ἐν πάσῃ λοιπὸν δυσπραγίᾳ ἡμῶν καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀτυχίαις ἡμῶν, πρέπει ν' ἀναμιμνησκώμεθα ὅτι ὑπάρχει δυσπραγία, βαρυτέρα τῆς ἐπελθούσης ἡμῖν. Ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς ἡμῶν εἶνε πάντων πολυτιμοτέρα· ἡ εὐσέβεια πολυτιμοτέρα καὶ χρησιμωτέρα τοῦ πλούτου, ἡ χριστιανικὴ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη ἱερωτέρα πάντων τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν. Ἐὰν ταῦτα ἔχωμεν, τότε οὐδὲν ἀπωλέσαμεν.

---

38. ΕΣΟ ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΟΝΟΣ.

Οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δὲν θὰ δοκιμάσῃ πικρίας, οἱανδήποτε καὶ ἂν κατέχῃ θέσιν. Καὶ οἱ εἰπόντες δὲ τοῦτο, καὶ οἱ ἐν νῷ μόνον σχόντες, ἐπλανήθησαν σφόδρα. Καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς καὶ αἱ βασίλισσαι δὲν ἔμειναν ἄγευστοι δεινῶν πικριῶν καὶ φοβερῶν δοκιμασιῶν.

Ὅτε ἡ βασίλισσα τῆς Γαλλίας Μαρία Ἀντωνιέττα συνεζεύχθη τὸν βασιλέα Λουδοβῖκον, διεκρίνετο κατὰ τὸ κάλλος καὶ κατὰ πολλὰ ἄλλα προσόντα· ἦτο ὁ ἀστὴρ τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐλῆς, ἧς προΐστατο. Καὶ ὅμως μετ' οὐ πολλὰ ἔτη ἦλθη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἐν-

δεδυμένη εὐτελὲς καὶ ἄκομψον ἔνδυμα· τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἦτο ὠχρὸν καὶ κάτισχνον ἐκ τῶν φροντίδων καὶ τῶν θλίψεων τῆς ψυχῆς· μετ' ὀλίγας δὲ ὥρας ἀπέθανεν ἐν τῇ φυλακῇ, ὡς οἱ κακοῦργοι, καὶ ἐτάφη ἐν φερέτρῳ ἀξίας ἑπτὰ φράγκων.

Ἡ μήτηρ τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος μετὰ φειδοῦς πολλῆς ἐδαπάνα εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς αὐλῆς καὶ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος συνέτεμνεν αὐτάς· ἐρωτηθεῖσα δὲ ὑπό τινος «Πῶς σύ, μεγαλειοτάτη, μήτηρ τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος, ἀσχολεῖσαι τοσοῦτον εἰς συναγωγὴν χρημάτων», ἀπήντησε·

— Τίς οἶδεν ἐὰν ἡμέραν τινὰ μὴ ἀναγκασθῶ νὰ δώσω ἄρτον εἰς πάντας τούτους τοὺς πρίγκιπας.

Ζῶσα εἶδε τοὺς θρόνους τῶν τέκνων αὐτῆς ἀνατραπέντας.

Ὅτε ὁ Ἑρρῖκος Λῶρενς ἐφυλάττετο δέσμιος ἐν τῷ Πύργῳ τοῦ Λονδίνου, ἔγραφε πρὸς τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, ἃς πολυδαπάνως ἀνέθρεψε· «Καθῆκόν μου νομίζω, θυγατέρες μου, νὰ νουθετήσω ὑμᾶς, ὅπως παρασκευάσητε ἑαυτὰς εἰς τὰς δοκιμασίας τοῦ κερδαίνειν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον διὰ τῆς ἡμερησίας ἐργασίας. Μὴ φοβηθῆτε τὴν ἐργασίαν, ταύτην ἀγαπᾶτε, ἀνάγκης ἐπερχομένης, ἐν πνεύματι ἁρμόζοντι εἰς γυναῖκας ἐντίμου καὶ εὐσεβοῦς καρδίας».

«Ὅπου εἰσέλθῃ ὑπερηφανία εἰσέρχεται καὶ καταισχύνη· ἡ δὲ σοφία εἶνε μετὰ τῶν ταπεινῶν» (Παροιμ. ια' 2).

---

39. ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ.

Οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοι ἡμῶν ἐπὶ λίθων, ἐν ὁδοῖς ἱδρυμένων, ἀνέγραφον πᾶν ὅ τι κοινωφελὲς εὕρισκον. Τὸ ἀναγραφόμενον ἐχρησίμευεν ἢ ὡς μέσον ἀναψυχῆς τοῦ κεκμηκότος ὁδοιπόρου, ὅστις, διαβαίνων καὶ ἀναγινώσκων, θὰ ἐνδιέτριβε περὶ τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ, ἢ ὡς ἄμεσος ὠφέλεια αὐτοῦ ἐκ τῆς συντόμου ἐκείνης φράσεως. Διὸ αἱ σύντομοι αὗται φράσεις, αἱ περικλείουσαι ἔννοιαν πολλήν, ἐκλήθησαν παροιμίαι, ἐκ τῆς *παρὰ* προθέσεως καὶ τοῦ *οἶμος*, ὁδός.

Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς σήμερον ἔχομεν παροιμίας, ἃς ὅμως δὲν ἀναγράφομεν ἐπὶ παροδίων λίθων, ἀλλὰ διασώζομεν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Ἰδοὺ τοιαῦται ἀρχαῖαι·

«Ἔνδοθι τὴν Ἑκάβην, ἔκτοθι τὴν Ἑλένην.»

Ἡ παροιμία αὕτη λέγεται ἐπὶ τῶν προσπαθούντων ν' ἀποκρύπτωσι τὰ ἑαυτῶν ἐλαττώματα διὰ πεπλασμένων τρόπων· διότι ἡ μὲν Ἑκάβη, ὡς ἐκ τῆς προβεβηκυίας αὐτῆς ἡλικίας, ἦτο δυσειδής, ἡ δὲ Ἑλένη εὐειδεστάτη.

Ἡ Ἑκάβη ἦτο δευτέρα σύζυγος τοῦ βασιλέως τῆς Τροίας Πριάμου, ἐξ οὗ ἔτεκε δέκα καὶ ἐννέα υἱούς, ὧν πρωτότοκος ἐγένετο ὁ ἀνδρεῖος Ἕκτωρ. Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τρῳάδος, ἡ Ἑκάβη, αἰχμαλωτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσέως, ἀπέθανεν ἐν Θράκῃ, ἀφ' οὗ πρότερον εἶδε τὴν νεωτέραν αὐτῆς θυγατέρα Πολυξένην, σφαγεῖσαν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἥρωος Ἀχιλλέως. Ἡ δὲ

ὡραία Ἑλένη, σύζυγος οὖσα τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, ἡρπάγη ὑπὸ τοῦ Πάριδος, υἱοῦ τοῦ Πριάμου, καὶ ἦλθη εἰς Τρῳάδα, ἐξ οὗ προέκυψεν ὁ δεκαετὴς Τρωικὸς πόλεμος.

Ἡμεῖς σήμερον ἀνάλογον ἔχομεν τὴν παροιμίαν «ἀπ' ἔξω κούκλα, καὶ ἀπὸ μέσα πανούκλα»· ἢ καὶ «θεωρία ἐπισκόπου καὶ καρδία μυλωνᾶ», καὶ ἄλλας.

---

40. ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΒΟΤΑΝΙΚΗΣ. Β'.

ΔΙΔΑΣΚ. Εἰς πόσα μέρη διαιρεῖται ἕκαστον φυτόν, Εὐρυδίκη;

ΕΥΡ. Εἰς δύο μέρη διαιρεῖται ἕκαστον φυτόν· εἰς ὑπέργειον ἄξονα ἢ καυλόν, καὶ εἰς ὑπόγειον ἄξονα ἢ ῥίζαν.

Δ. Προσέχετε, κοράσια, ἵνα νοήσητε σήμερον τὰ περὶ τοῦ ὑπεργείου ἄξονος ἢ καυλοῦ.

Ὁ ὑπέργειος ἄξων ἢ καυλὸς σύγκειται ἐκ τριῶν κυρίων μερῶν, τοῦ φλοιοῦ, τοῦ ξύλου καὶ τῆς ἐντεριώνης.

Φλοιὸς τοῦ καυλοῦ λέγεται τὸ ἐξωτερικὸν μέρος, ὑφ' οὗ περιβάλλεται τὸ ξύλον. Ὁ φλοιὸς περιβάλλεται καὶ οὗτος λεπτότατον χιτῶνα, ὅστις καλεῖται ἐπιδερμίς.

Ξύλον δὲ καλεῖται τὸ ὑπὸ τὸν φλοιὸν ξύλον, ὅπερ εἶνε στερεὸν καὶ παχύ.

Ἐντεριώνη δὲ καλεῖται τὸ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καυλοῦ

εύρισκόμενον σῶμα, ὅπερ ὁτὲ μὲν εἶνε μαλακόν, ὁτὲ δὲ τραχύ.

Εὐχερῶς δὲ δυνάμεθα νὰ μάθωμεν τὴν ἡλικίαν δένδρου τινός. Ἐὰν πριονίσωμεν ὁριζοντίως τὸ δένδρον, θὰ ἴδωμεν κύκλους τινὲς περὶ τὸν ἄλλον οὕτω ◎. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κύκλων τούτων, ἀποτελεῖ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν τοῦ δένδρου.

Εἴπωμέν τινα νῦν καὶ περὶ τῶν φύλλων. Πῶς ἀναπνέομεν, Εὐρυδίκη, τὸν ἀέρα;

Ε. Διὰ τῶν δύο πνευμόνων ἡμῶν.

Δ. Ὡς ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἀναπνέομεν διὰ τῶν πνευμόνων, οὕτω καὶ τὰ φυτὰ ἀναπνέουσι διὰ τῶν φύλλων. Τὰ φύλλα λοιπὸν εἶνε οἱ πνεύμονες, οὕτως εἰπεῖν, τῶν φυτῶν.

Τὰ φύλλα διαιροῦνται εἰς *ἁπλᾶ* καὶ εἰς *σύνθετα*. Τὰ δὲ ἁπλᾶ φύλλα διαιροῦνται εἰς *ἐντελῆ* καὶ *ἀτελῆ*. Καὶ ἐντελῆ μὲν εἶνε τὰ συγκείμενα ἐκ τριῶν κυρίως μερῶν, τοῦ *ἐλάσματος*, τοῦ *μίσχου* καὶ τῶν *παραφύλλων*.

Καὶ *ἔλασμα* μὲν καλεῖται τὸ πεπλατυσμένον μέρος, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ κυρίως φύλλον καὶ ὅπερ λαμβάνει διάφορα σχήματα.

Μίσχος δὲ ἡ οὐρά, ἡ ἑνοῦσα τὸ ἔλασμα μετὰ τοῦ φλοιοῦ τοῦ καυλοῦ, καὶ

Παράφυλλα δύο φυλλάρια, κείμενα παρὰ τὴν βάσιν τοῦ μίσχου καὶ ἀντιμέτωπα πρὸς ἄλληλα ὄντα.

Σύνθετα δὲ φύλλα καλοῦνται τὰ συγκείμενα ἐκ πολλῶν ἁπλῶν φύλλων· ὁμοιάζουσι πρὸς χλοηροὺς κλάδους,

ἀλλὰ δὲν εἶνε κλάδοι αὐτῶν, διότι τὸ φθινόπωρον καταπίπτουσι πάντα ὁμοῦ. Τοιαῦτα φύλλα ἔχει ἡ ῥοδῆ, ἡ ἀκακία κτλ.

---

41. Η ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΑΥΛΟΥ.

Ἡ Ἄγραυλος ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος, τοῦ πρώτου θεμελιωτοῦ καὶ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν. Ἐν ᾧ δὲ αὕτη ἔζη ἐν Ἀθήναις, ἐχθροὶ ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν· οἱ Ἀθηναῖοι κινδυνεύοντες ἠρώτησαν τὸ *μαντεῖον*, τί πρέπει νὰ πράξωσιν ὅπως νικήσωσι καὶ σωθῶσι. Τὸ μαντεῖον ἀπήντησεν ὅτι τότε μόνον θὰ νικήσωσιν, ὅταν αὐθορμήτως θυσιασθῇ τις ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

Ἡ εὐγενὴς βασιλόπαις Ἄγραυλος ἀποφασίζει τότε, χάριν τῆς πατρίδος, νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν χρησμὸν τοῦτον. Ἀναβᾶσα λοιπὸν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, κατακρημνίζεται ἀφόβως ἐκ τοῦ ὕψους αὐτῆς καὶ σώζει οὕτω τὴν πατρίδα αὐτῆς.

---

42. Ο ΣΤΑΥΡΟΣ.

Ἐν τῇ κοιλάδι ταύτῃ τοῦ κλαυθμῶνος ὁ σταυρὸς εἶνε σύμβολον ἀρετῆς καὶ δόξης· ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅπου πικρίαι καὶ λῦπαι ὑπάρχουσιν, ὁ σταυρὸς εἶνε σύμβολον δικαιοσύνης καὶ ἁγιωτάτης ἐλευθερίας· ἐν μέσῳ τῆς ἐνταῦθα διηνεκοῦς θλίψεως, αὐτὸς εἶνε σύμβολον αἰω-

νίας παρηγορίας. Ὁ ἑαυτὸν ὁνομάσας υἱὸν ἀνθρώπου ἐκληροδότησε τοῖς ἀνθρώποις τὸ ὄργανον τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ δεκαεννέα αἰῶνας οἱ ἄνθρωποι γόνυ κλίνουσι πρὸς τὸ ἱερὸν τοῦτο κληροδότημα. Μέχρι ἐκείνου μόνοι οἱ πλούσιοι καὶ οἱ βασιλεῖς εἶχον σήματα καὶ σημαίας· ἐκεῖνος ἔδωκε σῆμα εἰς τοὺς πτωχούς, εἰς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος, οἱ δὲ πλούσιοι καὶ οἱ βασιλεῖς ἠρνήσαντο τὰ ἑαυτῶν καὶ προσεκύνησαν τὸ σῆμα τοῦτο.

Ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ προέστη ἐν πάσῃ περιπετείᾳ τοῦ νεωτέρου κόσμου καὶ ἀνεμίχθη εἰς πᾶσαν ἀτυχίαν καὶ εἰς πᾶσαν δόξαν αὐτοῦ. Ὁ σταυρὸς ὑπῆρξε βάσις τῶν νόμων αὐτοῦ καὶ σημαία τῶν στρατῶν αὐτοῦ. Αὐτὸς καθηγίασε τὰς κλεινοτάτας πομπὰς τῆς ἀνθρωπίνης ἐξημερώσεως, ἔτι δὲ καὶ τὰς μᾶλλον ἐνδομύχους συγκινήσεις τῆς εὐσεβείας. Ὁ σταυρὸς καθηγίασε τὰ ἀνάκτορα τῶν αὐτοκρατόρων καὶ τὰς καλύβας τῶν πτωχῶν.

Κοσμῶν δὲ τὰς παρθένους ἡμῶν καὶ βραβεύων τοὺς πολεμιστάς, δέχεται τοὺς λοισθίους ἡμῶν στεναγμοὺς καὶ τέλος καλύπτει τὰ ἡμέτερα φέρετρα.

---

43. Ο ΣΤΑΥΡΟΣ.

. . . . . .

. . . . . .

Ὁ Σταυρός... Ὦ, πανταχόθεν μέγα τοῦ Σταυροῦ τὸ [χρῆμα!

Παμμακάριστος τὴν ὕλην, τὴν ἰδέαν καὶ τὸ σχῆμα,
καταδίκης πρώην ξύλου ἀπευκταίου κ' ἐπωδύνου,
αἰσχρᾶς σύμβολον κατάρας καὶ ὀνειδισμοῦ παγκοίνου,
ζωῆς ξύλον, φυτὸν θεῖον ἀκολούθως κατεστάθη, ὅτε
ὅλως ἐπὶ ὅλου ὁ Θεάνθρωπος ἐτάθη,
καὶ κατήρδευσε τὸ ξύλον
αἵματι καταρρυέντι διὰ λόγχης τε καὶ ἥλων.

Παγὲν τότ' ἐπὶ τοῦ λόφου Γολγοθᾶ τὸ ξύλον τοῦτο
εἶδε κ' ἔφριττεν ἡ κτίσις, καὶ ἐκθάμβως ἠλλοιοῦτο.
Ἡ κρηπὶς αὐτοῦ τοὺς κάτω ἀνεμόχλευσε κευθμῶνας,
καὶ ἡ κορυφὴ τοὺς ἄνω ἤνοιξε χρυσοῦς πυλῶνας·
τὰ δὲ ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν παρατείνονται εἰς πλάτος,
εἴλκυσαν τὰ διεστῶτα εἰς συνάφειαν ἁφάτως.
Τόσον ἔδειξε τὸ σθένος
ὁ σταυρός, ἐπάνω, κάτω, πέριξ, ἅπαξ ἡπλωμένος!
. . . . . .

Ἀλλ' ἤλικον, φεῦ, τὸ σθένος τοῦ Σταυροῦ καὶ μετὰ ταῦτα!
Δι' αὐτοῦ τερατουργοῦσιν οἱ Ἀπόστολοι τοσαῦτα,
ὁ Χριστὸς νικᾷ τὸν κόσμον, οἱ πτωχοὶ τοὺς βαθυπλούτους,
κ' οἱ ἀγράμματοι νικῶσι φιλοσόφους τηλικούτους.

ΗΛ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

---

44. Η ΦΙΛΟΣΚΩΜΜΩΝ.

Ἡ Ἐριφίλη ἦτο τῆς μέσης τάξεως κόρη, διότι οἱ γονεῖς αὐτῆς δὲν ἦσαν πλούσιοι. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀνατροφή, ἣν ἔδωκαν εἰς τὴν θυγατέρα αὐτῶν, ἦτο λίαν ἀνειμένη, διότι καὶ πᾶσαν αὐτῆς ἀπαίτησιν ἐθεράπευον καὶ πᾶσαν πολυτέλειαν εἰσῆγον εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν.

Νέος τις, ἱκανὸς καὶ ἄξιος, ἐμνηστεύθη τέλος μετὰ τῆς Ἐριφίλης καὶ ἔκτοτε ἐφοίτα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ κόρη αὕτη εἶχε τὴν μανίαν νὰ σκώπτῃ, καὶ τὴν ζωὴν δ' αὐτῆς θὰ ἐθυσίαζεν, ἵνα εἴπῃ ἐμπαικτικόν τινα λόγον.

Καὶ εἶνε μὲν συγγνωστὸς ὁ ἀθῶος ἀστεϊσμός, ὅταν μὴ τραυματίζῃ τὸν ἔχοντα ἔλλειψίν τινα, ἀλλὰ μόνον αὐτὴν τὴν ἔλλειψιν. Ἀτυχῶς τὸ σκῶμμα τῆς Ἐριφίλης ἦτο δηκτικόν, ἦτο χλεύη καὶ πικρότατος σαρκασμός, τόσῳ μᾶλλον εὐάρεστος εἰς αὐτήν, ὅσῳ πλεῖον ἐτραυμάτιζε τοὺς ἄλλους.

Ὁ μνηστὴρ τῆς Ἐριφίλης εἶχε φίλον καὶ ὁμοτράπεζον γέροντά τινα καθηγητήν, ἀγαθὸν ἅμα καὶ πένητα. Ἦτο ἑξηκοντούτης καὶ ἔτι πρός, κυφὸς δὲ καὶ φαλακρός. Ἀλλ' ὅμως τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἦτο εἰλικρινές, ἐνέπνεε δὲ σεβασμὸν καὶ ἀγάπην.

Τοῦτον λοιπὸν τὸν δυστυχῆ ἄνδρα διηνεκῶς ἐνέπαιζεν ἡ νεαρὰ μνηστή, ὁσάκις ἤρχετο μετὰ τοῦ μνηστῆρος. Ὁ τάλας καθηγητὴς ἐλυπεῖτο, ἀλλ' ἐν τέλει ἀπεφάσισε νὰ ὑπομείνῃ, ἵνα μὴ δυσαρεστήσῃ τῷ φίλῳ αὐτοῦ, ὑποδεικνὺς τὸ φοβερὸν τῆς νέας ἐλάττωμα. Αὕτη καὶ μόνη ἡ ταπεινότης ἔπρεπε νὰ συνετίσῃ τὴν ἄφρονα Ἐριφίλην καὶ νὰ καταδείξῃ αὐτῇ ὅτι καθῆκον εἶχε νὰ σέβηται, εἰ μή τι ἄλλο, ἀλλὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ καθηγητοῦ. Ὁ μνηστὴρ ἐφαίνετο καὶ αὐτὸς ἐπιεικής, ἢ μᾶλλον ὑπέμενε, προσδοκῶν ἴσως ὅτι θὰ διορθωθῇ ἡ ἀγαπητὴ Ἐριφίλη.

Ἑσπέρᾳ τινὶ ἦσαν πολλοὶ οἱ εἰς τὸν οἶκον τῆς Ἐριφίλης προσκληθέντες. Μετὰ τὸν δεῖπνον, τὴν μουσικήν, τὰς συνομιλίας, ἤρξαντο παίζοντες παίγνιόν τι, ὅμοιον πρὸς τὸ λεγόμενον *Κολοκυθιά*, ἕκαστος δὲ προσεπάθει νὰ ἐπιδείξῃ ὅσην ἠδύνατο εὐφυΐαν καὶ εὐτραπελίαν.

Ὅτε ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς Ἐριφίλης, τοσοῦτον ἐκυριεύθη ὑπὸ τῆς φιλοσκώμμονος μανίας αὐτῆς, ὥστε λίαν προπετῶς καὶ ἀπανθρώπως ἐστράφη πρὸς τὸν σεβάσμιον καθηγητήν, ἐνέπαιξε μετὰ πολλοῦ γέλωτος τὴν φαλάκραν καὶ ἔσκωψε τὴν ῥάχιν αὐτοῦ, νομίζουσα ἡ δειλαία ὅτι ἀληθῶς εὐφυὴς καὶ εὐτράπελος ἐφαίνετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν.

Καὶ ὅμως πάντων τὰ βλέμματα ἐδείκνυον ἔκπληξιν μᾶλλον καὶ λύπην, οἶκτον δὲ πρὸς τὸν γηραιὸν ἄνδρα. Ὁ σαρκασμὸς ἐκεῖνος ἔθηκε τέρμα εἰς τὴν ὁμήγυριν. Ὁ μνηστὴρ ἠγέρθη, ἔχων τὸ ὄμμα ψυχρότατον, τὸ στόμα κεκλεισμένον, καὶ κλίνας τὴν κεφαλήν, ἀπεχαιρέτισε καὶ ἀπῆλθε μετὰ τοῦ καθηγητοῦ. Ἡ Ἐριφίλη προσεποιήθη ὅτι οὐδὲν ἐνόει, ἐμειδία δὲ καὶ ἦτο μάλιστα πρόθυμος νὰ παρατείνῃ τὸν σκληρὸν ἐμπαιγμὸν καὶ τοὺς σαρκασμούς.

Ἡ τιμωρία ὅμως ὑπῆρξε φοβερά. Ἡ δύστηνος κόρη ἀπώλεσεν ἔκτοτε καὶ σύμβιον καὶ τύχην καὶ μέλλον καὶ περιουσίαν καὶ πᾶν ἄλλο ὀνειροπόλημα, διότι οὐδεὶς φρόνιμος νέος συνδέει ποτὲ τὸν βίον αὐτοῦ μετ' ἐπιπολαίου καὶ ἀσπλάγχνου γυναικός.

---

45. Η ΜΗΤΗΡ.

Μόνη ἡ μήτηρ δύναται νὰ διαπλάσῃ τὴν φύσιν τοῦ παιδός. Ἐὰν θέλωμεν εὐγενεῖς χαρακτῆρας, ὀφείλομεν κατ' ἀνάγκην νὰ προβάλλωμεν εὐγενῆ πρότυπα ἐνώπιον τῶν παιδίων.

Τοιοῦτο πρότυπον πάντως πρέπει νὰ εἶνε ἡ μήτηρ. Ἡ ἀγαθὴ μήτηρ εἶνε ἀνταξία μυρίων διδασκάλων. Εἶνε θηγάνη πάσης ἐν τῷ οἴκῳ καρδίας, εἶνε ὁ πολικὸς ἀστὴρ παντὸς ὀφθαλμοῦ. Ἡ μίμησις τῶν ἔργων καὶ τῆς διαγωγῆς αὐτῆς εἶνε ἀνταξία μυρίων διδαγμάτων,

Ἡ μίμησις αὕτη εἶνε διδασκαλία καὶ παίδευσις ἄνευ λέξεων, διὰ τῶν παραδειγμάτων διδάσκουσα πλείω ἢ ὅσα ἡ γλῶσσα.

Ὅταν τὰ παραδείγματα τυγχάνωσιν ὄντα κακά, αἱ ἄριστα διδασκαλίαι εἶνε ἀνωφελεῖς. Τὰ παραδείγματα μιμούμεθα, τὴν διδαχὴν οὐδέποτε οὐδαμῶς ἐκτελοῦμεν.

Ὄντως δὲ διδαχή, μὴ συμφωνοῦσα τοῖς ἔργοις, εἶνε χείρων καὶ ἀνωφελεστέρα πάσας ἄλλης διδασκαλίας,

διότι λεληθότως διδάσκει τὴν προσποίησιν καὶ ὑποκρισίαν. Πολλὰ παιδία γίνονται ὑποκριταί, διότι οἱ γονεῖς αὐτῶν ἄλλα πράττουσι καὶ ἄλλα λέγουσι.

---

46. Η ΜΗΤΗΡ.

1. Ἡ μήτηρ βάσις κοινωνίας
ἡ μήτηρ ὄνομα γλυκύ,
τῆς θείας ἄγγελος προνοίας
θεότης τῆς οἰκογενείας
παρήγορος κ' εὐνοϊκή.

—

2. Θείου πυρὸς μεστὸν τὸ στόμα,
μεστὸν τὸ πνεῦμα τῆς μητρὸς,
αὐτῆς ζωήρρυτον τὸ ὄμμα,
αὐτῆς μελίρρυτον τὸ στόμα,
αὐτῆς τὸ θάλπος ἰατρός.

—

3. Τιμᾶτε, τέκνα, τὴν μητέρα·
αὐτὴ τὸ νέκταρ τῆς ζωῆς
ἐκ τῆς ζωῆς της σᾶς ἐκέρα
καὶ ἡ ἀτμὶς σᾶς διεπέρα
τῆς θερμογόνου της πνοῆς.

—

4. Αὐτὴ ἐπάνω τῆς στρωμνῆς σας
ἄγρυπνον εἶχεν ὀφθαλμόν,

καὶ συμψελλίζουσα μαζῆ σας
σᾶς ἔμαθε τὸν εὐσεβῆ σας
τὸν πρῶτον εἰς Θεὸν ψαλμόν.

—

5. Ὦ τέκνα, μὴ ἀμνημονεῖτε
τῶν τιμαλφῶν της θυσιῶν·
εὐγνωμονεῖτ', εὐγνωμονεῖτε
τὴν εὐεργέτιδα φιλεῖτε,
κ' ἔξετε φίλον τὸν Θεόν.

ΗΛ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

---

47. ΠΡΟΜΗΤΟΡΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ'.

Πολυπόθητος Οὐρανία,

Μὴ ἀπορήσῃς ὅτι συχνὰ πυκνὰ ἐπιθυμῶ νά σοι γράφω. Μὴ οὖσα πλησίον σου, ἵνα διὰ ζώσης σοὶ λέγω ὅσα νομίζω ἀπαραίτητα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν σου, καθῆκον ἔχω νὰ καταφεύγω εἰς τὴν βοήθειαν τῶν ἐπιστολῶν· καὶ προσπαθῶ μὲν ν'ἀπορεύγω τὰ σχοινοτενῆ καὶ ὅλως περιττά, ἀφ' οὗ ἡ συνετὴ καὶ ἀγαπητή μοι ἐγγόνη πλεῖστα οἴκοθεν ἐννοεῖ· ἡ παροῦσα ὅμως ἴσως θά σοι φανῇ μακροτέρα τοῦ δέοντος, καὶ δικαίως. Διότι δὲν θὰ ὁμιλήσωμεν σήμερον περὶ οἰκονομίας, ἀλλὰ θὰ ἐγκύψωμεν εἰς ἠθικώτερόν τι κεφάλαιον, εἰς τὰς σχέσεις τῶν συζύγων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἰδίᾳ θὰ ἐξετάσωμεν ὁποία δέον νὰ

εἶνε ἡ διαγωγὴ καὶ πορεία τῆς νεονύμφου γυναικός. Ὥστε, ἐὰν τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐπιγράψῃς *Συμβουλαὶ πρὸς νεονύμφους*, ἡ ἐπιγραφὴ θὰ εἶνε λίαν ἁρμόζουσα.

Πολλαὶ νεάνιδες, ἅμα γινόμεναι οἰκοδέσποιναι, νομίζουσιν ὅτι ὑποβάλλονται ἀμέσως ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν κυρίου.

Ἀλλ' οὔτε ὁ ἀνήρ, οὔτε ἡ γυνὴ ὀφείλουσι νὰ σκέπτωνται οὕτω. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἔχει πλείονας γνώσεις, περισσοτέραν πεῖραν, ὅπερ συνηθέστατον, ὀφείλει καὶ νὰ ὁδηγῇ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, αὕτη δὲ νὰ μὴ ἔχῃ μυρίας ἀξιώσεις, διότι βλέπει ὅτι ἀγαπᾶται ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, μηδὲ διὰ τοῦτο νὰ γίνηται τύραννος αὐτοῦ.

Οὔτε ὁ ἀνὴρ οὔτε ἡ γυνὴ ὀφείλει νὰ λέγῃ, ἐγὼ ἐξουσιάζω. Τὸ καλὸν συνοικέσιον ἀπαιτεῖ πλήρη ἰσότητα, ἑκάτερος δὲ ὀφείλει νὰ ἐνεργῇ καὶ ἐξελέγχῃ πᾶν ὅ τι ἀνήκει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ.

Καὶ τοῦ μὲν ἀνδρὸς ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται κυρίως ἐν τοῖς ἐκτὸς τοῦ οἴκου, ἤγουν ἐν τοῖς ἔργοις, ἐξ ὧν πορίζεται τὰ πρὸς συντήρησιν τοῦ οἴκου· ἡ δὲ γυνὴ ἔχει ἔργον τὴν ἤρεμον ἐκείνην τῶν ἐντὸς τοῦ οἴκου διάταξιν, ἥτις καθιστᾷ τὸν βίον εὐτυχῆ καὶ εὔκολον εἰς τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτήν.

Οἱ ἄνδρες, φιλτάτη, δὲν εἶνε τελειότεροι ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παρόδῳ εἰρήσθω, ἀξιοῦσιν ὅτι εἶνε. Ἡμεῖς λοιπὸν μὴ ἀντικρούωμεν λίαν σφοδρῶς τὴν δόκησιν ταύτην. Ἡ ἀγωγὴ καὶ ἀνατροφὴ ἐνέβαλε τοῖς ἀνδράσι τὴν ἰδέαν ὅτι

εἶνε ὑπέρτεροι, τὴν δὲ ἰδέαν ταύτην σχεδὸν πάντοτε φαίνεται δικαιοῦσα καὶ ἡ παίδευσις, ἥτις παρ' αὐτοῖς εἶνε πάντοτε σχεδὸν μείζων ἢ παρ' ἡμῖν.

Θὰ πείσωμέν ποτε αὐτοὺς περὶ τοῦ ἐναντίου, ἐὰν καὶ ἡμεῖς καλλιεργήσωμεν ἐξ ἴσου τὸν νοῦν ἡμῶν, καὶ ἐὰν ἀποδείξωμεν ὅτι δύναται καὶ αὐτὸς νὰ συντελέσῃ εἰς βελτίωσιν τῶν κατὰ τὸν ἄνθρωπον.

Ἀπὸ τῶν πρώτων τούτων ἡμερῶν, δεῖξον ὅτι σπουδαίως γινώσκεις τί εἶνε ἔργον οἰκοδεσποίνης, καὶ ἔσο βεβαία ὅτι θά σοι εὐγνωμονῇ καὶ αὐτὸς ὁ σύμβιός σου.

Οὐχὶ τρέχουσα καθ' ἑκάστην εἰς ἀνιαρὰς ἐπισκέψεις, οὐδὲ χρονοτριβοῦσα ἐν πωλητηρίοις νεωτεριστικῶν πραγμάτων, θὰ μάθῃς νὰ διοικῇς τὸν οἶκόν σου.

Ἴσως ἀνόητοι γυναῖκες θὰ καταγελάσωσι τῆς διαγωγῆς σου· ἀλλ' ἀδιάφορον τοῦτο. Σκέπτου πάντοτε ὅτι μόνη ἡ εἰλικρινὴς ἐπιδοκιμασία τῶν ἐχεφρόνων παρηγορεῖ ἡμᾶς ἐπὶ ταῖς εἰρωνείαις τῶν ἀνοήτων.

Οἱ ψευδεῖς φίλοι καὶ οἱ ἐπιπόλαιοι ἄνθρωποι βρίθουσιν ἐν τῷ κόσμῳ, οὗτοι δὲ φαίνονται ἀτυχῶς καὶ ἐρασμιώτατοι. Ἀλλὰ γινώσκεις πῶς οὗτοι διακρίνονται; Ἐξέταζε πάντοτε σὲ αὐτὴν καὶ θὰ εὑρίσκῃς πάντως ὅτι αἱ συμβουλαὶ αὐτῶν δὲν συμφωνοῦσιν, οὐδὲ συμβιβάζονται πρὸς τὴν συνείδησίν σου.

Πολλοὶ δὲ εἶνε οἱ λέγοντες ὅτι οἱ πρῶτοι τοῦ γάμου μῆνες εἶνε ὁ εὐτυχέστατος ἐν τῷ βίῳ χρόνος. Ἀλλ' ἐγὼ παραδόξως πως φρονῶ τοὐναντίον.

Ἔστωσαν δύο νεαροὶ σύζυγοι, ἀρίστας μὲν ἔχοντες

ἠθικὰς διαθέσεις, ἥκιστα ὅμως ἀλλήλους γινώσκοντες, ὡς συνήθως συμβαίνει ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις.

Πηγνύουσι τὸν κοινὸν αὐτῶν οἶκον μετὰ πολλῶν ὀνείρων, μετὰ τῆς εἰλικρινοῦς ἐπιθυμίας νὰ συμβαδίσωσιν ἐν τῷ βίῳ.

Ἀλλ' ὅμως τί συμβαίνει, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ;

Ἅμα τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς συμβιώσεως, μετ' ἐκπλήξεως βλέπουσιν οἱ νεόγαμοι ὅτι σφόδρα ἐπλανήθησαν.

Ἐκεῖ ὅπου ὠνειροπόλησαν τὴν αὐταπαρνησίαν, εὑρίσκουσιν ἐνίοτε καὶ ἰδιοτέλειαν· ἐκεῖ ὅπου ἤλπιζον ὅτι θὰ εὕρωσι χαρὰν καὶ εὐθυμίαν, προσκρούουσι κατὰ μελαγχολίας καὶ θλίψεως· ἐκεῖ ὅπου προσεδόκων μειδίαμα, παρατηροῦσι μέτωπον κατηφὲς καὶ σύνοφρυ.

Πᾶς γάμος ὀφείλει νὰ ἔχῃ καὶ ἐγγυητήν. Ὁ ἐγγυητὴς οὗτος εἶνε ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη τῶν συζύγων· ταύτης ὑπαρχούσης, οἱ σύζυγοι ἀμέσως ἐννοοῦσιν ὅτι τὸ συμφέρον τοῦ κοινοῦ αὐτῶν βίου ἀπαιτεῖ ἀμοιβαίας συγχωρήσεις καὶ παραχωρήσεις.

Ἀλλὰ καὶ μὴ ὑπαρχούσης τῆς αὐτομάτου ταύτης συμπαθείας, ὁ νοῦς αὐτῶν τοὐλάχιστον καὶ ἡ καρδία δέον νὰ ἐπιζητῇ τὸ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα.

Αἱ ἀναγκαῖαι αὗται παραχωρήσεις εἶνε πλεῖσται ὅσαι εἶνε συνεχεῖς, ὁπόταν οἱ σύμβιοι ἀγνοῶσιν ἀλλήλους καὶ σπουδάζωσι περὶ τοὺς χαρακτῆρας ἀλλήλων. Ἀποτέλεσμα δὲ τῶν παραχωρήσεων τούτων εἶνε πάντοτε ἡ εἰρήνη καὶ ἡ εὐτυχία τοῦ οἴκου.

Οὐδὲν μακροχρονιώτερον καὶ δυσχερέστερον τῆς σπου-

δῆς χαρακτῆρός τινος. Ἀλλ' ὅταν ποιῇς τοῦτο ἐν συνειδήσει, εἰλικρινῶς ποθοῦσα νὰ συμβιβάσῃς πρὸς τὸν μελετώμενον χαρακτῆρα τὴν μέλλουσαν διαγωγήν σου, πάντως θ' ἀπομακρύνῃς ἐκ τοῦ οἴκου σου τὴν διχόνοιαν καὶ τὰς θλιβερὰς ἔριδας καὶ τὰς ὀλεθρίας ἀντεγκλήσεις. Ὢ! Ποσάκις ἡ εὐτυχία φεύγει μακρὰν ἡμῶν, μόνον διότι ἡμεῖς αὐταὶ πταίομεν!

Ὅταν εἰλικρινῶς θέλωμεν νὰ εὐαρεστῶμεν ἐκείνους, μεθ' ὧν συζῶμεν, κατ' ἀνάγκην ὀφείλομεν νὰ ἐξετάζωμεν ἡμᾶς αὐτὰς καὶ νὰ παρατηρῶμεν τὰς ἡμετέρας ἀτελείας. Τοῦτο ποιοῦσαι ὀλιγώτερον θὰ εὐκαιρῶμεν πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἀλλοτρίων ἀτελειῶν. Ἐνθυμοῦ πάντοτε ὅτι *ὅσον ὀλιγώτερα σφάλματα ἔχεις, τόσῳ ἐπιεικεστέρα θὰ εἶσαι πρὸς τὰ τῶν ἄλλων.*

Ἔρρωσο,

Ἡ σὴ προμήτωρ
ΜΕΛΙΣΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ.

---

48. ΑΝΕΠΙΦΘΟΝΟΝ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑ.

Ὁ μέγας Ἄγγλος ἠθικὸς σατυρογράφος Χόγαρθ ἠσχολεῖτό ποτε ἰχνογραφῶν· πολλοὶ φίλοι ἦσαν περὶ αὐτόν, ἐν οἷς καὶ νεαρά τις γυνή. Ἡ γυνὴ αὕτη, πλησιάσασα πρὸς τὸν Χόγαρθ, ἐδήλωσεν αὐτῷ ὅτι ἐπεθύμει νὰ διδαχθῇ τὴν γελοιογραφικὴν τέχνην.

— Φεῦ, δεσποινίς, εἶπεν ὁ Χόγαρθ· τὸ πλεονέκτημα τοῦτο εἶνε ὅλως ἀνεπίφθονον. Ἄκουσον τὴν γνώμην μου καὶ μὴ ἐπιθυμήσῃς τοιαύτην τέχνην. Ἀσκῶν αὐτὴν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου, ἀπώλεσα τὴν αἴσθησιν τοῦ καλοῦ καὶ τὴν ἐκ ταύτης χαράν. Πᾶν ὅ τι βλέπω ὑπολαμβάνω αὐτὸ εἰδεχθές, οὐδ' ἔσχον ποτὲ τὴν εὐαρέσκειαν νὰ θεωρῶ ὡς θείαν τὴν ἀνθρωπίνην ὄψιν.

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Ἄγγλου σατυρικοῦ ὑπῆρξαν τελεσφόροι· ἡ παραίνεσις αὐτοῦ ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν βαθεῖαν, ὀφείλομεν δὲ καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ λησμονήσωμέν ποτε τὴν εἰλικρινῆ αὐτοῦ ἐξομολόγησιν.

---

49. Η ΖΗΛΟΤΥΠΟΣ.

Ἡ ζηλότυπος λυπεῖται διὰ τὰ ξένα ἀγαθά, νομίζουσα ὅτι καὶ ἄνθρωποι καὶ τύχη ἀδικοῦσιν αὐτήν. Μελαγχολῶσα ὅπου αἱ ἄλλαι γελῶσι, ἰταμὴ καὶ ἀπότομος ὅταν αἱ ἄλλαι χαίρωσι, διότι ἐπέτυχον τοῦ ποθουμένου, ἔχει ἐπὶ τοῦ προσώπου τὴν ἀλαζονείαν, ἥτις ἐκφλέγει αὐτήν, καὶ τὸν φθόνον, ὅστις κατατήκει αὐτήν. Ἐπαινεῖς τινα ἐνώπιον αὐτῆς.; Ἀμέσως ῥίπτει εἰς μέσον πανοῦργόν τινα λόγον, ἵνα ἐξευτελίσῃ τὸν ἔπαινον ἐκεῖνον. Διηγεῖσαί τι, γενόμενον ἐν μεγαλοψυχίᾳ καὶ ἰσχύι; Ἀμέσως θέλει νὰ ἐπισκιάσῃ τὴν πρᾶξιν, ἀποκαλύπτουσα δῆθεν τὸν σκοπόν. Πάντα παρὰ τῇ ζηλοτύπῳ εἶνε κακά, καὶ τὸ

μειδίαμα καὶ τὸ βλέμμα καὶ ἡ σιγὴ αὐτῆς, καὶ ἐπειδὴ ὁ κόσμος δὲν κλίνει ἐνώπιον αὐτῆς, ἐπιθυμεῖ ὁ κόσμος νὰ βυθισθῇ εἰς τὰ τάρταρα καὶ νὰ μείνῃ μόνη.

---

50. ΚΑΜΠΑΙ ΚΑΙ ΨΥΧΑΙ.

Αἱ *κάμπαι* ἐξέρχονται ἐκ τῶν μικρῶν ᾠῶν τῆς *ψυχῆς*. Ἐνόσῳ αὐξάνουσιν αἱ κάμπαι ἀλλάσσουσι πολλάκις δέρμα. Μετὰ τὴν τελείαν αὐτῶν αὔξησιν, ἀλλάσσουσιν ἅπαξ ἔτι δέρμα καὶ λαμβάνουσι μορφὴν ὅλως διάφορον. Τότε λέγονται *χρυσαλλίδες*.

Μετά τινα χρόνον ἐκ τῆς χρυσαλλίδος ἐξέρχεται ψυχὴ καὶ ἡ ψυχὴ αὕτη πέτεται.

Αἱ κάμπαι τῶν νυκτερινῶν ψυχῶν μεταβάλλονται εἰς χρυσαλλίδας ἐντὸς *βομβύκων*, οὓς κατασκευάζουσιν ἐκ λεπτοῦ νήματος, ἐκ τοῦ πώγωνος αὐτῶν ἐξερχομένου.

Κάμπη τις ἔχει ὡραιότατον νῆμα, ὁ δὲ βόμβυξ αὐτῆς ἐκτυλίσσεται ὡς πηνίον κλωστῆς. Ἡ κάμπη αὕτη καλεῖται *μεταξοσκώληξ* καὶ τὸ νῆμα αὐτῆς *μέταξα*.

Ὁ μεταξοσκώληξ τρώγει φύλλα συκαμινέας ἕως οὗ αὐξηθῇ, ἔπειτα δὲν τρώγει, ἀλλ' ἄρχεται κατασκευάζων τὸν βόμβυκα αὐτοῦ.

Πρὸς ἐξαγωγὴν τῆς μετάξης τῶν βομβύκων, ῥίπτουσιν αὐτοὺς εἰς θερμότατον ὕδωρ. Ἔπειτα λαμβάνουσι τὰ ἄκρα νήματα ἑκάστου βόμβυκος, συνενοῦσιν

αὐτὰ καὶ ἐκτυλίσσουσιν ἐπὶ πηνίου, κινουμένου ὑπό τινος μηχανῆς.

Πᾶς βόμβυξ σύγκειται ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου νήματος, ὅπερ εἶνε ἀδιάκοπον, μέχρι τελείας ἐκτυλίξεως αὐτοῦ.

---

51. ΤΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ.

Τὸ Παλλάδιον ἦτο ξύλινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς, ὅπερ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

Ὅτε ὁ Ἶλος ἔκτισε τὸ Ἴλιον (Τρωάδα) ἐδεήθη τοῦ Διός, ἵνα διὰ σημείου δείξῃ ὅτι εὐηρέστησεν αὐτῷ ἡ κτίσις τῆς πόλεως. Πάραυτα δὲ ἐφάνη εἰς αὐτὸν τὸ Παλλάδιον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσὸν (Διιπετές), ὅπερ ἦτο τρίπηχυ τὸ μέγεθος, καὶ διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς ἐκράτει δόρυ, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἠλακάτην καὶ ἄτρακτον.

Τὸ δὲ Παλλάδιον ἔχει τοιάνδε ἀρχήν·

Ὅτε ἐγεννήθη ἡ Ἀθηνᾶ ἐτρέφετο ὑπὸ τοῦ Τρίτωνος, ὅστις εἶχε θυγατέρα, ὀνομαζομένην Παλλάδα.

Ἐν ᾧ δὲ ἀμφότεραι αἱ σύντροφοι ἤσκουν τὰ πολεμικά, ἦλθόν ποτε εἰς φιλονικίαν. Ἡ Παλλὰς ἠθέλησε τότε νὰ κτυπήσῃ τὴν Ἀθηνᾶν, ὁ δὲ Ζεύς, φοβηθεὶς μὴ ἡ Ἀθηνᾶ πάθῃ τι, προέβαλε τὴν ἀσπίδα. Φοβηθεῖσα ἐκ τούτου πάλιν ἡ Παλλάς, ὕψωσε τὰ βλέμματα εἰς τὰ ἄνω καὶ οὕτως ἐκτυπήθη ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἀλλ' αὕτη, λυπηθεῖσα μετὰ ταῦτα, κατεσκεύασεν ἄγαλμα, ὁμοιάζον πρὸς τὴν Παλλάδα, καὶ περιβαλοῦσα αὐτὸ τὴν ἀσπίδα

τοῦ Διός, ἣν ἐφοβήθη, ἐτίμα τὸ ἄγαλμα τῆς Παλλάδος, τὸ Παλλάδιον, ὅπερ ὁ Ζεὺς βραδύτερον ἔρριψε κάτω. Ὁ Ἴλος εὑρὼν αὐτὸ κατέθηκεν ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῆς Τρῳάδος, ἀνεγείρας εἰς αὐτὸ καὶ ναόν.

---

52. Η ΤΑΡΑΧΟΠΟΙΟΣ ΚΑΙ Η ΕΙΡΗΝΟΠΟΙΟΣ.

Φωνὴ μελίρρυτος, τεχνικὴ προσποίησις, ψευδῆ καὶ ὑποκριτικὰ μειδιάματα εἶνε τὰ μόνα ὅπλα τῆς Κλεοπάτρας. Οὐδεὶς ὑπερβαίνει αὐτὴν κατὰ τοὺς δόλους, τὴν κρυφίαν ἐνέργειαν, τὰς λεπτὰς ἐπινοήσεις. Ὡς ἡ ἀλώπηξ ἐν νυκτὶ ἐνεδρεύει τὰς ὄρνιθας, οὕτω καὶ ἡ Κλεοπάτρα περιφέρεται μεταξὺ τῶν φίλων, ἐν πανουργίᾳ καὶ δολιότητι παρατηροῦσα τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ τὰς πράξεις. Τὰς ἁπλουστέρας αὐτῶν λαμβάνει κατὰ μέρος, ἐρωτᾷ αὐτὰς καὶ ἀποσπᾷ παρ' αὐτῶν πολλοὺς λόγους, ἔχουσα τὸν πονηρὸν σκοπὸν νὰ διεγείρῃ τὰς μὲν κατὰ τῶν δέ. Ὅθεν καὶ ταύτῃ μὲν λέγει· «Ἡ δεῖνα ὡμίλησε κατὰ σοῦ»· ἐκείνῃ δὲ «Πρόσεχε· ἡ δεῖνα προσποιεῖται τὴν φίλην· ἀλλὰ κατασκοπεύει καί σε προδίδει». Τὸ σπείρειν ὅμως ἔριδας καὶ θερίζειν διχονοίας· τὸ διεγείρειν τὰς ψυχὰς καὶ χωρίζειν τὰς καρδίας, αἵτινες δέον νὰ ζῶσιν ἡνωμέναι, δὲν εἶνε τέρψις ἀνθρώπου κακοῦ, γεννηθέντος πρὸς βλάβην τῆς ἀνθρωπότητος; Τὰ ἀγαθὰ κοράσια νομίζουσιν ὅτι ἀδύνατον

εἶνε νὰ εὑρεθῇ τοιαύτη νέα· καὶ ἀληθῶς εἶνε σπάνιαι αἱ Κλεοπάτραι· ὑπάρχουσιν ὅμως.

Ἡ Λαοδίκη τοὐναντίον εὐαρεστεῖ πᾶσιν, ἔχουσα καρδίαν ἁπλῆν καὶ μόνον τὸ ἀγαθὸν ἐπιζητοῦσα. Διὰ τοῦτο ἀγαπᾷ καὶ ἀνταγαπᾶται· αἱ φίλαι αὐτῆς τιμῶσι καὶ δίκην χρησμοῦ ἀποδέχονται τοὺς λόγους τῆς Λαοδίκης. Πᾶσαν πρᾶξιν αὐτῆς ἐπαινοῦσι καὶ πρὶν ἔτι ἐκτελεσθῇ. Πᾶσαι λέγουσι· «Τοῦτο λέγει, τοῦτο θέλει ἡ Λαοδίκη». Καὶ διὰ τί ἆρά γε εὐαρεστεῖ πᾶσι τὸ κοράσιον τοῦτο; Διότι ζητεῖ πάντοτε καὶ συγκρατεῖ τὴν εἰρήνην, διότι συμφιλιοῖ καὶ συμβιβάζει τὰς διχονοούσας. Ὅταν ἀκούῃ ὅτι δύο ἐρίζουσι, σπεύδει καὶ ὁμιλεῖ μετὰ τῆς μιᾶς, συνεννοεῖται μετὰ τῆς ἄλλης, ἐξηγεῖται, κατευνάζει, συμφιλιοῖ τὰς ἀντιφρονούσας· οὕτω δὲ αἱ ἀντίπαλοι, αἱ μηδὲ κατὰ πρόσωπον βλεπόμεναι, ἐνστερνίζονται ἀλλήλας ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐαρεσκείᾳ. Συγχωρεῖ πάντοτε εἰς τὰ παραπτώματα τῶν μικρῶν, συγκαλύπτει τὰ σφάλματα τῶν μεγαλειτέρων καὶ προσπαθεῖ ὡς οἷόν τε νὰ διορθώσῃ αὐτά· πάντοτε καὶ πανταχοῦ δέεται, παρακαλεῖ καὶ ἐπεμβαίνει μεσιτεύουσα. Ἄγγελος εἰρήνης ἡ Λαοδίκη, σήμερον μὲν ἀγαπᾶται ἐν τῇ σχολῇ, αὔριον δὲ θὰ εἶνε ἡ εὐλογία τοῦ οἴκου αὐτῆς.

---

53. «ΠΙΘΙ, Η ΑΠΙΘΙ.»

Τουτέστι, πίε ἢ φύγε. Οἱ ἀρχαῖοι ἐν τοῖς συμποσίοις ἐξέλεγον διὰ κλήρου συμποσιάρχην, ὅστις ὤφειλε νὰ προσέχῃ μὴ τυχὸν διαταραχθῇ τῶν συμποσιαζόντων ἡ εὐθυμία, καὶ νὰ ἐκτελῇ τοὺς κατὰ τὰ συμπόσια ἰσχύοντας κανόνας, ὧν εἷς ἦτο καὶ ὁ «πῖθι, ἢ ἄπιθι», μεταπεσὼν εἰς παροιμίαν, σημαίνουσαν, ἢ συμμέτεχε τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν τόπων, ἐν οἷς ζῇς, ἢ ἀπέρχου.

Ἡ αὐτὴ εἶνε καὶ ἡ ἡμετέρα «κατὰ τὸν τόπο ποὺ πᾷς, ἔτσι καὶ νὰ περνᾷς».

---

54. ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ.

Ὁ Προμηθεὺς ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰαπετοῦ. Ὁ Προμηθεύς, πλάσας ἀνθρώπους ἐξ ὕδατος καὶ χοός, ἠθέλησε νὰ δωρήσηται εἰς τὰ πλάσματα αὐτοῦ μέγιστόν τι δῶρον· Ὅθεν, ἀναβὰς εἰς τὸν Ὄλυμπον, ἔκλεψε τὸ πῦρ διαλαθὼν τὸν Δία, καὶ παρέδωκεν αὐτὸ τοῖς ἀνθρώποις. Τοῦτο ἐννοήσας ὁ Ζεύς, προσέταξεν εἰς τὸν Ἥφαιστον, θεὸν τοῦ πυρός, νὰ προσπατταλεύσῃ τὸν Προμηθέα ἐπὶ τοῦ ὄρους Καυκάσου. Ὁ δυστυχὴς Προμηθεὺς οὐ μόνον οὕτω, προσπεπατταλευμένος ἐπὶ τοῦ ὄρους, μονήρης ἐβασανίζετο, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἀετοῦ, πεμπομένου καθ' ἑκάστην ὑπὸ τοῦ Διός, ἐφθείρετο, κατατρώγοντος τοὺς λοβοὺς τῶν ἡπάτων αὐτοῦ, οἵτινες νυκτὸς ηὐξάνοντο καὶ πάλιν.

Τῆς ἀπηνοῦς ταύτης ποινῆς ἀπήλλαξε τὸν εὐεργέτην τῶν ἀνθρώπων ὁ ἕτερος εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ ἥρως Ἡρακλῆς.

---

55. ΝΙΟΒΗ.

Ἡ Νιόβη ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ταντάλου. Ἡ Νιόβη ἔτεκε ἑπτὰ υἱοὺς καὶ ἴσας θυγατέρας, αἵτινες διέπρεπον ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτῶν.

Διὰ τὴν πολυτεκνίαν δὲ ταύτην καὶ τὴν ὡραιότητα τῶν θυγατέρων καυχωμένη ἡ Νιόβη, ἔλεγεν ὅτι ἦτο εὐτεκνοτέρα καὶ αὐτῆς τῆς Λητοῦς, μητρὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, θεῶν, τοῦ μὲν τῆς μουσικῆς, τῆς δὲ τοῦ κυνηγίου καὶ τοῦ σεληνιακοῦ φωτός. Ἡ Λητώ, χολωθεῖσα διὰ τὸν μέγαν τοῦτον κόμπον τῆς Νιόβης, ἁπλῆς θνητῆς, προσέταξε τῷ μὲν υἱῷ αὐτῆς Ἀπόλλωνι νὰ φονεύσῃ τοὺς υἱοὺς τῆς Νιόβης, τῇ δὲ Ἀρτέμιδι τὰς θυγατέρας αὐτῆς. Τοῦ Ἀπόλλωνος δὲ καὶ τῆς Ἀρτέμιδος ὑπακουσάντων προθύμως τῇ μητρὶ αὐτῶν, τάχιστα ἡ εὔτεκνος Νιόβη ἐγένετο ἄτεκνος ἕνεκα τῆς ὑπερηφανίας αὐτῆς.

Προσευξαμένη δὲ πρὸς τὸν Δία, μετεβλήθη, ἕνεκα τῆς ὑπερβαλλούσης λύπης αὐτῆς, εἰς λίθον καὶ ἔκτοτε χύνει δάκρυα νυκτός τε καὶ ἡμέρας.

---

56. Ο ΛΥΚΑΩΝ.

Λυκάων, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀρκάδων, εἶχε πεντήκοντα παῖδας, οἵτινες πάντας ἀνθρώπους ὑπερέβησαν κατὰ τὴν ὑπερηφανίαν καὶ ἀσέβειαν. Ὁ Ζεύς, θέλων νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν, μετημφιέσθη εἰς ἄνδρα χειρώνακτα καὶ ἐπορεύθη πρὸς αὐτούς. Οὗτοι προσεκάλεσαν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν, ἵνα φιλοξενήσωσι. Σφάξαντες δὲ ἕνα τῶν ἐπιχωρίων παίδων καὶ ἀναμίξαντες τὰ σπλάγχνα τούτου μετὰ τῶν ἱερῶν, παρέθηκαν εἰς γεῦμα, συμβουλεύσαντος ταῦτα τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ Μαινάλου. Ὁ Ζεὺς νοήσας τότε ἀνέτρεψε τὴν τράπεζαν· ὁ δὲ τόπος ἔνθα ἐγένετο τοῦτο καλεῖται νῦν Τραπεζοῦς. Τὸν Λυκάωνα δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας, πλὴν ἑνός, ἐκεραύνωσε.

---

57. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ.

Ἀνέκαθεν βλέπομεν τοὺς βασιλεῖς, τοὺς ἥρωας, τοὺς μεγάλους ἄνδρας, γινομένους θεοὺς τῶν ἐθνῶν. Ἀλλ' ἰδοὺ ὁ υἱὸς τοῦ τέκτονος, ἐν γωνίᾳ τινὶ τῆς Ἰουδαίας, γίνεται ὑπόδειγμα πόνων καὶ ταλαιπωριῶν. Δημοσίᾳ φονεύεται μαρτυρικῷ θανάτῳ· τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐκλέγεται ἐκ τῶν εὐτελεστάτων τῆς κοινωνίας τάξεων· μόνον θυσίαν, μόνον ἄρνησιν τῆς ἐγκοσμίου δόξης, τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς δυνάμεως, κηρύσσει καὶ παραγγέλλει·

προτιμᾷ τὸν δοῦλον τοῦ κυρίου, τὸν πένητα τοῦ πλουσίου, τὸν λεπρὸν τοῦ ὑγιοῦς· οἱ κλαίοντες, οἱ πάσχοντες, οἱ ἐγκαταλελειμμένοι εὐφραίνουσιν αὐτόν· τοὐναντίον δὲ ἡ ἰσχύς, ἡ τύχη, ὁ ὄλβος ἀπειλοῦνται ὑπ' αὐτοῦ. Ἀνατρέπει τὰς συνήθεις περὶ ἠθικῆς δοξασίας, ἐγκαθιδρύει νέας σχέσεις παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, νέον ἐθνικὸν δίκαιον, νέαν δημοσίαν πίστιν· οὕτως ἀποκαλύπτει τὴν ἑαυτοῦ θεότητα, ὑπερνικᾷ τὴν θρησκείαν τῶν Καισάρων, καθίζει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτῶν καὶ ἐν τέλει καθυποτάσσει τὴν γῆν.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐμφανίζεται παρ' ἀνθρώποις πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας· τὸ κῦρος καὶ ἡ γλυκύτης τῶν λόγων αὐτοῦ καταγοητεύουσι. Νομίζεται δυστυχέστατος τῶν θνητῶν, ἀλλὰ τὰ θαύματα αὐτοῦ γίνονται ὑπὲρ τῶν δυστυχούντων. Τὰ θαύματα αὐτοῦ προέρχονται μᾶλλον ἐκ τῆς ἀγαθότητος, ἢ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Ἵνα ἐγχαράσσῃ τὰς διδασκαλίας αὐτοῦ, μεταχειρίζεται τὰς παραβολάς, αἵτινες εὐκόλως ἐνριζοῦνται εἰς τὸ πνεῦμα τῶν λαῶν. Βαδίζων ἐν τοῖς ἀγροῖς διδάσκει τὰ μαθήματα αὐτοῦ. Βλέπων τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ, προτρέπεται τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ νὰ ἐλπίζωσιν εἰς Θεόν, τὸν στηρίζοντα τὰ ἀσθενῆ φυτὰ καὶ τρέφοντα τὰ μικρὰ πτηνά· θεωρῶν τοὺς καρποὺς τῆς γῆς, διδάσκει νὰ κρίνωμεν τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν. Προσάγουσιν αὐτῷ παιδία καὶ παραγγέλλει τὴν ἀθωότητα· εὑρισκόμενος ἐν μέσῳ ποιμένων, καλεῖ ἑαυτὸν ποιμένα τῶν ψυχῶν καὶ εἰκονίζει ἑαυτὸν φέροντα ἐπ'

ὦμων τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον. Κατὰ τὸ ἔαρ κάθηται ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ ἐκ τῶν πέριξ πορίζεται λόγων ἀφορμάς, πρὸς διδασκαλίαν τοῦ πλήθους. Ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς θέας τοῦ πλήθους ὁρμᾶται, ὅπως ἀπαγγείλῃ τοὺς μακαρισμοὺς αὐτοῦ.

Ὁ χαρακτὴρ τοῦ Ἰησοῦ ἦτο ἐράσμιος, εἰλικρινὴς καὶ περιπαθής, ἡ δὲ ἀγάπη αὐτοῦ ἀπέραντος. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐν δυσὶ λέξεσι περιγράφει αὐτόν· «Διῆλθεν εὐεργετῶν». Ἡ εἰς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ ὑποταγὴ αὐτοῦ ἐν πάσῃ στιγμῇ τοῦ βίου αὐτοῦ ἀναφαίνεται· ἠγάπα, ἐγίνωσκε τί εἶνε φιλία, τὸν δὲ φίλον αὐτοῦ Λάζαρον ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.

Ἐὰν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου κατήρχετο ἐξ οὐρανοῦ ἐν πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτοῦ, βεβαίως δι' ὀλίγων μόχθων θὰ ἤσκει τοσαύτας ἀρετὰς καὶ θὰ ὑπέμενε τοσαῦτα δεινά· ἀλλ' ὁ Χριστὸς ὅλως ἀνθρωπίνως ἠσθάνετο τὰ ἄλγη καὶ τὰ πάθη· ἡ καρδία αὐτοῦ ὡς ἀνθρωπίνη ἐσπαράττετο, οὐδέποτε δὲ ὠργίσθη, εἰμὴ κατὰ τῆς ὠμότητος καὶ ἀναισθησίας. Ἀενάως ἔλεγεν· «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». «Πάτερ, ἔκραζε πάσχων, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι». Ὅτε δ' ἔμελλε νὰ ἐγκαταλίπῃ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἤρξατο κλαίων καὶ θρηνῶν· συνησθάνετο ἤδη τὴν φρίκην τοῦ τάφου καὶ τὴν ἀγωνίαν τοῦ σταυροῦ· ἱδρὼς δίκην αἵματος ἔρρεε διὰ τῶν παρειῶν αὐτοῦ καὶ ἐλυπήθη διότι ὁ πατὴρ ἐγκατέλιπεν αὐτόν. Ὅτε ὁ ἄγγελος προσήνεγκεν αὐτῷ τὸ ποτήριον, εἶπεν· «Εἰ δυνατὸν παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν ἀλλ' οὐχ ὡς ἐγὼ

θέλω, ἀλλ' ὡς σύ, Πάτερ!» Καὶ τότε προήνεγκε τὸν λόγον τόν δε, ὅστις πνέει ἅπαν τὸ ὕψος τοῦ πόνου καὶ τῆς λύπης· «Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου».

Ὁ Ἰησοῦς ἦτο τύπος πάσης ἀρετῆς· ἡ φιλία βλέπει αὐτὸν κοιμώμενον ἐν τῷ στήθει τοῦ Ἰωάννου, ἡ κληροδοτοῦντα τὴν μητέρα αὐτοῦ εἰς τὸν μαθητὴν τοῦτον· ἡ ἀγάπη θαυμάζει αὐτὸν ἐν τῇ κρίσει τῆς ἁμαρτωλῆς γυναικός· πανταχοῦ ὁ οἶκτος εὑρίσκει αὐτὸν εὐλογοῦντα τὰ δάκρυα τοῦ πάσχοντος. Ἐν τῇ πρὸς τὰ παιδία ἀγάπῃ αὐτοῦ ἀποκαλύπτεται ἡ ἀγνότης αὐτοῦ καὶ ἡ εἰλικρίνεια. Ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ λάμπει ἐν μέσῳ τῶν σταυρικῶν βασάνων, ἡ δὲ ὑστάτη αὐτοῦ πνοὴ εἶνε πνοὴ ἐλέους.

---

58. Ο ΜΕΣΙΑΣ.

Οἱ κοπιῶντες δράμετε καὶ οἱ πεφορτισμένοι·
τοὺς δυστυχεῖς ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγκάλη περιμένει.
Τὸν ἐλαφρόν μου ἄρατε ζυγὸν τῆς ἀληθείας,
ζυγὸν λυτρώσεως παθῶν, ζυγὸν ἐλευθερίας.
Ὦ πένητες, μὴ θλίβεσθε! Ὦ δοῦλοι, μὴ λυπεῖσθε!
Εἰς οὐρανὸν εὐδαίμονες καὶ ἴσοι πάντες εἶσθε.
Μὴ τοὺς δυνάστας τρέμετε, τοὺς δυναμένους μόνον
τὴν δέσμευσιν τοῦ σώματος καὶ τῆς σαρκὸς τὸν φόνον.
Σοφοί, ἂν ναυαγήσητε ὑπὲρ δικαιοσύνης,
εἰς οὐρανὸν τυγχάνετε λιμένος καὶ γαλήνης.

Μακάριοι ἐν γένει
καὶ οἱ δεδιωγμένοι,
καὶ δοῦλοι καὶ ἀκτήμονες
πλὴν πρᾶοι καὶ ἐλεήμονες,
πλὴν δίκαιοι καὶ ἱλαροὶ
καὶ τὴν καρδίαν καθαροί!

Πᾶν ὅ τι ἔπραξας καλὸν εἰς τὸν ἐλάχιστόν σου,
τὸ ἔπραξας εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τὸν Κύριόν σου.
Ἀγάπα τὸν Θεόν, ἰδοὺ ἡ βάσις ἡ μεγάλη·
ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, ἡ ἄλλη.
Εἰς ταύτας δὲ τὰς ἐντολὰς τὰς δύο τὸ πᾶν κεῖται,
ἡ ἠθικὴ ὁλόκληρος, οἱ νόμοι, οἱ προφῆται.
Πᾶν ὅ τι θέλετε εἰς σᾶς νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι,
ἐκεῖνο πράττετε· ἰδού, ἡ ῥῆσις ἡ μεγάλη.
Σκληρῶς μὴ κρίνετε, σκληρῶς μὴ καὶ ὑμεῖς κριθῆτε,
καὶ μὴ καταδικάσητε, μὴ καταδικασθῆτε.
Ἂν ἔχῃς δύο χάριζε τὸν ἕνα σου χιτῶνα,
τὴν ἄλλην στρέφε, ῥαπισθεὶς εἰς μίαν σιαγόνα.
Ἂν πάντες ἀνεξίκακοι καὶ ἀγαθοὶ γενῆτε,
καὶ ἄνευ νόμων καὶ ἀρχῶν ἡ τάξις συντηρεῖται.
Ἀντὶ λαῶν, ὡς σήμερον, σκληρῶς τυραννουμένων,
ἀντὶ ἐθνῶν, ὡς σήμερον, ἀλληλομαχουμένων,
ὁ κόσμος τότε μία
γενήσεται εἰρηνικὴ καὶ ἴση πολιτεία.
Διδάσκαλον καὶ Κύριον πολλάκις μὲ καλεῖτε·
καὶ εἶμαι τοῦτο, καὶ καλῶς, ἀγαπητοί, ποιεῖτε.
Τοὺς πόδας ὅμως, βλέπετε, τοὺς πόδας ὑμῶν νίπτω,

καὶ ταπεινοῦμαι ὑπὸ σᾶς καὶ τὸν αὐχένα κύπτω.
Καὶ σεῖς, ἐμὲ μιμούμενοι, καὶ ἴσοι μετ' ἀλλήλων,
συζήσατε ἁπλοϊκῶς, ὡς φίλοι μετὰ φίλων.
Ὦ τέκνα μου! ἔτι μικρὸν ἐν μέσῳ ὑμῶν μένω
καὶ ὕστερον εἰς οὐρανὸν τὸν μέγαν ἀναβαίνω.
Κληρονομίαν δὲ εἰς σᾶς ἀφίνω τὴν εἰρήνην,
καὶ σᾶς ἀφίνω τὴν ἐμὴν εἰρήνην καὶ γαλήνην.
Ἐμμένετε σεῖς εἰς ἐμέ, καθὼς εἰς σᾶς ἐμμένω,
τοιαύτην ἀνταπόδοσιν ἀγάπης περιμένω.

«Τετέλεσται»· τῆς λέξεως τὸ ὕψος ἐννοεῖτε;
Ὁ Ἰησοῦς ἐκ τοῦ σταυροῦ τὰ ἔθνη ἐνθυμεῖται
καὶ λέγει· Ἐξετέλεσα καὶ τὸν προορισμόν μου
κ' ἐκένωσα ὑπὲρ ὑμῶν πᾶν τὸ ποτήριόν μου.
«Τετέλεσται»· πεπλήρωται τῆς γῆς ἡ ἀνομία,
ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τετέλεσται ἡ ἀνθρωποθυσία,
ἡ πλάνη, ὁ δεσποτισμός, ἐθνῶν ἡ βαρβαρότης,
καὶ ἄρχεται ἀλήθεια, φιλότης καὶ ἰσότης.
«Τετέλεσται»· ὡς μέθυσος, ἡ γῆ δὶς τρὶς ἐσείσθη,
καὶ τ' ὄμμα τὸ οὐράνιον, ὁ ἥλιος, ἐσβύσθη,
καὶ οἱ νεκροὶ ἀνήρχοντο εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν...
Φεῦ! τότε τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου βλέπων ὅλην,
«Τετέλεσται, τετέλεσται» παράφρων κ' ἐν ἐκστάσει,
ἐφώναξα πλανώμενος εἰς τὰ πλησίον δάση.

Π. ΔΟΥΤΣΟΣ.

---

59. Η ΚΑΚΟΛΟΓΙΑ.

Ἡ γλῶσσα τοῦ κακολόγου καὶ λοιδόρου εἶνε παμφάγον πῦρ, καταστρέφον πᾶν ὅ τι ἐγγίζει. Τὸ πῦρ τοῦτο ἐκμαίνεται καὶ κατὰ τοῦ βεβήλου καὶ κατὰ τοῦ ὁσίου, ἐρημοῖ δὲ καὶ ἀνατρέπει ὅθεν διέρχεται, ἀνορύσσει καὶ αὐτὰ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς καὶ καθάπτεται τῶν μᾶλλον κεκρυμμένων πραγμάτων. Τὸ πῦρ τοῦτο ἐλεεινῶς ἀποτεφροῖ ὅ τι τέως ἐνομίζομεν λαμπρὸν καὶ τιμαλφές· καὶ ὅταν δὲ φαίνηται συγκεκαλυμμένον καὶ ἐσβεσμένον, ἐνεργεῖ καὶ τότε βιαιότατα καὶ εἴπερ ποτὲ ἐπικινδύνως. Ἀμαυροῖ δὲ πᾶν ὅ τι ἀδυνατεῖ νὰ καταστρέψῃ, ἐνίοτε δὲ καὶ λάμπει καὶ ἀρέσκει πρὶν ἢ τελείως βλάψῃ. Ἐξ ἐνδομύχου ἀλαζονείας διορῶμεν τὸ ἐν τῷ ὄμματι τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν κάρφος καὶ δὲν βλέπομεν τὴν ἐν τῷ ὀρθαλμῷ ἡμῶν δοκόν. Ὁ χαμερπὴς φθόνος, τραυματιζόμενος ὑπὸ τῶν προτερημάτων ἢ τῆς εὐτυχίας τοῦ ἄλλου, κατακρίνει αὐτὰ καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπισκοτίσῃ τὴν λάμψιν τῶν ὑπερτερούντων αὐτοῦ. Τὸ κρύφιον μῖσος ἐκχέει διὰ τῶν λόγων τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐμφωλεύουσαν πικρίαν. Ἡ αἰσχρὰ διπροσωπία ἐπαινεῖ κατὰ πρόσωπον καὶ λάθρα κατασπαράττει. Ἡ ἐντελὴς κουφόνοια, μὴ δυναμένη νὰ νικήσῃ ἑαυτὴν καὶ μὴ κρατοῦσα τῆς γλώσσης, πολλάκις θυσιάζει τὴν εὐτυχίαν αὐτῆς καὶ τὴν ἀνάπαυσιν, μόνον ὅπως ψέξῃ καὶ κατακρίνῃ. Τοιαύτη εἶνε ἡ κακολογία. Εἶνε ἀνήσυχον κακόν, συνταράσσον τὴν κοινωνίαν, διεγεῖρον τὴν διχόνοιαν ἐν ταῖς αὐλαῖς καὶ

ταῖς πόλεσι, χωρίζον τὰς μᾶλλον σταθερὰς φιλίας, ἐκχέον μίσῃ καὶ ἐκδικήσεις, πληροῦν πάντα τόπον ἀταξίας καὶ συγχύσεως. Πανταχοῦ πολεμοῦν τὴν εἰρήνην, τὴν εὐφροσύνην, τὴν χριστιανικὴν εὐγένειαν, γίνεται πηγὴ θανασίμου δηλητηρίου. Πᾶν ὅ τι ἐξ αὐτῆς πηγάζει εἶνε μεμολυσμένον καὶ μολύνει τὰ πέριξ· καὶ αὐτοὶ οἱ ἔπαινοι τῆς κακολογίας εἶνε ἰοβόλοι· αἱ ἐπευφημίαι αὐτῆς εἶνε μοχθηραί, ἡ σιωπὴ αὐτῆς κακοῦργος, αἱ χειρονομίαι, αἱ κινήσεις, τὰ βλέμματα, πάντα τὰ τῆς κακολογίας ἔχουσιν ἴδιον δηλητήριον, κατ' ἴδιον τινα τρόπον ἐκχεόμενον.

---

60. «ΣΥΝ ΑΘΗΝᾷ ΚΑΙ ΧΕΙΡΑ ΚΙΝΕΙ.»

Ἡ παροιμία αὕτη λέγεται ἐπὶ τῶν ἀέργων καὶ ὀκνηρῶν, οἵτινες τὰ πάντα παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀναμένουσιν. Ἡ ἀρχὴ δ' αὐτῆς ἔχει ὡς ἑξῆς.

Βοηλάτης ὡδήγει ἅμαξαν ἔξω κώμης· πεσούσης δὲ τῆς ἁμάξης εἰς κοιλώδες μέρος, ἀντὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ἐξαγάγῃ αὐτήν, ἵστατο ἀργὸς ἐπικαλούμενος τὴν βοήθειαν τοῦ Ἡρακλέους· ὁ Ἡρακλῆς ἐμφανισθεὶς τότε λέγει αὐτῷ· «Ἐπιλαβοῦ τῶν τροχῶν καὶ τοὺς βόας νύττε καὶ μὴ μόνον τῷ Θεῷ εὔχου».

Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι, μέλλων τις ν' ἀγωνισθῇ, ἠρώτησε τὸ μαντεῖον, ἐὰν θὰ νικήσῃ ἢ θὰ νικηθῇ. Τοῦ ἀγῶνος λοιπὸν ἀρξαμένου, εἰσελθὼν ὁ ἀνὴρ εἰς τὸ πεδίον

τῆς μάχης, ἐκάθητο μετ' ἐσταυρωμένων τῶν χειρῶν, ἕως οὗ τυπεὶς ὑπὸ πολεμίου ἠττήθη.

Σήμερον λέγομεν «κινήσου νὰ σὲ κινήσω»· ἢ «Ἄϊ Νικόλα, βοήθει με· σεῖσε καὶ σὺ τὸ πόδι σου.»

---

61. Η ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΚΑΙ Η ΣΩΦΡΩΝ.

Τίς ὠτακουστεῖ πρὸς πᾶσαν θύραν, ἀναμίγνυται εἰς πᾶσαν συνομιλίαν, κατακλύζει διὰ μυρίων ἐρωτήσεων τὸν πρῶτον τυχόντα; Ἡ περίεργος Εὐάδνη, ἥτις ταράσσεται καὶ λυπεῖται, στενοχωρεῖται καὶ πάσχει, ὁσάκις ἀδυνατεῖ νὰ μάθῃ τί πράττει ἐκείνη, ποῖα ἀπόρρητα λέγει ἡ ἄλλη. Ἐὰν τρέφῃς τὴν φλυαρίαν αὐτῆς, ἀποκρινόμενος πρὸς ὅσα σοὶ λέγει ἐντὸς ἑνὸς καὶ μόνου λεπτοῦ, τότε σὲ θωπεύει καὶ σ' ἐνστερνίζεται, τότε γίνεται φίλη σου. Ἐὰν ὅμως πράττῃς τοὐναντίον, τότε ὀργίζεται ἐπὶ τῇ σιωπῇ σου καί σε βλέπει δι' ὄμματος ἐχθρικοῦ. Ἐν ὁδοῖς, ἐν ἐπισκέψεσι, ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ, τείνει τὸν τράχηλον, προσηλοῖ τὰ ὄμματα, περιστρέφεται ἀενάως πρὸς δεξιὰν καὶ ἀριστεράν, πρὸς τὰ πρόσω καὶ πρὸς τὰ ὀπίσω, ἵνα ἴδῃ καὶ παρατηρήσῃ, ἵνα κατασκοπεύσῃ τίς ἔρχεται καὶ τίς ἀπέρχεται, τίς μένει καὶ τίς ὑποστρέφει. Τὸ μανθάνειν νεώτερα, ἐπινοεῖν γεγονότα, διαδίδειν διάφορα περὶ τῶν φίλων, συγγενῶν, παντὸς οἱουδήποτε, εἶνε ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἑσπέρας πρώτη καὶ μόνη μέριμνα αὐτῆς.

Ἀλλ' ἐκ τοσούτου κεφαλαίου, ἐκ τοιαύτης πολυπραγμοσύνης, τί πορίζεται καὶ τί κερδαίνει; Ἡ Εὐάδνη δὲν ἀποθνήσκει ἐκ δυσπεψίας· διότι, ὅταν μάθῃ ἢ ἀκούσῃ τι, ἀμέσως ἐγχέει αὐτὸ εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν φίλων, τῶν ὑπηρετῶν, τῶν ἡλικιωτίδων καὶ τῶν ὁμοίων αὐτῆς. Αἱ περίεργοι πᾶσαι γινώσκουσιν ἀλλήλας.

Ἀλλ' ἐὰν εἰς τὴν συνετὴν Ἀντιγόνην ἐμπιστευθῇς μυστικόν τι, θάπτεις αὐτὸ εἰς ἀληθῆ τάφον. Ἡ κόρη αὕτη εἰς ψυχὴν ζῶσαν οὐδὲν θὰ φανερώσῃ. Δύνασαι ν' ἀποκαλύψῃς αὐτῇ ὅ τι θλίβει τὴν καρδίαν σου, ἢ νὰ αἰτήσῃς παρ' αὐτῆς συμβουλήν τινα. Οὐδεὶς οὐδὲ συλλαβὴν θὰ μάθῃ ἐξ ὅσων εἶπες αὐτῇ. Ἐὰν ἀκούσῃ δυσάρεστα πράγματα δὲν διαδίδει, οὐδ' ἀναφέρει που αὐτά. Δὲν ἐρωτᾷ περὶ τῶν τοῦ ἄλλου πραγμάτων, πολλῷ δὲ ἧττον ἀναμίγνυται εἰς τὰς ξένας συνομιλίας. Ἐὰν ἐρωτᾶται, μετὰ πολλῆς λεπτότητος ἐκφέρει γνώμην, λέγουσα συνήθως μόνον ὅ τι φρονεῖ καὶ μὴ κατακρίνουσα τὰς τῶν ἄλλων γνώμας. Διὰ τοῦτο ἀποφεύγει πᾶσαν πολυπραγμοσύνην ἐν τοῖς ἀφορῶσιν εἰς ἄλλους· ὁσάκις ὅμως πλησιάζῃ τις αὐτῇ, εὐμενῶς ἀκροᾶται, συμβουλεύει καὶ εὐχαριστεῖ ἐπὶ τῇ γενομένῃ αὐτῇ τιμῇ.

Θέλετε, ὦ κοράσια, νὰ μιμηθῆτε τὴν Ἀντιγόνην καὶ νὰ ὀνομασθῆτε, ὡς αὐτή, σώφρονες; Λαλεῖτε ὀλίγα.

---

62. ΠΡΟΜΗΤΟΡΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ'.

Πολυπόθητος Οὐρανία,

Εὐθὺς μετὰ τὸν γάμον σου διεδόθη ὅτι ἀπήλθετε εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν εὐγενῆ δῆθεν εὐρωπαϊκὴν συνήθειαν. Καὶ ποῦ ἄρά γε μετέβητε; Εἰς Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν, Ἀγγλίαν ἢ Ἀμερικήν;

Ὦ! Ἐπίτρεψον, φιλτάτη ἐγγόνη, νὰ λυπηθῶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις. Τὸ ψεῦδος οὐδέποτε ἠγάπησα, πολλῷ δὲ ἧττον συγχωρῶ αὐτὸ εἰς σέ.

Τόσον λοιπὸν ἔκλινας γόνυ εἰς τοὺς ὀθνείους νεωτερισμούς, ὥστε δὲν ἐτόλμησας νὰ διαβώσῃς ὅτι τὸ πολὺ μετέβητε εἰς τὰ πλησίον χωρία, ἔνθα μεγαλοψύχως ἐνεκλείσθητε ἐπὶ ἓξ ἑβδομάδας, ἵνα πιστεύσωσιν οἱ φίλοι ὑμῶν ὅτι ὄντως ἀπήλθετε μακράν;

Ποῦ κατηντήσαμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἁπλοϊκοὶ Ἕλληνες; Θυσιάζομεν τὰς ἀληθεῖς καὶ ἁγνὰς ἡδονάς, πᾶν ὅ τι ἀγαθόν, καλόν, χρήσιμον, εἰς μόνην τὴν ματαίαν ἐπιθυμίαν νὰ φανῶμεν πλούσιοι. Ἐπειδὴ γενικὸν ὄνειρον εἶνε τὸ κτᾶσθαι ἄφθονον χρυσίον, ὅσοι ἀδυνατοῦσι νὰ φθάσωσι μέχρι τοῦ Πακτωλοῦ, θέλουσι τοὐλάχιστον νὰ φαίνωνται ὅτι ἐπανῆλθον ἐκεῖθεν μετὰ πλήρων χειρῶν.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι οἱ πάπποι μου, ἁπλοῖ κτηματίαι, ἐν ἀγροῖς διαιτώμενοι, ἐπεζήτουν μόνον ὅ τι εἶνε εὐμαρὲς καὶ εὔκολον περὶ τὴν δίαιταν, ἄνευ τινὸς ἐπιδεικτιάσεως. Καίτοι δ' ὁ οἶκος ἡμῶν ἦτο ἐκ τῶν ἐπιφανῶν, πολλάκις

καὶ τὸν ἄρτον ἐφυρῶμεν ἡμεῖς, καὶ τὰ φορέματα ἐπλύνομεν, ἐνώπιον αὐτῶν τῶν πρὸς ἐπίσκεψιν ἐρχομένων, οἵτινες οὐδ' ἐσκέπτοντο νὰ ψέξωσιν ἡμᾶς κατά τι.

Σήμερον ὅμως οὐδὲν τούτων γίνεται, διότι φόβος ὑπάρχει μὴ φανῆτε ἐνδεεῖς.

Δὲν κατακρίνω τὸ παρὸν ἵνα ἐξάρω τὸ παρελθόν· πᾶς καιρὸς καὶ χρόνος ἔχει τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ, φρονῶ δ' ὅτι πᾶς σταθμὸς εἶνε καὶ πρόοδος· ὀφείλω ὅμως νά σοι καταστήσω χρήσιμον τὴν γεροντικήν μου πεῖραν, ἵνα μή ποτε παρασυρθῇς ὑπὸ τῶν ὑπερβολῶν τῆς νεότητος.

Ἡ πρὸς τὴν ἐπιδεικτίασιν ὁρμὴ ἄγει πάντως εἰς τὴν λεγομένην ψευδῆ πολυτέλειαν. Ταύτην δέον ν' ἀποφεύγῃς, διότι αὕτη καὶ μόνη ἄγει εἰς τὸν ὄλεθρον. Ἀναλόγως τοῖς πόροις σου ἔχε πάντοτε καὶ τὰ ἐπιπλά σου, ἁπλᾶ, στερεά, κομψά, διαρκῆ.

Ἄλλως δὲ μὴ σπεύσῃς ποτέ, καὶ ἐὰν εὐπορῇς, νὰ ἔχῃς πολυτελῆ πράγματα· οὐδεὶς ἀπήλαυσεν ἐπὶ πολὺ ἐκείνων, ὅσα προώρως ἐκτήσατο. Πρέπει πρῶτον νὰ κορυφωθῇ ἡ ἐπιθυμία, νὰ δοκιμασθῇ ἡ ὑπομονὴ καὶ ν' ἀπολαύσῃς τοῦ ποθουμένου, ἀφ' οὗ ἐντίμως μοχθήσῃς καὶ βεβαιωθῇς ὅτι ἄχρι τέλους θ' ἀπολαύῃς αὐτοῦ.

Τὸ μέλλον σου εἶνε εὐρύ, ἀπὸ τοῦδε σοὶ προμειδιᾷ. Θεμελίωσον λοιπὸν αὐτὸ ἐπὶ τῆς φιλοπονίας, τῆς εὐταξίας καὶ τῆς εὖ νοουμένης οἰκονομίας. Καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔχεις καί τι νὰ ἐπιθυμήσῃς. Πόσον εὐτυχὴς θὰ εἶσαι ὅταν τύχῃς αὐτοῦ, νῦν μὲν ἀποφεύγουσα ματαίαν τινὰ ἡδονὴν ἢ ἀνωφελές τι πρᾶγμα, νῦν δ' ἐπαυξάνουσά

πως τοὺς κόπους σου ἢ νοημόνως κανονίζουσα τὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ σου!

Γινώσκω ὅτι θέλεις νὰ ἔχῃς, ὅπως καὶ τόσαι φίλαι σου, λόγου ἄξια ἔπιπλα καὶ σκεύη. Θέλεις αἱ φίλαι σου νά σε θαυμάζωσιν ἐνίοτε καὶ νά σ' εὐδαιμονίζωσι.

Δὲν εἶνε βεβαίως δίκαιον νὰ ἐρυθριᾷς καὶ νὰ ταπεινοῖς τὴν κεφαλήν· ἤμην καὶ ἐγὼ νέα, οὐδ' ἐλησμόνησά ποτε αὐτό. Διὰ τοῦτο αἰσθάνομαι τί διαλογίζεσαι, τί συμβαίνει ἐν σοί.

Ἀλλ' ἡ πεῖρά μοι λέγει ὅτι, συμφώνως πρὸς τὰς σημερινὰς ἀξιώσεις καὶ πρὸ πάντων συμφώνως πρὸς τὰ ἑλληνικὰ ἡμῶν ἤθη, πρῶτον μὲν ὀφείλεις, ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ δέχησαι τὰς ἐπισκέψεις μόνον τῶν ἐπιστηθιωτέρων φίλων σου, εἶτα δὲ νὰ διατάξῃς τὰ τοῦ δωματίου τῆς ὑποδοχῆς μετὰ χάριτος ἅμα καὶ λεπτότητος, ἄνευ ὀγκώδους ἐπιδείξεως τοιούτου πλούτου, οὗ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι εἶνε κάτοχος ὁ σύμβιός σου.

Παραλείπω τὴν περιγραφὴν τῶν καθ' ἕκαστα, διότι καὶ περιττὴν κρίνω αὐτὴν καὶ εἰς τὴν νοημοσύνην σου ἔχω ἄκραν ὑπόληψιν καὶ ἐμπιστοσύνην.

Ὑγίαινε εὐδαιμονοῦσα,

Ἡ σὴ προμήτωρ
ΜΕΛΙΣΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ.

---

63. ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΟΙΚΟΥ.

Ἡ θέλουσα νὰ εἶνε εὐδαίμων ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, ὀφείλει νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὰς συχνὰς ἐξόδους, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ διατρίβῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Ἡ οἰκοδέσποινα, ἐγειρομένη ἐνωρίς, ὀφείλει νὰ περιέρχηται ὅλον τὸν οἶκον ἀπὸ πρωΐας, ῥίπτουσα πανταχοῦ τὸ προσῆκον βλέμμα. Μόνος ὁ ὀφθαλμὸς αὐτῆς δύναται νὰ κινῇ ἐν τάξει καὶ εὐρυθμίᾳ τὸν οἶκον ἐκεῖνον.

Μεγάλη δὲ εἶνε ἡ ἐκ τούτου χαρὰ καὶ εὐαρέσκεια· τῆς χαρᾶς δὲ ταύτης καὶ εὐαρεσκείας φαίνονται μετέχοντες καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ.

Ἡ θέλουσα νὰ εἶνε εὐτυχὴς οἰκοι, ὀφείλει καὶ ὡς οἷόν τε οἰκοι νὰ διαμένῃ. Τὰ θέλγητρα δὲ τοῦ τοιούτου βίου εἶνε ἄγνωστα εἰς τὰς συνήθως ἐν περιπάτοις κατατριβούσας τὸν χρόνον αὐτῶν, ἢ ἀσκόπως ἐπισκεπτομένας τὰ πωλητήρια τῶν νεωτερισμῶν. Ἡ ἀγαθὴ οἰκοδέσποινα χαίρει ἐξετάζουσα πᾶσαν γωνίαν τοῦ οἴκου καὶ χρήσιμα ποιοῦσα καὶ τὰ ἐλάχιστα πράγματα. Λεπτολογοῦσα δὲ καταλλήλως, οὐδενὸς ἀμελεῖ, ἀλλὰ πάντα ποιεῖ συντελεστικὰ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ οἴκου.

Τὸ γινώσκειν μουσικὴν καὶ ζωγραφικήν, τὸ ἀναγινώσκειν ἐμμελῶς καλόν τι βιβλίον ἢ σελίδας τινὰς ποιήματος, οὐδόλως ἐμποδίζουσι τὸ μεριμνᾶν περὶ τῆς τραπέζης, ἧς πέριξ πάντες θὰ συνενωθῶσιν. Ἡ περὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν παρασκευὴν τῆς τραπέζης ἀταξία καὶ ἀμέλεια εἶνε διηνεκὴς αἰτία διχονοιῶν καὶ ἐρίδων, καὶ

παρ' αὐτοῖς ἔτι τοῖς περιπαθῶς ἀγαπωμένοις. Τράπεζα, εὐπρεπῶς παρασκευασθεῖσα, μετὰ χάριτος καὶ τέχνης ἀληθῶς γυναικείας, ἱλαρύνει καὶ τὰ μᾶλλον κατηφῆ καὶ σκυθρωπὰ μέτωπα τῶν ἐκ τῆς ἀγοραίας τύρβης ὑποστρεφόντων ἀνδρῶν.

Πολλάκις ἡ ἁρμονία καὶ εὐτυχία τοῦ οἴκου ἐξήρτηται ἐκ τῆς μαγειρίσσης· ἀλλὰ τὴν τοιαύτην μαγείρισσαν μόνη ἡ γινώσκουσα νὰ μένῃ διαρκῶς ἐν τῷ οἴκῳ κυρία δύναται νὰ εὕρῃ.

Εὐάρεστον δὲ εἶνε, ἐν ὥρᾳ τῆς ἐργασίας, νὰ παρακάθηνται πάντες περὶ μεγάλην τράπεζαν, καὶ ἐν ᾧ τρέχει ταχέως ἡ βελόνη, μία τις κορασὶς ν' ἀναγινώσκῃ ὠφέλιμον καὶ τερπνὸν βιβλίον. Ἡ τοιαύτη οἰκογενειακὴ ἀνάγνωσις εἶνε ἰσχυρὸν μέσον ἀνατροφῆς καὶ διαπλάσεως τῶν νέων, ἐνισχύουσα ἅμα καὶ τὴν σπανίαν ἐκείνην ἀρετήν, ἤγουν τὸ γινώσκειν ἀνάγνωσιν.

Ἀλλὰ τὰ μέλη ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ οἴκου ὀφείλουσι νὰ προσφέρωνται ἀλλήλοις φιλοφρόνως καὶ λίαν εὐγενῶς. Πολλὰ κοράσια, πολλαὶ νέαι προπετῶς προσφέρονται τοῖς πρεσβυτέροις, τῇ προμήτορι, τῇ θείᾳ, τῇ μητρί, ἐπεμβαίνουσαι εἰς τὸν λόγον, πρὶν ἢ τερματίσῃ ὁ λέγων τὴν φράσιν αὐτοῦ. Αἱ τοιαῦται νέαι θὰ ἠρυθρίων τοῦτο ποιοῦσαι ἐκτὸς τοῦ οἴκου· ἐπειδὴ ὅμως μένουσιν οἴκοι, ἀδιαφοροῦσι.

Καὶ ὅμως δέον νὰ γίνεται ὅλως τοὐναντίον. Ὅσῳ πλείων εἶναι ἡ οἰκειότης, τόσῳ μᾶλλον ὀφείλομεν νὰ σεβώμεθα ἀλλήλους. Ἡ ἕξις αὕτη εὐχερῶς προσγίνεται,

ὅταν ἐφιστῶμεν τὴν δέουσαν προσοχὴν εἰς πᾶν ὅ τι συντείνει μὲν εἰς τὸ καθ' ὅλου συμφέρον τοῦ οἴκου, οὐδὲν δὲ τῶν ἐν αὐτῷ οἰκούντων μελῶν βλάπτει ἢ κατά τι πικραίνει.

---

64. «ΣΑΡΔΩΝΙΟΣ ΓΕΛΩΣ».

Ἡ παροιμία αὕτη λέγεται ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες γελῶσιν ἐπὶ τῷ ἰδίῳ αὐτῶν ὀλέθρῳ· ἡ δὲ ἀρχὴ αὐτῆς ἔχει πολλὰς ἐξηγήσεις.

Τινὲς μὲν λέγουσιν ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Σαρδοῦς ἐθυσίαζον εἰς τὸν Κρόνον οὐ μόνον τοὺς καλλίστους τῶν αἰχμαλώτων, ἀλλὰ καὶ ὅσους ἐκ τῶν πρεσβυτέρων ὑπερέβησαν τὸ ἑβδομηκοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἔτος· οἱ δὲ θυσιαζόμενοι, ἐπειδὴ ἐνόμιζον αἰσχρὸν καὶ δειλὸν νὰ δακρύωσι καὶ κλαίωσι κατὰ τὴν θυσίαν, ἠσπάζοντο ἀλλήλους καὶ ἐγέλων, ἵνα φαίνωνται ὅτι εἶνε ἀνδρεῖοι.

Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι ἐν τῇ νήσῳ Σαρδοῖ ἐφύετο βοτάνη γλυκεῖα, ὁμοία πρὸς τὸ σέλινον· ταύτης γευόμενοι οἱ ἄνθρωποι ἐφαίνοντο μὲν ὅτι ἐγέλων, ἀλλ' ἀπέθνησκον μετὰ σπασμῶν, δάκνοντες τὰς σιαγόνας καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν.

Ἕτεροι τέλος ἀναφέρουσιν ὅτι Κρής τις, Τάλως καλούμενος, κατοικῶν τὴν νῆσον Σαρδώ, ἐφόνευσε πολλοὺς τῶν κατοίκων αὐτῆς, οἵτινες τελευτῶντες εἶχον τὰ χείλη ἡμίκλειστα, καὶ ἐκ τούτου ὁ *σαρδώνιος γέλως* ἐπὶ τῶν βεβιασμένως καὶ μετὰ πικρίας γελώντων.

---

65. Η ΚΑΛΛΟΝΗ ΤΩΝ ΑΝΘΕΩΝ.

Πόσον ὡραῖα εἶνε τὰ ἄνθη! Ποίας τερπνὰς συγκινήσεις, πόσους ποικίλους καὶ εὐαρέστους λογισμοὺς διεγείρουσιν ἐν τῇ εὐγενεῖ καὶ ἀθώᾳ ψυχῇ! Τὰ ἄνθη ἀγγέλλουσι τὸ ἔαρ, τὰ ἄνθη εἶνε φιλτάτη καὶ φαιδροτάτη εἰκὼν τῆς νεότητος, τὰ ἄνθη εἶνε σύμβολον ἀγνοτάτων συναισθημάτων. Δι' ἀνθέων κοσμοῦνται αἱ κόμαι τῆς συζύγου, δι' ἀνθέων καλλύνεται ἡ φιλόξενος τράπεζα. Δὲν εἶνε πλήρης ἡ χαρὰ ἑορτῆς τινος, δὲν ἀρκεῖ ἡ εὐφροσύνη τῶν ἀσμάτων καὶ χορῶν, ὅταν στερῶνται τοῦ μειδιάματος καὶ τῆς λαμπρότητος τῶν ἀνθέων. Ἐν ταῖς δημοσίαις τελεταῖς δι' ἀνθέων φαιδρύνονται πάντα· καὶ αὐταὶ αἱ ἱεραὶ εἰκόνες δι' ἀνθέων στεφανοῦνται καὶ αἱ ὁδοὶ ἄνθεσι καταρραίνονται. Τὰ ἄνθη εἶνε ἑρμηνεῖς φαιδρῶν αἰσθημάτων ὅταν εὐτυχῶμεν· τὰ ἄνθη γίνονται μηνυταὶ τῆς θλίψεως ἡμῶν ὅταν πάσχωμεν. Δι' ἀνθέων καλύπτεται τὸ φέρετρον τοῦ ἀποθανόντος βρέφους, δι' ἀνθέων κοσμοῦνται οἱ τάφοι τῶν φιλτάτων ἡμῶν νεκρῶν. Τὰ ἄνθη ἔχουσιν ἰδίαν γλῶσσαν, γλῶσσαν αὐτόματον καὶ φανταστικήν, ἥτις πάντοτε ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν μυθοποιῶν καὶ τῶν ποιητῶν, καὶ ἣν οἱ ἀσιατικοὶ λαοὶ ἀνέδειξαν σχεδὸν ἐπιστήμην.

---

66. Η ΘΕΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

Ἡ θέα τῆς θαλάσσης εἶνε θελκτικωτέρα πάσης ἄλλης θέας, ὅταν ἐν εὐδίᾳ ἡμέρᾳ διατελῇ ἤρεμος καὶ ὁμαλὴ ὡς κάτοπτρον, ἐνίοτε μόνον ῥυτιδουμένη ὑπὸ γλυκείας τινὸς καὶ ἐλαφροτάτης αὔρας. Τότε καὶ πλήθη ἁλιέων πλανῶνται παρὰ τὰς ἀκτάς, ἢ ἐπιβαίνουσι τῶν ὁλκάδων αὐτῶν, ἢ ἵστανται ἐπὶ τῶν σπιλάδων, σιγῶντες καὶ ἐλπίζοντες, τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ ὕδωρ προσηλοῦντες καὶ τὴν καρδίαν αἰωρουμένην ἔχοντες εἰς τὴν ἄκραν τῆς ὁρμιᾶς. Ἀλλ' ἡ αὐτὴ θάλασσα ἔχει μεῖζον ἔτι θέλγητρον, ὁσάκις, ὀργίλη καὶ ἀνάστατος οὖσα, καθίσταται φοβερὰ τὴν ὄψιν. Ὁ σάλος ἐκεῖνος καὶ τὰ δίκην ὀρέων ὑψηλὰ κύματα· ἡ κατὰ τῆς ξηρᾶς μανιώδης ἐκείνη πάλη· ὁ πρὸς τὰς πέτρας ῥόχθος, ἡ βοὴ ἐκείνη, ἡ φρικίασις, ὁ ἄπειρος ἀφρός, ἐμποιοῦσιν ἔκστασιν καὶ ἀνερμήνευτον δέος εἰς τὸν εὐαίσθητον θεατήν.

---

67. Ο ΠΟΝΤΟΣ.

Ὁ τοῦ πόντου διαβάτης βλέπει ἔκθαμβος τὸ λεῖον,
τὸ χωρὶς ἀρχὴν καὶ τέλος ὠκεάνειον πεδίον.
Εἰς τὸ κέντρον μένει κύκλου, ὅστις πάντοτε αὐξάνει,
πώποτε τὴν φεύγουσάν του περιφέρειαν δὲν φθάνει.
Τοῦ νοὸς ἐκεῖ δὲν ἔχει πέρας ἡ ταχυπορία,

οὐδ' ὁρίζοντα ἐμπρός της ἀπαντᾷ ἡ φαντασία·
ἡ ψυχή του ἐλευθέρα
διατρέχει τὰς ἐκτάσεις ὑπὸ οὔριον ἀέρα.

—

Κύλιε τὰ κύματά σου, θάλασσα!... μυρίοι στόλοι
ἔρχονται, ὑπάγουν, τρέχουν εἰς τὸν τράχηλόν σου ὅλοι.
Σείεσαι, καὶ τῶν μελῶν σου τῶν βαρέων, τῶν μεγάλων,
καὶ ὁ εἷς καὶ ἄλλος πόλος συναισθάνονται τὸν σάλον.
Θάλασσα! Ὁ ἄμετρός σου καὶ ἀγήρατος βραχίων
ἐγκολποῦται τὴν γῆν ὅλην, ὡς ἡ μήτηρ τὸ παιδίον,
καὶ ἀτίθασσος, ἀγρία,
μάχεσαι πρὸς τοὺς τυφῶνας, μάχεσαι πρὸς τὰ στοιχεῖα.

—

Τὴν γῆν ὅλην ἡ θρασύτης τοῦ ἀνθρώπου μεταλλάττει
ἀλλ' εὑρίσκει ὅριά της τ' ἀναλοίωτά σου κράτη.
Ὅτε ἤχησεν ἡ πρώτη ὥρα τῆς δημιουργίας,
νέα ἔρρευσας καὶ νέα ῥεύσεις μέχρι συντελείας.
Τὴν παλίρροιαν τῆς τύχης καὶ τὸ ἄστατόν της πνεῦμα
παριστᾷ τὸ ὑπ' ἀνέμων περιδίνητόν σου ῥεῦμα·
καὶ εἰς σὲ ἡ τοῦ ἀπείρου
ἔκτασις ἀντανακλᾶται ὡς εἰς κάτοπτρον σαπφείρου.

Α. ΣΟΥΤΣΟΣ.

———

68. ΤΑ ΠΤΗΝΑ ΚΑΙ ΑΝΘΗ.

Ἴδετε τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ κτλ. Ματθ. Ϛ', 24-34.

Ὡς εἰ ἔλεγεν ὁ Κύριος· Οὐδέποτε εἴδετε πτηνόν, φέρον δρέπανον, σπεῖρον καὶ θερίζον· τὰ πτηνὰ δὲν ἐργάζονται ὡς ὑμεῖς, καὶ ὅμως τρέφονται. Ἀλλ' ὁ Κύριος δὲν λέγει νὰ μὴ ἐργαζώμεθα, ἀλλὰ διὰ τοῦ παραδείγματος τούτου θέλει ν' ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς περιττῆς μερίμνης. Διότι τὸ πτηνὸν δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ὡς ἡμεῖς ἀγρόν, ἐργάζεται ὅμως καὶ αὐτὸ καὶ ποιεῖ ὅ τι ἐκ φύσεως δύναται, τουτέστι γεννᾷ νεοσσούς, τρέφει αὐτοὺς καὶ ᾄδει τῷ Θεῷ τερπνὰ ᾀσμάτια. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἐπέβαλλεν αὐτῷ πλείω ἐργασίαν, τὸ πτηνὸν καὶ ταύτην θὰ ἐξετέλει. Ἐγείρεται πρωΐας, καθίζει ἐπὶ κλάδου καὶ ᾄδει τὸ ᾆσμα, ὅπερ ἔμαθε, οὐδὲ φροντίζει περὶ τροφῆς, οὐδὲ σκέπτεται. Ὅταν ὅμως πεινάσῃ, τότε πέτεται καὶ ζητεῖ μικρόν τινα κόκκον. Τοῦτον τίθησί που ὁ Θεός, ἐνόσῳ ἀμέριμνον τὸ πτηνὸν ᾄδει, εἰ καὶ ἠδύνατο νὰ ζητῇ τροφήν. Δὲν αἰσχύνεσθε λοιπὸν ὑμεῖς, ὅτι τὰ πτηνὰ εἶνε εὐσεβέστερα καὶ πιστότερα ὑμῶν; Εἶνε φαιδρὰ καὶ εὔθυμα ᾄδουσι, καὶ ἀγνοοῦσι τί θὰ φάγωσι.

Ὅταν ἐν ἔαρι, ὅτε τὰ πτηνὰ ᾄδιστα κελαδῶσι, ἐρωτήσῃς ἓν ἐξ αὐτῶν· Διὰ τί ᾄδεις τόσον φαιδρόν; Ἔχεις λοιπὸν γεννήματα ἐν τῷ σιτοβολῶνι; τότε θά σε σκώψῃ. Μέγα λοιπὸν τὸ παράδειγμα τοῦτο· δέον ἀληθῶς νὰ πείσῃ ἡμᾶς ὅτι περισσότερον ὀφείλομεν νὰ πιστεύωμεν εἰς τὸν Θεόν.

Νῦν ἀκολουθήσωμεν τῷ ἑτέρῳ παραδείγματι, τῷ περὶ

τῶν κρίνων τοῦ ἀγροῦ· διὰ τοῦ παραδείγματος τούτου ὁ Κύριος θέλει νὰ διδάξῃ ἡμᾶς νὰ μὴ μεριμνῶμεν περὶ τῶν ἐνδυμάτων.

«Θεωρήσατε τὰ κρίνα κτλ.»

Ὡς εἰ ἔλεγε· Οὔτε ἡ ζωὴ οὔτε τὸ σῶμα εἶνε ὑμέτερα· δὲν δύνασθε νὰ καταστήσητε ἑαυτοὺς καθ' ἕνα κἂν πῆχυν βραχυτέρους ἢ μακροτέρους· μὴ φροντίζετε λοιπὸν πῶς θὰ ἐνδυθῆτε. Ἴδετε τὰ ἐν τῷ ἀγρῷ ἄνθη πῶς εἶνε ἐνδεδυμένα καὶ κεκοσμημένα, ἐν ᾧ οὐδὲν τούτων ποιοῦσιν, οὐδὲ ὑφαίνουσιν, οὐδὲ ἐργάζονται, καὶ ὅμως εἶνε ὡραιότατα. Ὁ Θεὸς φροντίζει περὶ οὕτω μικρῶν πλασμάτων, ἅπερ εἶνε ἐφήμερα καὶ διαρκοῦσι μίαν ἢ δύο ἡμέρας, καὶ σχεδὸν οὐδὲν ἄλλο ἔχουσιν ἢ χρῶμα καὶ ὀσμήν. Καὶ ὅμως τὰ χρώματα αὐτῶν εἶνε παμποίκιλα καὶ ἕκαστον ἔχει ἴδιον ἔνδυμα, πάγκαλον, ἵνα δοξασθῇ ὁ Θεὸς καὶ ἀποδειχθῇ ὅτι δύναται νὰ ἐνδύῃ λαμπρότερον καὶ ὡραιότερον, ἢ πάντες οἱ ἄνθρωποι, μεταχειριζόμενοι μαργαρίτας, χρυσὸν καὶ τιμαλφεῖς κόσμους.

Ἀλλ' ὁ Κύριος δὲν λέγει νὰ μὴ ἐργαζώμεθα, ἢ νὰ μὴ ἐνεργῶμεν, ἀλλὰ νὰ ἐργαζώμεθα, νὰ ὑφαίνωμεν καὶ νὰ ῥάπτωμεν, οὐχὶ δὲ νὰ μεριμνῶμεν καὶ νὰ στενοχωρώμεθα.

Ἔργον δὲ ἡμῶν εἶνε ὅ τι κακὸν ἔχομεν· ἐὰν περισσότερον μεριμνῶμεν εἴμεθα ἀνόητοι, διότι ἀρκεῖ ὅτι ἑκάστη ἡμέρα ἔχει τὴν ἰδίαν αὐτῆς βάσανον.

Τὰ ἄνθη οὕτως αἰσχύνουσιν ἡμᾶς καὶ γίνονται ἡμέτεροι διδάσκαλοι. Χαρὰ εἰς αὐτά, διότι, εἰ καὶ κατατρώγονται ὑπὸ τῶν κτηνῶν, ὁ Θεὸς οὕτως ἀνυψοῖ αὐτά, ὥστε

ποιεῖ αὐτὰ διδασκάλους ἡμῶν. Ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τὸ εὐτελέστατον ἄνθος, τὸ ὑπὸ τῶν κτηνῶν καταπατούμενον, γίνεται διδάσκαλος ἡμῶν. Οὐδ' αὐτὸς ὁ Σολομών, ὁ πολλῷ ἡμῶν μείζων, ἐνεδύθη ὡς ἓν τούτων, ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ. Δὲν εἶνε μέγα ὅτι ὁ κόσμος τῶν ἀνθέων τοῦ ἀγροῦ περισσότερον τιμᾶται πάντων τῶν πολυτίμων λίθων, τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου;

Ἀλλ' εἴμεθα τυφλοὶ καὶ δὲν βλέπομεν τί θέλει καὶ ἐννοεῖ, ταῦτα λέγων ὁ Κύριος. Τὸ ἄνθος ἐκεῖνο ἐγένετο χάριν ἡμῶν, ἵνα βλέπωμεν αὐτὸ καὶ ἀκούωμεν αὐτοῦ, λέγοντος· «Καὶ ὅλον τὸν κόσμον τοῦ σύμπαντος ἐὰν ἐνδυθῇς, οὐδόλως μοὶ ὁμοιάζεις· καὶ ὅμως οὐδαμῶς φροντίζω πόθεν θὰ λάβω τὸν ἱματισμὸν τοῦτον, οὐδὲ θλίβομαι, ἀλλὰ μένω μόνον καὶ οὐδὲν ποιῶ. Καὶ ἂν σὺ λαμπρῶς ἐνδύησαι, καὶ περὶ τούτου μόνον μεριμνᾷς, εἶσαι ἄπιστος ἄνθρωπος καὶ λατρεύεις τὸν ἄθλιον Μαμμωνᾶν· ἐγὼ ὅμως εἶμαι φαιδρὸν καὶ ὡραῖον, καὶ δουλεύω τῷ μόνῳ ἀληθεῖ καὶ δικαίῳ Θεῷ.»

---

69. ΕΥΠΡΑΓΙΑ ΚΑΙ ΔΥΣΠΡΑΓΙΑ ΟΙΚΟΥ.

Ἤμην νέος καὶ ἐγήρασα καὶ πολλάκις πολλὰ διενοήθην περὶ εὐσεβοῦς καὶ ἀσεβοῦς. Εἶδον τὰ παιδία τοῦ χωρίου μου, μετ' ἐμοῦ αὐξηθέντα καὶ ἡλικιωθέντα· εἶδον αὐτὰ ἄνδρας γενόμενα, τέκνα καὶ τέκνα τέκνων γεννήσαντας, καὶ ἤδη, γέρων ὤν, συνώδευσα ἑπτὰ ἐξ αὐτῶν

μέχρι τοῦ τάφου. Σύ, Θεέ, γινώσκεις πότε θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα μου, ν' ἀκολουθήσω τοῖς ἀδελφοῖς μου. Αἱ δυνάμεις μου παρακμάζουσι, ἀλλ' ὁ ὀφθαλμός μου Σέ, Κύριε, ἐπιποθεῖ! Ἡ ζωὴ ἡμῶν ὡσεὶ χόρτος καὶ ὡς ἄνθος τοῦ ἀγροῦ. Σύ, Κύριε, ἄρχων ἡμῶν, Σὺ οἰκτείρεις τοὺς ἐπὶ Σοὶ πεποιθότας, διὸ καὶ ἡ ψυχή μου ἐπὶ Σὲ ἤλπισε. Ἀλλ' ἡ ὁδὸς τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἄγει εἰς φθοράν.

Τέκνα τοῦ ἐμοῦ χωρίου ἀγαπητά, θὰ διδάξω ὑμᾶς τί πάσχει ὁ ἀσεβής, ἵνα γείνητε εὐσεβῆ! Εἶδον παιδία, περιφρονοῦντα τοὺς γονεῖς αὐτῶν καὶ εἰς οὐδὲν τὴν ἀγάπην αὐτῶν λογιζόμενα· καὶ πάντα, πάντα ἔσχον κακὸν τέλος· ἐγνώρισα τοῦ ἀτυχοῦς Κλέωνος τὸν πατέρα, κατῴκησα μετ' αὐτοῦ ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην, καὶ ἰδίοις ὄμμασιν εἶδον πῶς ὁ ἀσεβὴς υἱὸς ἐλύπει καὶ ἐξύβριζε τὸν πατέρα. Οὐδέποτε δὲ θὰ λησμονήσω πόσον ὁ γηραιὸς καὶ ἀτυχὴς ἄνθρωπος ἔκλαυσε πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Εἶδον τὸν κακὸν ἐκεῖνον υἱὸν γελῶντα παρὰ τὸν τάφον αὐτοῦ. Ἄρά γε ὁ Θεὸς θ' ἀφήσῃ τὸν κακὸν νὰ ζήσῃ; διενοήθην τότε ἐγώ· τί δὲ ἐγένετο; Ἔλαβε πλουσίαν γυναῖκα καὶ ἐγένετο ἐκ τῶν ὀλβίων τοῦ χωρίου κατοίκων, καὶ περιήρχετο ἐν κακίᾳ καὶ ἀλαζονείᾳ, ὡς εἰ μηδεὶς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ὑπεράνω αὐτοῦ ὑπῆρχε. Παρῆλθεν ἔτος καὶ εἶδον τὸν ὑπερήφανον Κλέωνα θρηνοῦντα καὶ κοπτόμενον, παρὰ τὸν τάφον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. Τὴν περιουσίαν αὐτῆς ἠναγκάσθη μέχρι ὀβολοῦ ν' ἀποδώσῃ εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς, καὶ αἴφνης ἐγένετο πάλιν πτωχὸς ὡς ἐπαίτης· ἐν τῇ πτωχείᾳ αὐτοῦ ἐγένετο κλέπτης καὶ γινώ-

σκετε ὁποῖον τέλος ἔσχε. Τέκνα μου, τοῦτο εἶδον πάντοτε, ὅτι τὸ τέλος τοῦ ἀσεβοῦς εἶνε ὀδυρμὸς καὶ τρόμος.

Εἶδον δὲ καὶ τὴν μυριοπλάσιον εὐλογίαν καὶ εἰρήνην ἐν τῇ σιωπηλῇ τοῦ εὐσεβοῦς καλύβῃ. Πᾶν ὅ τι ἔχει εἶνε ηὐλογημένον. Ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαύεται καὶ ἐν τῷ πολλῷ εἶνε μέτριος. Ἐργασία ἐν χερσὶ καὶ ἀνάπαυσις ἐν τῇ καρδίᾳ εἶνε μερὶς τοῦ βίου αὐτοῦ. Ἀπολαύει φαιδρὸς τοῦ ἑαυτοῦ κτήματος καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ τῶν τοῦ πλησίον. Ἡ ἀλαζονεία δὲν μαστίζει αὐτὸν καὶ ὁ φθόνος δὲν πικραίνει τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο εἶνε πάντοτε εὐθυμότερος καὶ μᾶλλον εὐηρεστημένος καὶ πολλῷ ἔτι ὑγιέστερος, ἢ ὁ ἀσεβής. Ἔχει δὲ τὰ τοῦ βίου ἀσφαλέστερον καὶ ἀνετώτερον· διότι ἡ κεφαλὴ καὶ καρδία αὐτοῦ δὲν σκέπτονται περὶ κακῶν, ἀλλὰ περὶ ἐργασίας καὶ περὶ τῶν ἀγαπητῶν αὐτῷ ἐν τῇ σιγηλῇ καλύβῃ. Διὰ τοῦτο εὐπραγεῖ ἐν τῷ βίῳ. Ὁ ἐν οὐρανοῖς Θεὸς ἐφορᾷ ἐπὶ ταῖς μερίμναις καὶ ταῖς λύπαις αὐτοῦ καὶ βοηθεῖ αὐτῷ.

Τέκνα ἀγαπητὰ τοῦ ἐμοῦ χωρίου, εἶδον πολλοὺς εὐσεβεῖς πτωχοὺς ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου, καὶ οὐδὲ ἕνα ἐξ αὐτῶν εἶδον θλιβόμενον, ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ἐπὶ τῇ πτωχείᾳ αὐτοῦ. Πάντες ηὐχαρίστουν τῷ Θεῷ, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ βίῳ πατρικῇ πρὸς αὐτοὺς ἀγαθότητι Αὐτοῦ.

70. ΤΑΦΟΣ ΜΗΤΡΟΣ.

Τάφου πέτρα σεμνὴ καὶ λευκή,
καὶ κυπάρισσος ἄνω πενθίμη,
καὶ σιγὴ νεκρική,
γυναικὸς ἀπελείπετο μνήμη...

—

Φεῦ! ἡ πέτρα, τὸ τέρμα παντός,
κατεπίεζε σπλάγχνα μητρῷα,
καὶ ὁ χοῦς ὁ φρικτὸς
κατελύπει τεκνία ἀθῷα...

—

Φεῦ! ἡ πέτρα αὐτὴ ἡ πικρά,
ἡ φθονοῦσα ὑπάρξεις γλυκείας,
τὰ παιδία μικρὰ
μητρικῆς ἀπεστέρει θωπείας...

—

Ὤ! Παντάλας ὁ παῖς, ὁ θρηνῶν
ἐπὶ τάφου μητρὸς τεθαμμένης!
Δυστυχὲς τ' ὀρφανόν·
εἶνε θῦμα σκληρᾶς εἱμαρμένης...

—

Δι' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει χαρά,
οὐδεμία τῷ πάλλει καρδία,
ἀλλὰ μόνον ἀρά,
τὸ ἀθῷον πατάσσει βαρεῖα.

—

Μήτηρ νέα καὶ τύπος στοργῆς,
μήτηρ δύο μικρῶν ἀνηλίκων,
εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς
ἀπετέλει τὸ βρῶμα σκωλήκων...

—

Ὤ! Ἰδὲ τὰ μικρὰ ἐναλγῆ,
εἰς τὸ ἔρημον κάθηνται μνῆμα,
ἐννοοῦν ὅτ' ἡ γῆ
τὰ στερεῖ τὸ βαρύτιμον κτῆμα...

—

Εἶνε βρέφος τὸ ἓν θαυμαστόν·
ἕως χθὲς τῆς μητρός του ηὐτύχει
γαλουχοῦν τὸν μαστόν,
ἕως χθὲς τῷ ηὐνόει ἡ τύχη.

—

Ἕως χθὲς ἠγαπᾶτ' ἐν τῇ γῇ,
καὶ καρδία πιστὴ τὸ ἐπόνει,
καὶ σκιὰ μητρικὴ
θερμογόνος τὸ ἔσκεπε μόνη...

—

Ὤ τὸ ἄρρον μικρόν! Ἐν χαρᾷ
τοῦ μνημείου τὸ χῶμα σκαλίζει,
κ' ἐν χαρᾷ θλιβερᾷ
ἀγριόχορτα πέριξ ἀθροίζει...

—

Τὸ δὲ ἕτερον, κόρη ξανθή,
ἡ ἁβρὰ κ' ἐξαέτις Μαρία,

ἐννοοῦσα πενθεῖ
καὶ ἐκχέει δακρύλλια θεῖα...

—

Μὲ ὑγροὺς ὀφθαλμοὺς σιγηλή,
τὸ ἀπάνθρωπον χῶμα προσβλέπει,
τὴν μητέρα λαλεῖ,
ἣν τὸ ἄσπλαγχνον μάρμαρον σκέπει.

—

«Ἀνεγείρου, ὦ μῆτερ γλυκεῖα,
ἀνεγείρου, ἰδοὺ ἡ αὐγὴ
χρυσαυγεῖ,
ἀνεγείρου ἰδοὺ ἡ πρωία...

—

» Ὁ ἀλέκτωρ φωνεῖ... ἀκροᾶσαι;
ἀνατέλλει ὁ Φοῖβος ταχύς,
καὶ σύ, μῆτερ καλή, ἡσυχεῖς
καὶ κοιμᾶσαι;

—

» Τίς τὸν οἶκον ἡμῶν θὰ σαρώσῃ;
Τίς θὰ θάλψῃ ἡμᾶς, ὦ χρυσῆ;
Τίς ἢ σὺ
τὴν κριθὴν εἰς τὰς ὄρνιθας δώσει;...

—

» Μή, ὦ μῆττερ, ἡ νέα σου κλίνη
εἶνε, φεῦ! τῆς προτέρας πολὺ
ἀπαλή,
καὶ ὑπνώττεις ἐν τόσῃ γαλήνῃ;

—

» Μὴ τὸ ἄσμα, Θεέ! τῆς τρυγόνος
τῶν ἀσμάτων ἡμῶν προτιμᾷς,
καὶ ἡμᾶς
ὠργισμένη ἀφίνεις ἀπόνως;

—

» Ἀνεγείρου, ὦ μῆτερ γλυκεῖα,
ἀνεγείρου ἰδοὺ ἡ αὐγὴ
χρυσαυγεῖ,
ἀνεγείρου, ἰδοὺ ἡ πρωία»...

ΘΕΟΔΩΡ. ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ.

---

71. Ο ΑΔΑΜΑΣ.

Ὁ ἀδάμας εἶνε λίθος πολύτιμος, εὑρισκόμενος ἐν τῇ γῇ κεκρυσταλλωμένος. Ὁ ἀδάμας εἶνε τὸ σκληρότερον τῶν γνωστῶν ὀρυκτῶν, χαράσσει πάντα ἀνεξαιρέτως καὶ χαράσσεται ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ κόνεως μόνον.

Ὁ ἀδάμας εἶνε ἁπλῶς κεκρυσταλλωμένος ἄνθραξ· εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαφανής, καὶ ὅταν εἶνε τέλειος, ὑδροφανής· ἄλλως ὑπόξανθος, κυανοῦς, πράσινος καὶ σπανίως μέλας. Ὁ ἀδάμας καιόμενος ἐξαεροῦται. Ὁ ἀδάμας εὑρίσκεται ἐν τοῖς ποταμοῖς τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Βρασιλίας· ἐξάγεται δὲ ἐκπλυνομένης τῆς ἄμμου τῶν ποταμῶν ὑπὸ Αἰθιόπων, αὐστηρῶς ἐπιβλεπομένων. Οἱ καθαροὶ καὶ διαφανεῖς ἀδάμαντες σμήχονται καὶ ἀποτελοῦσι τοὺς κοσμητικοὺς λίθους, τοὺς γνωστοὺς ὑπὸ τὸ ξενικὸν ὄνομα

Βριλλάντια· τὰ μικρὰ τεμάχια χρησιμεύουσιν εἰς τομὴν τῆς ὑάλου καὶ σμῆξιν ἄλλων πολυτίμων λίθων.

Ὀνομαστότεροι ἐπὶ γῆς ἀδάμαντες εἶνε ὁ τοῦ Μεγάλου Μογγόλου, οὗτινος ἡ ἀξία εἶνε 12 ἑκατ. φράγκων· ὁ τῆς Ρωσσίας, ἀγορασθεὶς ὑπὸ τῆς αὐτοκρατείρας Αἰκατερίνης τῆς Β′ καὶ τιμώμενος 2 ἑκατ. καὶ 250 χιλ. φράγκων, καὶ ὁ τῆς Ἀγγλίας καλούμενος Κοχινοὺρ (ὄρος φωτός), τιμώμενος 3,000,000 λιρῶν.

Τὸ βάρος τοῦ ἀδάμαντος λογίζεται κατὰ καράτια, ἕκαστον δὲ καράτιον εἶνε ἴσον πρὸς 212 μυριόγραμμα.

---

72. ΠΡΟΜΗΤΟΡΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ε′.

Πολυπόθητος Οὐρανία,

Ἐκ τῆς τελευταίας ἐπιστολῆς σου ἐπληροφορήθην ὅτι ἔχεις ἤδη καὶ ὑπηρέτας. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ καλὸν εἶνε νά σοι ὑποδείξω σκέψεις τινὰς περὶ ὑπηρεσίας καὶ ὑπηρετῶν, αἵτινες εὐελπιστῶ ὅτι θά σοι ἀποβῶσι χρήσιμοι, μάλιστα ἐν ταῖς παρούσαις καιρικαῖς περιστάσεσι.

Ἡ ἐν τῷ οἴκῳ διαρκὴς ἐργασία μισθωτοῦ τινος εἶνε κυρίως ἀνταλλαγὴ ὑπηρεσιῶν τοῦ ἐργαζομένου καὶ τοῦ δίδοντος τὸν μισθόν.

Ἀλλ' ὅταν ἀμφότεροι ἀγνοῶσι τὰ ἴδια καθήκοντα, τότε προκύπτουσι πάντοτε συγκρούσεις καὶ φιλονικίαι.

Ἡ μεγάλη περὶ ἰσότητος ἀρχή, ἣν πάντες ἑκόντες

ἄκοντες ὀφείλομεν ν' ἀσπασθῶμεν, οὐχὶ πάντοτε κατανοεῖται ὑπὸ τῶν κυρίων καὶ ὑπηρετῶν.

Ὅταν κόρη τις ἀποφασίζῃ νὰ γείνῃ ὑπηρέτις, οὐδαμῶς ἐξετάζει ἑαυτὴν ἐὰν ἔχῃ τὰς πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἔργου τούτου ἀπαιτουμένας ἀρετὰς καὶ γνώσεις. Πρῶτοι λοιπὸν διδάσκαλοι αὐτῆς ὀφείλουσι νὰ εἶνε οἱ πρῶτοι κύριοι, εἰς ὧν τὸν οἶκον θὰ εἰσέλθῃ.

Καὶ ἂν μὲν ἔχωσιν ὑπομονήν, ἠπιότητα καὶ ἐπιείκειαν οἵτε κύριοι καὶ οἱ ὑπηρέται, ἡ διδασκαλία θ' ἀποβῇ εὔκολος. Καὶ ὅμως σχεδὸν πάντοτε τὸ ἐναντίον γίνεται. Μόλις προσληφθῇ ὁ ὑπηρέτης, ἀντὶ νὰ νομίσῃ ἑαυτὸν σύμμαχον τῆς οἰκίας, εἰς ἣν εἰσῆλθε, ἀμέσως μεταβάλλεται εἰς πολέμιον αὐτῆς. Φθονεῖ ὅ τι δὲν ἔχει καὶ φανεροῖ τὸν φθόνον αὐτοῦ· δὲν ἐννοεῖ ὅτι ἡ εὐημερία, αὐτὴ ἡ πολυτέλεια τῶν κυρίων αὐτοῦ, εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας, τῆς τάξεως, τῆς οἰκονομίας, καὶ ἀγνοεῖ ὅτι διὰ μόχθων, μεριμνῶν καὶ ποικίλων φροντίδων πολλάκις ἀγοράζεται ὁ ἄρτος, ὃν τρώγει. Πρὸς ἐπανόρθωσιν δὲ τῆς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένης ἀδικίας, ὁ ὑπηρέτης, ἄμοιρος ὢν παιδείας τινὸς καὶ ἀνατροφῆς, προσπαθεῖ νὰ ἐπενέγκῃ τὴν ἰσορροπίαν, ἐπιβάλλων τοῖς κυρίοις αὐτοῦ, διὰ κρυφίας σπατάλης, μεγάλας δαπάνας, ἃς δὲν παραδέχεται ὁ συνετῶς διοικῶν τὰ τοῦ οἴκου.

Ἀλλ' ἡ τοιαύτη κακὴ τοῦ ὑπηρέτου διαγωγὴ πολλάκις ἐνισχύεται καὶ ἐνριζοῦται ὑπὸ τῆς ἀμελείας τῆς οἰκοδεσποίνης, οὕτω δὲ πάντοτε οἱ ὑπηρέται φαίνονται ἀγνοοῦντες τὰ καθήκοντα.

Ἀλλ' ἄρά γε οἱ κύριοι, νοημονέστεροι καὶ μᾶλλον πεφωτισμένοι ὄντες, γινώσκουσι τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα; Πολλάκις προσφέρονται τοῖς ὑπηρέταις ἐν ἄκρᾳ ἀδιαφορίᾳ, ὡς εἰ προσέλαβον αὐτοὺς ὡς μαγειρικόν τι σκεῦος· ἀφροντιστοῦσιν ὅλως καὶ τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς διανοίας τοῦ ὑπηρέτου, ὃν βλέμμα τι συμπαθὲς ἢ γλυκύς τις λόγος δύναται νὰ ἐπαναγάγῃ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν. Οὐδέποτε ἐξετάζουσι τί σκέπτεται τὸ ὂν ἐκεῖνο, τὸ ἔχον τὰς αὐτὰς καὶ ἡμεῖς ἐπιθυμίας καὶ ἀνάγκας, τὸ καθ' ἑκάστην ὑφιστάμενον μυρίους πειρασμοὺς πολυτελοῦς βίου, οὗ οὐδέποτε θὰ μετάσχῃ.

Πολλοὶ κύριοι ἀσχολοῦνται περὶ τὸν κύνα, τὴν γαλῆν καὶ τὸν ψιττακὸν αὐτῶν μετὰ πολλῷ πλείονος μερίμνης, ἢ περὶ τοὺς ὑπηρέτας αὐτῶν, εἰ καὶ ἡ εὐτυχία αὐτῶν ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἀγαθότητος τῶν κυρίων αὐτῶν. Πόσοι ἀγαθοὶ ὑπηρέται συχνὰ πυκνὰ ἐγκαταλείπουσιν ἡμᾶς, ἕνεκα τῆς ἡμετέρας κακοτροπίας! Οὐχί, δὲν εἶνε σπανία τις ἐξαίρεσις ἀγαθὸς ὑπηρέτης, δυνάμενος νὰ γείνῃ εἰλικρινὴς ἡμῶν φίλος. Πολλοὶ κύριοι τεχνηέντως καὶ νοημόνως ἐδοκίμασαν τὴν εὐθύτητα τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν καὶ ἐν τέλει εἶδον ὅτι καὶ οἱ ὑπηρέται εἶνε τίμιοι ἄνθρωποι, γινόμενοι ἑκάστοτε ἄξιοι πάσης ἐμπιστοσύνης.

Ἀλλ' οὐχ ἧττον, ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει, ὀφείλομεν νὰ συγχωρῶμεν τοῖς ὑπηρέταις τὰ ἐξ ἐθελοκακίας σφάλματα αὐτῶν, τὴν ἐπίτηδες γινομένην ἄδικον σπατάλην, ἥτις δύναται νὰ καταστρέψῃ τὸν ἀνεχόμενον αὐτήν. Ἔργον τῆς οἰκοδεσποίνης εἶνε ἀείποτε ν' ἀγρυπνῇ ἐν πᾶσι, μηδὲ

νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἀπώλειαν καὶ τοῦ ἐλαχίστου πράγματος. Ὅ τι δὲν χρησιμεύει εἴς τι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἄλλο τι.

Μὴ φοβηθῇς λοιπόν, ὅσον καὶ ἂν σε στενοχωρῇ ἡ συχνὴ ἀλλαγὴ νέων ὑπηρετῶν, ν' ἀπαλλάττησαι ταχέως ἐκείνων, οἵτινες, μὴ δυνάμενοι νὰ βελτιωθῶσι, δύνανται νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὸν οἶκόν σου ὀλεθρίαν ἀταξίαν.

Ἐν γένει ὅμως μόνη ἡ ἱκανότης τῆς οἰκοδεσποίνης δύναται νὰ θεραπεύῃ πᾶν τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ κακῶς ἔχον. Ἡ οἰκοδέσποινα ὀφείλει νὰ γινώσκῃ καὶ νὰ δύνηται νὰ μὴ ἔχῃ ἀνάγκην, ἐπὶ ὥρας καὶ ἐπὶ ἡμέρας, τῶν ξένων ὑπηρεσιῶν, ἐπαρκοῦσα μόνη εἰς τὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας.

Ὅταν ποτὲ οἱ ὑπηρέται πεισθῶσιν ὅτι δὲν εἶνε *ἀπαραίτητοι*, ὅταν ἴδωσιν ὅτι δυνατὸν εἶνε νὰ μὴ ἔχωμεν ἀνάγκην τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, τότε θὰ κατανοήσωσιν ὅτι ἡ ἀμοιβαία εὔνοια καὶ ἀνοχὴ δύνανται μόναι νὰ καταστήσωσι καὶ ἡμᾶς καὶ αὐτοὺς εὐαρέστους καὶ ἀνεκτούς. Θὰ ἴδωσιν ὅτι χρῄζουσιν ἡμῶν, ὅσον καὶ ἡμεῖς αὐτῶν.

Ταῦτα, φιλτάτη Οὐρανία, νομίζω κατάλληλα ἐπὶ τοῦ παρόντος φάρμακα. Μόνον ὅμως ἄφευκτον καὶ ἀναγκαῖον φάρμακον εἰς πᾶν μεταρρυθμιστικὸν ἔργον εἶνε ἡ *πρώτη ἀνατροφή*, ἡ διδάσκουσα ὅτι πᾶν *δικαίωμα* συνεπάγεται καὶ *καθῆκον*.

Χαίροις εὐτυχοῦσα,

Ἡ σὴ προμήτωρ
ΜΕΛΙΣΣΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ.

73. Η ΕΥΘΡΥΠΤΟΣ.

Ἡ εὔθρυπτος, ἤγουν ἡ ἁβροδίαιτος γυνή, ἥτις τόσον τρυφηλῶς ἀπολαύει τοῦ βίου, ὥστε καὶ ὁ ἀήρ, ὃν ἀναπνέει, φαίνεται αὐτῇ τραχὺς καὶ βαρύτατος, εἶνε κακοδαίμων· τὰ πτίλα τοῦ κολυβρίου καὶ τὸ πτέρωμα τῆς χρυσαλλίδος φαίνονται αὐτῇ ἁδρότερα τῶν τριχῶν τοῦ χοίρου. Τὰ λεπτοϋφέστατα τῶν ὑφασμάτων ἐκλαμβάνει τραχύτερα τῆς καννάβεως. Ὅταν περιπατῇ, αἱ κλίμακες καλύπτονται διὰ ταπήτων καὶ τὰ δωμάτια στρώννυνται διὰ βάμβακος. Ἐξετάζει καὶ ἐρευνᾷ τὰ καθίσματα, τὰ ἀνάκλιντρα, τὰς στρωμνάς· ἐὰν εὕρῃ αὐτὰ ὀλιγώτερον τοῦ ποθουμένου μαλθακά, λυπεῖται διότι εἶνε σκληρὰ καὶ ἀποφασίζει νὰ μὴ κατακλιθῇ. Ἐν τοῖς ὀχήμασιν ἀπαιτεῖ προσκεφάλαια, πλήρη πτίλων χηνός, καὶ τὸ κάθισμα ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμεως. Πάντα νομίζει βαρέα, πάντα ἀνιῶσιν αὐτήν, πάντα φορτικὰ ὑπολαμβάνει. Οὐδὲν μαγείρευμα τέρπει αὐτήν, καὶ μετὰ δυσχερείας μασσᾶται τὸ ἀνθόγαλα καὶ τὸν ἄριστον βούτυρον. Οὐδεμία θαλαμηπόλος εἶνε τόσον δεξιά, ὥστε νὰ εὐαρεστήσῃ αὐτῇ, οὐδὲν διυλιστήριον εἶνε τόσον λεπτόν, ὥστε νὰ παρασκευάσῃ οὕτω μαλακὸν καὶ εὔοσμον σάπωνα, ὥστε νὰ μὴ βλάψῃ τὴν ἐπιδερμίδα αὐτῆς. Κοιμᾶται φέρουσα χειρόκτια, πλήρη ἀρωμάτων, ἵνα ἔτι μᾶλλον μαλακύνῃ αὐτήν. Ἐν χειμῶνι κλείεται ἐν θερμοτάτῳ δωματίῳ, οὗ διπλᾶ μὲν εἶνε τὰ παράθυρα, βαθὺς δὲ τάπης καλύπτει τὸ δάπεδον, καὶ ἐπὶ τοῦ τάπητος δοραὶ ἀγρίων ζώων ἁπλοῦνται, ἵνα βυθίζῃ τοὺς πόδας αὐτῆς, ἤδη φέροντας βαθείας μαλλωτὰς ἐμβάδας. Τὰ τῆς οἰκίας τέλεον ἀγνοεῖ· ἀγνοεῖ ποῦ εἶνε ἡ ἱματιοθήκη, ποῦ τὸ μαγειρεῖον, ποῦ τὰ κατὰ πᾶσαν ὥραν χρήσιμα ἔπιπλα καὶ σκεύη. Οὔτε ῥαφὴν ἔμαθέ ποτε, ἵνα μὴ κεντῶνται οἱ δάκτυλοι αὐτῆς, οὔτε γραφὴν τοὐλάχιστον, ἵνα μὴ τὸ μέλαν ῥυπαίνῃ αὐτούς. Τὸν βίον διέρχεται πομπωδῶς κοσμουμένη, θωπεύουσα τὸ κυνάριον αὐτῆς καὶ ἀμέσως ἐκδιώκουσα τοὺς ἀτυχεῖς ὑπηρέτας, ὁσάκις ἐξ ἀπροσεξίας θλίβουσι τὸ ἀγαπητὸν τοῦτο ζῷον! Οὐδέποτε δὲ μεταβαίνει εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἀκούσῃ τοῦ ἱεροκήρυκος. Καὶ πῶς ν' ἀκούσῃ αὐτοῦ, κηρύττοντος μετάνοιαν καὶ συντριβὴν καρδίας, διδάσκοντος ὅτι ἡ εἰς οὐρανοὺς ἄγουσα εἶνε τραχεῖα καὶ δύσβατος καὶ ἀκανθώδης, καὶ ὅτι ὁ ἐνδυόμενος πορφύραν καὶ βύσσον δυσκόλως σώζεται;

---

74. Η ΤΑΠΕΙΝΗ ΚΑΙ Η ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ.

Ἐπαινεῖτε τὴν Ἀθηναΐδα; Ἀμέσως φοινικίζεται τὸ πρόσωπον αὐτῆς. Δεικνύετε ὅτι γινώσκετε ὅτι πολλάκις ἀντημείφθη ἡ χρηστὴ αὐτῆς διαγωγή; Ταπεινοῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ δὲν ὁμιλεῖ· ἐάν ποτε δὲ ὁμιλήσῃ, ποιεῖ τοῦτο, ἐξαίρουσα τὴν ἀρετὴν τῆς μητρὸς αὐτῆς, ἥτις ἐν πολλῇ εὐσεβείᾳ καὶ μερίμνῃ φροντίζει περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ἣ εὐλογοῦσα τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ὑπομονὴν τῶν διδασκάλων, οἵτινες πάντα αὐτὴν ἐδίδαξαν. Ὁσάκις ἐρω-

τᾶται, ἀμέσως ἀναφαίνεται ἡ ὀξύνοια αὐτῆς, αἱ ποικίλαι γνώσεις καὶ ἡ περὶ τὰ ἔργα ἐπιδεξιότης· καὶ ὅμως ἐκείνη λέγει πάντοτε ὅτι πάντα ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ πρὸς τοὺς λόγους αὐτῆς συμφωνοῦσι καὶ τὰ πράγματα. Ἐν τῇ σχολῇ σιωπᾷ καὶ ἀκροᾶται, οὐδ' ἐπιδεικνύει πᾶν ὅ τι ἔμαθεν. Ἐν τῇ τραπέζῃ καὶ ἐν τῷ ναῷ ἐκλέγει τὴν τελευταίαν θέσιν, φροντίζουσα πῶς νὰ μὴ ἐνοχλήσῃ τινά.

Ἀποστρέφεται καὶ μισεῖ τὰς προσποιήσεις, τὰ ζωηρὰ χρώματα καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐπίδειξιν. Ὅσάκις ἡ κοινωνικὴ τοῦ οἴκου αὐτῆς περιωπὴ ἀναγκάζουσιν αὐτὴν νὰ ἔχῃ ἐπισήμους σχέσεις, τότε ἐνδύεται μὲν ὅπως αἱ ἄλλαι, ἀλλ' οὐδόλως βρενθύεται οὐδὲ κομπάζει. Προθύμως ἀκολουθεῖ τῇ μητρὶ αὐτῆς εἰς τοιαύτας ἐξόδους, προτιμᾷ ὅμως νὰ μένῃ μᾶλλον οἴκοι.

Πάντες ὀνομάζουσιν ὡραίαν καὶ εὐγενῆ, ἐνάρετον καὶ πεπαιδευμένην τὴν νεαρὰν Ἀθηναίδα, μόνη δὲ αὐτὴ ἀγνοεῖ τοῦτο. Οἱ ταπεινόφρονες ἀρέσκουσι καὶ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

Ψυχρὰ καὶ βραχυλόγος, ἀναίσχυντος καὶ ἐπιτετηδευμένη τὸ βῆμα, ἀνήσυχα καὶ θρασέα ἔχουσα τὰ ὄμματα, ἐν κακίᾳ πάντοτε μειδιῶσα, τοιαύτη εἶνε ἡ ὑπερήφανος Κλειώ. Τοιαύτην δὲ ἔχουσα τὴν ὄψιν καὶ τοιοῦτο τὸ σχῆμα, ἔχει τὴν ψυχὴν πολλῷ ἔτι χείρονα.

Ὅπου καὶ ἂν εὑρεθῇ αὐτὴ μόνη ὁμιλεῖ καὶ μόνον περὶ ἑαυτῆς. Πάντα αὐτὴ γινώσκει καὶ ἐννοεῖ, αἱ ἄλλαι νεάνιδες ὑπ' αὐτῆς περιφρονοῦνται. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀρετὴν ὑπερβαίνει αὐτάς, διότι ὅσον οὐδεὶς δύναται νὰ προ-

ποιῆται καὶ νὰ ὑποκρίνηται. Οὐδεμία νέα εἶνε μᾶλλον αὐτῆς ἐρασμία καὶ φιλοφρονητική, οὐδεμία σεμνοτέρα, οὐδεμία εὐσεβεστέρα. Εἶνε αὐτὴ ἡ εὐπείθεια, αὐτὴ ἡ πραότης, αὐτὴ ἡ ἀγαθότης ἐν σαρκὶ καὶ ὀστέοις. Οὕτω φρονεῖ, οὕτω λέγει περὶ ἑαυτῆς ἡ Κλειώ. Λατρεύουσα τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς καλλονῇ, πάντοτε λέγει καὶ ἐπαναλαμβάνει·

— Τὸ βλέμμα μου, τὸ μέτωπόν μου, ἡ χροιά μου, ἡ κόμη μου, τὸ πρόσωπόν μου!

Ἐπιπληττομένη δὲν διορθοῦται, ταπεινουμένη ἀπαυθαδίζεται. Τί δύνασθε νὰ ἐλπίσητε παρ' αὐτῆς; Δύστηνος νέα! Ζῇ ὑπερήφανος καὶ θ' ἀποθάνῃ ἀλαζών.

---

75. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΗΤΕΡΩΝ.

Εὐγενής τις κυρία ἐκ Καπύης, ἐλθοῦσα εἰς Ῥώμην πρὸς τὴν μητέρα τῶν Γράκχων Κορνηλίαν, ἐδείκνυεν αὐτῇ πολύτιμα χειροτεχνήματα καὶ σπάνια κοσμήματα τοῦ καιροῦ ἐκείνου. Ἡ Κορνηλία, θεωροῦσα τὰ πράγματα ἐκεῖνα, ἐπίτηδες παρέτεινε τὸν λόγον, ἕως οὗ οἱ υἱοὶ αὐτῆς ἐπανῆλθον ἐκ τοῦ σχολείου· τότε δέ, δεικνύουσα αὐτοὺς πρὸς τὴν ξένην, εἶπεν· «Ἰδοὺ ὁ ἐμὸς κόσμος.»

Ὄντως ὁ μηδενὸς ἐπιθυμῶν ἔχει τὰ πάντα· ἡ κτῆσις τῶν ματαίων καὶ ἐφημέρων πραγμάτων εἶνε διαρκὴς στέρησις, ἐν τέλει δὲ ἔρχεται ἡ πλήρης ἀπώλεια. Ἀλλ' ἡ κτῆσις τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ψυχικῶν πλεονεκτημάτων οὐδέποτε φοβοῦνται τὴν ἀπηνῆ καταδρομὴν τῆς τύχης.

Ἄλλως δὲ οὔτε ὁ πλοῦτος συντείνει κατ' οὐσίαν εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν, οὔτε ἡ πενία εἰς τὴν καθ' αὐτὸ ταλαιπωρίαν· διότι τὰ μὲν πλούτη εἶνε μὲν πάντοτε εὐάρεστα, εἶνε ὅμως ἐνδομύχως καὶ πλήρη πικρίας· ἡ δὲ πενία, καὶ φοβερὰ καὶ φρικώδης οὖσα, βρίθει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀγαθῶν, βεβαίων καὶ παραμονίμων. Τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τούτων διαπιστοῦσι πλεῖστα ἱστορικὰ παραδείγματα.

---

76. ΤΟ ΩΡΑΙΟΤΑΤΟΝ ΜΗΤΡΙΚΟΝ ΚΟΣΜΗΜΑ.

Τὰ τέκνα της ἐπιμελὴς
κ' ἐν μητρικῇ φιλοστοργίᾳ
ἀνέτρεφε μετὰ πολλῆς
σπουδῆς ἡ ἔμφρων Κορνηλία.
Κ' ἐκεῖνα ηὔξανον καλῶς,
κοσμοῦντα νοῦν, ψυχήν, καρδίαν,
καὶ ἐξεπλήρουν ἐντελῶς
αὐτῆς ἑκάστην προσδοκίαν.

—

Καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὴν γυνὴ
καλὴ τῆς Κορνηλίας φίλη,
ἥτις, ματαία καὶ κενή,
περὶ καλλωπισμοῦ ὡμίλει.
Κ' ἐπῆνει, ὡς τι ζηλωτόν,
τὸ εἶδος τῶν αὐτῆς ψελλίων,

τὸ πλῆθος τῶν μαργαριτῶν,
τὸ σπάνιον τῶν δακτυλίων.

—

Ὡς δ' εἶπεν ἡ γυνή· «Πολλοὺς
καὶ σὺ βεβαίως, Κορνηλία,
θὰ ἔχῃς στολισμοὺς καλούς,
ἀδάμαντας, χρυσᾶ παντοῖα»,
δεικνύουσα περιχαρῶς
τὰ φίλτατά της, ἀπεκρίθη·
«Ἰδοὺ ἐμοῦ ὁ θησαυρός,
ἰδοὺ οἱ τιμαλφεῖς μου λίθοι!»

Α. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

---

77. «ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΙΣΤΟΣ».

Ἐπὶ πραγμάτων οὐδὲν τέλος λαμβανόντων.

Ἡ Πηνελόπη ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ἰκαρίου καὶ τῆς Περιβοίας καὶ σύζυγος τοῦ συνετοῦ Ὀδυσσέως, βασιλέως τῆς Ἰθάκης. Ἡ Πηνελόπη κατέστη περίφημος ἐπὶ συνέσει καὶ σωφροσύνῃ, τηρήσασα τὴν πρὸς τὸν σύζυγον αὐτῆς πίστιν καὶ ἀγάπην, κατὰ τὴν εἰκοσαετῆ ἀπουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν κατὰ τῆς Τρῳάδος ἐκστρατείαν τῶν Ἑλλήνων, μεθ' ὧν συναπέπλευσεν. Ἡ Πηνελόπη, μένουσα ἐν τῷ οἴκῳ, ἀνέμενε τὴν ἔλευσιν τοῦ συζύγου αὐτῆς. Περιστοιχισθεῖσα δὲ ὑπὸ σμήνους μνηστήρων, εὐωχουμένων καθ' ἑκάστην ἐν τῷ οἴκῳ, παρὰ τὴν θέλησιν αὐτῆς, ἤρξατο

νὰ ὑφαίνῃ ὀθόνην ἐντάφιον, χάριν τοῦ πενθεροῦ αὐτῆς Λαέρτου. Πιεζομένη δὲ ὑπ' αὐτῶν ἵνα ἐκλέξῃ ἕνα ὡς σύζυγον, ἔλεγεν ὅτι θὰ πράξῃ τοῦτο, ἀφ' οὗ ἀποπερατώσῃ τὸ ὑφαινόμενον ὕφασμα. Ἀλλὰ τὸ κατὰ τὴν ἡμέραν ὑφαινόμενον διύφαινε τὴν νύκτα, τῇ βοηθείᾳ πιστῆς ὑπηρέτιδος. Οὕτω δὲ τὸ ὕφασμα δὲν ἐπερατοῦτο.

---

78. «ΑΜΑΛΘΕΙΑΣ ΚΕΡΑΣ.»

Λέγεται ἐπὶ ἀρθονίας ἀγαθῶν. Ἡ Ῥέα, τεκοῦσα τὸν Δία καὶ φοβουμένη μὴ καὶ οὗτος καταποθῇ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κρόνου, (διότι ὁ Κρόνος, φοβούμενος χρησμόν τινα, κατέτρωγε πάντα αὐτοῦ τὰ τέκνα, ἅμα γεννώμενα), παρέδωκεν αὐτὸν κρύφα τοῦ Κρόνου τῇ Ἀλμαθείᾳ. Αὕτη ἦτο θυγάτηρ τοῦ Αἱμονίου, παραλαβοῦσα δὲ τὸ τέκνον διέθρεψε διὰ τοῦ γάλακτος κοινῆς αἰγός. Ὅτε ὁ Ζεὺς ἀνδρωθεὶς ἐξεθρόνισε τὸν πατέρα αὐτοῦ Κρόνον, τὴν μὲν θρέψασαν αὐτὸν αἶγα κατεστείρωσεν, ἀφελὼν δὲ τὸ ἕτερον τῶν κεράτων αὐτῆς καὶ δοὺς αὐτῷ τὴν ἰδιότητα νὰ χορηγῇ εἰς τὸν ἔχοντα αὐτὸ πᾶν ὅ τι ἐπεθύμει, ἐδωρήσατο τῇ Ἀμαλθείᾳ.

---

79. ΙΒΥΚΟΣ Ο ΠΟΙΗΤΗΣ.

Ὅτε ὁ διάσημος ποιητὴς Ἴβυκος, ἐκ Ρηγίου τῆς κάτω Ἰταλίας, μετέβαινεν εἰς δημοσίαν πανήγυριν τῆς Ἑλλάδος, τελουμένην ἐν Κορίνθῳ, λῃσταὶ ἐλήστευσαν αὐτὸν καθ' ὁδόν. Φονευόμενος δὲ καὶ οὐδένα ἔχων νὰ ἐπικαλεσθῇ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ, ἰδὼν γεράνους διερχομένους ἄνωθεν, ἐφώνησε· «Ὑμεῖς τοὐλάχιστον, ὦ γέρανοι, γένεσθε μάρτυρες τοῦ ἀδίκου φόνου μου.» Ἡ Κόρινθος προσεπάθησε νὰ ἀνακαλύψῃ τοὺς φονεῖς τοῦ πολυκλαύστου ποιητοῦ, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη. Ὅτε λοιπὸν σύμπας ὁ συναθροισθεὶς ἐκ διαφόρων μερῶν λαὸς ἐκάθητο ἐν τῷ θεάτρῳ, γέρανοι πολλοὶ διήρχοντο. Οἱ φονεῖς τοῦ Ἰβύκου, ἰδόντες τοὺς γεράνους, ἐψιθύρισαν πρὸς ἀλλήλους· «Ἰδοὺ οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰβύκου.» Τοὺς λόγους τούτους ἀκούσας τις τῶν παρακαθημένων, ἀνήγγειλε πρὸς τοὺς ἄρχοντας. Οἱ φονεῖς συλληφθέντες καὶ ἀνακριθέντες, ὡμολόγησαν τὸν φόνον καὶ ἁρμοδίως ἐτιμωρήθησαν.

---

80. ΦΩΣ ΧΑΡΙΝ ΤΩΝ ΣΚΑΙΩΝ.

Κατὰ σκοτεινήν τινα νύκτα τυφλός τις περιεπάτει εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Λονδίνου, κρατῶν ἀνημμένον λύχνον καὶ στάμνον ἐπ' ὤμου. «Φίλε, προσεφώνησέ τις τὸν τυφλόν, εἰς τί χρησιμεύει σοι τὸ φῶς τοῦτο; Ἤ τε ἡμέρα καὶ ἡ νὺξ δέν σοι εἶνε ἓν καὶ τὸ αὐτό;» «Ναί, ἀπεκρίνατο

μειδιῶν ὁ τυφλός· ἀλλὰ τὸ φῶς τοῦτο δὲν φέρω χάριν ἐμαυτοῦ, ἀλλὰ χάριν τῶν σκαιῶν, ὡς σύ, ἵνα προσέχωσι μὴ προσκρούσωσιν εἰς ἐμὲ καὶ θραύσωσι τὴν λάγηνόν μου.»

---

81. Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

Ἐν τῶν ἰσχυροτάτων μέσων, δι' ὧν ἐξημεροῦται ἡ καρδία καὶ καθίσταται ἐπιδεκτικὴ παντὸς ὑψηλοῦ αἰσθήματος, εἶνε καὶ ἡ μουσική, διεγείρουσα ἅμα καὶ καταπραΰνουσα τὰ πάθη. Βεβυθισμένους ὄντας εἰς σκέψεις καὶ μελαγχολίαν, ἡ γλυκεῖα φωνὴ τῆς μουσικῆς διασκεδάζει ἡμᾶς, ἐκδιώκει τὰς μερίμνας καὶ οὕτως ἐλευθεροῖ τὸ πνεῦμα ἡμῶν.

Ἡ μουσικὴ δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ εὐγενεστάτας σκέψεις τῷ ἀνθρώπῳ, νὰ παρορμήσῃ αὐτὸν εἰς τολμηροτάτην πρᾶξιν, νὰ κατευνάσῃ τὴν τεταραγμένην ψυχὴν καὶ ν' ἀποσκορακίσῃ πᾶσαν κακὴν ροπήν.

Ἡ μουσικὴ συγκινεῖ οὐχὶ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῷα, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον, ἀναλόγως τῆς διαπλάσεως τοῦ νευρικοῦ αὐτῶν συστήματος. Ὁ υἱὸς τῆς Μούσης Καλλιόπης Ὀρφεύς, λαβών, κατὰ τὴν μυθολογίαν, παρὰ τοῦ μουσηγέτου Ἀπόλλωνος τὴν λύραν, ἔπαιζε τόσον θελκτικῶς, ὥστε καὶ τοὺς ἀγριωτάτους ἀνθρώπους ἐξημέρου, καὶ τὰ ἄγρια θηρία συνεκίνει, καὶ τὰ δένδρα δὲ καὶ τοὺς λίθους. «Ὀρφεὺς ᾄδων ἐκίνει λίθους τε καὶ δένδρα.»

Ὁ Ὀρφεὺς συνεζεύχθη τὴν Εὐρυδίκην, ἥτις, δηχθεῖσα ὑπὸ ὄφεως, ἀπέθανε νεαρά. Ἀλλ' ἀγαπῶν αὐτὴν περιπαθῶς, κατῆλθε καὶ εἰς ᾅδην, ἔνθα κρούων τὴν λύραν, ἀπέσπασε τὰ δάκρυα καὶ αὐτῶν τῶν Ἐριννύων, ἔπεισε δὲ τὴν σύζυγον τοῦ Πλούτωνος, θεοῦ τοῦ Ἅδου, τὴν Περσεφόνην, νὰ μεσιτεύσῃ παρὰ τῷ συζύγῳ αὐτῆς, ἵνα ἀποδοθῇ αὐτῷ ἡ περιλημένη σύζυγος. Ἡ μεσιτεία ἰσχύει καὶ ὁ Ὀρφεὺς ἐπιτυγχάνει τοῦ ποθουμένου, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ μὴ στραφῇ νὰ ἴδῃ ὄπισθεν αὐτοῦ τὴν ἀκολουθοῦσαν αὐτῷ Εὐρυδίκην, μέχρι οὗ θὰ ἐξήρχετο τοῦ σπηλαίου. Ἀλλ' ὁ ἀθάνατος ἀοιδός, ἀνυπομονῶν, στρέφει περὶ τὸ μέσον τοῦ σπηλαίου ἵνα ἴδῃ τὴν πολυφίλητον Εὐρυδίκην, ἥτις πάραυτα ἐπιστρέφει εἰς τὸν Ἅδην.

---

82. Ο ΟΡΦΕΥΣ.

. . . . . ἐθρήνει,
φέρων λύραν εἰς τὴν χεῖρα,
καὶ τὰ πάντα συνεκίνει
ἡ περιπαθής του λύρα.

Ὄρη βράχους διαβαίνει,
τὰς θαλάσσας διασχίζει,
ὡς σκιὰ πλὴν ἑπομένη
ἡ ὀδύνη τὸν μαστίζει.

Εἰς τὴν ἄκραν τοῦ Ταινάρου,
ἐπὶ βράχων ἀποτόμων,
ἦν ἡ θύρα τοῦ Ταρτάρου·
πλησιάζ' ἐκεῖ μὲ τρόμον.

Τοῦ Κερβέρου ἡ ἀγρία
ὑλακὴ τὴν ἀναγγέλλει,
καὶ κοράκων ἀπαισία
περιίπταται ἀγέλη.

Ὁ Ὀρφεὺς ἐκεῖ πλανᾶται
ποθητῆς σκιᾶς πλησίον,
καὶ τοὺς φθόγγους ἀκροᾶται
τῶν θεῶν τῶν ὑπογείων.

Καὶ τὴν λύραν του στολίζει
ὄχι κλάδος δάφνης πλέον·
ἡ κυπάρισσος μαυρίζει,
σύμβολον τοῦ τάφου κλαῖον.

Ἵσταται παρὰ τὸ χαῖνον
στόμιον τοῦ Ἅδου· σκότος·
πνεῦμα φόβου διαβαῖνον
τὸν ταράττει ἀλλοκότως.

Φεῦ! Ἐκεῖ λοιπὸν πλανᾶται
ἡ σκιά, ἡ Εὐρυδίκη;
Ἔρημος δὲν ἀγαπᾶται·
εἰς τὸν Πλούτωνα ἀνήκει.

Κύπτει τρέμων καὶ διστάζων·
ἤκουσε κραυγὴν ὀδύνης.
Τί ὁ ἔλεος κραυγάζων;
Μὴ εἶν' ἡ φωνὴ ἐκείνης;

«—Ἔρχομαι, ψυχὴ φιλτάτη,
εἰς τὸν Ἅδην καταβαίνω·
εἰς τὰ σκοτεινά του κράτη
καὶ πλησίον σου θὰ μένω.»

Ἀχανὲς καὶ ἐρημία
περιβάλλουν τὸν Ὀρφέα,
καὶ ἀκούεται τραχεῖα
τοῦ Κερβέρου ἡ κραυγή,
ἀντηχοῦσα φρικαλέα
ἐν τῇ φοβερᾷ σιγῇ.

Βαίνει μόλις ἀναπνέων
καὶ μὲ τρίχας ὠρθωμένας·
οὐδαμοῦ φῶς βλέπει πλέον.
Προχωρεῖ ψηλαφητεὶ
καὶ ὁ πούς αὐτοῦ πατεῖ
εἰς σκιὰς διερχομένας.

«Δότε μοι τὴν Εὐρυδίκην·
Περσεφόνη, Περσεφόνη,
μὴ προφέρῃς καταδίκην·
τὴν ἠγάπησα πολύ,

κ' ἡ ψυχή μου τὴν καλεῖ.
Ἐκουράσθη πλέον μόνη.

«Ἄνασσα, γνωρίζεις ποία
θυελλώδης ἐρημία
τὴν καρδίαν περιβάλλει
ὅταν φύγῃ ἡ χαρά;
Ὅταν ὄνειρα φαιδρὰ
πέσουν κατὰ γῆς, αἰθάλη!

«Κάτοπτρον τῆς εὐτυχίας
ἦτο δι' ἐμὲ ἐκείνη,
παλμὸς ἦτο τῆς καρδίας
ἥτις ἔζη δι' αὐτῆς...

«Τάχυνον λοιπὸν τὸ βῆμα,
θέλω νὰ σ' ἰδῶ φιλτάτη.
Τόσον χρόνον εἰς τὸ μνῆμα...
σ' ἐπεθύμησα. «— Ἐδῶ
ὅρκος φοβερὸς φυλάττει·
μ' ὥρκισαν νὰ μὴ σ' ἰδῶ.

«Τίποτε δὲν ἐνθυμοῦμαι
ὕδωρ ἔπιον τῆς λήθης.»
«— Ἤδη ἀναγνώρισέ με,
ὁ Ὀρφεύς σου εἶμ' ἐγώ...»

«Εὐρυδίκη» μάτην κράζει.
Φεῦ! Διὰ παντὸς ἐχάθη.

Ἡ ἠχὼ ἀνακαγχάζει
καὶ ὁ κύων ὑλακτεῖ,
πέραν εἰς τὰ μαῦρα βάθη,
ὡς ἀπάντησις φρικτή.

Μόνος πάλιν ἀναβαίνει
εἰς τὸ Ταίναρον καὶ μόνος
εἰς τὸν κόσμον πλέον μένει.

Ἦτο ἔρημος ἡ γῆ,
ἡ ἑσπέρα ἐν σιγῇ,
χωρὶς ἄνοιξιν ὁ χρόνος.

Ἐπλανᾶτο
μὲ τὴν λύραν αὐτοῦ κλαίων,
καὶ τὸν θάνατον ἠρᾶτο
καὶ τὸ σκότος τῆς νυκτός,
καὶ ἐπόθει τώρα πλέον
ὕδωρ λήθης καὶ αὐτός.

Δ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

---

83. ΕΥΣΕΒΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΑΥΔΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΑΥΤΗΣ.

Ὅτε ὁ πατὴρ τῆς ἑστιάδος Κλαυδίας ἑώρταζεν, ἐν ἐν μέσῳ ἀπείρου λαοῦ, τὸν θρίαμβον αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἐπορεύετο ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει εἰς τὸ Κα-

πιτώλιον, ἄνθρωπός τις ἐκ τῶν τῆς ἐξουσίας, ἴδιον μῖσος ἔχων κατὰ τοῦ θριαμβεύοντος, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἤρξατο παίων καὶ ἀπογυμνῶν αὐτόν, διότι ὄπισθεν περιέπεσεν εἰς σφάλμα τι. Τοῦτο ἰδοῦσα ἡ Κλαυδία, ἐλησμόνησεν ὅτι ἦτο γυνὴ καὶ δὴ ἱέρεια τῆς Ἑστίας, φέρουσα μάλιστα τὴν πρὸς τοῦτο στολήν, διέσχισε τὸ μέγα πλῆθος, ὥρμησε πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, μετὰ τόλμης μεγίστης ἀπήλλαξεν αὐτὸν τοῦ βιαιοτάτου ἐκείνου ἀνδρός, καὶ διήνοιξε τῷ πατρὶ τὴν εἰς τὸ Καπιτώλιον ἄγουσαν. Ὁ θρίαμβος οὗτος ἐδοξάσθη ὑπὸ τῶν συγγραφέων ὡς πολλῷ μείζων τοῦ θριάμβου τοῦ πατρός, καὶ ἀληθῶς ἦτο μεγαλείτερος.

---

84. Η ΕΣΠΕΡΑ.

Ὢ γλυκυτάτη ὥρα τοῦ ἡμερονυκτίου, ἥσυχος ἑσπέρα! Ὢ γλυκεῖα ὥρα ἀναπαύσεως, ὁπόσας ἡδονὰς παρέχεις ἡμῖν καὶ σύ;

Πόσον εἶνε ἡδὺ τὸ ἀναπαύεσθαι μετ' ὠφέλιμον ἐργασίαν! Διὰ ποίων θελγήτρων περιεκόσμησεν ἡ χεὶρ τοῦ Δημιουργοῦ τὴν ἑσπέραν! Δὲν εἶνε ἐκ τῶν λαμπροτέρων, τῇ ἀληθείᾳ, φαινομένων ἡ τερπνὴ θερινὴ ἑσπέρα; Τίς δὲν ἐθαύμασε μετ' ἐκστάσεως τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα δύοντος ἡλίου, ὅταν ὁ φαεινὸς αὐτοῦ δίσκος ἐξαφανίζηται κατὰ μικρὸν ὄπισθεν τῶν ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος ὀρέων, ἢ βυθίζηται εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης, ἵνα ἐν ἄλλαις χώραις ἀναφανῇ, χαράν, ζωὴν καὶ φῶς ἐκεῖσε μεταδιδούς;

Ὁ οὐρανὸς διὰ ποικίλων χρωμάτων χρωματίζεται. Οἱ πέριξ λόφοι καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν δασῶν, ὑπὸ τῶν τελευταίων ἀκτίνων τοῦ ἀποχωροῦντος ἡλίου καταλαμπόμενα, παρίστανται ὡς φλόγες, ἀναβαίνουσαι ἀπὸ τῶν βωμῶν, ὑπὸ τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν ἀνθρώπων ἱδρυθέντων. Περὶ τὸ βουλυτὸν ὁ γεωργὸς ᾄδει, ὑποστρέφει εἰς τὰ ἴδια ἐκ τῶν ἀγρῶν, εὐτυχῆ ἑαυτὸν νομίζων ἐπὶ τῇ ἀποπερατώσει τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Τὰ ποίμνια ἐγκαταλείπουσι τὴν βοσκὴν αὐτῶν, ὁδηγούμενα πρὸς τὰς ἐπαύλεις καὶ τὰς μάνδρας. Ὁ ἐν ταῖς κοιλάσι θροῦς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καταπαύεται, κατὰ μικρὸν δὲ τοῦ σκότους καλύπτοντος τὰς πόλεις καὶ τὰ ἄλση καὶ τὰς καλύβας, σιγῶσι τὰ ᾠδικὰ πτηνὰ καὶ πᾶσα ἄλλη πνοή. Τὰ πάντα ἐντελῶς ἠρεμοῦσι, τὰ πάντα ἀναπαύονται.

Ἀλλὰ καὶ τοῦ χειμῶνος αἱ ἑσπεριναὶ ὧραι, καίτοι στερούμεναι τῆς θερινῆς μεγαλοπρεπείας τῆς φύσεως, οὐχ ἧττον παρέχουσιν ἡμῖν ἐξαίρετα θέλγητρα. Αἱ ὧραι αὗται καλοῦσιν εἰς οἰκογενειακοὺς ὁμίλους τοὺς φίλους καὶ τοὺς συγγενεῖς. Κατὰ τὴν μακρὰν τοῦ χειμῶνος ἑσπέραν συνέρχονται ἑνωρίς, ἐντὸς καλῶς τεθερμασμένων καὶ πεφωτισμένων δωματίων, τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας περὶ τὴν ἑστίαν, πρὸς εὐάρεστον ἀναστροφήν, ἢ ἀθῷα παίγνια. Γέλωτες φαιδροὶ ἔσωθεν, κατήφεια καὶ μελαγχολία τοῦ οὐρανοῦ ἔξωθεν· ᾄσματα, εὐθυμίαι καὶ χαρὰ ἔσωθεν, μυκηθμοὶ καὶ ἀγριότης τοῦ βορρᾶ ἔξωθεν. Φῶς ἱλαρὸν ἔσωθεν, σκότος βαθὺ ἔξωθεν· χοροὶ ἔσωθεν, ὄμβρος ῥαγδαῖος

καὶ νιφάδες χιόνος ἔξωθεν. Τοιαύτη ἡ χειμερινὴ ἑσπέρα! Μετ' ὀλίγον ὅμως πάντα θὰ κοπάσωσι, τὸ πᾶν θὰ κοιμηθῇ. Εἰργάσθημεν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐκινήθημεν. Ἤδη ἂς προσευχηθῶμεν πρὸ τῆς κατακλίσεως ἡμῶν. Ἂς εὐχαριστήσωμεν τῷ Παναγάθῳ Θεῷ, διαφυλάξαντι ἡμᾶς ὑγιεῖς· ἀκούσωμεν τὴν θείαν καὶ πατρικὴν αὐτοῦ φωνήν, δι' ἧς καλεῖ ἡμᾶς λέγων· «Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ οἱ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς».

---

85. ΤΟ ΣΤΕΡΕΩΜΑ.

Εὐφραίνου, ὦ ψυχή μου, τῆς φύσεως τὰ κάλλη.
Ἡ γῆ θαυμάτων πλήρης ἐνώπιόν σου θάλλει·
κι' ἂν τῆς νυκτὸς ὁ πέπλος ἐπὶ μικρὸν τὰ κρύψῃ,
πληθὺς θαυμάτων νέων γεννᾶται εἰς τὰ ὕψη.

—

Γλυκεῖα νηνεμία, νυκτερινὴ γαλήνη!
Στιλπνή, ἀκτινοβόλος, μηνοειδὴς σελήνη
λάμπει ἐπὶ αἰθέρος εἰς ὀρόσον λελουμένον,
ὡς κόσμημ' ἀδαμάντων εἰς μέτωπον παρθένον.

—

Ἡ πόλις ὅλη κεῖται ὡς ἄνθρωπος ὑπνώττων·
κανένα δὲν ἀκούεις εἰς τὸν ἀέρα κρότον.
Ὡς πλὰξ χρυσοῦ ἀπέρθου τὸ πέλαγος μαρμαῖρον,
ἀντανακλᾷ τὴν λάμψιν ἑκάστου τῶν ἀστέρων.

—

Γλαυκόν, γλυκύ, γελόεν τοῦ οὐρανοῦ τὸ χρῶμα.
Νέφος οὐδὲν σκιάζει τὸ καθαρόν του δῶμα,
καὶ διὰ τῆς μεγάλης ἐνάστρου ὀροφῆς του
ἡ δόξα διαλάμπει καὶ χάρις τοῦ Ὑψίστου!

—

Ὁ μέγας γαλαξίας, ὡσὰν πλατεῖα ζώνη,
ἐκ πέρατος εἰς πέρας τοὺς οὐρανοὺς κυκλόνει·
σπόρος πυκνὸς καὶ ἄστρων φυταλιὰ μεγάλη,
ἐξ ἧς ὁ Πλάστης κόσμους διηνεκῶς ἐκβάλλει.

—

Μακρὰν τῶν ἄλλων ἄστρων, δειλαὶ ὡς πελειάδες,
ὁδεύουν κατὰ μόνας αἱ ἄσπιλοι Πλειάδες·
ἀχώριστοι παρθένοι, μὲ συστολὴν μεγάλην
ὁμοῦ συνανατέλλουν καὶ δύουν ὁμοῦ πάλιν.

—

Ὁ εὔζωνος Ὡρίων νυκτιπολεῖ κατόπιν,
ἀργυροήλου ξίφους χρυσῆν βαστάζων κώπην·
ἄγρυπνος στρατιώτης καὶ φύλαξ πιστὸς μένων
ἔνθα ὁ Ἀρχηγός του τὸν ἔχει τεταγμένον.

—

Ἐδῶ σμαράγδου δίκην ἓν ἄστρον πρασινίζει,
ἐκεῖ ἐρυθρὸν ἄλλο ὡς ἄνθραξ σελαγίζει,
καὶ ὅλα ὁμοῦ λάμπουν, ἀτάκτως ἐσπαρμένα,
ποὺ μὲν πυκνὰ ὡς ἄμμος, ποὺ δὲ ἠραιωμένα.

—

Ὦ οὐρανέ, ὦ κάλλος αἰώνιον, ἀρχαῖον,
ἀείποτε νεάζον, ἀείποτε ἀκμαῖον!

Ὁ τύπος τῶν δακτύλων τοῦ Πλάστου εἰς σὲ μόνον
ἀνέπαφος τηρεῖται δι' ὅλων τῶν αἰώνων.

—

Ποτὲ τὸ κρύσταλλόν σου, τὸ διαυγὲς ἐκεῖνο,
μ' ἀναπνοὴν ὁ σκώληξ ἐγὼ δὲν θὰ μολύνω·
οὐδὲ κἀνεὶς μονάρχης, ὅστις τὴν γῆν ἐκπλήσσει,
δὲν θέλει ἓν σου ἄστρον μικρὸν μετατοπίσει.

Ι. ΚΑΡΑΣΟΥΤΣΑΣ.

---

86. Η ΧΙΩΝ.

Ἐπίχαρις εἶνε ἡ πρωΐα τοῦ ἔαρος ἢ τοῦ θέρους· ποικίλη ἡ λαμπρότης τῶν ἀναριθμήτων ἀνθέων· τὸ πᾶν καταθέλγει τὸν ἡμέτερον ὀφθαλμόν. Ἀλλ' οὐχ ἧττον τέρπει τὸν ὀφθαλμὸν ἡμῶν καὶ ἡ σεμνὴ μεγαλοπρεπὴς χειμερία ἡμέρα. Ὅτε τὰ πάντα, ἕνεκα τοῦ ψύχους, ῥιγῶσιν· ὅτε ποταμοὶ πήγνυνται, κρύσταλλοι, ὡς λάμποντες ἀδάμαντες, κρέμανται ἀπὸ τῶν κλάδων τῶν δένδρων· ὄρη, βουνοί, λόφοι, κοιλάδες καὶ πεδιάδες στίλβουσιν, ὑπὸ τὸ πάλλευκον κάλυμμα τῆς χιόνος, ἐφ' ἧς ὁ ἥλιος παντοῖα ἐνοπτρίζει χρώματα, τότε ἐξεγειρόμενοι τῆς κλίνης καὶ βλέποντες τὴν ἐστρωμένην λευκὴν ὀθόνην τῆς γῆς, νομίζομεν ὅτι αἴφνης διὰ μαγικῆς ῥάβδου μετηνέχθημεν εἰς ξένον τόπον.

Ἡ γενικὴ σιωπή, ἡ ἐπικρατοῦσα ἐπὶ τῶν χιονοσκεπῶν πεδίων· ἡ λάμψις τῶν χρωμάτων, ἡ ὡς κάτοπτρον ἐκ-

λάμπουσα ἐπιφάνεια τοῦ πάγου ἐπὶ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν, εἶνε ἀξία πολλοῦ θαυμασμοῦ καὶ μαρτυρεῖ τὴν δημιουργὸν δύναμιν τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ.

Ἑκάστη νιφὰς χιόνος, ἀπὸ τοῦ νέφους καταπίπτουσα, εἶνε ὄντως θαῦμα καὶ κηρύσσει τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ὑψίστου. «Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός», λέγει ὁ προφήτης Δαβίδ. Πῶς σχηματίζονται ἐν ταῖς ἀπείροις τοῦ οὐρανοῦ ἐκτάσεσιν οἱ ὄγκοι ἁπαλῶς πεπηγότος ὕδατος; Τίς κρατεῖ τὰ βάρη ταῦτα, ὑφ' ἃ συντρίβονται κλάδοι δένδρων καὶ συμπιέζονται καλύβαι, καὶ ἄτινα, ἑκατοντάδας λιτρῶν ζυγίζοντα, αἰωροῦνται ἐν τῷ αἰθέρι ἐλαφρά, ὡς τὸ πτερόν, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀόρατα; Τίς ὑποβαστάζει αὐτά, ἵνα μὴ καταπέσωσι πρὸ τοῦ ὡρισμένου χρόνου, καὶ διαιρεῖ εἰς ἀπείρως μικρὰ καὶ ἁπαλὰ τεμάχια οὕτως, ὥστε κατὰ τὴν πτῶσιν αὐτῶν οὐδὲ τὴν λεπτοτάτην βοτάνην νὰ βλάπτωσι; Καὶ γινώσκομεν μὲν ἐκ τῆς φυσικῆς ὅτι οἱ ἀτμοί, ὑψούμενοι ὑπεράνω ἡμῶν, συμπυκνοῦνται εἰς νέφη, καὶ ὑπὸ τοῦ ψύχους καταπηγνύμενοι καὶ βαρύτητα κτώμενοι, καταπίπτουσι κατ' ἀνάγκην. Ἀλλὰ τίς μετ' ἀκατανοήτου ταχύτητος συναγείρει ἐξαπίνης, πλήρους οὔσης αἰθρίας, ἀτμοὺς καὶ σχηματίζει νέφη; Τίνι τρόπῳ τελεῖται ἡ πῆξις; Τί εἶνε τὸ ψῦχος; Πῶς δέ, χειμῶνος ἀκμάζοντος, ὁτὲ μὲν τὸ ψῦχος παράγει φαινόμενά τινα, ὁτὲ δὲ οὐχί;

Ἀκριβέστερον ἐρευνῶντες τὴν καταπίπτουσαν χιόνα, παρατηροῦμεν ὅτι ἑκάστη αὐτῆς νιφὰς συνίσταται ἐκ πολλῶν σμικρῶν καὶ λίαν ἁπαλῶν γλωχίνων πάγου, ὡς ἐπὶ

τὸ πλεῖστον ἐν θαυμαστῇ κανονικότητι συνηρμοσμένων. Αἱ νιφάδες ἀποτελοῦσι συνήθως ἀστερίσκους ἑξαγώνους καὶ λεπτῶς τετρημένους, ὧν οἱ σχεδὸν διαφανεῖς κρύσταλλοι εἶνε λεπτότατοι. Ἡ χιὼν εἶνε πολὺ ἐλαφροτέρα τοῦ πάγου· ὁ πάγος ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος. Ὁ πάγος ἔχει ὄγκον μεγαλείτερον τοῦ ὕδατος ἐξ οὗ συνεπάγη, ἐν ᾧ ἡ νεωστὶ καταπεσοῦσα χιὼν κατέχει χῶρον δεκάκις καὶ δωδεκάκις μεγαλείτερον, ἢ ὅσον κατέχει τὸ ἐκ τῆς ἀναλύσεως αὐτῆς προερχόμενον ὕδωρ. Ἡ σοφία λοιπὸν τοῦ Δημιουργοῦ ἔδωκε τῇ χιόνι τὴν σκληρότητα τοῦ πάγου, μετὰ τῆς ἀπαλότητος τοῦ ὕδατος καὶ τῆς ἐλαφρότητος τοῦ ἀτμοῦ, ὅπως τὰ ἀπειράριθμα τοῦ πάγου μόρια, πίπτοντα ἐπὶ τῆς γῆς, μὴ βλάπτωσι τὰ φυτὰ καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς. Ἡ χιὼν κέκτηται τὴν ἰδιότητα ν' ἀνταναλῷ ἰσχυρῶς τὸ φῶς καὶ οὕτω πολλαπλασιάζει αὐτό. Πεῖραν τούτου λαμβάνομεν, ἐὰν πορευθῶμεν ὁδὸν μακρὰν ἐπὶ χιονοσκεπῶν πεδιάδων, ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτιζομένων. Ἡ ἀνταύγεια εἶνε τοσαύτη καὶ τοσοῦτον ἐντείνει τὴν ὄψιν ἡμῶν, ὥστε δύναται οὐ μόνον φλεγμονὴν τῶν ὀφθαλμῶν εὐκόλως νὰ προξενήσῃ, ἀλλὰ καὶ παντελῆ αὐτῶν πήρωσιν νὰ ἐπενέγκῃ.

Καὶ ἡ θερμότης δέ, φίλα κοράσια, τῆς χιόνος εἶνε οὐχ ἧττον ἀξία προσοχῆς. Καίτοι ἐκ πάγου συνισταμένη ἡ χιών, θερμαίνει ὅμως πᾶν ὅ τι καλύπτει· θερμαίνουσα προφυλάττει ἀπὸ τοῦ παγετοῦ τὴν γῆν, τοὺς σπόρους τῶν φυτῶν, τὰ σπέρματα τῶν ζῴων καὶ τὰ ἀπονεναρκωμένα ἔντομα. Χειμὼν δριμὺς ἄνευ χιόνος θὰ ἦτο εἰς πᾶσαν τὴν γηίνην φύσιν πολλῷ μᾶλλον ὀλέθριος, ἢ θέρος καυστικὸν μετ' ἀνομβρίας. Ἡ ὑπερβολικὴ θερμότης, καταστρέφουσα τὴν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς φυτείαν, θὰ ἦτο ἧττον καταστρεπτικὴ ἢ τὸ ψῦχος, τὸ διαφθεῖρον καὶ αὐτὰς τὰς ρίζας καὶ αὐτὰ τὰ σπέρματα τῶν φυτῶν. Ἡ χιὼν ἄρα εἶνε χρήσιμος τῇ φυτείᾳ, ὅσον οὐδὲ ἡ ἐν ὥρᾳ θέρους βροχή. Διαπερῶσα τὰ στερρότερα μόρια τῆς γῆς, ποτίζει αὐτὰ καὶ διαλύει τελεσφορώτερον, ἢ τὸ κοινὸν ὕδωρ τῶν ποταμῶν καὶ φρεάτων. Ἡ χιὼν πιαίνει τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς λειμῶνας τοῦ γεωργοῦ. Ἡ χιὼν διὰ τοῦ κάλλους αὐτῆς καταθέλγει, διὰ τοῦ φωτὸς φωτίζει, διὰ τῆς περιβολῆς αὐτῆς θερμαίνει. Ἐμφανιζομένης τῆς χιόνος ἀγάλλεται ὁ ὁδοιπόρος καὶ ὁ γεωργός, ὁ σκώληξ καὶ τὸ φυτόν, ὁ σοφὸς καὶ τὸ ἄπειρον παιδίον. Μεθ' ὅσης χαρᾶς ὑποδεχόμεθα τὰ πρῶτα ἄνθη τοῦ ἔαρος καὶ τοὺς πρώτους καρποὺς τοῦ φθινοπώρου, μετὰ τοσαύτης ἀγαλλιάσεως χαιρετίζομεν τὰς ἀργυροφανεῖς νιφάδας, τὰς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ μεγαλοπρεπῶς πιπτούσας.

---

87. Ο ΕΝ ΤΑΙΣ ΧΙΟΣΙΝ ΑΠΟΠΛΑΝΗΘΕΙΣ.

Ὁπόταν λάβρως ὁ βορρᾶς καὶ λυσσωδῶς συρίζῃ
καὶ τὰς χιόνας ἄνωθεν ἀνὰ σωροὺς κομίζῃ,
κατὰ χειμῶνα παγερόν·

ὁπόταν τὸ φορτίον των ὁτὲ εἰς ὕψη αἴρῃ,
ὁτὲ δὲ ἐν τῇ ὁίνῃ του τῇδε κἀκεῖσε φέρῃ
μέσῳ ἀέρων ζοφερῶν,

ὦ! σκέφθητε τὸν χωρικὸν τὸν δυστυ, ῆ ἐκεῖνον,
ὅστις παλαίων τολμηρῶς κατὰ πολλῶν κινδύνων,
ψυχρὸς καὶ τρέμων καὶ ῥιγῶν,
τὴν προσφιλῆ καλύβην του ζητεῖ νὰ ἐπανίδῃ,
ἐν ταῖς χιόσι τῶν βουνῶν, κ' ἐν ταύτῃ τῇ ἐλπίδι
κινεῖ τὸ βῆμά του γοργόν.

Ἐνώπιόν του καθορᾷ πληθὺν βουνῶν καὶ λόφων
ἀγνώστων τέως εἰς αὐτόν, ἁπλούμενον δὲ ζόφον
ἐν φρίκῃ βλέπει πανταχῇ,
ἡ δὲ κοιλάς, μανιωδῶς συστρεφομένη, θέαν
τῷ παριστάνει ἄμορφον, ἀγρίαν, φρικαλέαν,
τὸν κυριεύει ταραχή...

Εἰς ποῖα μέρη, ἀγνοῶν, πλανᾶται· βλέπει μόνον
σωρευομένους ὁλονὲν πυκνοὺς σωροὺς χιόνων,
δὲν βλέπει πλεον στενωπόν.
Οὔτε τὸ δάσος του ὁρᾷ, οὔθ' ἕνα τῶν ἑταίρων,
ἀγρίαν βλέπει ἔρημον παντοῦ τὸ βλέμμα φέρων,
καὶ θέαμα ἀγριωπόν...

Ἀπὸ κοιλάδων εἰς βουνὰ διηνεκῶς πλανᾶται,
καὶ τὴν φιλτάτην στέγην του ἀναζητῶν προσκτᾶται
οἴμοι! ἑκάστοτε ἰσχύν...

Ἡ φρούδη αὕτη του ἐλπὶς τὰ σπλάγχνα του θερμαίνει,
τὰς ἶνάς του ζωογονεῖ... Ὁ δύστηνος! Προβαίνει
μὲ πόδα πάντοτε ταχύν.

Πλὴν ποία, φεῦ! ἀπόγνωσις τὰ σπλάγχνα του σπα-
[ράττει!...
Ὁποίαν θλῖψιν ἐμποιεῖ τῷ δυστυχ' ἡ ἀπάτη.
ὅτε, πρὸς ὕψωμα δραμών,
ὅπερ ἀντὶ τῆς στέγης του ἐξέλαβεν ὁ τάλας,
κατανοεῖ τὴν πλάνην του, ἀντὶ δὲ στέγης ἄλλας
ἐρήμους βλέπει, ἀθυμῶν!...

Εὑρέθη πάλιν ἄστεγος, μακρὰν παντὸς ἀσύλου
εἰς τὴν μανίαν τοῦ βορρᾶ, μακρὰν συζύγου, φίλου,
οἰκογενείας ποθεινῆς,
ἐν ᾧ ἡ λαῖλαψ, τρομερὸν ἐρευγομένη βρόμον,
τῆς κεφαλῆς του ὕπερθεν, διπλασιοῖ τὸν τρόμον
τῆς θέσεώς του τῆς δεινῆς...

Οὐδόλως πλέον τῆς ξηρᾶς, τὸ ὕδωρ διακρίνων,
κ' ἐν φρίκῃ ἐνθυμούμενος τὸ πλῆθος τῶν κινδύνων,
φεῦ! τί νὰ πραξῃ ἀγνοεῖ...
Ὁ φόβος κόπτει πάραυτα τὸ ἀσθενές του βῆμα,
ἐξασθενοῖ τὰ μέλη του τὸ ψῦχος παραχρῆμα,
καὶ τῷ ἐκλείπει ἡ πνοή...

Καὶ πίπτει τότε πρὸ σωροῦ χιόνων κινουμένων,
καὶ βλέπει προσεγγίζοντα τὸν θάνατον αἰσθμαίνων,
μακρὰν ὁ δείλαιος ψυχῆς...

Ματαίως, φεῦ! ἡ σύζυγος ἐκείνου τὸν προσμένει,
καὶ πῦρ λαμπρὸν ἀνάπτουσα ἑκάστοτε θερμαίνει
ἐνδύματα ἡ ἀτυχής.

Ματαίως τὰ παιδία του, μετὰ στοργῆς ἀπείρου,
τὸν κύριόν των κράζουσιν ἀπὸ τοῦ παραθύρου
μὲ ἀθωότητος κραυγήν...
Ὤ!... Δὲν θὰ ἴδῃ πώποτε, οὔτε τὴν σύζυγόν του,
οὔτε κἀνὲν τῶν τέκνων του, οὔτε τῶν συγγενῶν του,
οὔτε τὴν πάτριόν του γῆν...

Ψῦχος θανάτου πάραυτα τὰ νεῦρά του πηγνύει,
καὶ ἄχρι τῆς καρδίας του εἰσδῦσαν, τῇ κωλύει
τὴν κίνησιν καὶ τὴν ζωήν.
. . . . . .
Καὶ μένει πτῶμα ἄμορφον καὶ πεπηγὸς εὐθέως,
ὁ τάλας! λευκαινόμενον εἰς τοῦ φρικτοῦ βορρέως
καὶ τῆς θυέλλης τὴν πνοήν...

ΘΕΟΔΩΡ. ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ.

---

88. Η ΜΑΤΑΙΟΦΡΟΣΥΝΗ ΤΙΜΩΡΟΥΜΕΝΗ.

Ἡ βασίλισσα τῆς Γαλλίας Μαρία Ἀντωνιέττα παρέστη ποτὲ ἐν θεάτρῳ. Ἔναντι τοῦ θεωρείου τῆς βασιλίσσης ἐκάθισε σύζυγος πλουσίου τινὸς τραπεζίτου, φοροῦσα πολλοὺς πολυτίμους λίθους καὶ δύο λαμπρότατα

ψέλλια. Τόσον δὲ ἦτο ἀνυπόμονος νὰ ἐπισύρῃ πρὸς ἑαυτὴν τὰ βλέμματα τῆς βασιλίσσης, ὥστε ἀδιακόπως ἐστήριζε τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐπὶ τοῦ βελουδίνου προσκεφαλαίου τοῦ θεωρείου, ἵνα γείνωσι καταφανῆ τὰ πολύτιμα κοσμήματα αὐτῆς. Τὸ βλέμμα τῆς βασιλίσσης τυχαίως ἔπεσεν ἐπὶ τῆς χειρὸς τῆς ματαιόφρονος κυρίας, ἥτις τὰ μάλιστα εὐηρεστήθη, κατορθώσασα τέλος τὸ ποθούμενον. Τοῦτο παρατηρήσας εὐφυής τις, ἐκ τῶν τοῦ θεάτρου, φέρων βασιλικοῦ θεράποντος στολήν, εἰσέρχεται εἰς τὸ θεωρεῖον τῆς ἐν λόγῳ κυρίας καὶ παρακαλεῖ αὐτὴν νὰ δώσῃ τὸ ἕτερον τῶν ψελλίων αὐτῆς, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ βασίλισσα διακαῶς ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ αὐτὸ ἐκ τοῦ πλησίον, ὡς λίαν τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐφελκῦσαν. Ἡ γυνὴ τοῦ τραπεζίτου, πάραυτα ἐκβαλοῦσα τὸ κόσμημα, ἐνεχείρισε τῷ αὐτοχειροτονήτῳ ἀγγελιαφόρῳ τῆς βασιλίσσης. Μετ' οὐ πολὺ ἐνόησεν ὅτι ὁ λαβὼν ἦτο ἐπιτήδειος κλέπτης, διότι δὲν ὑπέστρεψεν ἔτι.

Τὸ γεγονὸς ἐγένετο ἀμέσως γνωστὸν τῇ ἀστυνομίᾳ. Τῇ ἐπαύριον ὅμως ὁ εὐφυὴς κλέπτης ἐμφανίζεται πάλιν πρὸς τὴν κυρίαν, ἄλλην ἐνδεδυμένος στολήν, φέρων δὲ ἔγγραφον, δι' οὗ ἠγγέλλετο αὐτῇ, ὅθεν ἀπὸ τῆς ἀστυνομίας, ὅτι τὸ ψέλλιον αὐτῆς εὑρέθη καὶ ὁ κλέπτης κρατεῖται, καὶ ὅτι ἡ ἀστυνομία ζητεῖ καὶ τὸ ἕτερον, ἵνα παραβάλῃ αὐτὸ πρὸς τὸ ἀπολεσθέν, ἢ, ἐὰν θέλῃ, νὰ προσέλθῃ αὐτὴ εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ἀστυνομίας. Ἡ ματαιόφρων κυρία, ἀπαράσκευος οὖσα τὴν ὥραν ἐκείνην, ἐνεχείρισε καὶ τὸ ἕτερον ψέλλιον τῷ νῦν αὐτοχειροτονήτῳ ἀστυνομικῷ

κλητῆρι, καθιστᾶσα αὐτὸν προσεκτικόν, ἵνα μὴ ἀπολεσθῇ. Οὕτως ὁ ἐπιτήδειος κλέπτης, λαβὼν καὶ τὸ ἀδελφὸν ψέλλιον, ἐξῆλθε μετὰ πολλῆς ἀβροφροσύνης τῆς οἰκίας τοῦ τραπεζίτου. Καὶ ἤδη δὲν ἐβράδυνε νὰ μάθῃ ἡ ἀλαζονικὴ κυρία ὅτι καὶ τὸ ἕτερον ψέλλιον ἀπῆλθεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

---

89. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΝ ΤΗ ΓΕΝΝΗΣΕΙ ΑΥΤΟΥ.

Ἐὰν ὑπάρχῃ τι, ἱκανὸν νὰ παράσχῃ ἰδέαν τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας, εἶνε ἡ κατάστασις ἐκείνη, καθ' ἣν εὑρισκόμεθα ἀμέσως μετὰ τὴν γέννησιν ἡμῶν. Ἀνίκανον εἰς-έτι νὰ μεταχειρισθῇ τὰ ὄργανα καὶ τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ τὸ γεννώμενον βρέφος, ἔχει ἀνάγκην πάσης βοηθείας. Κατὰ τὰ πρῶτα αὐτοῦ ἔτη εἶνε ἀδύνατον, ὅσον οὐδὲν τῶν λοιπῶν ζῴων. Ἡ ἀβέβαιος καὶ σφαλλομένη αὐτοῦ ζωὴ φαίνεται ὡσεὶ μέλλουσα νὰ ἐκλίπῃ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Δὲν δύναται νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ κινηθῇ· μόλις ἔχει τὴν ἀναγκαίαν δύναμιν νὰ ζῇ καὶ ν' ἀναγγέλλῃ ἡμῖν τοὺς πόνους, οὓς δοκιμάζει, ὡσεὶ ἡ φύσις ἤθελε ν' ἀγγείλῃ αὐτῷ ὅτι ἐγεννήθη ἵνα πάσχῃ καὶ ὅτι θὰ καταλάβῃ τόπον ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, ἵνα μετέχῃ τῶν στερήσεων καὶ πόνων αὐτοῦ.

---

90. ΑΙ ΣΚΙΑΙ.

Ἑσπέραν τινὰ Κυριακῆς, ἱκανὰ παιδία ἐκάθηντο ἀπέναντι μεγάλου πίνακος λευκοῦ, ἐγέλων δέ, συνωμίλουν κυὶ περιέμενον ἀδημόνως.

— Τί θὰ γείνῃ λοιπόν, τί θὰ ἴδωμεν;

Αἴφνης ἠκούσθη ἡ φωνή, *Προσοχή!* Ὁ λαμπτὴρ διὰ μιᾶς ἐσβέσθη, ἐπῆλθε σκότος καὶ μετ' οὐ πολὺ μόνος ὁ μέγας καὶ λευκὸς ἐκεῖνος πίναξ ἐγένετο φωτεινός.

Ἐν μέσῳ αὐτοῦ ἐφάνη κατ' ἀρχὰς μικρὸν μέλαν ἀνθρώπιον, ἔπειτα δύο, ἔπειτα τρία, ἔπειτα τέσσαρα, πέντε, ἕξ, πάντα μέλανα.

Ἐφαίνοντο καὶ ἐξηφανίζοντο, ἐπάλαιον, ἐχόρευον, ἐπήδων καὶ ἐσκίρτων ὡς δαιμόνια.

Τὰ παιδία θεωροῦντα ἐγέλων καὶ ἐχειροκρότουν, ἡ Ἀνδρονίκη δὲ περισσότερον παντὸς ἄλλου.

Ἀφ' οὗ τέλος τὸ παίγνιον ἐπερατώθη, ἡ Ἀνδρονίκη εἶπε καθ' ἑαυτήν·

— Θέλω νὰ μάθω πῶς τὰ μικρὰ ἀνθρώπια ἐμφανίζονται καὶ κινοῦνται οὕτω ταχέως καὶ εὐχερῶς.

Τρέχει λοιπὸν καὶ εἰσδύει ὄπισθεν τοῦ πίνακος, ἐκεῖ δ' εὑρίσκει τοὺς δύο ἐξαδέλφους αὐτῆς, οἵτινες ἐνέκλειον ἐν μικρῷ κιβωτίῳ μικρὰ ἀνθρώπια ἐκ χάρτωνος.

— Καλοὶ ἐξάδελφοι, εἶπε, πῶς ἐμφανίζονται τὰ μικρὰ μέλανα ἀνθρώπια;

— Εἶνε εὐνόητον, εἶπον ἐκεῖνοι· ὁ πίναξ οὗτος εἶνε ἐκ χάρτου, ὁ δὲ χάρτης οὗτος εἶνε βεβυθισμένος εἰς ἔλαιον.

Ἀνάπτομεν λαμπτῆρα ὄπισθεν καὶ ὁ πίναξ φαίνεται φωτεινότατος· γινώσκεις διὰ τί;

— Ναί, εἶπεν ἡ Ἀνδρονίκη· τὸ φῶς διέρχεται διὰ τοῦ πίνακος, διότι εἶνε διαφανής.

— Ἐὰν ἦτο *διαφανὴς* ὁ πίναξ, θὰ ἔβλεπες πᾶν τὸ ὄπισθεν εὑρισκόμενον, ὡς διὰ μέσου τῆς ὑάλου. Ἀλλ' ὁ πίναξ εἶνε μόνον *διαφεγγής*, θολός, ὡς ἄλλος λέγεται. Τὸ φῶς διαπερᾷ αὐτόν, οὐχὶ ὅμως καὶ τόσον, ὥστε νὰ ἴδωμεν τὰ ὄπισθεν κείμενα.

— Τὰ ἀνθρώπια δὲ πῶς φαίνονται;

— Ὡς βλέπεις, τὰ ἀνθρώπια εἶνε ἐκ χάρτωνος. Ὁ χάρτων οὔτε διαφανής, οὔτε διαφεγγὴς εἶνε, ἀλλὰ *σκιερός*, τουτέστι ἀναχαιτίζει καὶ ἐμποδίζει τὸ φῶς. Ὅταν λοιπὸν βάλλωμεν τὰ ἀνθρώπια ταῦτα μεταξὺ τοῦ λαμπτῆρος καὶ τοῦ πίνακος, ῥίπτουσι σκιὰν ἐπ' αὐτοῦ.

— Ὦ! Ἐννοῶ, εἶπεν ἡ Ἀνδρονίκη· μόνον τὴν σκιὰν τῶν μικρῶν ἀνθρωπαρίων ἐβλέπομεν ἐκεῖθεν τοῦ πίνακος.

— Ὀρθότατα. Ὁ χάρτων κωλύει τὸ φῶς, ὅπερ δὲν ἐξικνεῖται ἕως ἐκεῖ, ὅπου εἶνε ὁ πίναξ, διότι δὲν δύναται νὰ διαπεράσῃ τὸν χάρτωνα· ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ μέρος τοῦ πίνακος, εἰς ὃ δὲν ἐξικνεῖται τὸ φῶς, μένει μέλαν, ἔχει δὲ τὸ σχῆμα τοῦ σκιεροῦ σώματος, ὅπερ ἐμποδίζει τὸ φῶς. Τοῦτο καλοῦμεν σκιάν. Τὴν σκιὰν τῶν ἀνθρωπίων ἡμῶν εἶδες πρὸ ὀλίγου ἐπὶ τοῦ πίνακος.

— Ἐννοῶ· ἀλλὰ πῶς ἐκίνεις τὰς σκιὰς ταύτας;

— Κινῶν τὰ ἀνθρώπια διὰ νημάτων, τὰς δὲ κινήσεις αὐτῶν μιμοῦνται καὶ αἱ σκιαὶ αὐτῶν.

— Οὕτω λοιπὸν πάντα εἶνε εὐνόητα, ὅταν θέλῃ τις νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων, εἶπεν ἐν τέλει ἡ Ἀνδρονίκη.

---

91. ΤΑ ΧΕΙΡΟΚΤΙΑ.

Ἀρχαιοτάτη εἶνε ἡ συνήθεια τοῦ περικαλύπτειν τὰς χεῖρας, συγχρόνως δὲ καὶ τὸν βραχίονα, δι' ἰδιαιτέρου ἐνδύματος. Κατ' ἀρχὰς βεβαίως ἐχρησίμευσαν τὰ χειρόκτια εἰς προφύλαξιν τῶν χειρῶν. Ὅτε ὅμως προήχθη ἡ πολυτέλεια, μετέπεσον εἰς χρῆσιν κόσμου καὶ καλλωπισμοῦ, νῦν δέ, παρ' ἡμῖν τοὐλάχιστον, τοιοῦτος εἶνε ὁ σκοπὸς τῶν χειροκτίων.

Κατὰ τὸ μέγεθος τὰ χειρόκτια διαιροῦνται εἰς μακρὰ καὶ εἰς βραχέα, καλύπτοντα ἢ μὴ καὶ τὸν κάτω βραχίονα. Ἔπειτα δὲ τινὰ μὲν καλύπτουσι καὶ τοὺς δακτύλους, τινὰ δὲ μόνον τὸν καρπόν, πλὴν τοῦ μεγάλου δακτύλου, ἔχοντος ἴδιον περίβλημα. Σπάνια εἶνε τὰ εἴδη, τὰ μὴ καλύπτοντα τοὺς ἄκρους δακτύλους, ἢ μόνον περιβάλλοντα τὸν κάτω βραχίονα καὶ καλύπτοντα μόνον τὸ θέναρ τῆς χειρός.

Κατασκευάζονται δ' ἐκ δέρματος, ὑφάσματος λινοῦ, ἐριούχου, μεταξίνου κτλ. Τὰ δερμάτινα χειρόκτια κατασκευάζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἐπίτηδες κατειργασμένου δέρματος προβάτου ἢ αἰγός.

Ἰσχυρὰ δὲ χειρόκτια εἶνε καὶ τὰ ἐκ δέρματος ἐλάφου,

δορκάδος καὶ αἰγάγρου. Ὁ χρωματισμὸς τῶν χειροκτίων εἶνε δυσχερὴς ἐργασία, ὡς ἀπαιτῶν πολλὴν προσοχήν· ἡ κοπὴ ὅμως αὐτῶν γίνεται ἐπὶ δεδομένων τύπων καὶ ἡ ῥαφὴ δι' ἰδιαιτέρας μηχανῆς.

---

92. ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΩΝ ΣΑΒΙΝΩΝ.

Μετά τινα κρατερὰν καὶ αἱματηροτάτην μάχην Ῥωμαίων καὶ Σαβίνων, αἱ γυναῖκες τούτων, φοβηθεῖσαι ἐν τέλει τὴν ἐπανάληψιν τοῦ πολέμου, ἐνεδύθησαν πενθίμως, ἔλαβον ἐν ἀγκάλαις τὰ βρέφη αὐτῶν καὶ ἀθρόαι ἐμφανισθεῖσαι πρὸς τὸν βασιλέα Τῖτον Τάτιον καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ, ἤρξαντο κλαίουσαι καὶ παρακαλοῦσαι νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ ὁ πόλεμος. Εἰς ἐνίσχυσιν τῶν θερμῶν αὐτῶν ἱκεσιῶν, ἐκήρυξαν προσέτι ὅτι προετίμων μᾶλλον αὐταὶ νὰ ἐκστρατεύσωσιν, ἢ νὰ βλέπωσι καθ' ἡμέραν φονευομένους τοὺς γονεῖς, συμβίους, ἀδελφοὺς καὶ υἱοὺς αὐτῶν.

Οἱ ὀδυρμοὶ καὶ αἱ ἱκεσίαι τῶν Σαβίνων γυναικῶν συνεκίνησαν τὸν βασιλέα καὶ τὸν στρατὸν τοσοῦτον, ὥστε οὐ μόνον ὁ Τῖτος Τάτιος καὶ ὁ τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς Ῥωμύλος ὤμοσαν ἀλλήλοις φιλίαν καὶ συμμαχίαν, ἀλλὰ καὶ οἱ Σαβῖνοι ἐλθόντες κατῴκησαν ἐν Ῥώμῃ καὶ οἱ δύο λαοὶ ἐγένοντο εἷς καὶ μόνος. Οὕτως ηὔξησε καὶ πάλιν ἡ Ῥώμη, χάρις εἰς τὴν σύνεσιν καὶ φιλοστοργίαν τῶν Σαβίνων γυναικῶν.

---

93. ΑΡΕΤΗ ΤΗΣ ΚΛΑΙΛΙΑΣ.

Ἡ Κλαιλία ἦτο ἐκ τῶν ὁμήρων, οὓς οἱ Ῥωμαῖοι, μετά τινα ἤτταν, ἔδωκαν τῷ πολεμίῳ αὐτῶν Πορκίννᾳ. Ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύετο πλησίον τοῦ Τιβέρεως, ἡ δὲ Κλαιλία, ἀπατήσασα τοὺς φύλακας, παρέλαβε καὶ τὰς ἄλλας ὁμήρους, διῆλθε νύκτωρ τὸ στρατόπεδον, ἐκολύμβησε διὰ τοῦ Τιβέρεως καὶ ἐβοήθησε νὰ σωθῶσι καὶ αἱ ἕτεραι νεάνιδες. Οὕτως ἀφίκοντο σῶαι καὶ ἀβλαβεῖς εἰς Ῥώμην.

Ταῦτα μαθὼν ὁ Πορκίννας, τοσοῦτον ἐθυμώθη, ὥστε διεμήνυσε τοῖς Ῥωμαίοις νὰ πέμψωσιν αὐτῷ τὴν Κλαιλίαν, εἰ δὲ μὴ θὰ ἐκήρυττε διερρηγμένην τὴν συνθήκην, τὴν ἀρτίως γενομένην· ἄλλως δ' ἐβεβαίου ὅτι πάλιν θ' ἀπέστελλεν αὐτήν, διότι ἐθαύμαζε τὴν τόλμην τῆς κόρης, οὐδ' ἐσκόπει νὰ κακοποιήσῃ αὐτήν. Οἱ Ῥωμαῖοι ἀπέστειλαν τὴν Κλαιλίαν, ὁ δὲ Πορκίννας μεγάλως ἐτίμησεν αὐτὴν καὶ παρεχώρησεν αὐτῇ τὴν ἄδειαν νὰ ἐκλέξῃ ὅσους ἄλλους ἐκ τῶν ὁμήρων ἤθελεν, ὅπως ἀποδοθῶσι τῇ Ῥώμῃ. Ἡ Κλαιλία ἐξελέξατο τὰ παιδία, ἵνα σώσῃ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν τὴν ἀθῴαν ἡλικίαν. Ὅτε δὲ τέλος ἐγένετο πλήρης εἰρήνη, οἱ Ῥωμαῖοι, τιμῶντες τὴν ἀρετὴν τῆς Κλαιλίας, ἀνήγειραν αὐτῇ ἀνδριάντα.

---

94. Ο ΕΥΓΕΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ.

Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ἐπολιόρκησέ ποτε τὸν Γουλιέλμον, δοῦκα τῆς Βαυαρίας. Οἱ κάτοικοι, πιεζόμενοι ὑπὸ τῆς πείνης, προέτειναν εἰς αὐτὸν συνθήκην. Ἀλλ' οὗτος εἶπεν ὅτι οὐδεμίαν πρότασιν περὶ συνθήκης δέχεται, ἐπιτρέπει δὲ μόνον εἰς τὰς πολιορκουμένας εὐγενεῖς κυρίας νὰ ἐξέλθωσι τῆς πόλεως πεζῇ, φέρουσαι μεθ' ἑαυτῶν ὅ τι εἶχον πολύτιμον. Αἱ εὐγενεῖς γυναῖκες μετὰ γενναιόφρονος καρδίας ἦραν τότε ἐπ' ὤμων τοὺς συζύγους καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν.

Ὁ αὐτοκράτωρ τόσον συνεκινήθη ἐκ τῆς εὐγενοῦς ἀφοσιώσεως τῶν συζύγων, ὥστε ἔκλαυσε καὶ ἀφῆκεν ἐλευθέρους πάντας τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως.

---

95. ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΦΙΝΤΙΑΣ.

Διονύσιος, ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν, εἰς θάνατον κατεδίκασέ ποτε τὸν Φιντίαν, διότι ἀνεκάλυψεν αὐτὸν συνένοχον τῆς καθ' ἑαυτοῦ συνωμοσίας. Ὁ Φιντίας, ἔχων νὰ διευθετήσῃ οἰκογενειακὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις, ᾐτήσατο τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ τυράννου ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, οὐ μακρὰν τῶν Συρακουσῶν ἀπέχουσαν. Ὁ τύραννος εἶπε τότε πρὸς τὸν Φιντίαν ὅτι θὰ ἐτύγχανε τῆς ἀδείας, ἐὰν ἦτο βέβαιος περὶ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ.

— Ὁ Φιντίας παρέχει σοι ἐγγυητήν, Διονύσιε, ἀπεκρίνατο, καὶ ἀφεὶς τοιοῦτον τὸν πιστὸν αὐτοῦ φίλον Δάμωνα, μετέβη οἴκαδε.

Αἱ ὑποθέσεις τοῦ Φιντίου παρετείνοντο, ἡ δ' ὡρισμένη τοῦ θανάτου ἡμέρα ἔφθασε. Πολὺς λαὸς συνηθροίζετο εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης. Πάντες μέμφονται τὸν Φιντίαν ἐπὶ τῇ ἀπιστίᾳ καὶ τὸν Δάμωνα ἐπὶ τῇ εὐπιστίᾳ. Ἀλλ' ὁ Δάμων εὐτυχῆ ἐνόμιζεν ἑαυτόν, ὑπὲρ τοῦ φίλου αὐτοῦ ἀποθνήσκων.

Ἡ στιγμὴ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς ἤγγισεν, ὅτε φωναὶ θορυβώδεις ἠκούσθησαν, «Ὁ Φιντίας, ὁ Φιντίας!» Ὁ Φιντίας σπεύδει καὶ αἱσθμαίνων ἀναβαίνει τὴν κλίμακα τοῦ ἱκριώματος.

Ἀποσπᾷ τὸν φίλον αὐτοῦ Δάμωνα, ἔχοντα τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸ ξίφος τοῦ δημίου· ὁ Δάμων ἀπωθεῖ τὸν Φιντίαν, συγκροτεῖται εὐγενὴς ὑπὲρ θανάτου ἀγών, ὁ δήμιος ἔκπληκτος κρατεῖ τὸ ξίφος μετέωρον, ὁ Διονύσιος ἐκπλήττεται, βλέπων τὸ ζεῦγος τῶν φίλων, ὑπὲρ τοῦ θανάτου μαχομένων, ὁ λαὸς ἀνευφημεῖ, χειροκροτεῖ. Οἱ δύο φίλοι ἀφίενται ἐλεύθεροι. Ἡ πίστις σώζει ἀμφοτέρους.

---

96. Ο ΚΟΛΟΜΒΟΣ ΚΑΙ ΤΟ Ω·ΟΝ.

Μέγας τις καρδινάλις τῆς Ἱσπανίας προσεκάλεσέ ποτε εἰς συμπόσιον τὸν Κολόμβον. Ὁ καρδινάλιος οὐ μόνον ἔδωκε τὴν μᾶλλον τιμητικὴν θέσιν εἰς τὸν Κολόμβον,

ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων τιμῶν ἠξίωσε. Τὰς πρὸς τὸν Κολόμβον ἐξόχους ἐκείνας τιμὰς καὶ περιποιήσεις τοῦ καρδινάλεως μὴ ἀνεχόμενος νὰ βλέπῃ κοῦφος καὶ φθονερὸς αὐλικός, εἶπεν ἀποτόμως πρὸς τὸν Κολόμβον· «Ἀλλ' ἐὰν σὺ μὴ ἀνεκάλυπτες τὴν Ἀμερικήν, νομίζεις ὅτι ἄλλοι δὲν θὰ ἦσαν ἱκανοὶ τοιαύτης ἐπιχειρήσεως»; Ὁ συνετὸς Κολόμβος δὲν ἀπήντησεν ἀμέσως αὐτῷ, ἀλλὰ λαβὼν ᾠόν, προσεκάλεσε τοὺς συνδαιτυμόνας νὰ στήσωσιν αὐτὸ ὄρθιον. Πάντες ἐδοκίμασαν, ἀλλὰ μάτην. Τότε λαβὼν αὐτὸ ὁ Κολόμβος ἐκτύπησεν ἐπὶ τῆς τραπέζης. Τὸ ᾠὸν ἐθραύσθη κατὰ τὸ ἄκρον καὶ ἔστη. Διὰ τοῦ παραδείγματος τούτου ἀπέδειξεν ὁ Κολόμβος ὅτι, ἀφ' οὗ αὐτὸς ἔδειξε τὴν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν ὁδόν, εὔκολος ἀπέβη τοῖς πᾶσιν.

Ἔκτοτε ἡ φράσις «ᾠὸν τοῦ Κολόμβου» κατέστη παροιμιώδης, ἐφαρμοζομένη εἰς ἀναλόγους περιστάσεις.

---

97. ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΡΩΜΗΣ.

Εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς παλαιᾶς Ῥώμης αἱ γυναῖκες αὐτῆς οὐχ ἧττον τῶν ἀνδρῶν συνετέλεσαν. Μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Τροίας πολλοὶ Τρῶες ἔφυγον τῇδε κἀκεῖσε, τινὲς δ' αὐτῶν ἦλθον εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐκεῖ ὅπου ὁ Τίβερις ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀποβάντες λοιπὸν καὶ προσπαθοῦντες νὰ ἐκπληρώσωσι τὰς πολλὰς αὐτῶν ἀνάγκας, ἤρξαντο ἐρευνῶντες τὴν χώραν. Ἀλλ' αἱ γυ-

ναῖκες αὐτῶν, ἀποκαμοῦσαι ἐκ τοσούτου πλοῦ καὶ φοβούμεναι μὴ πάλιν οἱ ἄνδρες ἐπιβῶσι τῶν πλοίων καὶ τραπῶσιν εἰς ἄλλας χώρας, συνώμοσαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ πυρπολήσωσι τὰ πλοῖα. Ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἡ πρώτη τῶν γυναικῶν, ἡ βαλοῦσα τὸ πῦρ εἰς τὰ πλοῖα, ὠνομάζετο Ῥώμη. Ὅτε οἱ ἄνδρες εἶδον αἴφνης τὰ γενόμενα, οὐδαμῶς ἐλυπήθησαν· διότι κατ' εὐτυχίαν ὑπῆρξε λίαν εὐμενὴς ἡ ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν Λατίνων γενομένη αὐτοῖς ὑποδοχή. Ὅθεν οἱ Τρῶες ἐκεῖνοι, μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν καὶ μεθ' ἱκανῶν Λατίνων, συνῴκισαν κατ' ἀρχὰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἔνθα ἔπειτα ἐκτίσθη ἡ Ῥώμη.

---

98. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΟΙΚΙΑΚΑ.

Χθὲς περὶ μεσημβρίαν ἡ ἀγαθὴ προμήτωρ μου μ' ἐδίδαξε τὰ ἑξῆς, ἐν τῷ μαγειρείῳ, ὅτε ἠρώτησα αὐτὴν πόθεν ποριζόμεθα τὸ ἅλας.

— Τὸ ἅλας, τέκνον μου, εἶπεν, εὑρίσκεται ἐνίοτε ἐν τῇ γῇ. Μεγάλαι ἀποθῆκαι ἅλατος παρήχθησαν ἐντὸς τῆς γῆς, καθ' ὃν χρόνον καὶ οἱ λίθοι. Τὸ ἅλας τοῦτο ἢ ἐξάγεται κατὰ τμήματα, ἢ καὶ χύνεται ὕδωρ εἰς τὰ ἁλατοῦχα στρώματα τῆς γῆς. Τὸ ὕδωρ διαλύει τὸ ἅλας, ἔπειτα ἐξατμίζεται καὶ ἀθροίζουσι τὸ ἀπομεῖναν ἅλας.

Τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης περιέχει πολὺ ἅλας. Ἐξατμίζοντες λίτραν θαλασσίου ὕδατος, ποριζόμεθα περὶ τὰ 25

γραμμάρια ἅλατος. Ὁ τρόπος οὗτος εἶνε ἁπλοῦς καὶ λίαν οἰκονομικός.

Ἤδη μάθε καὶ τὰ ἑπόμενα.

Τὸ κρέας ἔθηκα εἰς τὴν χύτραν, μετὰ ψυχροῦ ὕδατος. Ζέοντος τοῦ ὕδατος, ἀφήρεσα, ὡς εἶδες, τὸν ἐπιπολάζοντα ἀφρόν. Πυκνὸς ἀτμὸς ἀνῆλθε πρὸς τὰ ἄνω καὶ διέχυσεν ἡδίστην ὀσμήν.

Ὅταν τὸ ὕδωρ ἄρχηται σίζον ἐν τῇ χύτρᾳ, δὲν εἶνε τόσον θερμόν, ὅσον ὅταν κοχλάζῃ. Ὅταν δὲ κοχλάζῃ, ματαίως ἀναρριπίζεις τὸ πῦρ· τὸ ὕδωρ δὲν γίνεται θερμότερον, τὸ πῦρ καὶ ὁ κόπος σου μάταια ἀποβαίνουσι καὶ οὐδὲν ἄλλο ποιεῖς ἢ ταχέως ἐξατμίζεις τὸ ὕδωρ. Ἡ περισσεύουσα τοῦ πυρὸς θερμότης μεταβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς ἀτμόν. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ κοχλάζῃ ἡ χύτρα, ἀλλὰ μόνον ἡσύχως νὰ ζέῃ.

---

99. ΟΙ ΠΛΑΚΟΥΝΤΕΣ.

Ἄλλοτε πάλιν ἡ προμήτωρ μου μ' ἐδίδαξεν ὡς ἑξῆς τὴν κατασκευὴν πλακούντων.

Ἔθηκεν ἄλευρον ἐπί τινος τραπέζης, ἐν μέσῳ τοῦ ἀλεύρου ἤνοιξεν ὀπήν, εἰς τὴν ὀπὴν ἔβαλεν ἅλας, κρόκους ᾠῶν, ὀλίγον βούτυρον, σάκχαριν καὶ ὕδωρ. Ἔπειτα πάντα ταῦτα καλῶς συνανέμιξε καὶ ἀπετέλεσε μίαν μᾶζαν. Τὴν μᾶζαν ταύτην ἐλέπτυνε διὰ κυλινδρικοῦ ξύλου, ἁπλώσασα αὐτὴν ὡς φύλλον ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἐπὶ τοῦ φύλλου ἐκείνου πάλιν ἔθηκε βούτυρον, ἐδίπλωσε πάλιν τὸ φύλλον καὶ πάλιν ἤρξατο διὰ τοῦ κυλίνδρου ἁπλοῦσα τὴν μᾶζαν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Τοῦτο ἐγένετο πολλάκις, ἕως οὗ ἔδωκεν εἰς τὴν μᾶζαν τὸ κατάλληλον σχῆμα καὶ ὤπτησεν αὐτὴν ἐν τῷ κλιβάνῳ τῆς σιδηρᾶς ἡμῶν ἑστίας.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ προμήτωρ μου ἔλεγεν ὅτι, ὅπως τὸ μέλι εἶνε σάκχαρις, κατασκευαζομένη ὑπὸ τῆς μελίσσης, οὕτω καὶ οἱ ἄνθρωποι κατασκευάζουσι σάκχαριν ἔκ τινων φυτῶν. Πολλὰ φυτὰ περιέχουσι σάκχαριν, ὡς ἡ σταφυλή, τὰ ῥοδάκινα, τὰ χαμαικέρασα, ὁ πέπων, τὸ δαυκίον. Ἀλλ' ὅμως ἐν μὲν ταῖς θερμαῖς χώραις ἐξάγουσι σάκχαριν ἐκ τοῦ *σακχαροκαλάμου*, ἐν δ' Εὐρώπῃ ἐκ τῆς τευτλίδος.

Τὸ μὲν σακχαροκάλαμον συντρίβεται καὶ πιέζεται μεταξὺ κυλίνδρων, οὕτω δὲ συνάγεται ὁ ἐκρέων χυμός, ὅστις γίνεται σάκχαρις, τῇ βοηθείᾳ ἄλλων τινῶν μεθόδων· ἡ δὲ ῥίζα τῆς τευτλίδος τρίβεται, γίνεται δὲ πολτὸς καὶ ἐξ αὐτοῦ, πιεζομένου ἐντὸς σάκκων, ἐκρέει ὁ χυμός. Ὁ χυμὸς οὗτος εἶνε σακχαροῦχος, διυλύζεται δέ, θερμαίνεται καὶ τὸ ἐν αὐτῷ ὕδωρ ἐξατμίζεται. Οὕτω δι' ἄλλων τινῶν μεθόδων παρασκευάζεται ἡ σάκχαρις, ὁποίαν ἀγοράζομεν αὐτὴν παρὰ τοῦ ἐμπόρου.

---

100. ΣΤΑΧΥΣ ΚΑΙ ΒΟΤΡΥΣ.

Πρὸς κατασκευὴν ζύθου, βρέχομεν ἐπί τινας ἡμέρας κριθήν, ἐντὸς θερμοῦ δωματίου· ἡ κριθὴ αὕτη ἀναβλαστάνει, ἐκ τῆς ἀναβλαστήσεως ταύτης ἀποτελεῖται ζύμωσις καὶ ἡ ζύμωσις αὕτη μεταβάλλει εἰς σάκχαριν μικρὸν μέρος τοῦ ἀμύλου τῶν κόκκων. Ἐὰν γείνῃ τελεία ἡ ἀναβλάστησις, ὅλον τὸ ἄμυλον δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς σάκχαριν. Πρὸς ἀποφυγὴν τούτου, ἀποξηραίνουσι τοὺς κόκκους, ὁ βλαστὸς ἐκπίπτει καὶ ἡ σάκχαρις μετὰ τῆς ζύμης ἀπομένουσι.

Ἡ οὕτω ξηρανθεῖσα κριθὴ συντρίβεται καὶ ἔπειτα ῥίπτεται εἰς θερμὸν ὕδωρ. Τὸ ὕδωρ τοῦτο μετὰ τῆς κριθῆς συνταράσσεται ἐπὶ πολύ, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ἄμυλον τῶν κόκκων μεταβάλλεται εἰς σάκχαριν, διαλυομένην ἐν τῷ ὕδατι.

Ἀλλ' ἵνα καθαρισθῇ τὸ κρίθινον καὶ θολὸν ἐκεῖνο ὕδωρ, ἕψουσιν αὐτό, προστιθέντες καὶ ἄνθη *λυκίσκου*, ὅπως λάβῃ γεῦσιν πικρὰν καὶ ἀρωματώδη. Ὁ λυκίσκος εἶνε φυτὸν ἀναρριχητικόν, ὅμοιον πρὸς τὴν ἀγρίαν ἄμπελον.

Ἀφ' οὗ δὲ τέλος ψυχρανθῇ ἡ κριθή, ῥίπτουσιν εἰς αὐτὴν καὶ ὀλίγον ἀφρὸν ζύθου. Τότε ἡ σάκχαρις μεταβάλλεται εἰς ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ εἰς πνεῦμα. Τὸ μὲν ἀνθρακικὸν ὀξὺ διαφορεῖται ἐν εἴδει μικρῶν πομφολύγων, τὸ δὲ πνεῦμα μένει ἐν τῷ ζύθῳ.

Τὸ πνεῦμα τοῦτο λέγεται καὶ οἰνόπνευμα καὶ εἶνε οὐσία ῥευστή. Αὐτὸ καθιστᾷ τὰ λεγόμενα πνευματώδη ποτὰ τονωτικὰ καὶ ἐρεθιστικά, καὶ προξενεῖ τὴν μέθην, ὅταν πίνωμεν ὑπὲρ τὸ δέον τοιαῦτα ποτά.

Ἡ δὲ σταφυλὴ τρυγᾶται ὅταν καλῶς ὡριμάσῃ. Οἱ βότρυες συντρίβονται διὰ μηχανῆς ἐντὸς μεγάλου πίθου, ὅστις λέγεται ληνός, ὁ δ' ἐκρέων χυμός, γλεῦκος καλούμενος, ῥέει εἰς ξυλίνους κάδους.

Τὸ γλεῦκος εἶνε σακχαρῶδες, περιέχει δὲ εἶδος κόμμεως, ταννίνην, ζύμην καὶ ἄλλας τινὰς οὐσίας. Ἡ ζύμη μεταποιεῖ τὴν σάκχαριν τοῦ χυμοῦ τῆς σταφυλῆς εἰς ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ εἰς οἰνόπνευμα. Περατωθείσης δὲ τῆς ζυμώσεως ταύτης, τὸ γλεῦκος μεταβάλλει ὄνομα καὶ λέγεται οἶνος.

Ὁ οἶνος καὶ ὁ ζῦθος εἶνε πνευματώδη ποτά, πίνονται δ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς μᾶλλον ἐξημερωμέναις χώραις.

---

101. Η ΤΡΟΦΗ.

Ὁ ἄνθρωπος τρώγει, ὅπως αὐξάνῃ, θερμαίνηται καὶ ἀναπληροῖ τὴν φθορὰν τοῦ σώματος.

Ὑπάρχουσι δύο μεγάλαι τάξεις τροφῶν· αἱ θερμαίνουσαι καὶ αἱ ἀναπληροῦσαι. Θερμαντικαὶ τροφαὶ εἶνε τὸ ἄμυλον, ἡ σάκχαρις, τὸ ἔλαιον, ὁ βούτυρος, τὸ στέαρ, ἀναπληρωτικαὶ δὲ τὸ ἰνῶδες κρέας, τὸ λεύκωμα τῶν ᾠῶν καὶ ὁ ἄνευ ἀνθογάλακτος τυρός. Ὁ ἄλευρος τοῦ σίτου

περιέχει θερμαντικὴν τροφήν, τὸ ἄμυλον· καὶ ἀναπληρωτικήν, τὴν κόλλαν.

Τὸ γάλα περιέχει δύο θερμαντικὰς οὐσίας, σάκχαριν καὶ ἀνθόγαλα, καὶ μίαν ἀναπληρωτικήν, τὸν τυρόν. Ὁ ἄρτος καὶ τὸ γάλα δύνανται, ἐν ἀνάγκῃ, νὰ ἀρκέσωσιν εἰς τροφὴν ἡμῶν, διότι περιέχουσιν, ἐν καταλλήλῳ ἀναλογίᾳ, τὰς πρὸς θέρμανσιν καὶ ἀναπλήρωσιν χρησίμους ὕλας.

Ἐκ δὲ τῶν ὀσπρίων τινὰ περιέχουσιν ἄμυλον καὶ εἶδός τι φυτικοῦ κρέατος, ὁμοίου πρὸς τὴν κόλλαν τοῦ σίτου· τοιαῦτα ὄσπρια εἶνε τὰ πῖσα, οἱ κύαμοι, ἡ φακῆ, οἱ φασίολοι κτλ.

---

102. ΤΟ ΝΕΥΡΟΣΠΑΣΤΟΝ.

— Μῆτερ, ἔλεγεν ἡ Ἑλένη, τὸ νευρόσπαστον τοῦτο σχεδόν μοι ὁμοιάζει· διὰ τί λοιπὸν κινεῖται μόνον ὅταν σύρω τὰ νήματα; Θέλω νὰ μάθω τί περιέχει. Διὰ τί δὲν κατασκευάζουσι νευρόσπαστα, ὁμιλοῦντα καὶ κινούμενα αὐτοπροαιρέτως;

— Ἀγαπητή μοι κόρη, εἶπεν ἡ μήτηρ· ἐν θέλῃς, θά σοι εἴπω διὰ τί τὸ νευρόσπαστόν σου οὔτε ὁμιλεῖ οὔτε κινεῖται.

Καὶ πρῶτον σὺ ὁμιλεῖς, κινεῖσαι, ζῇς· ὅταν μάθῃς διὰ τί γίνονται ταῦτα, τότε δὲν θὰ ἐπιθυμήσῃς νὰ ἴδῃς τί ὑπάρχει ἐντὸς τοῦ νευροσπάστου.

Γινώσκεις ὅτι τὰ ζῷα σύγκεινται ἐκ σαρκὸς καὶ ὀστέων.

Τὰ ὀστᾶ ἀποτελοῦσι τὸν σκελετὸν τοῦ σώματος. Πέριξ τῶν ὀστῶν ὑπάρχουσιν ὄγκοι σαρκός, μᾶλλον ἢ ἧττον μεγάλοι, τὸ δὲ ὅλον ἐπικαλύπτεται ὑπὸ τοῦ δέρματος.

Ὁ σκελετὸς συνίσταται ἐκ πολυαρίθμων τμημάτων, συνδεδεμένων λίαν στερεῶς, διὰ δεσμῶν ἰσχυροτάτων. Εἶνε περιττὸν νά σοι εἴπω ὅτι τοιαῦτα τμήματα εἶνε ἡ κεφαλή, οἱ δύο βραχίονες καὶ αἱ δύο κνῆμαι, ἅτινα λέγονται καὶ τέσσαρα κῶλα, κτλ.

Ἀλλὰ κυριώτατον μέρος τοῦ σώματος εἶνε ὁ κορμός, διαιρούμενος εἰς δύο ὑπό τινος μεμβράνης, χωριζούσης τὸ στῆθος ἀπὸ τῆς κοιλίας. Ἐν μὲν τῇ κοιλότητι τοῦ στήθους κεῖνται οἱ πνεύμονες καὶ ἡ καρδία, ἐν δὲ τῇ κοιλότητι τῆς κοιλίας τὸ ἧπαρ, ὁ στόμαχος, τὰ ἔντερα. Πάντα ταῦτα τὰ μέρη εἶνε ἀπαραίτητα εἰς τὴν ζωὴν ἡμῶν καὶ καλοῦνται ὄργανα τοῦ σώματος.

Ἐν τῇ κεφαλῇ ὑπάρχει ὁ ἐγκέφαλος, ὅστις εἶνε ὄγκος οὐσίας νευρώδους. Ὁμοία εἶνε καὶ ἡ οὐσία, ἡ εὑρισκομένη ἐν τῷ ὀστείνῳ σωλῆνι τῆς ῥάχεως, καλουμένη δὲ νωτιαῖος μυελός.

Ἐκ τῶν μεγάλων τούτων νευρωδῶν μαζῶν ἐξέρχεται πλῆθος λευκῶν, μαλακῶν καὶ εὐκάμπτων νημάτων, εἰσδυόντων εἰς τοὺς μυῶνας καὶ τὰ λοιπὰ ὄργανα τοῦ σώματος. Τὰ νήματα ταῦτα καλοῦνται νεῦρα.

Διὰ τοῦ ἐγκεφάλου σκεπτόμεθα, τὰς δ' ἐπιταγὰς τῆς διανοίας ἡμῶν μεταφέρουσι τὰ νεῦρα πανταχοῦ τοῦ σώματος, ὡς νήματα τηλεγράφου.

Ἅπαν τὸ σῶμα ἡμῶν διαυλακίζεται ὑπὸ πληθύος σω-

ληναρίων, ἐν οἷς τὸ αἷμα κυκλοφορεῖται. Τὸ ἥμισυ τῶν σωλήνων τούτων περιέχει αἷμα ἐρυθρότατον· οἱ τοιοῦτοι σωλῆνες καλοῦνται *ἀρτηρίαι*. Τὸ ἕτερον ἥμισυ περιέχει αἷμα μέλαν καὶ καλοῦνται *φλέβες*. Αἱ φλέβες καὶ αἱ ἀρτηρίαι ἀφετηρίαν ἔχουσι τὴν *καρδίαν*. Ὅταν ἡ καρδία συστέλληται, ἐκδιώκει τὸ αἷμα εἰς τὰς ἀρτηρίας, ὅταν δὲ διαστέλληται, δέχεται τὸ αἷμα τῶν φλεβῶν. Τοιουτοτρόπως τὸ αἷμα συνεχῶς διατρέχει δρόμον διπλοῦν. Ἐκ τῆς καρδίας μεταβαίνει εἰς τὰ ἄκρα τῶν μελῶν διὰ τῶν ἀρτηριῶν, εἶτα ἐπανέρχεται εἰς τὴν καρδίαν διὰ τῶν φλεβῶν.

Ἡ ἀδιάλειπτος αὕτη κίνησις, ἡ ὑπὸ τῆς ὠθήσεως τῆς καρδίας κυκλοφορία αὕτη τοῦ αἵματος· ἡ σταθερὰ ἀνανέωσις τοῦ *ὀξυγόνου*, ὃν προξενεῖ δι' ὅλου τοῦ δρόμου αὐτοῦ εἰς τὸ σῶμα, ἵνα διατηρήσῃ τὴν ἐν αὐτῷ *καῦσιν*, τοῦτο ἅπαν ἀποτελεῖ τὴν ζωήν.

Τὸ αἷμα, διαβαῖνον ἐκ τῶν πνευμόνων, φορτίζεται δι' ὀξυγόνου, ὅπερ διανέμει εἰς ὅλον τὸ σῶμα, ἵνα συντελέσῃ, μετὰ τῶν τροφῶν, εἰς διατήρησιν τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Ὁ στόμαχος καὶ τὰ ἔντερα πέπτουσι τὴν τροφήν, μιγνύοντα αὐτὴν μετὰ τῆς χολῆς καὶ ἄλλων τινῶν ὑγρῶν. Μετὰ τὴν πέψιν τῶν τροφῶν, ἤγουν ἀφ' οὗ αὗται μεταβληθῶσιν εἰς διαφανέστατον χυμόν, τὸ αἷμα ἀπορροφᾷ τὸ ὑγρὸν μέρος τοῦ χυμοῦ τούτου, ἀποτίθησιν αὐτὸ κατὰ μόρια εἰς ἅπαν τὸ σῶμα, ἵν' ἀναπληρώσῃ τὴν φθορὰν αὐτοῦ, καὶ καίει αὐτὸ διὰ τοῦ ὀξυγόνου, ἵνα διατηρῇ τὴν ἡμετέραν θερμότητα.

---

103. ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ.

Μικρὸς ὀκταετὴς παῖς, καθήμενος πλησίον τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἐστενοχωρεῖτο καὶ πολὺ ἐπεθύμει νὰ παίξῃ.

— Ἀδελφή μου, ἔλεγε, διὰ τί πάλιν καθ' ἡμέραν ἀναγινώσκεις, ἀφ' οὗ δὲν φοιτᾷς ἔτι εἰς τὸ σχολεῖον;

— Διότι, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, δὲν θέλω νὰ λησμονήσω ὅσα ἔμαθον καὶ θέλω νὰ μάθω καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα. Ἀναγινώσκω τὴν ἱστορίαν τοῦ μέλανος, τῆς γραφίδος καὶ τοῦ χάρτου, εἶνε δὲ λίαν εὐάρεστος καὶ ἂν θέλῃς θά σοι διηγηθῶ αὐτήν.

Αἱ γραφίδες ἡμῶν γίνονται ἐκ σιδήρου τινός, ὅστις λέλεται χάλυψ. Κατ' ἀρχὰς κόπτεται λεπτὸν ἔλασμα χάλυβος, ἔπειτα δίδουσιν εἰς αὐτὸ τὸ κυρτὸν αὐτοῦ σχῆμα, πιέζοντες τὸ ἔλασμα ἐντός τινος τύπου. Ἡ γραφὶς μετὰ ταῦτα θερμαίνεται καὶ ψυχραίνεται διὰ μιᾶς, ἵνα γείνῃ ἐλαστική, ἔπειτα δὲ σχίζεται εἰς τὴν ἄκραν καὶ ἁπλῶς λαμβάνει ὡραίαν τινὰ ἐπιστίλβωσιν.

Τὸ δὲ μέλαν γίνεται, διαλυομένου πρασίνου θειικοῦ ἅλατος, ἐντὸς ἀφεψήματος κηκιδίου μετ' ὀλίγου κόμμεως.

Ὁ χάρτης γίνεται ἐκ παλαιῶν ῥακῶν. Ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τὰ ῥάκη διαλέγονται, τέμνονται, πλύνονται, καθαίρονται καὶ γίνονται χιονόλευκα. Ἔπειτα κοπανίζονται διὰ μηχανῆς καὶ μεταβάλλονται εἰς μαλθακὸν πολτόν. Ἐκ τοῦ πολτοῦ τούτου γίνεται ὁ χάρτης εἴτε διὰ τῆς χειρός, εἴτε διὰ τῆς μηχανῆς.

Ἵνα γείνῃ χάρτης διὰ τῆς χειρός, ὁ ἐργάτης λαμβά-

νει κρησέραν, ἔχουσαν σχῆμα φύλλου χάρτου. Εἰς τὴν κρησέραν ταύτην ἐγχέει πολτὸν καὶ ἁπλοῖ αὐτὸν ὡς στρῶμα ὁμαλόν. Τὸ ὕδωρ ἐκρέει, ἐν δὲ τῇ κρησέρᾳ μένει στρῶμα λεπτὸν πολτοῦ, ἀποστραγγισθέντος. Τὸ στρῶμα τοῦτο ἀνατρέπει ἐπὶ τμήματος χονδροῦ ὑφάσματος καὶ ὑπεράνω βάλλει ἕτερον τμῆμα ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑφάσματος.

Ὅταν τοιουτοτρόπως ἀποτελεσθῇ στήλη τμημάτων ὑφάσματος καὶ στρωμάτων πολτοῦ, ὁ ἐργάτης συμπιέζει τὴν στήλην ταύτην. Τὸ ὕφασμα ἐκεῖνο ἀπορροφᾷ τὸ ἐν τοῖς στρώμασι τοῦ πολτοῦ ἐναπολειπόμενον ὕδωρ, ὁ δὲ πολτός, ἐκλεπτυνθεὶς καὶ ἀποσκληρυνθείς, ἀποβαίνει εὔχρηστος. Ἀλλ' ἔπειτα πάλιν πιέζουσι τὰ τοιαῦτα φύλλα χάρτου, ἵνα γείνωσι λεῖα, καὶ ἔπειτα ἀποστεγνοῦσιν αὐτά.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ διὰ τῆς χειρὸς χαρτοποιία εἶνε βραδεῖα καὶ δαπανηρά, ἐπενοήθη μηχανή, ἐκτελοῦσα ὅλην τὴν ἐργασίαν.

Ἡ μηχανὴ αὕτη δέχεται τὸν πολτὸν ἐπί τινος ὑφάσματος, διερχομένου πέριξ κυλίνδρων, ἔπειτα πιέζει αὐτόν, ἀποστεγνοῖ καὶ τυλίσσει δίκην πανίου.

Ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦσι μόνα τὰ παλαιὰ ῥάκη, πρὸς κατασκευὴν ἀρκοῦντος εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου χάρτου· εὑρέθη λοιπὸν τρόπος πρὸς κατασκευὴν χάρτου ἐκ διαφόρων φυτικῶν ἰνῶν, ἤτοι ξύλων, χόρτου, φύλλων, ἀχύρου καὶ τῶν παρομοίων.

Παροιμία τις λέγει· «ἐκ τοῦ ἐργαλείου γινώσκεται ὁ ἐργάτης». Τὰ βιβλία, τὰ τετράδια, αἱ γραφίδες εἶνε ἐργαλεῖα τοῦ μαθητοῦ. Πρέπει λοιπὸν νὰ τηρῇ αὐτὰ καθαρά, ἵνα ἕκαστος ὀνομάζῃ αὐτὸν ἐκ πρώτης ὄψεως καλὸν μαθητήν.

104. Ο ΚΑΣΤΩΡ.

Ὁ κάστωρ εἶνε ζῷον θηλαστικόν, ἀνῆκον εἰς τὴν τάξιν τῶν τρωκτικῶν καλουμένων. Εἶνε ἴσος περίπου πρὸς θῶα.

Οἱ κάστορες ζῶσιν ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀφρικῇ. Εἶδος αὐτῶν, ὁ κοινὸς κάστωρ, εὑρίσκεται παρὰ τὰς ὄχθας μεγάλων ποταμῶν τῆς βορείας Ἀμερικῆς, Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, διότι τὰ ζῷα ταῦτα ζῶσι πλησίον ὑδάτων. Τὸ ὅλον μῆκος τοῦ κάστορος εἶνε ἑνὸς περίπου μέτρου, τὸ δὲ ὕψος αὐτοῦ τριάκοντα σχεδὸν ἑκατοστῶν. Ἡ οὐρὰ αὐτοῦ εἶνε ἐλλειψοειδής, καὶ τριάκοντα ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου μακρά· κατὰ δὲ τὴν ἔξω ἄκραν καὶ κάτωθεν πεπλατυσμένη, κοίλη δὲ κάτωθεν τῆς ἄνω ἄκρας ἢ βάσεως. Ἡ οὐρὰ εἶνε ψιλὴ τριχῶν, πλὴν τῆς βάσεως, ἐχούσης λεπίδας, ὡς αἱ τοῦ ἰχθύος· χρησιμεύει αὐτῷ ὡς πηδάλιον ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ ὡς ὠφελιμώτατον ἐργαλεῖον εἰς ἄλλα ἔργα αὐτοῦ. Ἡ θρὶξ τοῦ κάστορος εἶνε μαλακή, λεία, στιλπνή, καστανόχρους καὶ ἐνίοτε μέλαινα. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ κάστορες πάλλευκοι, καὶ ἄλλοι ἐνστικτοι. Ὁ κάστωρ ἔχει ὦτα λίαν μικρὰ καὶ σχεδὸν κεκρυμμένα ἐντὸς τοῦ τριχώματος αὐτοῦ. Οἱ ἐμπρόσθιοι πόδες

εἶνε βραχεῖς καὶ παρεμφερεῖς πρὸς τοὺς τοῦ μυός, οἱ δὲ ὀπίσθιοι πλατεῖς καὶ οἱ δάκτυλοι αὐτῶν συνδεδεμένοι διὰ μεμβράνης. Ἔχει ἰσχυροτάτους διχαστῆρας ὀδόντας καὶ προσφυεστάτους πρὸς τομὴν ξύλων. Τρέφεται δὲ καὶ ἐκ φλοιῶν καὶ φύλλων τῶν δένδρων.

Ἡ φιλοπονία εἶνε ἴδιον τῶν καστόρων γνώρισμα. Ζῶσι συνήθως ἀγεληδὸν διακόσιοι ἢ τριακόσιοι ὁμοῦ καὶ ἔχουσι κατοικίας, ἃς κτίζουσι, δύο ἢ τριῶν μέτρων ὕψους ἄνωθεν τοῦ ὕδατος. Ἐκλέγουσιν ὅσον τὸ δυνατὸν μεγάλην τινὰ λίμνην, ἐν ᾗ οἰκοδομοῦσι τοὺς οἰκίσκους αὐτῶν ἐπὶ χονδρῶν πασσάλων, δίδοντες εἰς αὐτοὺς σχῆμα ᾠοειδὲς ἢ κυκλοτερές. Οἱ οἰκίσκοι οὗτοι ἀπολήγουσιν εἰς θόλον.

Οἱ κάστορες, μὴ εὑρίσκοντες λίμνην κατάλληλον εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν, ζητοῦσι ῥυάκιόν τι καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τούτου κατασκευάζουσι τοὺς οἰκίσκους αὐτῶν. Εἰς προφύλαξιν δὲ τῶν οἰκίσκων αὐτῶν κτίζουσι προχώματα, ἐμπηγνύοντες παρὰ τὰς ὄχθας κορμοὺς δένδρων στοιχηδὸν καὶ ἐμπλέκοντες μεταξὺ αὐτῶν κλῶνας, τὰ δὲ κενὰ διαστήματα τῶν πασσάλων πληροῦσι λίθων, ἄμμου, ἀργίλλου μετὰ πολλῆς ἐπιδεξιότητος.

Τινὲς τῶν καλυβῶν τούτων εἶνε τριώροφοι, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν καστόρων, τῶν κατοικούντων ταύτας, εἶνε ἀπὸ δεκαπέντε ἕως τριάκοντα. Λέγουσιν ὅτι ἕκαστος αὐτῶν κατασκευάζει τὸ στρῶμα αὐτοῦ ἐκ βρύων, φύλλων καὶ ἄλλων ἐλαφρῶν φυτικῶν οὐσιῶν, καὶ ὅτι ἑκάστη οἰκογένεια προπαρασκευάζει τὰς χειμερινὰς ζωοτροφίας, συγ-

κειμένας κυρίως ἐκ φλοιῶν καὶ κλάδων τρυφερωτάτων, τεθειμένων κατὰ μῆκος καὶ ἑστοιβασμένων μετὰ πολλῆς τάξεως.

Ἑκάστη τῶν καλυβῶν τούτων ἔχει δύο ἐξόδους, τὴν μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξ ἧς ἐξέρχονται πρὸς ἀναζήτησιν τροφῆς, τὴν δὲ κάτωθεν τοῦ ὕδατος καὶ πάντοτε χαμηλότερον τῆς συνήθως συμβαινούσης πήξεως τῶν ὑδάτων, ἵνα ἐξασφαλίζωσιν ἑαυτούς, ὅταν λάβωσιν ἀνάγκην ὕδατος. Ἐὰν μείνωσιν ἐπὶ τρία καὶ τέσσαρα ἔτη εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, συχνότατα ἀνεγείρουσι νέον κτίριον ἐγγύτατα τοῦ πρώτου, ὥστε νὰ δύνωνται νὰ συγκοινωνῶσιν.

Ἐν ὥρᾳ θέρους συχνάκις καταλείπουσι τὰς καλύβας αὐτῶν, τρέχοντες ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ διανυκτερεύοντες ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν θάμνων, ἢ ἐπὶ τῆς ὄχθης τῶν ὑδάτων. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἔχουσι φρουρούς, οἵτινες διά τινος θορυβώδους φωνῆς ἀναγγέλλουσι τοῖς κοιμωμένοις τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον. Τὸν χειμῶνα οὐδόλως ἐξέρχονται, εἰ μὴ μόνον ὅταν θέλωσι νὰ καταβῶσιν εἰς τοὺς ὑπὸ τὸ ὕδωρ οἰκίσκους αὐτῶν· κατὰ τὴν ὥραν δὲ ταύτην τοῦ ἔτους γίνονται παχύτατοι.

Πάσας τὰς ἀνωτέρω ἐργασίας ἐκτελοῦσιν οἱ κάστορες δι' ἐργαλείων ἰδίων, δεδομένων αὐτοῖς ὑπὸ τῆς φύσεως· τοιαῦτα δὲ εἶνε οἱ ὀδόντες αὐτῶν, δι' ὧν κόπτουσι καὶ δένδρα μεγάλα, ὡς διὰ πρίονος, καὶ ἡ οὐρὰ αὐτῶν, ἣν μεταχειρίζονται ἀντὶ ὀχήματος καὶ ὑπαγωγέως.

Οἱ κάστορες συλλαμβάνονται διὰ παγίδων, τεθειμένων ὑπὸ τὸ ὕδωρ καὶ ἐχουσῶν ὡς δέλεαρ πράσινον κλάδον,

ἀληλιμμένον διὰ κομμιώδους τινὸς ὕλης, ἣν καθ' ὑπερβολὴν ἀγαπᾷ ὁ κάστωρ, καὶ ἐξέχοντα τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος.

Τὰ θήλεα τῶν καστόρων τίκτουσι περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου δύο, ἅτινα μένουσι μετὰ τῶν γονέων αὐτῶν, μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν τριῶν ἐτῶν· μετὰ ταῦτα δὲ ἀποχωρίζονται καὶ κατασκευάζοντα ἰδίους οἰκίσκους γίνονται καὶ αὐτὰ *οἰκογενειάρχαι*.

---

105. Η ΤΙΜΙΟΤΗΣ ΦΕΡΕΙ ΠΛΟΥΤΟΝ.

Ὅτε ὁ ἀρχιδοὺξ τῆς Ἔσσης *Γουλιέλμος ὁ Α'* μετὰ τῶν γερμανικῶν στρατιῶν μετέβαινεν εἰς Γαλλίαν τῷ 1792, διαβαίνων ἐκ *Φραγκφόρτης* ἐγνώρισε τὸν αὐτόθι διαμένοντα τραπεζίτην Μάυερ Ῥότσχιλδ. Ὁ ἀνὴρ οὗτος δὲν ἦτο ἔτι πλούσιος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκραν αὐτοῦ χρηστότητα καὶ φιλεργίαν εἶχε μεγάλην ὑπόληψιν. Διὰ τοῦτο ὁ ἀρχιδοὺξ ἔδωκεν αὐτῷ νὰ φυλάξῃ ἑκατομμύριά τινα ταλλήρων χρυσοῦ καὶ πολυτίμων λίθων. Ὁ ἀγαθὸς Ἰσραηλίτης κατ' ἀρχὰς ἠρνήσατο, ἀλλ' ὁ ἀρχιδοὺξ κατέπεισεν αὐτὸν καὶ ἀφῆκεν αὐτῷ τὸν θησαυρόν, μηδ' ἀπόδειξιν λήψεως αἰτήσας παρ' αὐτοῦ. Μόλις ὁ Ῥότσχιλδ ἔθαψεν ἐν τῷ κήπῳ αὐτοῦ τὰ πολύτιμα ἐκεῖνα πράγματα, καὶ οἱ Γάλλοι εἰσέβαλον εἰς Φραγκφόρτην. Ὁ Μάυερ, ἵνα σώσῃ τὸν θησαυρὸν τοῦ ἀρχιδουκός, προὐτίμησε νὰ παραδῷ τῷ ἐχθρῷ ὡς λείαν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν. Ἀποκατα-

στάσης τῆς ἡσυχίας, ὁ Ῥότσχιλδ ἤρξατο πάλιν μικρῶν τραπεζιτικῶν ἐργασιῶν, ἃς βαθμηδὸν ηὔξησε, τῇ βοηθείᾳ τῶν χρημάτων τοῦ ἀρχιδουκός· μετ' οὐ πολὺ ἐγένετο ἐκ τῶν πλουσιωτάτων καὶ τὰ μάλιστα φερεγγύων τραπεζιτῶν.

Ὅτε μετά τινα χρόνον ὁ ἀρχιδοὺξ ἐπανέκαμπτεν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ, διῆλθε πάλιν διὰ Φραγκφόρτης καὶ ἐζήτησε τὸν Μάυερ Ῥότσχιλδ.

— Οἱ ἐχθροί, Μάυερ, μοῦ ἥρπασαν τὰ πάντα;

— Οὐδὲ τάλληρον! ἀπήντησεν ἐκεῖνος πανηγυρικῶς.

— Τί λέγεις;

— Οὐδὲ τάλληρον!

— Καὶ ὅμως ἐγὼ ἤκουσα ὅτι οἱ Γάλλοι τὰ πάντα σὲ ἀφῄρεσαν. Ἀνέγνων αὐτὸ καὶ ἐν ταῖς ἐφημερίσι.

— Βεβαίως ἥρπασαν πάντα, ἀλλὰ μόνον τὰ ἐμά. Τὸν θησαυρὸν τῆς Ὑμ. Β. Ὑψ. μετεχειρίσθην εἰς τὴν ἐργασίαν μου, δύναμαι δὲ ν' ἀποδώσω ὑμῖν πάντα ἐντόκως, πρὸς πέντε ἐπὶ τοῖς ἑκατόν.

Ὁ ἀρχιδούξ, ἔκπληκτος καὶ εὐγνωμονῶν, ἀπεποιήθη τοὺς τόκους, πρὸς ἀναπλήρωσιν ἐκείνου, ὅπερ οἱ Γάλλοι ἥρπασαν παρὰ τοῦ τιμίου Μάυερ. Πρὸς ἀμοιβὴν ὅμως τῆς μεγάλης αὐτοῦ τιμιότητος ἀφῆκεν αὐτῷ τὸν ὅλον θησαυρὸν ἐπὶ ἕτερα εἴκοσιν ἔτη, ἀντὶ τοῦ ἐλαχίστου ἐτησίου τόκου δύο ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Προσέτι ὁ ἀρχιδοὺξ προσεπάθησε παντὶ ἄλλῳ τρόπῳ νὰ φανῇ χρήσιμος τῷ Μάυερ, κατὰ δὲ τὸ συνέδριον τοῦ 1814 ἐξεθείασε πρὸς τοὺς συναχθέντας ἡγεμόνας τὴν ἄμεμπτον τιμιότητα τοῦ τραπε-

ζίτου. Οὕτως ὁ Μάυερ Ῥότσχιλδ ἐκτήσατο καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν αὐτοκρατόρων Ῥωσσίας καὶ Αὐστρίας καὶ ἑτέρων ἔτι εὐρωπαίων ἡγεμόνων. Ἡ χρηστότης ἄρα τοῦ ἀνδρὸς ἔθηκε τὸ στερεὸν θεμέλιον τῆς πελωρίας χρηματικῆς δυνάμεως τῶν ἀδελφῶν Ῥότσχιλδ, ἤτοι τῶν ἐν Λονδίνῳ, Βιέννῃ, Παρισίοις, Νεαπόλει καὶ Φραγκφόρτῃ υἱῶν ἐκείνου.

---

106. ΣΟΥΛΠΙΚΙΑ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΛΕΝΤΟΥΛΟΥ.

Ὅτε ἐκ Ῥώμης ἐξωρίσθη ὁ Λέντουλος, *Σουλπικία* ἡ γυνὴ αὐτοῦ, ἐνδυθεῖσα δίκην ὑπηρετρίας, ἐξῆλθεν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν συγγενῶν αὐτῆς καὶ μόνην συνοδοιπόρον ἔχουσα δούλην τινά, ἔσπευσε κατόπιν τοῦ ἀτυχοῦς συζύγου. Ἡ φιλανδρος γυνὴ οὐδόλως ἐφοβήθη τὸ ἄγνωστον μέλλον τοῦ συμβίου αὐτῆς, τοὺς μόχθους καὶ καμάτους τῆς ὁδοιπορίας, τοὺς κινδύνους δυσβάτων ὀρέων καὶ τῆς ἀστάτου θαλάσσης, ἀλλὰ πανταχοῦ ἐζήτει νὰ εὕρῃ τὸν ἀγαπητὸν σύζυγον. Ὅτε δὲ τέλος εὗρεν αὐτόν, διέμεινε μετ' αὐτοῦ καὶ δὲν ἀπεχωρίζετο, πιστεύουσα ὅτι τιμιώτερον εἶνε τὸ ἀκολουθεῖν τῷ συζύγῳ δυσπραγοῦντι καὶ ἀτυχοῦντι, ἢ τὸ μένειν ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν μέσῳ ἡδονῶν καὶ τέρψεων, ἐκείνου ἐν ἐξορίᾳ ταλαιπωρουμένου. Καὶ ὄντως αἱ ἀγαθαὶ γυναῖκες ὀφείλουσι τὰ πάντα τοῖς ἀνδράσι νὰ συμπάσχωσι καὶ νὰ συνυποφέρωσι, νὰ μετέχωσι τῶν ἐξοριῶν, νὰ ὑπομένωσι τὴν πενίαν καὶ νὰ συμπαλαίωσι θαρραλέως κατὰ

τῶν κινδύνων. Οὗτος εἶνε ὁ ἀξιέπαινος πόλεμος καὶ αἱ νῖκαι, οὗτοι οἱ εὐκλεεῖς θρίαμβοι, ἐξ ὧν προσκτῶνται ἀΐδιον φήμην καὶ δόξαν.

---

107. ΑΡΤΟΠΟΙΙΑ.

Οἱ μυθολόγοι λέγουσιν ὅτι ἡ Δήμητρα, θεὰ τῶν δημητριακῶν καρπῶν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα, εἶχεν ἀρτοποιεῖον καὶ πρώτη αὕτη ἐδίδαξε τὴν τέχνην τῆς ἀρτοποιίας. Ἡ τέχνη μετέβη ἐξ Ἑλλάδος εἰς Ῥώμην. Τοὺς ἐπισήμους Ῥωμαίους, Ῥώμυλον καὶ Ῥῶμον θεμελιωτάς, Κοριολᾶνον, Κιγκινᾶτον, Ῥήγουλον ἔθρεψεν οὐχὶ ἄρτος, ἀλλὰ ἐρέβινθοι. Ἡ Ῥώμη μόλις μετὰ παρέλευσιν πέντε ἑκατονταετηρίδων ἀπηλλάγη τῆς ἐρεβινθοφαγίας. Ἐκ Ῥώμης μετέβη ἡ εὐεργετικὴ τέχνη εἰς ἐπαρχίας τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης καὶ βραδύτερον διεδόθη εἰς τὰ βόρεια μέρη. Διότι ἐν Σουηδίᾳ, τῷ βορειοτάτῳ τῆς Εὐρώπης μέρει, πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν ἦσαν ἐν χρήσει τὰ ἐκ σικάλεως δίπυρα, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐν χωρίοις τῆς Σκωτίας ταῦτα ἀπετέλουν τὸν ἐπιούσιον τῶν κατοίκων ἄρτον. Ἰατρός τις Δανὸς λέγει ὅτι ἔν τισι τῆς Νορβηγίας ἐπαρχίαις κατεσκευάζετο εἶδος ἄρτου, διατηρουμένου πλέον τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν. Ὁ τοιοῦτος δὲ ἄρτος, ἐκ κριθῆς καὶ βρόμου κατασκευαζόμενος, νωπὸς μὲν δὲν ἔχει καλὴν γεῦσιν, ὅσον ὅμως καθίσταται παλαιότερος τοσοῦτον περισσότερον προσκτᾶται γεῦσιν ἡδεῖαν.

Διὰ τοῦτο αὐτόθι ὁ μᾶλλον ἕωλος ἄρτος εἶνε περιζήτητος καὶ συνήθως συμβαίνει κατὰ τὴν βάπτισιν νηπίων νὰ ἐμφανίζωσιν ἄρτον, κατὰ τὰ γενέθλια τῆς προμήτορος ὀπτηθέντα. Καὶ κατὰ τὰς τραπέζας τοῖς φιλοξενουμένοις παρατίθεται ὁ μᾶλλον παλαιὸς ἄρτος τῆς οἰκίας, ὡς παρ' ἡμῖν ὁ μᾶλλον πολυετὴς οἶνος. Ἄρτον κατεσκεύασαν οἱ ἄνθρωποι ἐκ σικάλεως, κριθῆς, βρόμου, βαλάνων, καστάνων, ἐρεβίνθων, φασιόλων, φακῆς, δαυκίων, γεωμήλων, ἀραβοσίτων· ἀλλ' ὁ ἐκ σίτου ἀπεδείχθη κάλλιστος πάντων. Σήμερον ὅμως κατασκευάζονται οὐχὶ μόνον ἐκ σίτου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀραβοσίτου, σικάλεως, κριθῆς κτλ. ἐν πολλοῖς τόποις.

Οἱ Χαλδαῖοι ἐφημίζοντο ὡς κατασκευάζοντες καλὸν ἄρτον· φαίνεται δὲ ὅτι ἐν Χαλδαίᾳ ἢ ἐν Αἰγύπτῳ ἀνεκαλύφθη κατὰ πρῶτον ἡ ἀρτοποιία.

Ὁ ἄρτος εἶνε τροφὴ ἀναγκαιοτάτη καὶ ἀπαραίτητος καὶ θρεπτική. Πῶς κατασκευάζεται;

---

108. Η ΤΑΞΙΣ ΕΝ ΤΩι ΟΙΚΩι.

Ὁπόσον ἀναγκαῖον καὶ ὠφέλιμον πρᾶγμα εἶνε ἡ τάξις ἐν τῇ οἰκίᾳ, διδάσκει ἡμᾶς ὁ Ξενοφῶν διὰ τῶν ἑπομένων.

Ὁ Ἰσχόμαχος ᾔτησέ ποτε παρὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ πρᾶγμά τι ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ εἰσκομισθέντων εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπειδὴ ἡ σύζυγος δὲν εὗρε τὸ αἰτούμενον, ἐδήχθη καὶ ἠρυθρίασεν. Ὁ Ἰσχόμαχος, ἰδὼν τότε τὴν σύζυγον αὐτοῦ

ἐρυθριῶσαν, σύναμα δὲ καὶ ταραχθεῖσαν ἐπὶ τῇ μὴ ἀνευρέσει τοῦ πράγματος, λέγει πρὸς αὐτὴν μειλιχίῳ τῷ τρόπῳ·

— Μὴ ταράττεσαι, ὦ γύναι, μηδὲ ἀθύμει διότι δὲν εὗρες νά μοι δώσῃς τὸ αἰτηθέν. Τούτου αἰτία δὲν εἶσαι σύ, ἀλλ' ἐγώ, ὅστις παρέδωκα εἰς σὲ πάντα χωρὶς νὰ ὁρίσω σοι καὶ τὸν τόπον, ἔνθα πρέπει νὰ θέσῃς ἕκαστον, καὶ ὁπόθεν νὰ λαμβάνῃς αὐτό. Διότι οὐδὲν ἄλλο, ὦ γύναι, εἶνε τόσον εὔχρηστον καὶ καλὸν πρᾶγμα τοῖς ἀνθρώποις, ὅσον ἡ *τάξις*. Εἶνε χορὸς συγκείμενος ἐξ ἀνθρώπων. Ἀλλ' ὅταν μὲν τούτων ἕκαστος πράττῃ ὅ τι τύχῃ, τότε προκύπτει ταραχή τις καὶ τὸ θέαμα εἶνε ἀτερπές, ὅταν ὅμως ἐν τάξει ποιῶσι τὸν χορὸν καὶ ᾄδωσι, τότε μετ' εὐαρεσκείας βλέπει τις αὐτοὺς καὶ ἀκούει. Καὶ στρατός τις, ὦ γύναι, ὅταν ἀτάκτως πορεύηται, εἶνε πρᾶγμα ταραχωδέστατον καὶ οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν εὐκόλως κυριεύεται, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοὶ ἀηδιάζουσιν ὅταν θὰ ἴδωσιν ἀναμὶξ ὄνον, στρατιώτην, σκευοφόρον, ἱππέα, ἅμαξαν. Ἔπειτα πῶς θὰ πορευθῶσιν, ἀφ' οὗ οὕτως εὑρισκόμενοι, ὁ εἷς θὰ ἐμποδίζῃ τὸν ἄλλον, ὁ βαδίζων π. χ. τὸν τρέχοντα, ὁ τρέχων τὸν ἱστάμενον, ἡ ἅμαξα τὸν ἱππέα, ὁ ὄνος τὴν ἅμαξαν, ὁ δὲ σκευοφόρος τὸν ὁπλίτην; Ἔπειτα ἐὰν θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ πολεμήσωσι, πῶς οὕτω διακείμενοι θὰ ἐπολέμουν; Διότι ὅσοι θὰ ἠναγκάζοντο νὰ φεύγωσι τοὺς ἐχθρούς, οὗτοι θὰ κατεπάτουν τοὺς φέροντας τὰ ὅπλα. Τεταγμένος ὅμως στρατὸς εἶνε κάλλιστον μὲν θέαμα τοῖς φίλοις, φοβερὸν δὲ καὶ δυσήττητον τοῖς πολε-

μίοις. Διότι τίς φίλος μετὰ χαρᾶς δὲν θὰ ἔβλεπε πεζοὺς στρατιώτας ἐν τάξει πορευομένους, τίς δὲ δὲν θὰ ἐθαύμαζεν ἱππεῖς κατὰ τάξιν χωροῦντας, τίς δὲ ἐχθρὸς δὲν θὰ ἐφοβεῖτο βλέπων πεζοὺς στρατιώτας, ἱππεῖς καὶ σκευοφόρους ἁμάξας τεταγμένως ἀκολουθοῦντας; Ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ πορεύονται οὕτω ἐν τάξει, καὶ ἐὰν πολλαὶ χιλιάδες εἶνε, ὁμοίως ὡς ἐὰν εἷς ἕκαστος ἡσύχως πορεύονται. Ἡ δὲ ἀταξία, ὦ γύναι, ὁμοιάζει πρὸς γεωργόν, ὅστις σπείρει ὁμοῦ κριθάς, σῖτον καὶ ὄσπρια καὶ ἔπειτα, ὅταν θελήσῃ νὰ κατασκευάσῃ ἢ πλακοῦντα ἢ ἄρτον, ἢ φαγητόν, ἀναγκάζεται νὰ διαχωρίζῃ αὐτά, ἀντὶ νὰ λάβῃ τοὺς καρποὺς διηυκρινημένους.

Λοιπὸν καὶ σύ, ὦ γύναι, ἐὰν θέλῃς ν' ἀποφύγῃς τὴν τοιαύτην ταραχὴν καὶ σύγχυσιν καὶ ἐπιθυμῇς νὰ μάθῃς πῶς ἀκριβῶς διοικεῖται ὁ οἶκος, πῶς ταχέως καὶ ῥᾳδίως θὰ εὑρίσκῃς ὅ τι ἀναγκαῖόν σοι, καὶ πῶς θὰ μοὶ δίδῃς μετὰ χάριτος ὁσάκις ζητήσω τι παρὰ σοῦ, δεῦρο ἐκλέξωμεν τὴν προσήκουσαν θέσιν εἰς ἕκαστον πρᾶγμα, καὶ ἀφ' οὗ θέσωμεν αὐτὸ ἐν τῇ ὡρισμένῃ, διδάξωμεν τὴν ὑπηρέτιδα ὁπόθεν θὰ λαμβάνῃ τὸ αἰτούμενον, ἐκεῖ καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτό. Οὕτω θὰ γινώσκωμεν ποῖα τῶν πραγμάτων ἡμῶν σώζονται καὶ τίνα ἀπώλοντο· διότι ἡ κενὴ θέσις τοῦ πράγματος θὰ φαίνηται ὅτι ἀπαιτεῖ τὸ ἐλλεῖπον καὶ οἱονεὶ αὐτὴ αὕτη θὰ καταγγέλλῃ ἡμῖν τὴν ἀπώλειαν.

Ἰδοὺ πόσον σοφῶς διετύπωσεν ὁ Ξενοφῶν, φίλα κοράσια, τὴν ἀπαραίτητον ἐν τῷ οἴκῳ τάξιν. Πᾶσα μήτηρ μὴ

γινώσκουσα τὴν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς τάξιν εἶνε ὁμοία πρὸς πλοῖον, ὅπερ πλέον ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ στερεῖται πηδαλίου.

---

109. Ο ΚΑΦΕΣ.

Ὁ καφὲς εἶνε σπόρος θάμνου τινός, τῆς καφέας. Ἐκ τῶν εἴκοσιν εἰδῶν αὐτοῦ, ἐν Ἀφρικῇ καὶ Ἀσίᾳ εὑρισκομένων, κυριώτερα εἶνε 1) ὁ τῆς Μόκας, κόκκος μικρὸς καὶ στρογγύλος, λίαν περιζήτητος ἕνεκα τοῦ ἡδονικωτάτου αὐτοῦ ἀρώματος· 2) ὁ τῆς νήσου τῶν Βουρβώνων, κόκκος ὑποκίτρινος καὶ μέσου πάχους, ἔχων ἄρωμα ὅμοιον τῷ τῆς Μόκας· 3) ὁ τῆς Καϋέννης, πολλῆς ἀπολαύων φήμης καὶ ὀλίγον τοῦ προηγουμένου διάφορος· 4) ὁ τῆς Μαρτινίκης, ὑποπράσινος, πλατύτερος, στυπτικώτερος καὶ πικρότερος τῶν πρώτων, καὶ 5) ὁ τῶν Ἀντιλλῶν. Τὸν καφὲν φρύγομεν διὰ τοῦ φρυγέτρου.

Ὁ καφὲς φρυγόμενος προσκτᾶται ἄρωμα ἡδύ· ἀνάγκη ὅμως ὁ φρυγμὸς νὰ γένηται μετὰ πολλῆς ἐμπειρίας, διότι, ὅταν ὑπερμέτρως φρυχθῇ, ἀποβάλλει τὴν ἡδεῖαν αὐτοῦ γεῦσιν καὶ ἀρωματώδη ὀσμὴν καὶ γίνεται πικρός. Ὁ φρυγμὸς εἶνε ἁρμόδιος, ὅταν λαμβάνῃ τὸ χρῶμα τῆς σοκολάτης. Ἀλλ' ὡς ὁ κεκαυμένος καθίσταται ἄοσμος, οὕτως ὁ μὴ φρυκτὸς ἀηδὴς καὶ ἀσθενής. Ὁ καφὲς φρυχθεὶς ἢ ἀλήθεται διὰ χειρομύλου, ἢ κοπανίζεται ἐν λιθίνῳ

ἰγδίῳ. Ὁ καφές, ἕνεκα τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ, πρέπει νὰ πίνηται μᾶλλον ὑπὸ τῶν μεγάλων τὴν ἡλικίαν, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν μικρῶν παιδίων· προξενεῖ ἀυπνίαν, ἥτις καὶ ὑπῆρξε πρώτη ἀφορμὴ τῆς ἀνακαλύψεως αὐτοῦ, ὡς δεικνύει τὸ ἑπόμενον διήγημα.

Αἰπόλος τις, βόσκων τὰς αἶγας παρά τινα μονήν, παρετήρησεν ὅτι αὗται ἠγρύπνουν καὶ ἐσκίρτων ἐπὶ πολλὰς νύκτας· ὅθεν ἀνήγγειλε τοῦτο πρὸς τὸν ἡγούμενον τῆς μονῆς, ὅστις, παρατηρήσας ὅτι αἱ αἶγες ἔτρωγον τοὺς καρποὺς θάμνων τινῶν, συνέλεξεν ὀλίγους, ἔψησεν ἐν ὕδατι καὶ πιὼν τὸ ἀπόζεμα, κατελήφθη ὡσαύτως ὑπ' ἀγρυπνίας.

Τὸ ἀπόζεμα τοῦτο ἔδιδεν ἀκολούθως τοῖς μοναχοῖς, ἵνα μὴ ἀποκοιμῶνται κατὰ τὰς νυκτὸς τελουμένας θρησκευτικὰς τελετάς.

Ὠνομάσθη καφὲς ἔκ τινος χώρας τῆς ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς καλουμένης Κάφφας.

---

110. Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ.

Ἔν τινι κωμοπόλει τῆς Ἠπείρου ἔζη πρό τινων ἐτῶν ἀγαθὸς καὶ ἐνάρετος γέρων, καλούμενος Γεροστάθης. Οὗτος, ἀποδημήσας τῆς πατρίδος καὶ πλείστας πόλεις τῆς Εὐρώπης περιηγησάμενος, ὅτε τὸ ἐμπόριον μετήρχετο,

ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν γενέθλιον αὐτοῦ πατρίδα. Ἰδρύσας δὲ σχολὰς καὶ ἄλλας ποικίλας εὐεργεσίας παρασχὼν εἰς τὴν φιλτάτην αὐτοῦ πατρίδα, κατέστη σεβαστὸς καὶ ἐφειλκύσατο τὴν εὐγνωμοσύνην πάντων τῶν κατοίκων. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ, οἱ κάτοικοι σέβοντες τὴν ἀγαθὴν μνήμην τοῦ εὐεργέτου τῆς πατρίδος αὐτῶν, ἐνεχάραξαν ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ τὸ ἀκόλουθον ἐπιτύμβιον·

ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΕΙΤΑΙ Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΕΝΑΡΕΤΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ
ΟΣ ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΞ ΟΛΗΣ ΨΥΧΗΣ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΩΣ ΕΑΥΤΟΝ ΑΓΑΠΗΣΑΣ
ΑΥΤΟΣ ΤΕ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΗΝ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΟΝΤΑΣ ΕΠΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΝ ΗΓΕΝ.

Τοιαῦτα ἐπιτύμβια, δι' ὧν δηλοῦται ὁ σεβασμὸς πρὸς ἄνδρας, πολλὰ ἐν τῷ βίῳ πράξαντας ἀγαθὰ καὶ εὐεργετήσαντας τὴν πατρίδα ἢ τὸ ἔθνος, ἢ τὴν ἀνθρωπότητα, χαράσσονται καὶ σήμερον ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτῶν, ὡς βλέπομεν τοῦτο ἐν τοῖς νεκροταφείοις παντὸς ἔθνους.

Ἰδοὺ καί τινα ἄλλα.

Εἰς κόρην.

Ἄνθος ἦν ἀειθαλές, ἀλλ' εὐῶδες καὶ ὡραῖον·
ἄνθος εἰς τὴν πρασιὰν μεταπρέπον τῶν γονέων.

Ἄχαρις ὁ Χάρων πλὴν τὴν Χαρίκλειαν σπαράττει,
καὶ τοὺς μὲν γονεῖς λυπεῖ, τὸν δὲ ὄρχον διαθλάττει.
Μάνθαν' ἐξ αὐτοῦ, θνητέ, τί ὁ βίος κ' ἡ νεότης·
ἄνθος, ὄναρ, χνοῦς, σκιά, φάσμα, πλάνη, ματαιότης.

Εἰς μητέρα.

Ἂν εὐγνωμοσύνην ἔγνως καὶ στοργήν ποτε παιδὸς
σέβας, παροδῖτα, σέβας τῷ παρόντι τάφῳ δός.
Μήτηρ πότνια ἐνθάδε ὕπνον εὕδει ἱερόν,
τύπος γυναικῶν ὁσίων καὶ μητέρων καὶ χηρῶν.
Ἑπτὰ ἔθαψ' ἐπὶ ξένης ἑπτὰ παῖδας ὀρφανούς,
ὅλη πίστις, ὅλη φίλτρον, ὅλη χάρις, ὅλη νοῦς
Καὶ νῦν κεῖτ' εὐχαριστοῦσα ἡ καλλίπαις τὸν Θεόν,
τηλαυγῆ καταλιποῦσα τὴν πλειάδα τῶν υἱῶν.

Πατὴρ καὶ μήτηρ καὶ υἱός, τρεῖς ἐν μιᾷ τῇ κλίνῃ,
κοιμῶνται τῆς νεκρώσεως τὸν ὕπνον ἐν εἰρήνῃ.
Πίστις, ἀγάπη καὶ ἐλπὶς καὶ τῶν τριῶν κ' ἑκάστου
ὁ βίος ἦν ἐνώπιον Θεοῦ τοῦ ἀδεκάστου.
Διὸ καὶ τῆς ζωοποιοῦ Τριάδος σὺν τοῖς ζῶσι,
Πατρός, Υἱοῦ καὶ Πνεύματος τὴν δόξαν προσδοκῶσι.

Εἰς νεάνιδα.

Πόσον σκληρὸς ὁ θάνατος μανθάνεις ὁδοιπόρε,
ὁπόταν μάλιστ' ἀνθηραὶ εἰς τάφους κεῖνται κόραι.
Τοιοῦτο ἄνθος θαλερὸν ἡ Καλλιόπη ἦτο,
ἀγλάισμα νεότητος καὶ τέμενος χαρίτων.
Ἀλλ' ἐραστὴς ἀνέραστος, ὁ Χάρων, τῶν ὡραίων
τὴν παῖδ' ἁρπάσας ἤγαγεν εἰς σκοτεινὸν νυμφαῖον.
Καὶ ἦδ' ἡ πρὶν πολύευκτος, πολύκλαυστος θρηνεῖται,
Κ' ἡ τέως θεία καλλονὴ σωρὸς ὀστέων κεῖται!

Εἰς νήπιον.

Μόλις ἡ παῖς θηλάσασα τὴν τῆς ζωῆς πικρίαν
ὡς μυσαχθεῖσ' ἀπέδραμε πρὸς τῆς ζωῆς τὸ πέρας.
Τριακοντάκις ζήσασα τριάκοντα ἡμέρας,
ἀφῆνε πολυχρόνιον τῶν φίλτρων ἱστορίαν.
Ἐὰν πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν, μήπω καμοῦσα, σπεύδῃ,
πρὸς τί τῶν ὑπὸ κάματον αἱ ὑπὲρ ταύτης λῦπαι;
«Θαρσεῖτε», τὸ κοράσιον ὁ Ἰησοῦς προσεῖπε,
«θαρσεῖτε, οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλ' ἐν ἐμοὶ καθεύδει».

III. Η ΑΓΑΠΗ.

«Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον· καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν, καὶ εἰδῶ

τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι· καὶ ἐὰν ψωμίζω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθήσονται· εἴτε γλῶσσαι παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργηθήσεται· ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε ἐκ μέρους καταργηθήσεται· ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην· ὅτε δὲ γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην· νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπὶς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

(Ἀποστ. Παύλ. Κορινθ. Α΄ 18. 2—13).

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΕΤΟΥΣ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Πρόλογος

1. Τὸ μελετητήριον . . . . . Σελ. 1
2. Αἱ δῆθεν εὐπαίδευτοι . . . . . » 3
3. Ἡ ματαιόφρων . . . . . » 4
4. Ἡ ὀκνηρά . . . . . » 4
5. Ἡ φρόνιμος νέα . . . . . » 5
6. Ἡ ἰδιότροπος . . . . . » 7
7. Τὸ ὡρολόγιον . . . . . » 9
8. Ἡ ἡλακάτη . . . . . » 11
9. Ἡ αὐτοκράτειρα Μαρία Θηρεσία . . . . » 12
10. Ματαιότης τῶν πολυτελῶν ἱματισμῶν . . » 13
11. Ὁ ψυχικὸς στολισμός (ποίημα) . . . . . » 15
12. Τὸ πῦρ . . . . . » 16
13. Ἡ ὑπηρέτις τοῦ γλύπτου . . . . . » 17
14. Ὁ ἔναστρος οὐρανός . . . . . » 18
15. Ὁ τὰ πάντα ποιῶν (ποίημα) . . . . . » 19
16. Διάλογος περὶ βοτανικῆς Α΄ . . . . . » 20
17. Ὁ Ἐλιάζαρος καὶ ἡ Σολομονὴ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῶν . . . . . » 23
18. Αἰνίγματα . . . . . » 25
19. Ἡ σύζυγος τοῦ Καίσαρος . . . . . » »

20. Ἡ ἐν ταῖς ἀτυχίαις καταφυγή . . . . . σελ. 26
21. Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀχαριστία . . . . . » 30
22. Ἡ πρὸς τὴν μητέρα ἀγάπη τοῦ παιδός. . » 32
23. Τὰ ὄνειρα . . . . . » 33
24. Ἡ ὀργίλη καὶ ἡ πραεῖα . . . . . » 36
25. Προμήτορος ἐπιστολὴ Α′ . . . . . » 38
26. Ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου . . . . . » 41
27. Ἡ παντεχνία τοῦ ἀνθρώπου (ποίημα). . » 42
28. Ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία . . . . . » 45
29. Ὁ ὄφις . . . . . » 47
30. Προμήτορος ἐπιστολὴ Β′ . . . . . » 48
31. Ὕψος τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς . . . . . » 51
32. Στίχοι ἠθικοί . . . . . » 52
33. Ἡ εὐσεβὴς πρᾶξις τῆς Ἀντιγόνης . . . » 53
34. Ἡ Ἄλκηστις . . . . . » 56
35. Ἡ μυοσωτίς . . . . . » 57
36. Μή με λησμόνει (ποίημα) . . . . . » »
37. Τὰ πολύτιμα κτήματα . . . . . » 58
38. Ἔσο ταπεινόφρων καὶ φιλόπονος . . . . » 60
39. Παροιμίαι . . . . . » 62
40. Διάλογος περὶ βοτανικῆς Β′ . . . . . » 63
41. Ἡ θυσία τῆς Ἀγραύλου . . . . . » 65
42. Ὁ Σταυρός . . . . . » »
43. Ὁ Σταυρὸς (ἔμμετρον) . . . . . » 66
44. Ἡ φιλοσκώμμων . . . . . » 68
45. Ἡ μήτηρ . . . . . » 70
46. Ἡ μήτηρ (ἔμμετρον) . . . . . » 71

47. Προμήτορος ἐπιστολὴ Γ′ . . . . . σελ. 72
48. Ἀνεπίφθονον προτέρημα . . . . . » 76
49. Ἡ ζηλότυπος . . . . . » 77
50. Κάμπαι καὶ ψυχαί . . . . . » 78
51. Τὸ Παλλάδιον . . . . . » 79
52. Ἡ ταραχοποιὸς καὶ ἡ εἰρηνοποιός . . . » 80
53. Πῶθι, ἢ ἄπιθι . . . . . » 82
54. Μυθολογία . . . . . » »
55. Νιόβη. . . . . » 83
56. Ὁ Λυκάων. . . . . » 84
57. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός . . . . . » »
58. Ὁ Μεσσίας . . . . . » 87
59. Ἡ Κακολογία . . . . . » 90
60. Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει . . . . . » 91
61. Ἡ περίεργος καὶ ἡ σώφρων . . . . . » 92
62. Προμήτορος ἐπιστολὴ Δ′ . . . . . » 94
63. Διεύθυνσις οἴκου . . . . . » 97
64. Σαρδώνιος γέλως . . . . . » 99
65. Ἡ καλλονὴ τῶν ἀνθέων . . . . . » 100
66. Ἡ θέα τῆς θαλάσσης . . . . . » 101
67. Ὁ πόντος . . . . . » »
68. Τὰ πτηνὰ καὶ ἄνθη . . . . . » 103
69. Εὐπραγία καὶ δυσπραγία οἴκου . . . . » 105
70. Τάφος μητρὸς (ποίημα) . . . . . » 108
71. Ὁ ἀδάμας . . . . . » 111
72. Προμήτορος ἐπιστολὴ Ε′ . . . . . » 112
73. Ἡ εὔθρυπτος . . . . . » 116

74. Ἡ ταπεινὴ καὶ ἡ ὑπερήφανος . . . . . σελ. 117
75. Ὁ κόσμος τῶν μητέρων . . . . . » 119
76. Τὸ ὡραιότατον μητρικὸν κόσμημα . . . » 120
77. Πηνελόπης ἱστός . . . . . » 121
78. Ἀμαλθείας κέρας . . . . . » 122
79. Ἴβυκος ὁ ποιητής . . . . . » 123
80. Φῶς χάριν τῶν σκαιῶν . . . . . » »
81. Ἡ δύναμις τῆς μουσικῆς . . . . . » 124
82. Ὁ Ὀρφεὺς (ποίημα) . . . . . » 125
83. Εὐσέβεια τῆς Κλαυδίας πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς . . . . . » 129
84. Ἡ ἑσπέρα . . . . . » 130
85. Τὸ στερέωμα (ποίημα) . . . . . » 132
86. Ἡ χιών . . . . . » 134
87. Ὁ ἐν ταῖς χιόσιν ἀποπλανηθείς (ποίημα) » 137
88. Ἡ ματαιοφροσύνη τιμωρουμένη . . . . » 140
89. Ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ γεννήσει αὐτοῦ. . . » 142
90. Αἱ σκιαί . . . . . » 143
91. Τὰ χειρόκτια . . . . . » 145
92. Αἱ γυναῖκες τῶν Σαβίνων . . . . . » 146
93. Ἡ ἀρετὴ τῆς Κλαιλίας . . . . . » 147
94. Ὁ εὐγενὴς αὐτοκράτωρ . . . . . » 148
95. Δάμων καὶ Φιντίας . . . . . » 148
96. Ὁ Κολόμβος καὶ τὸ ᾠόν . . . . . » 149
97. Αἱ γυναῖκες τῆς ἀρχαίας Ῥώμης . . . » 150
98. Μαθήματα οἰκιακά. . . . . » 151
99. Οἱ πλακοῦντες . . . . . » 152

100. Στάχυς καὶ βότρυς . . . . . σελ. 154
101. Ἡ τροφή . . . . . » 155
102. Τὸ νευρόσπαστον . . . . . » 156
103. Τὰ ἐργαλεῖα τοῦ μαθητοῦ . . . . . » 159
104. Ὁ Κάστωρ . . . . . » 161
105. Ἡ τιμιότης φέρει πλοῦτον . . . . . » 164
106. Σουλπικία ἡ σύζυγος τοῦ Λεντούλου . » 166
107. Ἡ ἀρτοποιία . . . . . » 167
108. Ἡ τάξις ἐν τῷ οἴκῳ . . . . . » 168
109. Ὁ καφὲς . . . . . » 171
110. Ὁ βίος τοῦ Γεροστάθου . . . . . » 172
111. Ἡ ἀγάπη . . . . . » 175

τὸ ἱστορικὸ τῆς γενικῆς ἐφορείας
ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων